

Møte mandag den 27. november kl. 12

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 21):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om oppnevning av leder og nestleder i Personvernemnda (Innst. S. nr. 42 (2000-2001))
2. Finansministerens redegjørelse i Stortingets møte 4. oktober 2000 om stats- og nasjonalbudsjettet for 2001
3. Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2001 og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2001 (Budsjett-innst. S. nr. I (2000-2001), jf. St.meld. nr. 1 (2000-2001), St.prp. nr. 1 (2000-2001) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-11 (2000-2001))
4. Innstilling fra finanskomiteen om skatte-, avgifts- og tollvedtak for 2001, nytt vedtak om fastsettelse av den kommunale og fylkeskommunale inntektsskattøren for inntektsåret 2000, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner for 2001, tilfeldige utgifter/inntekter i statsbudsjettet for 2001 og statsbudsjettets kapitler som gjelder utbytte m.v. for 2001 (Budsjett-innst. S. nr. 1 (2000-2001), jf. St.meld. nr. 1 (2000-2001), St.prp. nr. 1 (2000-2001) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 5, 10 og 11 (2000-2001))
5. Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Christopher Stensaker, Thore Aksel Nistad og Ulf Erik Knudsen om utvikling av systemet med produktavgift på kullsyreholdige alkoholfrie drikkevarer (kullsyreavgiften) (Innst. S. nr. 45 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:81 (1999-2000))
6. Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Hallgeir H. Langeland om å vurdere utvidelse av prinsippet i lov om fritaking for militærtjeneste slik at det gis mulighet til å overføre skatt til fredsskapende arbeid (Innst. S. nr. 44 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:85 (1999-2000))
7. Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Per Erik Monsen, Jørn L. Stang og Vidar Kleppe om at innførselskvotene av reiseutstyr og reisegods, som alkohol og tobakk m.m., harmoniseres med EUs regler (Innst. S. nr. 38 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:10 (2000-2001))
8. Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Inge Myrvoll, Olav Gunnar Ballo, Øystein Djupedal og Ågot Valle om å ta ut spørsmålet om auksjon av laks- og ørretkonsesjoner av behandlingen av statsbudsjettet 2001 (Innst. S. nr. 37 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:22 (2000-2001))
9. Referat

Presidenten: Representantene Gunn Karin Gjøl, Torny Pedersen og Jan Tore Sanner, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Michael Momyr, har tatt sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i inneværende uke med unntak av fredag – og anser det som vedtatt. Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg tillater meg å foreslå Per Ove Width og Øyvind Korsberg.

Presidenten: Per Ove Width og Øyvind Korsberg er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Per Ove Width og Øyvind Korsberg anses enstemmig valgt som settepresidenter for Stortingets møter i inneværende uke med unntak av fredag.

Statsråd Anne Kristin Sydnes overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

S a k n r . 1

Innstilling fra Stortingets presidentskap om oppnevning av leder og nestleder i Personvernemnda (Innst. S. nr. 42 (2000-2001))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 754)

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 2–8 behandles under ett – og anser det som vedtatt.

S a k n r . 2

Finansministerens redegjørelse i Stortingets møte 4. oktober 2000 om stats- og nasjonalbudsjettet for 2001

S a k n r . 3

Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2001 og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2001 (Budsjett-innst. S. nr. I (2000-2001), jf. St.meld. nr. 1 (2000-2001), St.prp. nr. 1 (2000-2001) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-11 (2000-2001))

S a k n r . 4

Innstilling fra finanskomiteen om skatte-, avgifts- og tollvedtak for 2001, nytt vedtak om fastsettelse av den kommunale og fylkeskommunale inntektsskattøren for inntektsåret 2000, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner for 2001, tilfeldige utgifter/inntekter i statsbudsjettet for 2001 og statsbudsjettets kapitler som gjelder utbytte m.v. for 2001 (Budsjett-innst. S. nr. 1 (2000-

2001), jf. St.meld. nr. 1 (2000-2001), St.prp. nr. 1 (2000-2001) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 5, 10 og 11 (2000-2001))

S a k n r . 5

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Christopher Stensaker, Thore Aksel Nistad og Ulf Erik Knudsen om utvikling av systemet med produktavgift på kullsyreholdige alkoholfrie drikkevarer (kullsyreavgiften) (Innst. S. nr. 45 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:81 (1999-2000))

S a k n r . 6

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Hallgeir H. Langeland om å vurdere utvidelse av prinsippet i lov om fritaking for militærtjeneste slik at det gis mulighet til å overføre skatt til fredsskapende arbeid (Innst. S. nr. 44 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:85 (1999-2000))

S a k n r . 7

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Per Erik Monsen, Jørn L. Stang og Vidar Kleppe om at innførselskvotene av reiseutstyr og reisegods, som alkohol og tobakk m.m., harmoniseres med EUs regler (Innst. S. nr. 38 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:10 (2000-2001))

S a k n r . 8

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Inge Myrvoll, Olav Gunnar Ballo, Øystein Djupedal og Ågot Valle om å ta ut spørsmålet om auksjon av laks- og ørretkonsesjoner av behandlingen av statsbudsjettet 2001 (Innst. S. nr. 37 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:22 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten ordnes slik:

Debatten føres over to dager, i dag og i morgen, med en samlet taletid på 7 timer og 15 minutter, eksklusiv replikkordskifter og 3-minuttersinnlegg.

Taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 165 minutter, Fremskrittspartiet 65 minutter, Kristelig Folkeparti 65 minutter, Høyre 60 minutter, Senterpartiet 30 minutter, Sosialistisk Venstreparti 25 minutter, Venstre 15 minutter og representanten Bastesen 10 minutter.

Replikkordskiftene blir foreslått ordnet slik:

Det blir gitt adgang til fem replikker med svar etter innlegg av partigruppenes hovedtalere, parlamentariske ledere, statsministeren og finansministeren og tre replikker med svar etter talere med 10 minutters taletid eller mer samt etter øvrige statsråders innlegg uansett lengde innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Dag Terje Andersen (A) (komiteens leder): Da vi la fram vårt statsbudsjett den 4. oktober, var det første muligheten, etter at vi kom inn i regjeringskontorene i mars, til å legge fram et budsjett og en helhetlig politikk i sammenheng for å gi uttrykk for det som vi mener er en riktig politisk fordeling i et helhetlig budsjett.

Budsjettet tok utgangspunkt i rettferdig fordeling, for forskjellene i Norge har økt gjennom 1990-tallet. Derfor la vi opp til at budsjettet skulle ta noe fra dem som har mest, og gi noe til dem som har minst. Og vi la opp til at det skulle skaffes rom for satsinger på viktige prioriterte områder for oss, som eldreomsorgen. Vi er her midt i en satsingsplan, som vi ikke bare følger opp, men som vi utvider med ytterligere et år, slik at vi bygger totalt 30 000 nye plasser i eldreomsorgen. Vi skaffet rom for satsing på helsesektoren. Vi vet at Norge er et av de land i verden som bruker mest penger på helse, men vi vet også at vi allikevel ikke har det beste helsetilbudet. Det er behov for forbedringer.

Vi satset på å styrke barnehageutbyggingen, fordi behovet for barnehageplass fremdeles ikke er oppfylt, og tilbudet er for dyrt. Derfor økte vi også statstilskuddet til barnehager. Vi satset på skolesektoren, delvis ved å finansiere det romslige læreroppgjøret for å gi tilbud til en bedre offentlig grunnskole, en offentlig grunnskole der alle skal ha det samme tilbudet. Det er et viktig poeng for oss at barna til direktøren og barna til arbeideren går på den samme gode skolen, og for å få til dette er styrkingen av kommuneøkonomien med 5 milliarder kr et viktig virkemiddel. Det er kommunene som i stor grad yter velferdstjenester.

Da budsjettet ble lagt fram, ble det fra enkelte kommentert at her var det mange gode påplussinger. Kritikken mot budsjettet kom først og fremst på inntektssiden. På inntektssiden hadde vi foreslått ganske markante grep, bl.a. utbytteskatten. At vi foreslo å ta 14 pst. skatt av utbetalt utbytte, vakte reaksjoner. Men vi mener det er riktig, fordi 90 pst. av utbyttet blir betalt til de 5 pst. rikeste i Norge, og da må det være riktig å sørge for at de bidrar noe mer til fellesskapet enn det de har gjort. Vi foreslo også en konjunkturavgift på 1 ½ pst., og grunnen til det var at mens vi på 1990-tallet hadde problemer i næringslivet, problemer med å få overskudd, har vi havnet i en situasjon der overskuddet har økt betydelig på grunn av tiltak, vedtatt også politisk. Vi syntes det var riktig at de som har fått hjelp, nå i noe større grad skulle bidra til fellesskapet. Vi foreslo innstramminger i delingsmodellen. Skattereglene her gjør at noen av dem som har høyest inntekt her i landet, slipper veldig lett når det gjelder skatt, og betaler bare 28 pst. på store deler av høy inntekt. Vi foreslo rett og slett at de som har mest, skulle bidra mer, og kombinert med at vi øker minstefradraget, noe som hjelper folk med lave og midlere lønninger mest, ble det god fordeling av de forslagene vi la fram.

Vi har fått gjennomslag for mesteparten av det grepet, men med en god del justeringer. Utbytteskatten fikk vi i hovedsak gjennomslag for. Riktignok ble satsen redusert fra 14 til 11 pst., og det ble innført et bunnfradag, men prinsippet om at de aller rikeste som mottar mest utbytte, må bidra mer, har vi klart å beholde.

Konjunkturavgiften klarte vi ikke å få gjennomslag for. Den ble erstattet av saldoavskrivninger, av konjunkturavgift på næringsbygg og et halvt år ekstra med 1 pst. høyere moms, av økning av likningstaksten på bolig i forhold til Regjeringens forslag, og av ytterligere 1 øres økning på elavgiften.

Når det gjelder delingsmodellen, har vi fått gjennomslag for omtrent halvparten. Vi har fått gjennomslag for å endre risikotillegget og kapitalavkastningsgrunnlaget. Vi fikk ikke gjennomslag for å justere det såkalte taket og identifikasjonsreglene i delingsmodellen. Det betyr at vi har sørget for å skaffe inndekning, men at vi ikke har like god fordeling som det som lå i Arbeiderpartiets egentlige opplegg. I vårt opplegg ville f.eks. en med skattbar inntekt på over 600 000 kr i gjennomsnitt måtte betale 26 600 kr mer i skatt. Etter avtalen vil han betale 13 600 kr mer i skatt – altså fremdeles god fordelingsvirkning, men ikke så god fordelingsvirkning som den vi hadde lagt opp til.

Så er det sagt at det er flyttet store beløp. Ja, det er flyttet store beløp på inntektssiden, selv om det tallet som enkelte har brukt, 20 milliarder, er aldeles hinsides alt. Mye av grunnen til det er at som en del av budsjettet denne gangen har vi en omlegging av momssystemet. Med momsreformen, som har vært utredet siden 1985, diskutert siden 1990, har vi endelig fått gjennomslag for et mer moderne momssystem, som andre land rundt oss har, et system der også tjenester er en del av momssystemet. Det er en stor reform, det er en modernisering av momssystemet, men det blir sannsynligvis vedtatt en del endringer i forhold til Regjeringens forslag. Først og fremst blir det innført halv moms på mat, mens reiseliv, overnatting og transport er holdt utenfor momsgrunnlaget. Finansieringen av disse økte kostnadene blir dekket ved at den alminnelige momssatsen øker fra 23 til 24 pst.

Som en del av momsopplegget hadde vi foreslått betydelige reduksjoner i avgifter. For mange har bevisstheten om problemene med grensehandel blitt større de siste årene. For mange i distriktene føles det urettferdig at bensinprisen er på et nivå som gjør at de som er avhengige av å pendle eller er avhengige av bil i hverdagen, betaler for mye i avgift til staten. Nå er det riktignok slik at prisøkningen det siste året i hovedsak skyldes helt andre ting enn avgiftene, men vi har likevel hatt høyere avgifter enn f.eks. Sverige, som mange har innenfor kort reiseavstand. Derfor foreslo vi at det skulle bli billigere å kjøpe brennevin, altså at avgiften på sprit ble satt ned med 17,5 pst. Vi foreslo at bensinprisen skulle reduseres med 1,20 kr, inkludert momsen, og diesel med 1,13 kr. Vi har fått gjennomslag for de to siste. Dessverre måtte vi oppgi den delen som går på sprit, men det betyr ikke at det ikke fremdeles er grunnlag for å jobbe videre med sikte på at våre avgifter skal bli mer lik avgiftene i landene rundt

oss. Det er for øvrig meg bekjent første gang at avgiftene på diesel og bensin blir satt ned gjennom et statsbudsjett, og de blir altså satt kraftig ned, til et nivå som ligger mye nærmere det svenske enn det som har vært tilfellet fram til i dag – altså et gjennombrudd, og for ordens skyld: betydelig lavere avgift enn det høyresiden og sentrum vedtok for budsjettet for 1999.

Totalt har vi fått til et ansvarlig finanspolitisk opplegg, og de økonomiske kommentarene har også gått på det. Både i forhold til Regjeringens forslag til budsjett og budsjettavtalen etterpå har kommentarene gått ut på at dette er et godt bidrag til at finanspolitikken demper presset på renten, og at vi slik sett kan håpe på at det vil få stoppet den renteoppgangen vi har sett i den siste tiden. Det er også et nødvendig utgangspunkt for å holde fast ved solidaritetsalternativet, som gjennom 1990-tallet har gitt oss fantastisk gode resultater, først og fremst økt sysselsetting. Vi er et av de land i Europa, ja et av de land i verden som har lavest ledighet. Vi er et av de land i verden som har høyest sysselsetting, aldri har flere vært i arbeid i Norge enn det som er tilfellet i dag. Det er et resultat av solidaritetsalternativet. Det er også et resultat av stabile rammevilkår, og derfor er jeg også glad for at det er bred enighet om at vi ikke skal forandre på den rollen som Norges Bank har i forhold til pengepolitikken, og at det er bred oppslutning om å føre videre de linjene som har gjeldt fram til i dag.

Mye av grunnlaget for de gode økonomiske resultatene i Norge er moderasjonslinjen, det at det har vært mulig å få til reell lønnsvekst ved at lønnstilleggene har vært moderate samtidig som vi har greid å holde prisstigningen nede, slik at det blir netto i lønningsposen. Det har vi fått fordi fagbevegelsen i Norge har tatt et stort ansvar og gått foran og vist moderasjon. Arbeidsfolk har rett og slett stilt opp for å få orden på landets økonomi, og en nødvendig forutsetning for å fortsette den linjen er rettferdig fordeling. I et slikt perspektiv blir det vi har sett det siste året av utbyttepolitikk, utbyttefest, at lederlønnene har økt mye mer enn vanlige lønninger, av fall-skjermer, bonusordninger og andre særordninger for lederne i bedriftslivet i Norge, en belastning for solidaritetsalternativet, og det er det som kan undergrave solidaritetsalternativet framover. For å stille opp har fagbevegelsen gjort, men da må det også være rimelig at ikke noen få stikker av gårde med det overskuddet som blir skapt. Hvis vi skulle kutte milliarder i sykelønnsordningen eller redusere AFP-ordningen for slitne arbeidsfolk, som enkelte nå foreslår, er det klart at det på samme måte som utbyttefesten og lederlønnsnivået ville være med på å undergrave viljen til å stille opp for moderasjonslinjen framover.

I budsjettet er det flyttet på 1,5 milliarder kr på utgiftssiden. I fjor ble det flyttet på 1,9 milliarder kr. Men først og fremst har det blitt markert gjennom den budsjettavtalen som er inngått, at det politiske tyngdepunktet ligger i grenselandet mellom Arbeiderpartiet og sentrum. Nå har vi brukt det politiske tyngdepunktet. Vi har brukt det for å få til en mer rettferdig fordeling, for at flere kan få helsetilbud i Norge til neste år, for at flere kan få et bed-

re tilbud i eldreomsorgen, for at vi kan få flere barnehager, styrket kommuneøkonomi, styrket bistand til de fattige i verden, for at vi kan få styrket miljøsektoren osv. Vi har gjort det først og fremst innenfor et ansvarlig økonomisk opplegg, som er bra for sysselsettingen i Norge og bra for dem som har gjeld i Norge. Slik sett vil jeg påstå at budsjettavtalen bringer Norge framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Erik Monsen (Frp): Representanten Andersen var inne på kommuneøkonomien, og Arbeiderpartiet skriver også noe i sine merknader angående dette. De skriver at målet er et likeverdig kommunalt tilbud over hele landet. Det er faktisk slik at det ikke er et likeverdig kommunalt tilbud, og Arbeiderpartiet har vært med på å skape det systemet som gjør at vi har enorme forskjeller. Jeg skal ta et kort eksempel.

Porsanger kommune i Finnmark og Tjøme kommune i Vestfold har begge 4 500 innbyggere. Over rammen får begge kommunene innbyggertilskudd, 34 mill. kr for Porsangers vedkommende og 32,5 mill. kr for Tjømes vedkommende. Det er ganske rimelig at det da er mulig å lage et forholdsvis likt kommunalt tilbud. Men så har vi andre ordninger. Nord-Norge-tilskuddet tilfører Porsanger 25 mill. kr og skjønnstilskuddet 14,5 mill. kr, mens Tjøme bare får 1,5 mill. kr i tillegg. Summen for Tjøme kommune er 34 mill. kr. Summen for Porsanger kommune er ca. 74 mill. kr. I tillegg betaler ikke Porsanger kommune arbeidsgiveravgift, noe som utgjør godt og vel 10 mill. kr. Det vil altså si at forskjellen på disse to små kommunene med 4 500 innbyggere over rammen pluss dette med arbeidsgiveravgift er 50 mill. kr.

Mener Arbeiderpartiet at det er mulig f.eks. for Tjøme å ha et like godt kommunalt tilbud som Porsanger har, med denne enorme økonomiske forskjellen som tross alt er politikerskapt, og hvor Arbeiderpartiet har vært den drivende kraft for å skape nettopp den forskjellen?

Dag Terje Andersen (A): Når en ser på Fremskrittspartiets forslag til kommuneopplegg de siste årene, er det ganske utrolig at Fremskrittspartiet tør å ta opp det temaet i en replikkveksling, for det er jo kutt over hele linjen som preger Fremskrittspartiets kommuneopplegg.

Jeg har kikket på tallene til Fremskrittspartiet i år. Min lille kommune, Lardal, en Vestfold-kommune som er i Monsens og min valgkrets, taper 2 mill. kr hvis Fremskrittspartiets opplegg skulle gå igjennom i år. Og Tjøme, som nå ble brukt som eksempel, ville, dersom kommuneopplegget til Fremskrittspartiet ble vedtatt, tape 1 036 000 kr.

Det er riktig at det er stor forskjell på distriktene og sentrale strøk når det gjelder kommuneøkonomi. Det har vi faktisk gjort noe med gjennom det kommuneopplegget som nå er lagt, for det er riktig at noen kommuner på Østlandet har for lite penger å hjelpe sine innbyggere med. Der tar vi nå de riktige skrittene, det går den rette vegen etter denne regjeringens opplegg i kommuneøkonomiproposisjonen, som kom i vår. Men det er ikke noen

løsning å velge en økonomisk modell for kommunene som både Porsanger og Tjøme ville tape på. Og hvis vi valgte Fremskrittspartiets kommuneopplegg, er det klart at Tjøme, som ble brukt som eksempel, ville tape over 1 mill. kr. Jeg kan ikke skjønne at det kan være noe godt tilbud til Tjøme.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Kristeleg Folkeparti og dei andre sentrumspartia har altså fått eit budsjettforlik med Regjeringa. Den sentrumsprofilen som vi har fått til i dette budsjettforliket, er vi faktisk godt nøgde med, for i utgangspunktet viste Regjeringa sitt budsjett store skeivheiter som vi var nøydd til å gjera noko med, og som var heilt uaktuelle for oss å støtta. Etter kvart som tida gjekk, viste det seg òg at det faktisk var verre enn vi trudde. Det er grunnen til at det vart flytta på nesten 22 milliardar kr i det budsjettforliket som vi i dag har til handsaming.

Men likevel seier altså Dag Terje Andersen at Regjeringa har fått gjennomslag for det meste av det dei har gjort framlegg om. Og då lurar eg eigentleg på kor mange milliardar det skal flyttast på før Arbeidarpartiet innrømmer at det faktisk har skjedd store endringar i den budsjettprosessen vi har vore igjennom. Mellom anna seier Dag Terje Andersen at dei har fått gjennomslag for prinsippet om utbytteskatt. Ja, for så vidt, men det er eit prinsipp som berre gjeld for eitt år, for neste år skal det endrast – det er vi òg einige om. Når det gjeld delingsmodellen, sa han òg at dei hadde fått gjennomslag for halvparten av forslaga sine, men det er faktisk sentrumspartia som tar vare på prinsippa.

No er det mange som har kommentert budsjettforliket, og det har òg Dag Terje Andersen sine partikameratar gjort, både representantar her på Stortinget og representantar for Regjeringa. Fleire av dei har faktisk sagt at det budsjettforliket som i morgon kjem til å bli vedtatt, er langt betre enn det budsjettforslaget som Regjeringa la fram for ei tid tilbake.

Mitt spørsmål til Dag Terje Andersen er: Er han samd med sine partikolleagaer i at vi faktisk har fått eit betre budsjett med ei betre fordeling, som òg tar vare på arbeidsplassane, i det budsjettforliket som skal vedtas, enn det som Regjeringa eigentleg la fram?

Dag Terje Andersen (A): Hvis Arbeiderpartiet hadde ment at det som nå er budsjettavtalen, er bedre enn det opprinnelige budsjettet, hadde vi foreslått det som nå er budsjettavtalen. Men det jeg mener med at vi har fått gjennomslag, er at vi har fått gjennomslag for hovedgrepet, det å skaffe inntekter til å løse fellesoppgaver. Vi har fått gjennomslag for mer rettferdig fordeling, men ikke så god fordeling som vi hadde foreslått, som jeg viste med mitt eksempel når det gjelder høyinntektsgruppene. Dem har sentrum sørget for å ta vare på, både gjennom ikke å gå inn på våre forslag når det gjelder delingsmodellen, og ved at den er forandret mange ganger siden 1992 til gunst for høyinntektsgruppene. Vi ville reversere noe av det. Det fikk vi ikke sentrum med på – det er riktig. Vi fikk ikke sentrum fullt ut med på utbytteskatten,

men langt på vei. Og når det gjelder utbytteskatten, er det ikke akkurat noe nederlag at den er foreslått vedtatt bare for ett år, i og med at den var foreslått for ett år.

Nei, 22 milliarder kr er et helt galt tall. Da summerer en årsvirkningen av momsreformen, investeringsavgiften, som kommer først i 2002, osv. osv. Og lell blir det tallet for høyt. Realiteten er at av det vi skal bruke penger til i Norge over statsbudsjettet til neste år, er det flyttet på 1,5 milliarder kr. I fjor ble det flyttet på 1,9 milliarder kr. Det har gitt en litt dårligere profil enn vi la opp til, men en akseptabel profil, og derfor forsvarer vi kompromisset selv om utgangspunktet var enda bedre.

Per-Kristian Foss (H): Når Regjeringen har foreslått de største skatteøkningene overfor bedriftene i Norge på mange, mange år, er det ille. Men de er jo ikke helt alene i det selskapet. Også Bondevik-regjeringen foreslo i 1999-budsjettet skatteøkninger overfor norske arbeidsplasser. Den gang karakteriserte finansstalsmann Hill-Marta Solberg det Bondevik-regjeringen foreslo, som «svært sterke skatte- og avgiftsøkninger». Det var mindre enn Stoltenberg-regjeringen nå har foreslått. Men det var så pass ille – for bare å minne om det – at Arbeiderpartiet var villig til å gå sammen med Høyre, med de konsekvenser det ville ha hatt, for å fjerne de økninger som lå i Bondevik-regjeringens forslag.

Mitt spørsmål til Dag Terje Andersen er: Hva er egentlig forskjellen på å foreslå sterke skatte- og avgiftsøkninger nå og å gjøre det den gang for to år siden? Det virker som hvem som foreslår det, er mer avgjørende for Arbeiderpartiet enn hva som faktisk ligger i forslagene.

I Arbeiderpartiets merknader i den tykke lefsa av en innstilling som ligger på pultene – i alle fall hos enkelte ser jeg – kan man lese helt i begynnelsen en meget sterk formulering som jeg må si meg enig i, nemlig «at mangelen på arbeidskraft vil begrense mulighetene for vekst i økonomien» – sannsynligvis i mange år framover. Det ble også understreket sterkt av finansministeren i finans-talen. Da er mitt spørsmål: Hva er da årsaken til at verken Regjeringens forslag eller Arbeiderpartiets oppfølging i Stortinget inneholder forslag som i praksis vil øke tilgangen på arbeidskraft? Man bruker jo nå faktisk tiden i denne debatten så langt på å advare mot andre partiers forsøk på f. eks. å gjøre noe med sykkelønsordningen og veksten i utgiftene der, med uføretrygden og veksten i utgiftene der og med AFP-ordningen tilsvarende. Hvorfor advarer man mot å gjøre noe med det man faktisk understreker er hovedproblemet?

Dag Terje Andersen (A): I og med at representanten Foss' replikk rettet seg mot Arbeiderpartiet og ikke budsjettavtalen, tar jeg utgangspunkt i det budsjettet som vi la fram.

Når vi foreslo skatteøkninger, var det på områder der det faktisk fins penger, altså der det er skapt verdier. For eksempel foreslo vi skatt på utbytte, for mens utbyttet som ble utbetalt i Norge i 1992, var 1,5 milliarder kr, var det i 1998 økt til 17,7 milliarder kr. Det er en av hovedårsakene til at vi har fått mer ulikhet i det norske samfun-

net. Det fins penger som er skapt bl.a. av moderate lønnsoppgjør, som enkelte stikker av gårde med. Da syntes vi det var rettferdig å ta inn noe av det.

På samme måten er det med konjunkturavgiften. Vi satte ned arbeidsgiveravgiften i 1992 da det var dårlige tider i bedriftslivet i Norge. Og derfor syntes vi det var rimelig å stramme inn litt – midlertidig – når det nå går så det suser i privat sektor. Det er bakgrunnen for at vi foreslo det.

Når det gjelder mangel på arbeidskraft, gjør jo Høyre det stikk motsatte av det Per-Kristian Foss nå sier. For hva er det Høyre foreslår i budsjettet sitt? Jo, de foreslår å redusere arbeidsmarkedstiltakene, som er et av de viktigste virkemidlene vi har for å sørge for at folk som blir ledige på arbeidsmarkedet, har mulighet til å komme seg inn i nye yrker, på nye arbeidsplasser, f.eks.

Men å angripe velferdsordningene til arbeidsfolk, ja det er Høyre flinke til. For eksempel foreslår Høyre en reduksjon i sykkelønsordningen som ville føre til at en gjennomsnittlig kvinnelig industriarbeider i Norge ville få en kostnad på 4 300 kr i året. Det er ikke sånn vi oppfatter det å stimulere til å få arbeidskraft ut på arbeidsmarkedet.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): I Senterpartiet er vi fornøgd med vårt stempel på budsjettavtalen: halvert matmoms, fritak for persontrafikk, reiseliv og kultur, ei meir rettferdig skattlegging, meir til samferdsel, miljø, kultur og frivillig arbeid samt ei solid styrking av kommuneøkonomien.

1 250 mill. kr meir enn Regjeringa sitt forslag, det kan t.d. i mitt fylke bety 19 mill. kr ekstra til Stavanger, snautt 6 mill. kr til Haugesund og to stillingar i Lund. Regjeringa må, på Senterpartiet sitt initiativ, til våren koma til Stortinget med ein gjennomgang av kommunane sin gjeldssituasjon – 67 milliardar kr i nettogjeld, delvis fordi staten har underfinansiert både eldrereforma og grunnskulereforma.

Senterpartiet ville gått lenger. Vi stod i lag med Kristeleg Folkeparti og Venstre overfor Arbeidarpartiet med krav om ei eingongsavsetjing til kommunane på 15 milliardar kr, til gjeldssanering for dei som treng det, til fondsavsetjing for framtidige investeringar for dei som har vore mest forsiktige. Det ville betydd ein lette på nær 2 milliardar kr på lån, avdrag og fond i 2001. Vonde kutt i skule- og fritidstilbod, når det gjeld heimhjelp og nattevakter, støttekontaktar og eigendelar, barnevern og førebyggjande og reparerande tiltak innan rusfeltet ville vore unngått. Men Arbeidarpartiet ville ikkje. I vår føreløse Arbeidarpartiet sjølv å dekkja nær 7 milliardar kr i overskriving på Gardermobanen. Ei avsetjing til kommunane tilsvarende to gardermobanar, med det håp det ville gitt for mange vanskelegstilte i vårt land, vart avvist av Arbeidarpartiet.

Eg vil gje finanskomiteens leiar moglegheit til å forklara ei slik prioritering.

Dag Terje Andersen (A): Det var en utrolig replikk egentlig. Det er altså nå et drøyt halvår siden represen-

tanten Meltveit Kleppa satt i regjering, og den regjeringen satt i to år. Når hun nå beskriver situasjonen i norske kommuner, er det ganske stor grad av selverkjennelse i det at en eventuelt skulle ha behov for den type oppryddingstiltak etter at sentrum har sittet i regjering i to år, med senterpartistatsråd i Kommunaldepartementet.

Det er en realitet at det vi opprinnelig foreslo til kommunene i budsjettet, var 5 milliarder kr. Det er ikke bare slik at det er én til halvannen milliard kr mer enn vi lovet i mai, men det er faktisk slik at det er like mye som sentrum lovet i mai. Første gang sentrums løfter har blitt holdt når det gjelder kommuneøkonomi, er når vi legger fram budsjett.

Så påstår altså Meltveit Kleppa at det er en lang rekke innstramminger som følger av at kommunene har mye gjeld. Ja, kommunene har mye gjeld, og hoveddelen av den gjelden er altså opparbeidet mens Meltveit Kleppa satt som statsråd og sentrum hadde regjering. Vi gjør ganske mye i dette budsjettet for å rydde opp i det. Og jeg er glad for at Meltveit Kleppa på denne glimrende måten bidrar til å klargjøre konsekvensene for kommunene av to års sentrumsregjering.

Øystein Djupedal (SV): Når en hører de foregående replikkene, skulle en ikke tro at det var disse to partiene som akkurat har blitt forlikt og er såre fornøyde med det budsjettet en senere skal vedta. Det er vel også det å si at hvis det virkelig var slik at Senterpartiet mente at kommuneøkonomien var det viktigste, hadde man jo anledning til å forhandle om det og ikke redusert matmoms, for å ta et eksempel.

Det jeg godt kunne tenkt meg å utfordre komiteens leder på, er følgende: Han er såre fornøyd med dette budsjettet, det er et ansvarlig budsjett som peker fremover. Men det man her gjør, er å skyve en regning på minst 10 milliarder kr foran seg. Man tar altså hele investeringsavgiften og sier at man er enig om at den skal fjernes, det er 6,5 milliarder kr. Man har heller ikke dekt inn halve matmomsen som skal reduseres, det er over 3 milliarder kr. Så har man mange av det som hr. Foss kaller for «harry-kutt», altså penger man skyver foran seg, som man skal dekke inn i revidert nasjonalbudsjett, eller dekke inn på et senere tidspunkt, som man later som er kutt i dette budsjettet. Totalt skal altså over 10 milliarder kr dekkes inn i en eller annen ukjent framtid.

Mitt spørsmål er: Kan dette være ansvarlig? Hvis det virkelig er slik den hellige budsjettbalansen og ansvarlige bruk av de offentlige midler er, hvordan skal da disse pengene dekkes inn? Skal de dekkes inn med nye skatteutgifter eller skatteøkninger neste år, eller skal de dekkes inn med nye kutt i den offentlige økonomien? Det er påfallende å legge merke til at begrepet ansvarlighet er det som er brukt desidert mest i denne sal og i det politiske miljø gjennom hele høsten. Jeg har ikke noe problem med å skjønne at representanten Andersen er såre fornøyd med at man har fått til et forlik, for jeg antar at det man egentlig er mest fornøyd med, er at man fortsatt er i regjering, og ikke så mye politikken innhold. Det gjør altså at man her tillater seg et grep som av alle andre ville

ha blitt kalt totalt uansvarlig, ved å inngå et forlik der man skyver over halvparten av forlikspengene foran seg uten å si hvordan dette skal dekkes inn.

Så min utfordring til Andersen er: Hvordan har Arbeiderpartiet tenkt – hvis de sitter i regjering neste år – at man skal dekke inn hele denne regningen på 10 milliarder kr? Er det ved økte skatter, eller er det ved kutt i fellesforbruket?

Dag Terje Andersen (A): For det første er det feil når representanten Djupedal sier at halvparten av moms-pakken ikke er finansiert. Momspakken er finansiert, men det er en inntekt det første halvåret neste år som er et resultat av at de 24 pst. blir innført et halvt år før selve momsreformen. Det er noe annet enn at matmomsen ikke er finansiert, så det er feil.

Jeg vet ikke om det er et parlamentarisk uttrykk, men «harry-penger» er et begrep som flere kjenner etter hvert, og som enkelte betjener seg av. Det finnes det ikke noe av i de inndekningene som er nå. Det er reelle omflyttinger på budsjettet alt som står der.

Men det er riktig at investeringsavgiften som kommer først i 2002, ikke er fullt ut inndekt, det har representanten Djupedal rett i. Vi har på en måte tatt første avdraget, for konjunkturavgiften på bygg blir innbetalt etter-skuddsvis, den gir ikke penger til neste år i det hele tatt, men ved at vi innfører den til neste år, gir den penger i 2002, det er første avdrag.

Når det så gjelder statens inntektsbehov for øvrig, er det umulig å definere nå i november 2000 hva som er inntektsbehovet i 2002. Små endringer i sysselsetting f.eks. øker skatteinngangen; små endringer i forbruksmønsteret øker momsinngangen. Derfor er det umulig i dag å se hvilke behov vi har for finansiering i 2002. Representanten Djupedal kan være trygg på at i den grad det er vår regjering som skal legge fram det budsjettet, skal det også bli finansiert på en ansvarlig måte, uansett hvor kjedelig det måtte høres ut.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Siv Jensen (Frp): Tenk om vi i morgen kunne vedta et budsjett hvor det politiske flertallet sa til det norske folk at siden det går så bra med norsk økonomi, siden staten bare blir rikere og rikere, siden overskuddene bare blir større og større, skal selvfølgelig også befolkningen få nytte godt av dette. Dette er altså en formue som vi – det norske folk – eier, og da burde det faktisk også være mulig å få satt ned skattene og avgiftene. Men det skal vi altså ikke gjøre, og jeg har svært store problemer med å forstå hvorfor. Fremskrittspartiet tror nemlig at norsk økonomi kan vokse mer med lavere prisstigning og lavere rente. Men det forutsetter at vi setter fokus på produktivitetsforbedringer og økt sysselsetting gjennom både kortsiktige og langsiktige tiltak.

I Fremskrittspartiets budsjett ligger det forslag om lavere avgifter, som vil virke direkte inn på prisene, og dermed også på renten. Det ligger forslag om lavere skatter, som vil øke økonomiens effektivitet og vår vilje til å

arbeide. Det får virkning på kjøpekraften og dermed på lønnsoppgjørene. Vi foreslår investeringer i forskning, investeringer i veibygging, investeringer i teknologi som fører til effektivitetsforbedringer og produktivitetsvekst. Vi foreslår å investere i sykehusutstyr, som fører til økt pasientbehandling, færre køer, færre på trygdeytelser og flere i jobb. Jeg skulle ønske at statsminister Stoltenberg og finansminister Schjøtt-Pedersen kunne fortelle meg hvorfor det er så ufornuftig å investere vår pengerikdom, i hvert fall litt av den, i veibygging, fremfor å salte all formuen ned i fond i utlandet. For begge deler er fornuftsplassering. Og bruker vi dem på fornuftige investeringer i Norge, skaper vi altså et grunnlag for økt vekst og mer velferd.

Fremskrittspartiet har foreslått å bruke 2,2 milliarder kr mer på veibygging i Norge. Men det skal vi ikke gjøre, mener Arbeiderpartiet og sentrum og kutter i samferdselsbevilgningene neste år, på tross av at dette er et av de mest grunnleggende tiltakene for å få fart på norsk økonomi.

Og jeg skulle ønske at statsministeren og finansministeren kunne fortelle meg hvorfor staten er en bedre forvalter av penger enn norsk næringsliv og folk flest. For det må jo være det man mener når man skal kreve inn mer skatter og avgifter enn vi har bruk for. Da må man rett og slett mene at de fleste vanlige folk og bedrifter i Norge ikke har peiling på ansvarlig forvaltning av penger. Og jeg skulle ønske at de samme to kunne fortelle meg hvorfor det er helt nødvendig å leke verdensmester i alkoholavgifter, i bensinavgifter, i tobakksavgifter, i bilavgifter og i alle andre produktavgifter. Hvorfor må de være så høye? Lønnskostnadene i Norge er høye, men det må jo være en misforståelse når man tror at å være verdensmester i høye avgifter, bidrar til å øke konkurransevnen.

Svenskene skal nå ned på tysk nivå på alkohol- og tobakksavgifter og en rekke andre avgifter. Avstanden mellom Norge og Sverige er allerede høy, men som følge av at Sverige setter avgiftene enda mer ned, kommer altså grensehandelen til å eksplodere igjen. Og vi skal sitte her på berget og stikke hodet i sanden.

Se på bilavgiftene. Norge har en svært gammel bilpark. Folk har ikke råd til å kjøpe seg nye biler som ville være mer miljøvennlige og sikrere i eventuelle ulykkesituasjoner. Men også her leker vi verdensmestere. Hadde vi satt avgiftene ned, ville vi fornyet bilparken og sørget for at barnefamiliene kunne kjøre sine kjære barn rundt i trygge, driftssikre biler som i tillegg forurenset mindre og var mer miljøvennlige for Norge.

La meg nå slippe å få høre at Fremskrittspartiet åpner alle sluser og ikke tenker på norsk økonomi. For det gjør vi. Men vi har i alle år blitt tutet ørene fulle med at det er Arbeiderpartiet som kan drive en ansvarlig økonomisk politikk. Og man bruker det begrepet for alt det er verdt: – ansvarlig økonomisk politikk. Men det burde jo i realiteten bety lavere rente og lavere prisstigning for norsk økonomi. Min erfaring er den stikk motsatte. Til tross for at man snakker om ansvarlighet, om den hellige budsjettbalansen, har vi sett at renten bare går opp, at sykehuskø-

ene bare blir lengre, at kriminaliteten bare blir verre. Og den forskjellen mellom rik og fattig som man er så opptatt av å snakke om, den gjør man jo ingen ting med. Det eneste man gjør noe med, er å sørge for at folk må betale mer skatt og flere avgifter inn i statskassen.

Sentrum argumenterer med at de har klart å drive tilbake det verste i Arbeiderpartiets budsjett. Men jeg syns det er mer reelt å sammenlikne den virkeligheten vi har i dag, før vi har vedtatt noe budsjett, med den virkeligheten vi vil få etter at budsjettet er vedtatt. Realiteten er at det vil bli mer skatter, det vil bli mer avgifter, og det blir forsvinnende liten ekstra satsing på de områdene man snakker om at man er så opptatt av å ta vare på.

For andre år på rad har Arbeiderpartiet og sentrum blitt enige om å øke skattene og avgiftene for næringslivet og for folk flest. Og når de kommenterer budsjettavtalen, hevder de at dette er et godt budsjett for landet, det er et ansvarlig budsjett, det er et budsjett for mer velferd og lavere rente. Men med all respekt, det er det ikke.

Sentrumspartiene snakker om blokkua hengighet. Blokkua hengig av hva da? Det begynner å bli mer og mer åpenbart for meg at man nå også gjør seg helt uavhengig av politikken innhold.

Først hadde vi i denne perioden to år med skatte- og avgiftsreduksjoner. Det var da sentrumspartiene forhandlet med Fremskrittspartiet og Høyre. Nå har vi hatt to år med skatte- og avgiftsskjerpelser. Det har skjedd etter samarbeid mellom Arbeiderpartiet og sentrum. Men det er altså ingen demonstrasjon av blokkua hengighet. Det er en demonstrasjon av politisk schizofreni. Har virkelig sentrumspartiene et så prinsippløst forhold til skatter og avgifter? I sine merknader i innstillingen omtaler de behovet for forutsigbarhet i rammebetingelsene for næringslivet. Og hva er det de gjør? Jo, de endrer reglene, skjerper beskatningen – og i tillegg gis det tilbakevirkende kraft! Med andre ord: De rammebetingelsene man trodde var gjeldende i år, er altså plutselig ikke gjeldende lenger, fordi noen hadde behov for å saldere budsjettet.

Det kommer til å merkes på strømgningene til folk at man nå skal øke elavgiften. Det kommer til å merkes på den måten at de med lavere inntekter rammes dobbelt så hardt som de med høyere inntekter. Da faller også hele argumentasjonen om at dette budsjettet har en god fordelingsprofil. Fra nyttår blir momssatsen satt opp med ytterligere 1 prosentpoeng. Det betyr at alle varer, alt vi foretar oss og alt vi kjøper, blir dyrere. Hvem rammes av det? Det er ikke de som har mye penger fra før, for de har råd til det. Men det er nettopp de med lavere inntekter som vil få enda mindre å rutte med fordi man velger å sette opp momssatsen.

Ved gjentatte anledninger de siste månedene og årene har sentrale arbeiderpartipolitikere sagt at alkoholavgiftene skal settes ned. Nå skal de ikke det likevel. Det er farlig nær et løftebrudd!

Næringslivet rammes hardt. Nå skal man innføre differensiert elavgift. Det betyr altså at bedriftene ikke skal betale avgift av den strømmen de bruker til produksjon, men de skal betale avgift av den strømmen de bruker til administrasjon. Da må det altså lages nytt byråkrati for å

kontrollere hva bedriften faktisk bruker strøm til. Det er farlig nær å få tittelen «wattpoliti» når man altså skal bruke bedriftenes ressurser til å kontrollere hva man bruker strøm til, for å være sikker på at man skal få fritak i henhold til det disse partene nå har blitt enige om.

Og så kommer man med forslag om å øke den såkalte aksjeutbytteskatten. Flere små og mellomstore bedrifter, særlig i Distrikts-Norge, har reagert kraftig på dette. Dette er bedrifter som i en årrekke har spart kapital i bedriften for å sørge for at den samme bedriften kan tåle en nedgangstid og kan bevare arbeidsplassene i dårlige tider. Nå skal de altså straffes med skatt på 11 pst. ekstra, fordi de har valgt å spare kapitalen i bedriften istedenfor i banken. De samme bedriftene som ikke har omsettelige aksjer, må sannsynliggjøre overfor sine potensielle investorer 7 pst. bedre avkastning enn f.eks. Orkla, Hydro og de andre store bedriftene i Norge. Det er ikke en småbedriftsvennlig politikk. Det er å be bedriftene legge ned sin virksomhet og flytte til utlandet.

Så reduserer man avskrivningssatsene med tilbakevirkende kraft. Det er ikke forutsigbare rammebetingelser. Det betyr i tillegg at man får økt skattegrunnlag for alle bedrifter. Man forrykker lønnsomhetsvurderingene og hindrer nyinvesteringer. Og så skal man ikke innføre den generelle konjunkturavgiften, som er bra, men man erstatter den med 10 pst. konjunkturavgift på såkalte næringsbygg. Da har jeg noen spørsmål til avtalepartnerne. Veidekke skal bygge en ny skole for en kommune i Norge. Kommunen skal altså leie skolebygningen av Veidekke. For Veidekke som firma blir denne bygningen å betrakte som et næringsbygg, men for kommunen er dette et vanlig skolebygg. Skal Veidekke betale avgift på dette bygget, eller skal de ikke gjøre det? Det kommer nemlig ikke klart frem av denne avtalen. Når det gjelder en entreprenør som bygger et parkeringshus, hvor halvparten av plassene skal gå til bolighus, 30 pst. til kontorlokaler og 20 pst. til forretninger, i hvilken grad skal det parkeringshuset rammes av denne avgiften? Og hvordan skal den ilegges? Hva med byggeprosjekter som går over flere år – bygg som er påbegynt, men som ikke vil bli ferdigstilt før om to–tre år? Hvordan skal det avgiftsbelegges – siden man her har varslet at dette er en avgift som bare skal gjelde i ett år? Her er det mye skattemat for jurister og ligningskontorer og mer byråkrati.

Samtidig som man sier at denne avgiften skal gjelde i et år, sier man at man skal fjerne investeringsavgiften fra og med år 2002. Det betyr at de som har anledning til det, kan spare 17 pst. kostnader ved å vente med den type investeringer til 2002. Men for noen bedrifter er det altså ikke mulig å vente. Vi får stadig flere henvendelser fra bedrifter som ser at de ikke makter denne ekstrakostnaden, og som kun ser ett alternativ, og det er å legge ned virksomheten. Det er de samme små og mellomstore bedriftene i Distrikts-Norge som sentrum har gjort seg til talsmann for i mange, mange år, som blir rammet av dette. Og da er ikke dette et budsjett for mer velferd og mer rettferdig fordeling, for de aller rikeste i Norge kommer til å fortsette å være det, og de som er fattige, får altså flere utgifter. Det er ikke slik at man gjennom dette bud-

sjettet tar fra de rike og gir til de fattige, som man forsøker å late som. Man tar nok kanskje litt fra de rike, men man gir det i hvert fall ikke til dem som har behov for det, og da er det ikke et budsjett for rettferdig fordeling. Uansett er i hvert fall min vurdering at forskjellen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene består i et valg mellom mer skatt og enda mer skatt.

Jeg burde kanskje rose sentrum for at delingsmodellen likevel ikke blir tuklet mer med i år. Men jeg blir ikke rolig av å høre at delingsmodellen skal forsvinne i 2002, eller at investeringsavgiften skal forsvinne i 2002, eller at konjunkturavgiften bare skal gjelde i ett år og så forsvinne, og at vi tilsynelatende skal få et nytt skattesystem, vi vet bare ikke hva det er ennå. Grunnen til at jeg ikke blir rolig av det, er at man ikke aner hva som kommer i stedet. Vi trodde jo et lite øyeblikk at Arbeiderpartiet og sentrum var enige om et nytt skattesystem – til og med også hvordan det skulle se ut. Men bare et par dager etter at budsjettavtalen var inngått, kunne man altså se at sentrums finanspolitiske talsmenn hadde en helt annen oppfatning av et fremtidig skattesystem enn det Arbeiderpartiet hadde. Og da har man klart å formulere seg så lite forpliktende at usikkerheten om hva vårt fremtidige skattesystem skal ende opp med, er større enn noen gang. Men det verste er ikke at jeg blir urolig av dette. Det verste er at næringslivet går på nåler og er urolig. For det finnes ikke forutsigbarhet, og det skaper så stor usikkerhet at ingen tør satse langsiktig lenger.

Man skulle tro at Arbeiderpartiet og sentrum hadde laget et budsjett for et fattig land med stor statsgjeld og betydelige underskudd på budsjettet. Men slik er det jo ikke. Til og med i land i Europa som har store økonomiske vanskeligheter, ser man den stikk motsatte tendensen av det man ser i Norge. Man ser at de setter ned skattene og avgiftene for å styrke konkurransevnen og tiltrekke seg bedrifter og kapital. Men i Norge skal vi tydeligvis gjøre alt annerledes.

Momsreformen blir jo nå vedtatt, med noen endringer som sentrum har fått inn. Men situasjonen er i realiteten akkurat den samme. Det blir konkurransevridning, det blir økte kostnader, og det får merverdige utslag fordi man ikke har tenkt helt igjennom hvordan en halvering av matmomsen skulle gjennomføres. Fremskrittspartiet er helt enig i at det er fornuftig å redusere matmomsen. Men da burde man i det minste sørge for at det dreide seg om matvarer i butikk. I stedet får man disse kostelige utslagene som vi har sett nok eksempler på den senere tid, hvor det altså skal være lavere moms hvis man tar med seg maten ut på gaten og spiser den, enn hvis man sitter ned i restauranten og spiser den. Og som om ikke det er nok, må man altså betale full moms på det vannet man tapper ut av springen, men man skal betale halv moms på det vannet man kjøper på flaske i butikken. Her har man åpenbart ikke tenkt igjennom konsekvensene av en reform som man ønsker å haste igjennom uten grundig realitetsbehandling på forhånd.

Så sa finanskomiteens leder, Dag Terje Andersen, at Fremskrittspartiets kommuneøkonomiske opplegg ville svekke kommunenes økonomiske situasjon. Det er galt.

Vi har fått Statistisk sentralbyrå til å regne ut konsekvensene av vårt opplegg. Der fremkommer det tydelig at med vårt opplegg vil kommuneøkonomien styrkes med mange milliarder kroner i forhold til det Regjeringen har lagt opp til, fordi vi tror på effekten av å sette ned avgiftene slik at de virker inn på prisene, fordi vi tror at lavere skatter vil virke inn på lønnskostnadene. I stedet er vi nå inne i en ond spiral, hvor løsningen år etter år etter år kun er å drive inn mer skatter og flere avgifter. Det er ikke et ansvarlig, helhetlig opplegg som er godt for landet. Det er et opplegg som sørger for at staten blir stadig rikere, mens de mest grunnleggende velferdsoppgaver som vi som befolkning faktisk regner med skal løses på vegne av oss alle sammen, stadig blir skjøttet dårligere. Slik burde det ikke være.

Til slutt vil jeg gjerne ta opp de forslag som Fremskrittspartiet har fremmet i innstillingene, enten alene eller sammen med andre.

Presidenten: Siv Jensen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A): Representanten Jensen beskrev for det første et Norge som ikke jeg kjenner meg helt igjen i, for å si det sånn. Det er nok noe krisemaksimering og uttrykk for situasjonen i tross alt et velferds-samfunn, med sine mangler, som det er vanskelig å identifisere seg med.

Hun sa også at i de to årene som sentrumsregjeringen gjorde avtale med Høyre og Fremskrittspartiet, var det betydelige avgiftsreduksjoner. Men det er jo galt. Avgiftene gikk opp, de. Da Fremskrittspartiet stemte for budsjettet i Norge, gikk avgiftene på alkohol opp, bortsett fra det ene året. Når det gjelder avgiften på bensin, gikk den opp, når det gjelder avgiften på diesel, gikk den opp – ja, til og med avgiften på snus gikk kraftig opp da Fremskrittspartiet var med og laget et budsjett for Norge. Det er greit at Fremskrittspartiet foreslo primært lavere avgift, men realiteten var faktisk at avgiften gikk opp.

Det er interessant å høre representanten Jensen snakke om andre partier. Men det som kunne være interessant å høre litt om, er de tingene som hun ikke sier noe om i sitt eget partis budsjettforslag. For når en har så mye penger til alle gode formål som Fremskrittspartiet har, hvorfor er det da sånn at man må kutte i arbeidsmarkedstiltakene, for de aller svakeste på arbeidsmarkedet? Hvorfor er det sånn at man må kutte drastisk i bistandsmidlene? Hvor er det sånn at man skal ta halvparten av støtten til skolefritidsordningen, som tusenvis av foreldre rundt omkring i landet er avhengig av? Og hvorfor er det sånn at man skal kappe over 3 milliarder kr på sykelønnsordningen, en ordning som vi vet at de som tjener minst, har mest bruk for? Hvorfor er det sånn?

Siv Jensen (Frp): Det er godt mulig at Dag Terje Andersen og jeg har ulik oppfatning av hvordan velferds-samfunnet i Norge er. Men jeg mener at det er galt, når

norsk økonomi går så bra som den gjør, å fortsette å øke skattene og avgiftene både for næringslivet og for folk flest. Jeg mener det er feil, og det hadde vært fullt mulig å gjøre noe annet. Og her er Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett.

Ja, vi har foreslått en del kutt, og hvorfor har vi det? Hvorfor i alle dager skal vi fortsette å ha en arbeidsmarkedsetat som formidler arbeid for helt friske, arbeidsføre mennesker, en etat som i tillegg har bevist at den ikke er i stand til å gjøre den jobben den tilsynelatende skal gjøre? Det vi derfor har gjort, er å redusere etaten ned til å være en arbeidsmarkedsetat som nettopp skal konsentrere seg om dem som er vanskeligstilt i arbeidsmarkedet, og det må jo være bra. Så kan den ordinære arbeidsformidlingen drives av private byråer og mellom bedrifter og enkeltmennesker i arbeidsmarkedet. Det må jo være glimrende å redusere byråkratiet på den måten, men det vil ikke Arbeiderpartiet gjøre.

Det er ikke slik at vi kutter i skolefritidsordningen. Vi gjør akkurat som Regjeringen, overfører dette via kommunerammen til kommunene og lar kommunene styre det som er oppgaven slik den skal løses i dag. Akkurat det samme gjør dere.

Vårt forslag til sykelønnsordning og en rekke andre tiltak er nødvendig for å få arbeidsmarkedet til å fungere bedre. Det er jo nettopp tiltak som gjør at vi er på jobben i stedet for å stå i sykehuskø, og at vi er på jobben i stedet for å være hjemme, som kan bidra til at vi får mer ut av hver krone, og kan få arbeidsmarkedet til å virke bedre. Arbeiderpartiet har ikke foreslått ett tiltak for å få arbeidsmarkedet til å virke bedre. Derfor står det ikke til troende når representanten Andersen forsøker å kritisere dette.

Lars Gunnar Lie (KrF): I Kristeleg Folkeparti er vi innstilte på å ta andre politiske parti på alvor, men då føreset eg at dei framlegga som vert presenterte, er realistiske, og at ein meiner alvor med det. Med det utgangspunktet at Framstegspartiet seier dei vil vera med og ta politisk og økonomisk ansvar for utviklinga av samfunnet vårt, har eg gått gjennom alternativet deira for å sjå korleis dei inviterer til eventuelt samarbeid. Diverre: Det stikk motsette er tilfellet. Heile budsjettframlegget til Framstegspartiet byggjer på ei anna økonomisk tenking. Ikkje berre det, men det er heller ikkje ein gradvis overgang dei tenkjer seg. Dei vil bryta over tvert, med svært store innstrammingar – som leiaren i komiteen var innom. I tillegg til det han sa, kan eg også nemna jordbruksavtalen med ein reduksjon på over 6 milliardar kr.

Mitt spørsmål til representanten Siv Jensen vert difor: Er dette realistisk budsjettering? Og er dette eit signal om vilje til å ta ansvar saman med andre parti for utviklinga av samfunnet vårt?

Siv Jensen (Frp): Ja, jeg mener dette er svært realistisk budsjettering. Men hvorfor skal Fremskrittspartiet bli som alle de andre partiene før det på en måte skal være greit at vi skal få lov å ta ansvar? Hele poenget er jo

at Fremskrittspartiet ønsker å føre en annen økonomisk politikk. Fordi vi tror at det er mulig å redusere skattene og avgiftene, fordi vi tror det er mulig å investere vår formue i eget land og fordi vi tror det er mulig å ta en del krafttak, gjør vi altså ting annerledes enn de andre partiene. Hadde vi vært som alle de andre – hvis alle var helt like – hadde jo hele hensikten med å være et opposisjonsparti eller være et parti som ønsket å ta regjeringsansvar, vært borte!

Realistisk budsjettering dreier seg om at de økonomiske forslagene henger sammen. Det dreier seg ikke nødvendigvis om at våre forslag, fordi de er annerledes enn Kristelig Folkepartis, plutselig er urealistiske. Det er ikke slik at Arbeiderpartiet og sentrum har monopol på å bruke uttrykket ansvarlig budsjettering. Jeg vil bare minne om at vi i vårt alternative statsbudsjett også overfører 170 milliarder kr til oljefondet. Vi sparer også! Men vi tror altså det er mulig å bruke litt av den enorme, gigantiske formuen dette landet har, på å bygge grunnlaget for mer velferd gjennom å investere og gjennom å få fart på våre sykehus, slik at folk i stedet for å stå i sykehuskø, kunne komme seg ut av den vanskelige situasjonen og heller være i jobb. Og det er ikke slik at enhver støtte- og subsidieordning som i dag eksisterer, må vedvare for evig og alltid.

Børge Brende (H): Siden jeg ikke er medlem av samme parti som Carl I. Hagen og representanten Siv Jensen, tar jeg sjansen på å stille meg kritisk til deler av Fremskrittspartiets politikk. (Munterhet i salen.)

Når man lytter til representanten Jensen, får man inntrykk av at det finnes et tryllemiddel: det å pøse mer penger inn i økonomien. Det samme angivelige tryllemiddelet trodde velgerne i Os kommune på også. En annen av Fremskrittspartiets nestledere ble i 1999 ordfører på løftet om gratis sydentur til alle eldre. Nå foreslår rådmannen økte egenandeler for de eldre – ikke på sydenturen, men for brukerne av hjemmesykepleien. Etter den søte kløe kommer den sure svie.

Representanten Jensen åpner også opp pengesekken i sitt valgbudsjett og vil bruke langt mer oljepenger. Dermed gis en kraftig stimulans av etterspørselen i norsk økonomi. Og det er jo velkjent at dette vil føre til økt rente for å holde inflasjonen i sjakk. Jeg respekterer Fremskrittspartiets rett til å mene at høyrentepolitikk er god politikk, og kan bare konstatere at Høyre og Fremskrittspartiet er grunnleggende uenige på dette punktet.

Jeg kjenner selvfølgelig argumentet om at lavere avgifter vil føre til reduserte priser til neste år, så representanten Jensen skal få slippe å gjenta det. Jeg innrømmer gjerne at det kan tenkes at det ikke ville ha blitt inflasjonspress og økt rente allerede til neste år med Fremskrittspartiets alternative budsjett. Det er imidlertid liten tvil om at dersom Fremskrittspartiet hadde tort å la Statistisk sentralbyrå regne på virkningene over to til tre år, ville svaret blitt økt inflasjon og høyere rente. Det jeg vil ha representanten Jensen til å svare på, er: Hvor mye høyere rente måtte folk flest vente seg i 2002 hvis Fremskrittspartiets budsjett skulle ha blitt vedtatt?

Siv Jensen (Frp): Først: Til representanten Brendes forsøk på å stikke kniven inn i en vanskelig situasjon, har ikke jeg i hvert fall registrert at det er noen *politisk* uenighet i Fremskrittspartiet.

Så til forsøket på å fremstille ordfører Terje Søviknes' budsjett som at man skulle ha spilt fallitt. I morgen legger Søviknes – altså Fremskrittspartiet og Høyre i Os kommune – frem sitt budsjettforslag, som altså ikke er det samme som rådmannens. Det kan nok hende at representanten Brende vil få seg en liten overraskelse der, for ikke bare har Høyre og Fremskrittspartiet i Os kommune drevet tilbake mange av de merkverdige forslagene som ble fremmet av rådmannen, men i tillegg klart å gjennomføre de løftene de har gitt, nemlig at de eldre innbyggerne i kommunen som ønsker det, skal kunne reise til utlandet på behandlingsreiser.

Det er ikke slik at vi åpner pengesekken uten tanke på hvilke konsekvenser det vil få for norsk økonomi. Selvsagt er det slik at hvis man treffer tiltak uten å tenke på sammenhengen mellom tilbud og etterspørsel, kan det fort gå galt. Men vi har i vårt alternative opplegg lagt sterk vekt på tilbudssiden i økonomien, på hvordan man både på kort og lang sikt kan gjøre grep, reformer, tiltak i økonomien for å få den til å virke bedre. Men det er ikke slik at det alltid må være staten som skal gjennomføre, styre, kontrollere, eie for at alt skal fungere og gå bra. Man kan gjøre dette gjennom å ha i hvert fall en liten tilfitt til at næringsliv og vanlige folk evner å styre sine egne penger bedre enn staten gjør på vegne av oss.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg er ikke så sikker på at Fremskrittspartiet trenger hjelp av Børge Brende til å stikke kniven i en vanskelig situasjon, som Siv Jensen sa.

Det skal bli interessant å se det budsjettforslag som Terje Søviknes skal legge fram i Os kommune i morgen. Det er å håpe at partiledelsen i Fremskrittspartiet klarer å sikre ordføreren i Os en stortingsplass i neste periode, så kanskje han slipper å være med og ta ansvaret i den siste halvdel av perioden, for utsalg av eierandeler som finansierer sydenturer, for kutt på områder som vil komme til å smerte befolkningen i Os kommune på sikt.

Det er ikke vanskelig å få til å innfri valgløfter ett år og to år, men det blir straks verre på sikt med den politikken som det legges opp til i Os kommune, og som også Fremskrittspartiet står for i sitt alternative statsbudsjett. Der loves det mer til de aller fleste. Man lover å bruke mer oljepenger. Man lover skattelettelser, særlig til dem som har mest fra før. Man lover firefelts motorvei i Sverige, samtidig som man lover å kutte 4 milliarder kr i u-hjelpen til de fattigste landene. Man lover å kutte flere milliarder kroner i sykelønnsordningen, samtidig som man skal gi store skattelettelser til dem som har mest fra før. Man legger opp til en dramatisk omfordeling mellom kommuner, en dramatisk omfordeling. Man kutter i tilskuddene til de minste kommunene og innfører samtidig et storbytillegg som skal gå til de største kommunene. Man kutter Nord-Norge-tilskuddet. Man kutter overføringene til Posten, noe som vil medføre et enda dårligere posttilbud i Distrikts-Norge særlig. Man kutter overførin-

gene til landbruket med 4 milliarder kr. Man foreslår omsettelige kvoter i fiskerieringen – bare for å nevne noen eksempler på det som ligger i Fremskrittspartiets alternative budsjett, og som vil gi oss et totalt annerledes samfunn enn det vi har i dag. Det er ikke vanskelig å love skattelettelse til noen og love å bruke mer oljepenger i ett år når man på den andre siden foretar så kraftige omfordelinger som det Fremskrittspartiet legger opp til.

Siv Jensen (Frp): Representanten Enoksen må bestemme seg for hvilket krutt han skal bruke. Det er ikke slik at vi både lover mer til alle og samtidig foretar betydelige kutt og nedskjæringer. Enten må kritikken fra representanten Enoksen være at vi lover alt til alle og dermed ikke har noen kutt og nedskjæringer, ellers må kritikken være at vi har kutt og nedskjæringer som Odd Roger Enoksen er uenig i.

Profilen i Fremskrittspartiets alternative budsjett er nettopp at vi har valgt oss ut noen satsingsområder som vi mener det er nødvendig å løfte opp, som ikke har fått tilstrekkelig pleie og omsorg fra politikerne de senere år, og som har fått som konsekvens at det dessverre står dårlig til. Hadde representanten Enoksen være like opptatt av Distrikts-Norge som Fremskrittspartiet er, hadde han gjennom budsjettarbeidet sørget for at det ble bevilget mer penger til veibygging, slik at man hjalp bedriftene ute i distriktene til lavere transportutgifter, slik at de fikk varene sine raskere til markedene og fikk kostnadene ned. Det har jeg ikke registrert var en viktig oppgave for sentrum i budsjettforhandlingene. Mange av de skatteforslagene som sentrumpartiene har presset igjennom i dette budsjettforliket, får som konsekvens at det er nettopp bedriftene i Distrikts-Norge som blir rammet. Da står det ikke til troende å forsøke å innbille befolkningen at man er så veldig distriktsvennlig, når man gjør akkurat det motsatte. Det er ikke slik at noe blir riktig bare fordi man gjentar det mange ganger nok. Det er handlingen som teller, og vi ønsker å gjennomføre en helt annen politikk enn det vi nå ser i forliket mellom sentrum og Arbeiderpartiet, som i realiteten fører til at alle får det litt verre, og at staten blir betydelig mye rikere.

Øystein Djupedal (SV): Et av mine yndlingsstater lyder som følger, og det er fra Peter N. Myhre, som uttalte i 1989:

«Jeg spår at om fem til ti år er det ingen som lenger snakker hverken om drivhuseffekten eller om hullene i ozonlaget. Venstresiden, særlig i norsk politikk, har nemlig alltid forsøkt å finne saker som ligger utenfor virkelighetens verden. Siden slutten av 70-tallet har disse vært samene, de homofile, atomvåpnene og nå altså drivhuseffekten/ozonhullene.»

Dette kuriøse utsagnet skulle en jo kanskje tro var lagt dødt og maktesløst siden det nå er omtrent ti år senere. Så legger vi merke til at i finansinnstillingen i dag holder Fremskrittspartiet fremdeles på med å benekte at drivhuseffekten kan være menneskeskapt. Man skriver:

«Disse medlemmer er i likhet med en rekke forskere skeptiske til dette, og registrerer at det er stor uenig-

het blant forskere om det omfanget de eventuelle betydninger dette» – altså de menneskeskapte klimautslipp – «har for klimaet.»

Det er jo trist å registrere at Fremskrittspartiet fremdeles ikke skjønner det store deler av verden skjønner. Sammenbruddet i Haag er jo et stort tilbakeslag for hele verden, faktisk. Men det man registrerer i Fremskrittspartiets politikk, er at man fremdeles sier at dette ikke har betydning.

Nå er det slik at klimaendringene også rammer Fremskrittspartiet, og også Fremskrittspartiets velgere – også lastebileiere og lastebilsjåfører og andre av dem – som har presset fram at Fremskrittspartiet bl.a. går foran når det gjelder alle lettelse som kan påvirke klimaet. Man går altså inn for lavere bensinavgifter, man går inn for mer veibygging, ingen bevilgninger til kollektiv trafikk, bare for å nevne noe.

Spørsmålet er jo da til Fremskrittspartiet: Er det slik at Fremskrittspartiet fremdeles hardnakket benekter sammenhengen mellom klimaproblemer, stormer og flommer og de menneskeskapte klimautslipp? Er det slik at man fremdeles tror på et par forskere fra den amerikanske oljeindustrien ved Climate Coalition, eller hva de kaller det for noe, som er betalt av en lobbyorganisasjon for å hindre at man fikk til en avtale i Haag? Eller er det faktisk slik at Fremskrittspartiet på dette punkt kanskje ser behov for å nyansere sitt standpunkt litt, og at det kuriøse utsagnet fra Peder N. Myhre fra 1989, kanskje for en gangs skyld skal legges dødt og maktesløst? For etter hva jeg forstår, er vel Peder N. Myhre en av de få som fremdeles ikke er hevet ut av Oslo Fremskrittsparti.

Presidenten: Presidenten antar at Peter er det korrekte fornavn.

Øystein Djupedal (SV): Det er godt mulig, president.

Siv Jensen (Frp): Det var en særdeles kuriøs replikk, som det kunne være fristende å gi et kuriøst svar på.

Jeg tror det er viktig når man diskuterer klima- og miljøspørsmål, at man også er villig til å erkjenne at dette er et globalt spørsmål, som må løses globalt. Hvis man da dukker inn i den norske debatten om f.eks. bygging eller ikke bygging av gasskraftverk, forsøker man bevisst å late som om at dette kun skal være et isolert fenomen eller et isolert problem for Norge, vel vitende om at hadde vi utnyttet våre relativt miljøvennlige produksjonsformer, kunne vi ha bidratt til å få redusert utslippene fra forurensende kraftverk i andre land i Europa. Like fullt fortsetter vi altså å ha en debatt, som om dette er utslipp som kun går inn og ut av Norge. Det mener jeg er feil.

Det er heller ikke slik at når man ønsker en mer bilvennlig politikk i dette landet, er det fordi man ønsker å sette miljøet over styr. Tvert imot vil jo nettopp våre forslag, særlig på bilavgiftene, bidra til at vi får en mer miljøvennlig bilpark som slipper ut mindre enn dagens bilpark gjør. Det burde faktisk være i tråd med SVs intensjoner om å legge forholdene til rette for mest mulig miljøvennlig atferd. Men vi tror altså ikke på at det er mulig

å drive bilbruken tilbake. Når man ser på hvor betydelig andel av dagens trafikk som skjer nettopp ved hjelp av bil, burde jo virkemidlene vi tar i bruk for å få ned utslippene, være både at bilene var mer miljøvennlige, og at vi fikk mindre kø og korkproblemer, som også er svært forurensende, gjennom at man hadde veier som kunne ta av dette og sørget for at trafikken gled bedre. Det har ikke jeg registrert at SV er villig til å bruke penger på.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Budsjettforhandlingane i haust var vanskelege, men dei førte altså fram. Sjølv om Regjeringa sitt forslag låg langt frå vårt syn, valde vi å ta ansvar for å gi landet eit budsjett. Resultatet ser vi i dag. Den store flyttesjauen er eit faktum. Kristeleg Folkeparti, saman med Senterpartiet og Venstre, har i budsjettforliket med Regjeringa fått gjennomført endringar som tilsvarar nærmare 22 milliardar kr, same kva leiaren av finanskomiteen påstår. Dette viser altså at sentrums-partia er styrkte. Samstundes har budsjettet for i år fått ein klar sentrumsprofil.

Før eg tar opp sjølve forliket, er det nødvendig å presisera kva for eit utgangspunkt Kristeleg Folkeparti hadde. Med dette tenkjer eg spesielt på Stoltenberg-regjeringa sitt framlagde budsjett med ein skatte- og avgiftsauke på 12 milliardar kr. Denne auken var direkte relatert til næringslivet. Konjunkturavgifta og utbytteskatten viste til saman nærmare 9,3 milliardar kr og 1,7 milliardar kr i påløpt verdi, altså heilårsverknad. For ikkje å snakka om fjerning av aksjerabatten og innstrammingane i delingsmodellen. Dette er vi imot, ikkje for å hjelpa rikingane, men for å trygga arbeidsplassane.

Forslaget til skatte- og avgiftsauke ville ført til ei kraftig forverring av næringslivet sine rammevilkår. Med tanke på at vi treng eit verdiskapande næringsliv, kunne vi ikkje godta dette. Den skatte- og avgiftsauken Stoltenberg-regjeringa foreslo, var svært næringslivsfiendtleg. Ja, det var kanskje bra til internt bruk innan Arbeidarpartiet, men støtte på Stortinget måtte dei vita at dei ikkje kunne få. For å trygga arbeidsplassane og nyskapinga måtte vi få til ei heilt anna innretning på skatte- og avgiftssida.

Samstundes måtte vi løfta andre område som helse, det frivillige Noreg, kultur, samferdsel og distrikt. utfordringane vart derfor større enn vi egentleg hadde tenkt oss på førehand. Vi har ikkje fått gjennomslag for alle krava våre. Vi må også forsvara endringar vi egentleg ikkje hadde ynskt. Men vi er, trass det, likevel overtydde om at det var betre å få fleirtal for nokre viktige endringar enn å demonstrera avstanden mellom oss og arbeidspartiregjeringa på ein slik måte at det ville ført landet vårt ut i ei krise. Kristeleg Folkeparti vil gjerne i regjeringssosisjon igjen, men vi ser helst at slike regjeringsskifte skjer ved val og ikkje ved tilfeldig utvalde krisesituasjonar.

For Kristeleg Folkeparti er det viktig å understreka at det framforhandla budsjettet tar vare på måla i den økonomiske politikken betre enn Regjeringa sitt forslag.

Budsjettforliket er grundig gjennomarbeidd, og balansen er såkalla nøytral. Dette betyr at vi ikkje fører ein politikk med ekspanderande verknad. Dette er svært viktig for m.a. renteutviklinga. Med tanke på alle med bustadlån og studielån er dette noko vi må følgja nøye med på. Det kan likevel vera verdt å nemna at det må kunna vurderast å bruka noko ekstra pengar i sektorar som har ledig kapasitet. På denne måten kan vi frigjera ressursar og oppnå ein betre bruk av dei ressursane vi har. Budsjettavtalen gir ein betre situasjon for bedrifter og arbeidsplassar og ein styrkt fordelingsprofil.

Med utgangspunkt i det framlagde budsjettet frå arbeidspartiregjeringa, med stor skatte- og avgiftsauke, er eg godt nøgd med kva Kristeleg Folkeparti, saman med Senterpartiet og Venstre, har fått til. Arbeidarpartiet vil nok framheva det som er likt mellom oss. Men for oss er det også viktig å leggja vekt på det som skil – trass i forliket. Dette gjeld ikkje minst på område som frivillig sektor, kultur, næringsliv, miljø og distrikt.

Når det gjeld Høgre og Framstegspartiet, vil dei også prøva å få oss klistra til Arbeidarpartiet for på den måten sjølve å koma betre fram i lyset. Kommentaranane frå høgresida etter forliket tyder på det. Men kva er det som egentleg har hendt? For det fyrste var Høgre fødselshjelpar for ei Stoltenberg-regjering, så fråskreiv dei seg alt ansvaret. Deira alternative budsjett er eit bevis på at dei ikkje vil ta ansvar eller foreslå konstruktive løysingar. Budsjettet dei har lagt fram, er reindyrka høgrepolitikk i form, men med ein måte å finansiera det heile på som viser at dei ikkje er interesserte i å koma i ein situasjon der det kunne bli aktuelt å ta i eit tak og skaffa fleirtal for eit budsjett. Dei har kuttat i sjukeløna så det monnar, ja nesten 6 milliardar kr, utan å ta omsyn til at framlegget kjem midt i ein tariffperiode. Kristeleg Folkeparti ynskjer også å gjera noko med sjukeløna, men no er det mest truverdig og klokast å venta på oppfølginga av Sandman-utvalet. I tillegg kuttar Høgre 2,5 milliardar kr i overføringane til dei fattigaste i verda – for å gi det til dei rikaste i Noreg. Det er iallfall ikkje solidaritet.

Eg nemner berre desse to postane i Høgre sitt budsjett for å illustrera kor langt dei ligg frå oss og andre. Sjukelønnskuttet stengjer for eit samarbeid med Arbeidarpartiet, og bistandskuttet for samarbeidet med Kristeleg Folkeparti.

Framstegspartiet sitt alternative budsjett går endå lenger i det meste, og dei stengjer seg sjølve ute frå eit samarbeid.

I tillegg legg korkje Høgre, Framstegspartiet eller Arbeidarpartiet skjul på at dei ynskjer å samarbeida i regjering med Kristeleg Folkeparti. Konklusjonen er difor klar: I dagens situasjon blir Bondevik og Kristeleg Folkeparti fridde til av alle, dette fordi vi har løysingar som famnar mot både Arbeidarpartiet på den eine sida og Høgre og Framstegspartiet på den andre, ei plassering som har fått mange til å krevja at vi skulle velja side. Uttrykket «blokkavhengig» har ergra mange. Men sanninga er at Kristeleg Folkeparti, saman med Senterpartiet og Venstre, famnar breiast, og er med den plasseringa det naturlege regjeringalternativet i dagens politiske bilete.

Kristeleg Folkeparti ynskjer å vera eit parti som tar vare på arbeidsplassane våre, og som legg til rette for nye. Difor måtte vi forlanga store endringar og driva tilbake dei mest næringslivsfiendtlige forslaga Regjeringa kom med. For det fyrste skal investeringsavgifta fjernast frå 1. januar 2002. Det gir arbeidsplassar og distrikt 6 milliardar kr i avgiftslette. Fjerning av investeringsavgifta på 7 pst. vil vera viktig for arbeidsplassane. Investeringsavgifta er fragmentert, ramar tilfeldig og har store innkrevjingskostnader. Dette er også eit viktig steg i retning av eit enklare Noreg.

For det andre skal konjunkturavgifta også fjernast. Denne ville ha verka direkte inn på konkurransevna til arbeidsplassane i det private og frivillige Noreg. Rett nok har vi innført ei konjunkturavgift på 10 pst. på næringsbygg, som målretta reduserer presset i ei næring med stor mangel på arbeidskraft. Denne avgifta er ikkje så ulik den vi foreslo for nokre år sidan.

Vi gjekk også imot endringar som vart foreslåtte i delingsmodellen for 2001.

Aksjerabatten og 80 pst.-regelen held vi på. Dermed hindrar vi ei skatteskerping for det store fleirtalet av småbedrifter i Noreg. Dessutan blir fjerning av formuesskatt på næringsaktiva ikkje gjennomført no. Regjeringa si oppfølging av vedtaket frå i vår var for dårleg. Formuesskatten får vi koma tilbake til seinare.

Skatt på aksjeutbytte blir redusert frå 14 pst. til 11 pst. og får eit botnfrådrag på 10 000 kr. Dette blir erstatta alt frå 2002 med eit system som ikkje skattlegg sparing i bedrifter framfor andre former for sparing.

Elavgifta er auka med 1 øre frå vår side. Hushaldningane blir ramma av dette, men ikkje verre enn at ein med enøktiltak og auka miljøfokusering kan ta det inn igjen. Det er også verdt å merka seg at vi gjennom forliket fekk gjennomslag for ikkje å auka elavgifta til prosessindustrien. Vi innretta avgifta betre, slik at det blir stimulert til energiøkonomisering i reine administrasjonsbygg i industrien. Administrasjonsbygg blir dermed handsama likt med hushaldningane, mens verdiskapande verksemd innan industri framleis får ein avgiftsmessig fordel. På denne måten har vi vore med på å nå viktige miljøpolitiske mål.

Vidare har vi fått gjennomslag for ein grundig gjennomgang av skattesystemet, der dagens delingsmodell skal fjernast. Eg trur at vi gjennom ein debatt her på Stortinget om konkrete forslag til løysingar kan koma fram til ein god skattereform. Desse endringane skal leggast fram seinast saman med statsbudsjettet for 2002.

Kristeleg Folkeparti har også, saman med Senterpartiet og Venstre, fått til ein momsreform med ein heilt annan profil enn den Regjeringa la opp til i budsjettet. Vi får halvert moms på mat, ned til 12 pst., noko som er eit godt utjamningsgrep og får mykje å seia for matbudsjettet til folk flest. Redusert matmoms er fyrst og fremst ein fordel for låginntektshushaldningane og barnefamiliane. Dersom dette slår ut i auka etterspørsel etter norskproduert mat, vil det sjølvsagt også vera positivt for landbruksnæringa vår. Ein momsreduksjon på matvarer kan også få positive følgjer for grensehandelen.

Forslaget om moms på transport er svært dårleg miljøpolitikk og ville ha gitt auka kostnader for kollektivtrafikken. Kristeleg Folkeparti vil tvert imot gi kollektivtrafikken eit lyft gjennom auka løyvingar i tillegg til fritak for moms.

Regjeringa sitt forslag til statsbudsjett var ei kraftig nedprioritering av frivillig sektor. Når Regjeringa ikkje prioriterer viktig samfunnsengasjement og uløna arbeid, vitnar det om ei forenkla tru på at det offentlege skal løysa alle oppgåver. Dessutan syner det ei mangelfull forståing av det moderne norske lokalsamfunnet. Kristeleg Folkeparti har auka løyvingane til ulike typar organisasjonar, det gjeld så vel barne- og ungdomsorganisasjonar og miljøorganisasjonar som andre interesseorganisasjonar.

Kristeleg Folkeparti har også fått gjennomslag for tiltak som stimulerer til kulturelle aktivitetar over heile landet. Eg har også merka meg at kulturminister Ellen Horn vona at våre forslag til forbetringar skulle få gjennomslag i forhandlingane, noko dei iallfall nesten fekk fullt ut. Eg vonar at heile kultursektoren merkar seg desse forbetringane. I budsjettforliket Bondevik-regjeringa hadde med Arbeidarpartiet i fjor, vart det i kultursektoren kutta sterkt. I år klarte vi det motsette, nemleg ei styrking. Ein nasjon som ikkje prioriterer kultur og den frivillige sektoren, blir fort ein fattig nasjon.

For Kristeleg Folkeparti er det viktig å føra ein miljøpolitikk for ei berekraftig utvikling basert på føre var-prinsippet. Vi meiner òg at forureinaren skal betala. Det skal løna seg å opptre miljøvennleg. For å redusera utslappa av miljøødeleggende klimagassar må det satsast både på energiøkonomisering, alternative fornybare energikjelder, ny teknologi og betre kollektivtransport.

Samferdselssektoren er den største kjelda til utslepp av klimagassar i Noreg. Kristeleg Folkeparti har lukkast i å styrkja innsatsen for å få fleire til å reisa kollektivt.

Bondevik-regjeringa prioriterte gjennom dei 2,5 åra vi sat i regjering, særleg familjepolitikken, med stor satsing på større valfridom for barnefamiliane og ei offensiv barnehagesatsing gjennom barnehagemeldinga, som dagens regjering adopterte. Vi satsa òg på helsepolitikk med mange store handlingsplanar m.a. innafor psykiatri, kreftomsorg og kjøp av nytt sjukehusutstyr. Det som stod for tur for oss, var skule og forskning. Difor var det viktig for oss å prioritera dette området i budsjettforhandlingane. Kristeleg Folkeparti sine prioriteringar er i stikkordsform:

- krafttak for forskning og høgare utdanning
- mangfald i skulen
- kvalitetslyft for ungdomsskulen

Regjeringa har lagt fram det dårlegaste budsjettet for høgare utdanning og grunnforskning på svært lenge, særleg for universiteta. Sentrumspartia held lovnaden om ei styrking av forskingsinnsatsen og kvaliteten på høgare utdanning. Med budsjettforliket blir det rom for betre tilbod til studentane, styrking av grunnforskning og oppretting av fleire rekrutteringsstillingar for unge forskarar. Vi styrkjer òg Forskingsfondet og satsinga på næringsretta forskning. Dermed tar vi fyrste steget på vegen for å få

Noreg opp frå botn til gjennomsnittsnivået for OECD-landa i forskingsinnsats i løpet av fem år.

Regjeringa sitt systematiske kuttforslag og manglande lønnskompensasjon til private skular, folkehøgskular og private høgskular ville ha ført til eit fattigare og mindre mangfaldig utdanningssystem. Difor prioriterer Kristeleg Folkeparti å driva tilbake slike kutt.

Bondevik-regjeringa fekk vedtatt ein eigen tiltakspakke for ungdomstrinnet for å sikra pedagogisk utviklingsarbeid og tilpassa opplæring. Løyvingane for neste år blir auka med 25 mill. kr, slik at fleire skular blir sikra slike tilbod.

Kristeleg Folkeparti har altså, saman med Senterpartiet og Venstre, valt å vera konstruktive i budsjettforhandlingane, som vi har vore ved fleire høve tidlegare. Vi kunne ha demonstrert mot Arbeidarpartiet og deira måte å ta makta frå oss på i mars. Sjølv demonstrerte Arbeidarpartiet i to år etter at dei frivillig gav frå seg makta. Vi gjekk ikkje frivillig, tvert imot. Men vi har framleis eit ansvar for å få eit budsjett vedtatt. Vi har derimot ikkje ansvar for denne regjeringa, noko Høgre fekk då dei medverka til regjeringsskiftet i vår. Høgre fråskriv seg no dette ansvaret. Dei er verkeleg det partiet som har svikta. Fyrst hjelper dei Arbeidarpartiet til makta, så gjer dei ingenting for at dei skal få arbeidsforhold som er til å leva med.

For Kristeleg Folkeparti er det viktig å vera ansvarleg, både i posisjon og opposisjon. Difor gjekk vi i forhandlingar, difor strekte vi oss langt, difor var vi òg sta på viktige endringar. Men Kristeleg Folkeparti tar ansvar. Sentrum har òg vist at dei tar ansvar. Slik vi i haust synte vilje til budsjettansvar, slik vil vi fram mot stortingsvalet òg syna vilje til regjeringsansvar, for faktisk er og blir sentrum det regjeringsalternativet som er mest realistisk opp mot den sitjande regjeringa.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ottar Kaldhol (A): Både i innlegg, i pressemeldingar og utsegner om statsbudsjettet har sentrumspartia og Kristeleg Folkeparti lagt stor vekt på at dei har makt, og at dei har teke ansvar i samband med Stortinget si behandling av statsbudsjettet. Eg trur ikkje det er så mange av innbyggjarane som vert overraska over det. Dei fleste vil vel finne det heilt naturleg og ha vanskar med å sjå at det å ta ansvar skal vere noko særmerkt for politisk arbeid her i Stortinget. Eg vil i den samanhengen finne det naturleg å minne om at makta nettopp har ein siamesisk tvilling som heiter ansvar. Det inneber at tek ein del i makta, så tek ein også del i det ansvaret som følgjer med. Eg trur ikkje det er så mange som eigentleg er overraska over det. For Arbeidarpartiet er dette iallfall naturleg, og det vert også då naturleg for oss å bruke makta og ta ansvar for ei meir rettferdig fordeling, større satsing på velferdsordningane og større tryggleik for inntekt og økonomi til den einskilde. Når sentrumspartia no brukar makta si til å ta delansvar for å støtte Arbeidarpartiet sine nemnde satsingsområde, er vel det også naturleg ut frå det verdigrunlaget som Kristeleg Folkeparti og sentrum står for.

Det andre som har vore markert sterkt i den seinare tida, også her i debatten, er at det har vore flytta på så store beløp i Regjeringa sitt budsjettforslag. Kan representanten Svarstad Haugland stadfeste at i budsjettforslaget til Arbeidarpartiet når det gjeld utgiftssida, så er det flytta på 1,5 milliardar kr?

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Spørsmålet som Kaldhol stilte meg, om eg kunne stadfesta at det var flytta på ca. 1,5 milliardar kr på utgiftssida, kan eg sjølv sagt svara ja på. Men vi høyrde ganske mange gonger at no har ein flytta så veldig mykje på budsjettet si inntekts-side, at no fekk det halda med ikkje å flytta så mykje på utgiftssida. Eg har ei kjensle av at Arbeidarpartiet i salen her i dag har litt vanskeleg for å svelgja at ein faktisk til saman har flytta på nesten 22 milliardar kr, og så kjem ein stadig tilbake og på ein måte prøver å dempa verkna-dene av desse 22 milliardane. Men eg trur at alle som les budsjettet og ser kva som har skjedd, vil sjå kva vi har fått til, og då må eg ærleg innrømme at eg synest det er veldig bra at vi har klart å flytta på såpass mange kroner. Vi har satsa på tiltak som er viktige. Nokre tiltak har vi plussa på små beløp – men du så viktig det er for dei som får pengane. Eg vil nemna kultursektoren, den frivillige sektoren – mange organisasjonar ville ha kome i klemme og ein del av dei ville ha blitt lagde ned dersom Arbeidarpartiet sitt forslag til budsjett hadde blitt vedtatt. Det fekk vi sterke signal om. Det er ikkje alle desse summene som er like store, men dei er likevel veldig viktige for det frivillige Noreg. Eg vil òg nemna miljøsektoren, der vi har fått til endringar – vi kunne gjerne tenkt oss større endringar. Vi kunne òg gjerne tenkt oss fleire endringar, men likevel er det viktige enkeltendringar for å få til eit betre miljø.

Når det gjeld skule, undervisning og forskning, som eg nemnde i mitt innlegg, seier rektorane ved universiteta i Noreg i dag at dette er det verste budsjettet dei nokon gong har fått presentert for seg. Direktøren ved Universitetet i Bergen sa også det om budsjettet. No har dei iallfall fått eit langt betre budsjett å styra etter, og dette er eg glad for at vi har klart å få fleirtal for.

Per Erik Monsen (Frp): Jeg skal ikke bruke denne replikken til å presisere at Statistisk sentralbyrå faktisk har beregnet at Fremskrittspartiets totale opplegg, altså ikke bare kommuneopplegget, ville gitt kommunene 4,5 milliarder kr mer å rutte med enn det som er blitt resultatet av forhandlingene, selv om det kan virke som om det kan være nødvendig å minne noen om at et regnskap faktisk har både en inntekts- og en utgiftsside.

Det jeg skal spørre om, har også for så vidt med kommunene å gjøre. Det gjelder momskompensasjonsordningen som gjør det mulig for kommunene å kjøpe inn tjenester fra private. Det er en viktig ordning, i hvert fall etter min oppfatning, hvis vi skal få til en konkurranseutsetting av en del kommunale tjenester som gjør at kommunene skal kunne spare penger. Og det er ikke bare for at kommunene da skal kunne spare penger, for det gjør kommunene gjennom en slik ordning, men det er

også for å kunne gi bedre og flere tjenester til sine innbyggere.

Poenget er at tidligere har Kristelig Folkeparti vært for å utvide denne ordningen. Nå gjelder den på ganske begrensede områder, som vask av tekstiler og når det gjelder bygg, men det er veldig mange områder hvor den ikke gjelder, og den er mer aktuell enn noen gang når momsen skal økes, og når momsgrunnlaget også skal utvides. Det vil altså gjelde atskillig flere tjenester.

Da saken sist var oppe, i forbindelse med et Dokument nr. 8-forslag fra Erna Solberg fra Høyre, valgte Kristelig Folkeparti å ikke delta i debatten, men de stemte altså imot en slik utvidelse, som de tidligere hadde vært for. Nå er Kristelig Folkeparti igjen i opposisjon, og mitt spørsmål blir: Hva mener Kristelig Folkeparti i dag – står de på sitt tidligere standpunkt, eller har de det standpunktet de hadde i sin tid i regjering? Kunne Kristelig Folkeparti tenke seg å støtte forslaget om å utvide ordningen, eventuelt gjøre denne ordningen generell?

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): No hadde eg inntrykk av at Per Erik Monsen brukte replikken til meg til å ta tak i førre replikkrunde. Eg skal ikkje blanda meg inn i Statistisk sentralbyrå sine utrekningar med omsyn til Framstegspartiet sitt alternative budsjett, men eg har lyst til å seia at eg trur nok konsekvensane på sikt ville blitt ganske tragiske for mange av oss dersom deira politikk skulle gjennomførast – om det ikkje hadde fått så negative følgjer det fyrste året, ville ein på sikt kunna få endringar som eg trur mange av oss ville synast var negative for utviklinga.

Når det gjeld spørsmålet eg fekk frå representanten Monsen, vil eg peika på eit av punkta i avtalen mellom sentrumspartia og Regjeringa, der vi ber Regjeringa i revidert nasjonalbudsjett i 2001 om å koma tilbake med ei nærare vurdering av momsreforma sine verknader i forholdet mellom tenester utførte av eigne tilsette og kjøp av tenester. Vi har òg bedt dei spesielt om å sjå på dei frivillige organisasjonane, som må vurderast i den samanhengen. Det er fordi vi ser at det kan oppstå uheldige tilhøve ved den problemstillinga som Monsen peika på. Difor har vi fått med dette punktet for at vi i revidert nasjonalbudsjett kan sjå på desse verknadene. Som Per Erik Monsen veit, skal momsreforma innførast frå 1. juli, og dermed har vi tid og eventuelt sjanse til å gjera visse endringar dersom ein ser slike uheldige tilhøve som vi ynskjer å retta opp.

Jan Petersen (H): Hvis det er slik at Svarstad Haugland fortsatt tror at regjeringen Bondevik *måtte* gå av, så er det mye som tyder på at den gikk av ved en ren misforståelse. Det var selvfølgelig ingenting i veien for at den kunne fortsette ved å legge stortingsflertallets oppfatning til grunn, men den valgte altså ikke å gjøre det og gikk derved av – høyst frivillig.

Det budsjettet som nå er til behandling, har de høyeste skatte- og avgiftsøkninger i manns minne, og det tyder på at stortingsflertallet tror at Norge kan være et skattepolitisk annerledesland. Sentrum har akseptert disse rekord-

høye økningene, men har ønsket å fordele økningene annerledes enn det arbeiderpartiregjeringen ønsket. Det er derfor ikke fullt så ille for næringslivet som etter Arbeiderpartiets forslag, men fortsatt verre enn i inneværende år. Til gjengjeld har enkeltmennesket fått en større belastning enn det Arbeiderpartiet la opp til, og dette er selvsagt skuffende. Men det er lys i mørket, og dette lyset kom til syne i VG 23. november, hvor Svarstad Haugland – som det står i overskriften – «lover deg skattelette», hvor da Svarstad Haugland lover skattelettelse til alminnelige mennesker. Det reiser en del spørsmål. Det ene er: Hvilken troverdighet vil et slikt løfte ha, tatt i betraktning at det var sentrum som fikk til større belastninger for enkeltmennesker neste år, og tatt i betraktning det faktum at det nå skyves en udekket regning på 10 milliarder kr inn i 2002? Det andre spørsmålet er: Er Svarstad Haugland så sikker på at Arbeiderpartiet er den naturlige samarbeidspartner for å få skatten ned? Jeg vil minne om at Svarstad Haugland har vært gjest i programmet «Brutte løfter». Jeg håper ikke at hun tar sikte på å bli fast gjest i det programmet.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Til den siste helsinga frå Jan Petersen: Eg trur at dersom alle skulle måtta forsvare ein del ting som vart sagt i valkampar, og som dei ikkje har klart å få gjennomført, men framleis står for og meiner, ville Jan Petersen og andre her i salen kunna delta både i «Brutte løfter» og i andre program. Slik er situasjonen, og slik kjem situasjonen sikkert òg til å vera.

Det er rett at sentrum har akseptert store skatte- og avgiftsaukingar, men vi har klart å driva tilbake så mykje som mogleg. Vi har i alle fall klart å få ein profil på det som gjer at næringslivet ikkje går dukken. Det var for oss det viktigaste.

Eg har kikka litt på inndekkingsforslaga til Høgre i deira alternative budsjett, og eg må heilt ærleg seia at dei freistar ikkje særleg: 6 milliardar kr til sjukelønsordninga, som ein veit ein ikkje klarar å få inn neste år. Eg trur Høgre òg veit det, men det står der, svart på kvitt. 2,5 milliardar kr frå verdas fattigaste skal Høgre bruka på rike Noreg. 2,5 milliardar kr er utruleg mange pengar, for dei ein kan nå gjennom bistandsbudsjettet. Så forklarerr Høgre kvifor: Dei meiner at pengane ikkje går dit dei skal. Men då får vi sanneleg sjå på kvar pengane skal gå, slik at vi får ein god innfallsvinkel på bistanden vår. Noreg har i alle fall ikkje råd til å kutta i bistanden, då mister vi nesten sjela vår. Så sterkt vil eg ta i.

VG har ei overskrift som seier at eg lovar skattelette. Det får VG stå for sjølv. Det eg har sagt, og som eg vil lova å jobba for, er at vi skal få ein ny skattemodell, ei skatterreform, neste år. Den debatten vonar eg òg Høgre konstruktivt vil gå inn og vera med på.

Vi ynskjer å få vekk dagens delingsmodell, og då må vi få ei tilnærming av skatt på arbeid og skatt på kapital. Eg vil tru at fordelingsverknaden av ein slik modell vil føra til ei meir rettferdig fordeling. Ein del av dei kapitalsterke har faktisk råd til å betala inn noko meir til felleskassa. Men skatt på arbeid bør reduserast.

Presidenten: Presidenten vil påpeke at selv i en finansdebatt er det ikke mulig å forhandle seg fram til momstillegg på taletiden.

Rolf Reikvam (SV): Etter å ha hørt opprøpsingen innledningsvis kan man lure på om det finnes områder der Kristelig Folkeparti ikke har fått gjennomslag for sin politikk.

22 milliarder kr utgjør den store flyttesjauen. Det er viktig å minne om at det store inntektsbortfallet vil vi ikke se før i 2002. Da vil vi få et inntektsbortfall på ca. 10 milliarder kr, og det er vel da det blir problematisk å få et budsjett i balanse.

Resultatet innenfor utdanningssektoren av denne flyttesjauen er rimelig klart. Det er en satsing på private institusjoner, private skoler og private høyskoler. Det er der det er lagt på, det er de som er blitt budsjettvinnerne innenfor utdanningssektoren. Dette skjer samtidig som de offentlige utdanningsinstitusjonene, grunnskolen og den videregående skole, samlet sett har fått en reduksjon i de øremerkede bevilgningene. Når en ser grunnskolen og den videregående skolen samlet, er det altså en reduksjon i bevilgningene til disse, samtidig som private grunnskoler, videregående skoler og høyskoler har fått en rimelig sterk vekst. Eksempelvis er det 10 pst. vekst i bevilgningene til privatskoler i forhold til Arbeiderpartiets budsjett, altså en svekking av det offentlige utdannings-systemet. Er det dette som er sentrums politikk? Er det dette som er god Kristelig Folkeparti-politikk: å svekke det offentlige utdannings-systemet?

For ca. et halvt år siden behandlet vi en forskningsmelding der vi hadde ambisiøse mål. Det var en forskningsmelding lagt fram av en Kristelig Folkeparti-statsråd. På mange måter var det en god forskningsmelding, og den ble bedre etter at vi fikk behandlet den i Stortinget. Og vi hadde ambisiøse mål: Vi skal opp på gjennomsnittlig OECD-nivå. Det var Kristelig Folkeparti enig i. Det er en viss økning i bevilgningene til universitetssektoren, men ikke noe særlig til forskningssektoren. Føler Valgerd Svarstad Haugland at vi nå beveger oss i retning av dette målet? Og vil vi klare dette på fem år, som var ambisjonene den gang vi behandlet forskningsmeldingen?

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentlassen.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Som den andre replikanten i dag frå SV er representanten Reikvam opptatt av den veksten i utgifter som vi får med 2000-budsjettet. Det er hyggeleg å høyra bekymringsfulle utsegner frå SV når det gjeld veksten i budsjetta. Når ein ser på inndeckinga i SV sitt alternative budsjett, er eg ikkje særleg trygg når det gjeld korleis dei hadde tenkt at det skulle slå ut, korkje på den eine eller den andre måten, for norsk økonomi. Og når representanten skuldar Kristeleg Folkeparti for ikkje å satsa på skulesektoren i dette budsjettforliket, tar han heilt feil.

Det er klart at vi har plussa på noko til dei private skulane, både til folkehøgskulane og til høyskulane. Kvifor i all verda har vi gjort det? Jo, det er sjølv sagt fordi det er der Arbeiderpartiet har kutta mest. Vi måtte prosentvis plussa mest på der for å retta opp dei feila som Arbeiderpartiet har gjort. For vi ynskjer å ha ei offensiv satsing på skulen, og då inkluderer vi både dei private folkehøgskulane, dei private høyskulane og dei private skulane våre. Vi måtte retta opp dei feila Arbeiderpartiet gjorde, og difor måtte vi plussa på dei budsjettpostane.

I tillegg har vi satsa meir på forskning. Ein halv milliard kroner meir til Forskningsfondet blir lagt inn. Sentrumspartia kunne ha tenkt seg å leggja inn enda meir til Forskningsfondet, men vi er iallfall med på å bygga det opp, slik at vi kan koma opp på eit betre nivå når det gjeld satsinga på forskning òg i Noreg. I tillegg har vi omrokert i budsjettet, slik at vi har nesten ein halv milliard meir til skulesektoren totalt sett enn det Arbeiderpartiet har foreslått. Ein kan seia det sånn: Vi har fått til meir enn SV har fått til med sitt alternative budsjett, for det blir det jo ikkje fleirtal for.

Grethe G. Fossum (A): Da sentrumspartiene satt i regjering, var de svært opptatt av at de var et selvstendig sentrumsalternativ, at de kunne samarbeide både med høyre- og venstresiden i norsk politikk. Gjennom de tre siste årene har de fått erfaring i hva det vil si å samarbeide med ulike parter. Jeg må si at jeg blir litt nysgjerrig, for det er vel slik at én av samarbeidspartnerne passer bedre for Kristelig Folkeparti enn de andre? Jeg oppfatter i representanten Svarstad Hauglands innlegg et bittelite spark til Høyre. Men la det ligge, og fortell meg heller hvilken budsjettkamerat Kristelig Folkeparti er mest fornøyd med. Hvis Valgerd Svarstad Haugland ikke vil svare på det, kan hun kanskje fortelle meg om hvilket budsjett hun syns har gitt den beste velferden for folk flest. Er det det budsjettet som de har samarbeidet med Høyre og Fremskrittspartiet om, eller er det kanskje det budsjettet som de har arbeidet sammen med Arbeiderpartiet om?

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Eg må seia at dette var eit sjarmerande spørsmål.

Ja, vi har sete i regjering i to og eit halvt år, og vi hadde vekslende fleirtal med ulike parti. Eg er klar over at eg har gitt eit spark til Høyre i mitt innlegg, men eg har lyst til å understreka at når det gjeld satsing på frivillig sektor, når det gjeld ein del verdispørsmål, når det gjeld satsing på næringslivet – satsing på desse områda som eg har nemnt – er faktisk Høyre det partiet som kom oss lengst i møte. Og dersom ein ser på deira alternative budsjett, har dei styrkingar både i forhold til frivillig sektor, organisasjonane, i forhold til privatskulane og i forhold til næringslivet, som eg kan seia ja til. Men så hadde dei ei forferdeleg inndeckning.

Arbeiderpartiet hadde òg påplussingar som eg kunne seia ja til, men dei hadde òg ei inndeckning som vi ikkje likte, og derfor gjorde vi altså så store endringar. Det beste budsjettet er sjølv sagt det som vi legg fram sjølve, og det har vi gjort tre gonger – ein gong måtte vi gjera

(Svarstad Haugland)

om på eit arbeidartidbudsjett, og to gonger la vi fram vårt eige budsjett. Det er sjølvsaugt dei beste budsjetta med den beste fordelinga frå vår ståstad.

Sentrumspartia og Kristeleg Folkeparti har lettare for å kunna styra i ei mindretalsregjering fordi vi kan finna vekslende fleirtal med høgresida og venstresida i norsk politikk. Kva skjedde med Arbeidarpartiet då dei la fram sitt budsjett i år? Dei hadde ein stad å gå, og det vi kunne ha gjort dersom vi hadde vilja, var å skapa krise. Vi kunne ha sagt at dette gidd vi ikkje å gå inn i, vi har ingenting å forhandla med Arbeidarpartiet om, dei får sjølve prøva å finna fram til fleirtal med Høgre, som skaffa dei plass i regjering. Men det var ikkje vegen for Arbeidarpartiet å gå. Dei gjekk til oss, vi tok ansvar, og vi har fått eit budsjettforlik. Men vi har òg opplevd å ha gode budsjettforlik saman med Høgre og Framstegspartiet. Det vil eg på ingen måte leggja skjul på.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Per-Kristian Foss (H): Mangel på forutsigbarhet er det vi hører oftest som kritikk mot politikere fra det arbeidende næringsliv. Man lever i en konkurranseutsatt, i økende grad internasjonal – for ikke å si global – økonomi, og alle land deltar i dag i en konkurranse om å tiltrekke seg arbeidsplasser. Norge er ikke en del av det, snarere tvert imot: Mange opplever det helt annerledes. Det er ikke rart at dette skjer når man hører de analysene som representantene for regjeringspartiet gir uttrykk for fra denne talerstol. Man gir uttrykk for at bedrifter som tjener godt, er bedrifter som må beskattes enda sterkere. Man får faktisk det inntrykk at bedrifter som tjener så godt at de nesten når opp til et internasjonalt nivå, altså på linje med sine konkurrenter, må straffes med høyere skatter.

Den skattereform som et bredt flertall stod sammen om å forsvare på begynnelsen av 1990-tallet, og som representanter for Arbeiderpartiet den gang forsikret om skulle baseres på langsiktighet, forutsigbarhet, er en reform som nesten ingen lenger forsvarer, og som man stadig undergraver med nye og overraskende fremstøt. Det siste var fremstøtet om utbytteskattlegging, et fremstøt som Regjeringen faktisk har fått gjennom nesten uendret, også med forlikspartiene. Man forsøker å lansere dette som om det skulle være et forsøk på nær sagt å tette et hull i skatteloven i Norge, men det interessante er jo at Norge faktisk er blant de land som har høyest aksjebeskatning i Europa, ja, vi er det land som har nest høyest aksjebeskatning. Vi slås bare av svenskene, og svenskerne er på flere områder på vei ned, så vi kan altså innta gullplass der om vi skulle ønske det. Og det er tydelig at det er det flertallet nå ønsker.

Sågar flertallet i Norges Banks hovedstyre advarer mot dette forslaget, i meget sterke ordelag til Norges Bank å være. Dette flertall inkluderer også tidligere finansminister fra Arbeiderpartiet, Sigbjørn Johnsen, nå medlem av hovedstyret. Hovedstyret i Norges Bank peker bl.a. på at dette vil svekke egenkapitalgrunnlaget i

norske bedrifter, og det kan egentlig ingen være tjent med.

Fremfor å høre på skryt fra dem som ikke er en del av norsk bedriftsliv, altså politikere flest, kan det være interessant å høre hvilke beskrivelser de som faktisk er i investormiljøet, har av det å investere i Norge. Jeg skal vokte meg vel for å trekke frem navn på ledere som jeg forstår at Arbeiderpartiets leder mener er både late og det som verre er. Jeg skal trekke frem en som har uttalt seg i dagens avis, og som faktisk representerer et halvstatlig selskap – ett av de selskaper som vi snakket meget om i denne sal for et par år siden – nemlig lederen for det som nå kalles START-fondet, som altså er et investeringsselskap basert på 50 pst. statlig kapital via SND og 50 pst. privat kapital. Nettopp en representant for denne del av investormiljøet gir i dagens Aftenposten uttrykk for følgende:

«Utenlandske investorer er meget skeptiske til å investere i Norge.»

Videre står det:

«Utenlandske investorer åpner nødig lommeboken for bedrifter som ikke har muligheten til å flytte ut av Norge.»

Og det gis en begrunnelse for hvorfor: Man er redd for å etablere seg i Norge på grunn av uforutsigbarheten i skatteregimet og faren for å bli låst inne med store skatteregninger i et land hvor man ikke kan bygge på et trygt og forutsigbart grunnlag.

Det er faktisk ganske interessant å se at mange av de protester vi nå får på de skatteregler som foreslås av flertallet, kommer fra representanter for selskaper som vi har opprettet for å investere med statlige midler. Ett av de mange protestbrev vi har fått mot Regjeringens skatteforslag, kom fra selskapet Norsk Vekst A/S, et selskap som dette storting i begynnelsen av 1990-tallet opprettet med statlige midler for å supplere privat kapital på investeringssiden. Det de nå klager på, er faktisk rammebetingelsene – nøyaktig det samme som Høyre har sagt hele tiden: Det er rammebetingelsene som gjør det vanskelig å investere i Norge, ikke mangelen på statlig kapital.

Jeg var tidligere i en replikk inne på den analyse som Regjeringens budsjettdokumenter legger til grunn, nemlig at den viktigste pressfaktoren i norsk økonomi er mangelen på kapasitet. Mangel på kapasitet kan man gjøre noe med på to måter. Man kan slanke, effektivisere, rasjonalisere, modernisere – man kan velge hvilket uttrykk man vil – den offentlige sektor i Norge, som er stor, særdeles stor. Offentlig sektor utsettes ikke for konkurranse i det store og hele, og har derfor ikke det press på seg til økt produktivitet som privat sektor har. Derfor er det vi som har ansvaret for å lage slike markedsliknende rammebetingelser også for den offentlige sektor. Regjeringens forslag inneholder ingen slike forslag. Man konstaterer altså problemet – «ser på det», som det heter i politisk sjargong – og gjør ikke noe mer med det.

Den andre hovedfaktor ligger i mangelen på arbeidskraft. Også her viker Regjeringen unna fra nødvendige, men, jeg innrømmer, upopulære tiltak. Det er ikke vanskelig å peke på at det vil bli upopulært å begrense en

særdeles gunstig AFP-ordning. På det området var vel Høyre blant de meget forutseende som da ordningen mer eller mindre ble påtvunget Stortinget, sa at den ikke var bærekraftig, at den etter hvert ville få en ekspansjon som ville gjøre det umulig økonomisk å bære den. Vi fikk rett. Ikke derfor, men fordi ordningen nå er kostbar, er man nødt til å gjøre noe med både det og det faktum at tusener av årsverk hvert år forsvinner på grunn av sykefravær eller på grunn av uføretrygding. Det går mange som representerer arbeidskraft, rundt og er helt uføretrygdet, mange som i dag kunne vært på deltid, iallfall, vært en del av norsk arbeidsliv. Og vi trenger dem.

Jeg skal ikke her bruke tid på å berøre temaet som går på å øke arbeidskraften i Norge ved mer forenklet og liberalisert arbeidsinnvandring. Der inneholder forliket et lite glimt av håp om at Arbeiderpartiet begynner å myke opp sin bastante motstand, men som vanlig er det lite konkret, og det kommer for sent. Det kommer senere enn det gjør iallfall i alle sammenlignbare land.

Strukturreformer mangler altså. Det er en av årsakene til at vi i dag dessverre ikke kan bruke mer oljeinntekter – eller mer penger i det hele tatt – i økonomien for å få gjort mer. Forliket er litt mindre ille for bedriftene, men verre for forbrukerne. Konjunkturavgiften vedtas ikke, men flyttes til andre områder som for bedriftenes bunnlinje betyr omtrent det samme.

Det største løft noen næring får i forliket, er gitt til den eneste næring som overhodet ikke har internasjonal konkurranse, nemlig landbruket. Bondelaget bør gratuleres med dette årets absolutte lobbypris. Dette er et gammelt Bondelags-krav – forståelig, sett fra næringens side, men det utsetter jo bare en nødvendig omstilling på pris som næringen måtte vært undergitt under alle omstendigheter.

Det som er trist med opplegget, er at forbrukerne totalt sett likevel tar støyten. Det skal innkreves mer moms neste år enn i år, uansett hvordan man snur og vender på det. Og på toppen av det hele kommer så boligskatt, elavgift osv., som ikke har noen fornuftig, rettferdig fordelingsvirkning, men som rammer alle.

Kristelig Folkepartis parlamentariske leder har brukt mye tid på å anklage Høyre for at vi ikke har lagt frem et alternativt budsjettopplegg som er et samarbeidsopplegg i forhold til andre partier. Man kan anklage oss for mye, men det som er lagt frem er nå engang vårt opplegg, det er ikke et opplegg som er fremforhandlet med andre. I motsetning til sentrum har vi et eget opplegg. Jeg kan derfor vanskelig angripe tilbake, annet enn å snakke om selve forliket, som jeg nå forutsetter er sentrumspolitik. Det er det greit å legge til grunn. Det er heller ikke så helt lett å ha oversikt over hvor sentrum til enhver tid er: Her går jeg mot en skatt – gevinstbeskatning – med gode argumenter fra tidligere finansminister Restad i brev til Stortingets finanskomite så sent som i 1998. Og nå går altså sentrum inn for det de sist gikk mot.

Vi går mot økt boligskatt i vårt opplegg. I en uttalelse fra representanten Bondevik, som så sent som et par uker før budsjettet kom, sa han at han ikke ventet seg så meget av budsjettet, men at én ting måtte de iallfall ikke gjøre, og det var å øke boligskatten. Vi går altså imot det. Kris-

telig Folkeparti gjør det motsatte – de øker boligskatten, som de advarte mot å øke. Jeg håper derfor på en viss forståelse for at det ikke alltid er like lett å forholde seg til forventninger om hva Kristelig Folkeparti kommer til å gjøre.

Det er riktig at vi har kuttet i utviklingshjelpen, et beløp som innebærer at utviklingshjelpen neste år blir i underkant av 10 milliarder kr, ikke i overkant av 12 milliarder kr. Jeg tror det er til å leve med, særlig tatt i betraktning at vi utstyret vårt forslag også med et opplegg for å tillate fri import fra de fattigste u-landene til de land de kan selge til, deriblant Norge.

Når vi også anklages for å fremme et sykelønnsfor-slag, blir jeg imidlertid noe mer i stuss, for det er tross alt en del av det som også Kristelig Folkeparti går inn for i sitt program. Det nytter ikke bare å gå inn for det i sitt program, man må også foreslå det i Stortinget. Høyre har gjort det Kristelig Folkeparti har tatt til orde for.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A): Når en hører representanten Foss snakke om skattenivået i Norge, skulle en tro at det norske skattenivået er aldeles forskjellig fra landene rundt oss – det blir framstilt slik. Men det er jo ikke det. Hvis vi ser på skattenes andel av den totale bruttonasjonalinntekten, ligger vi ikke spesielt høyt. Vi ligger faktisk under landene rundt oss, så vidt under gjennomsnittet i EU, som er på 41,9 pst. I Norge er det 41,8 pst., mens i Sverige er det 52 pst., i Danmark er det 50 pst. osv. Hvis vi ser på bedriftsbeskatningen, har vi samme forholdet. Det er ikke noe spesielt høyt skattenivå i Norge på bedrifter. Vi er alle sammen kjent med at arbeidsgiveravgiften i Sverige f.eks. er betydelig høyere enn i Norge – ja, det er faktisk slik at hvis vi skulle ha like høye skatter som de har i Sverige, måtte vi øke skattenivået i Norge betydelig. Da blir det litt rart å høre representanten Foss framstille det som om norske bedrifter har grunn til å reise fra Norge, hvis de kan komme til å reise til et land som har f.eks. høyere utbytteskatt enn det som nå blir vedtatt her i landet. Spesielt er det rart å høre dette samtidig som vi hører hvor Høyre vil kutte: sykelønnsordningen, skolefritidsordningen, arbeidsmarkedstiltak. De vil kutte i forhold til dem som har vanskeligst for å komme inn på arbeidsmarkedet – ikke i forhold til Aetat, som representanten Jensen svarte meg da jeg spurte om arbeidsmarkedstiltak. Nei, tiltakene for dem som har det vanskeligst i forhold til arbeidsmarkedet, er det Høyre vil kutte på. Og la meg spørre representanten Foss: Er det ikke urimelig at f.eks. en kvinnelig industriarbeider med gjennomsnittlig sykdomsfravær skal betale 4 300 kr i året, hvis Høyres opplegg blir gjennomført?

Per-Kristian Foss (H): Når det gjelder sammenligning av skattenivået i Norge med skattenivået i andre land, har det alltid vært vanlig tidligere i budsjett dokumenter at Regjeringen har basert sammenligningen på Fastlands-Norges bruttonasjonalprodukt, og ikke har tatt med hele oljesektoren. Den gjør oss usammenlignbare

med andre land, som ikke har tilsvarende. Dette er første gang man ikke har en slik sammenligning med i budsjett-dokumentene. Det skjønner jeg jo, for hadde man tatt med en slik statistikk, som var i tidligere dokumenter, hadde den vist at vi kommer meget høyt når det gjelder skattenivå, hvis sammenligningen altså baseres på Fastlands-Norges BNP.

Jeg har ikke anbefalt noen bedrifter å dra ut av landet. Jeg har verken kompetanse eller vilje til det. Det jeg gjorde, var å sitere fra hva bedriftsrepresentanter selv sier om det å være i Norge sammenlignet med i andre land. Representanter for dem som investerer innenfor IT-bransjen, sier at en av årsakene til at man nå f.eks. i økende grad flytter til Stockholm og København, er at de har bedre opsjonsbeskatning sett med bedriftenes øyne enn Norge har. Det har dette stortingsflertallet med vitende og vilje gått inn for, så det er ikke noen overraskelse at man ønsker å beholde det slik. På midten av 1990-tallet blomstret faktisk Internett-selskaper i Norge – nå blomstrer de i Stockholm. For å si det slik: Det unner jeg ikke svenskene! Jeg synes vi skulle beholdt fordelene av å ha noe i Norge som vokste, og som var en del av den nye økonomien.

Vi kutter i arbeidsmarkedstiltak. Ja, bl.a. fordi vi mener det kan oppnås mer ved å slippe private aktører til i bransjen, flere enn det stortingsflertallet vil. Vi mener faktisk også at den offentlige arbeidsmarkedsetat må konsentrere seg om de vanskeligst «formidlbare», og ikke drive generelle tiltak, slik den altfor lenge har gjort uten gode og påviselige resultater. Vårt sykelønnsopplegg, bare for å svare kort på det, innebærer ikke at kvinner – eller menn – skal belastes med egenandeler for sykefravær som skyldes barns sykdom.

Presidenten: Presidenten vil spørje representanten Foss om han aktar å fremme dei forslaga som Høgre er medforslagsstillar til eller står åleine om.

Per-Kristian Foss (H): De vi står alene om, og de vi er medforslagsstillere til.

Presidenten: Per-Kristian Foss har då teke opp dei forslaga han nemnde.

Siv Jensen (Frp): Fremskrittspartiet og Høyre er enige om at det er behov for innstramminger i sykelønnsordningen, og det først og fremst for å gjøre det mer lønnsomt å arbeide. Da er det selvfølgelig særlig viktig bl.a. å innføre karensdager, slik at korttidsfraværet kan gå ned. Men i Fremskrittspartiets opplegg skjerner vi kronisk syke og fravær som følge av syke barn, og vi har respekt for inngåtte tariffavtaler. Derfor var det med en viss undring jeg studerte Høyres forslag til sykelønnsordning, for der har man altså ignorert det faktum at det er inngått betydelige tariffavtaler – altså avtaler mellom arbeidsgivere og arbeidstakere, som jeg trodde Høyre respekterte. Da er det, synes jeg, underlig å se at i Høyres sykelønnsordning har man valgt å se bort fra at det er inngått tariffavtaler hvor det også er inngått avtale om

sykelønnsutbetaling. Hvorfor velger Høyre å se bort fra det i sitt sykelønnsopplegg?

Per-Kristian Foss (H): Det gjør vi fordi man – hvis man skal oppnå likebehandling av alle arbeidstakere – må ha en lov som skjærer gjennom i forhold til tariffavtaler. Hvis ikke vil man oppnå at enkelte bransjer, bedrifter, vil avtale bedre ordninger som gjør at man kan f.eks. risikere det vi ikke ønsker, at funksjonærer får gunstigere ordninger enn arbeidere, for å ta et eksempel. Derfor må en uansett her skjære gjennom. Det kan tenkes at vi kan ha ordninger i Norge av den typen de har i Sverige, at loven gir refusjon opp til 80 pst., men at man gjennom tariffavtaler tillater å gå opp til 90 pst., men ikke høyere. I Sverige skjærer de altså gjennom på en annen måte. Bakgrunnen for det er at svenskene i sin tid beveget seg ned til 65 pst. refusjon i forhold til lønn, men har så beveget seg opp igjen. Så også der har man et system hvor loven regulerer tariffavtalenes gyldighet på dette området for å oppnå likebehandling mellom arbeidstakergrupper.

Lars Rise (KrF): Det er ikke overraskende å høre at representanten Foss er misfornøyd med budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og sentrum. Nå var riktignok representanten Petersen noe mer nyansert i sin replikk til Valgerd Svarstad Haugland. Men i den grad det har vært noen linje hos Høyre – hvis vi nå snakker om de tre årene som har gått siden 1997 – ser det ut til at den linjen har gått ut på å uttale seg negativt om sentrum og sentrums-partienes politikk.

Det forunderlige er jo at Høyres ønskedrøm er å få til et samarbeid med disse partiene. Representanten Foss velger å svartmale, helt på linje med den tonen Børge Brende anla i sin kronikk i Verdens Gang for noen dager siden, med overskriften «Tidenes skatteøkning!». I artikkelen nevnes det ikke med én eneste setning noe positivt om at det er flyttet på 22 milliarder kr, og at sentrum gjennom forliket bidro til å styrke bedriftene, bl.a. ved å gjendrive konjunkturavgiften og fjerne investeringsavgiften – begge deler foreslått av arbeiderpartiregjeringen.

Det er faktisk bare litt over to år siden Per-Kristian Foss uttalte at han følte seg tryggere på den økonomiske politikken dersom Arbeiderpartiet styrer, enn om Bondevik-regjeringen styrer. Da ble han riktignok satt på plass av Jan Petersen. I dag trekker han fram den negative meldingen om at utenlandske investorer vegrer seg for å investere i Norge, men han nevner ikke med ett ord uttalelsene som f.eks. kommer fra Per Terje Vold i PIL om at man i prosessindustrien nå ser med forventning fram til investeringer på 14 milliarder kr i Norge.

Når det gjelder skatte- og avgiftspolitikken, må vi få lov til å hevde at sentrums innretning er mer målrettet enn Høyres. De som har rygg til å bære fellesskapsutgifter, får justert skatten og må yte noe mer, mens de som har liten bæreevne, både private og bedrifter, skjermes.

Mitt spørsmål til Per-Kristian Foss er: Har han lest Lars Roar Langslets biografi om Jon Lyng? Der er det en god oppskrift på samarbeid.

Per-Kristian Foss (H): Jeg har lest også den biografien, og som det meste av det Lars Roar Langslet har skrevet, er det meget velformulert og godt.

Jo da, vi har fått til meget med sentrum uten Senterpartiet. Det er bare å se seg omkring i hr. Rises eget hjemfylke, Oslo. Da vil han se at det i grunnen går ganske bra. Men det forutsetter at vi klarer å enes om politikken.

Jeg skjønner at man er lei seg for at vi ikke har trukket frem positive sider ved forliket. Jeg prøvde å formulere det nyansert. Jeg sa at det er litt mindre ille for bedriftene, men verre for forbrukerne. Og hvis det er å svartmale, vil jeg gjerne ha det gjendrevet. Jeg mener det er helt dekkende og helt korrekt.

Det er riktig at prosessindustrien slapp en elavgift som særlig Venstre hadde ivret for, og som Arbeiderpartiet av en eller annen uforståelig grunn kom med i sitt budsjettforslag. Det er jeg veldig glad for. Men det er jo ikke slik at man kan si at ting er blitt bedre i Norge fordi man får det verre neste år. Her sammenlikner man som om Regjeringens budsjettforslag skulle være virkeligheten, altså det som bedriftene skal betale, og alt man gjør av endringer i forhold til den forverring som ligger der, fremstilles som et stort fremskritt. Det er mildt sagt å snu det litt på hodet. Det er da jeg tror man tjener på å orientere seg i virkelighetens verden for å oppfatte at norske bedrifter neste år, sammen med skatteyterne for øvrig, skal betale 11,8 milliarder kr mer i skatt som følge av bl.a. Kristelig Folkepartis bidrag til forliket. Det er jeg ikke glad for, og det må det være både rett og rimelig å gi uttrykk for fra en talerstol som denne. Det er ikke å svartmale, det er faktisk å beskrive situasjonen.

Vi har forsøkt å bidra til å stå sammen med Kristelig Folkeparti der hvor det er mulig. Ved enhver givende anledning hvor vi kan oppnå en kvart seier, en halv seier – jeg vil ikke gå lenger – skal vi gjerne stå sammen med Kristelig Folkeparti om forslag (presidenten klubber), bare kom med dem. Men det må være en viss gjensidighet. Det tror jeg også hr. Lyng vil (presidenten klubber) kunne gi en del talende eksempler på fra sin aktive tid som politiker.

Presidenten: Presidenten vil be om at taletida blir respektert!

John Dale (Sp): Høyre vil stramma inn på sykelønsordninga. Folk skal betala eigendelar også her. Partiet meiner dette er heilt naudsynt for å betra tilgangen på arbeidskraft. Ja vel, men etter det me veit, stiller dei aller fleste norske arbeidstakarar på jobben så sant dei kan. Så ei innføring av økonomiske sanksjonar vil neppe mobilisera meir arbeidskraft, snarare vil Høyre sitt forslag irritera alle dei som står på i sitt daglege arbeid, og skapa ei sur stemning fordi det signaliserer mistillit. Sjølv sagt kan det tenkjast at redusert sykeløn i enkelte tilfelle av privatøkonomiske årsaker vil få folk til å møta på jobben sjølv om dei kjenner seg uvel, og det finst jo folk som av ulike grunnar er lite arbeidslystne.

Spørsmåla til representanten Per-Kristian Foss vert då desse: Er det ved å auka presset på slike arbeidstakarar

Høyre vil betra tilgangen på arbeidskraft? Er det nokon som helst realistisk grunn til å tru at ei innføring av eigendelar i sykelønsordninga vil verta ein stimulans for norsk økonomi? Bør ikkje Høyre heller satsa på positiv motivasjon, f.eks. eit godt arbeidsmiljø?

Per-Kristian Foss (H): Det får være grenser for – jeg får bruke uttrykket, stjele det fra representanten Rise – svartmaling når man beskriver den norske sykelønsordningen med de beskjedne innstramminger Høyre foreslår, som økonomiske sanksjoner. Altså: Det er en langt bedre sykelønsordning enn i Sverige, for ikke å snakke om den Sverige hadde for inntil få år siden. Vi har Europas beste sykelønsordning, og så foreslår vi denne ordningen – visse egenandeler, dog begrenset.

Representanten Dale stiller spørsmålet: Vil ikke dette øke presset på – han brukte uttrykket – slike arbeidstakere? Jeg antar det bygger på den forestilling at sykefraværet i Norge er særlig høyt på grunn av at vi har høy yrkesfrekvens, altså at mange deltar i arbeid. Det har vært en myte lenge, men Sandman-utvalgets rapport og de fakta som der legges frem, slår faktisk det tilbake. For den viser at det er ikke bare de nye arbeidstakergruppene som er kommet til de senere årene, som har et høyt fravær, det er gjennomgående for dem som har vært i arbeidslivet også mye, mye lenger enn det, så det er faktisk gjennomgående at fraværet i Norge er rimelig høyt. Og det er vel slik med enhver ordning i en velferdsstat at det som er gratis, har det en tendens til å være et visst overforbruk av. Så vi tror faktisk at egenandeler og karensdager vil begrense tendensene til overforbruk.

Erfering fra Sverige tyder også i samme retning. Da Sverige på sitt laveste hadde 65 pst. refusjon, sank sykefraværet drastisk. Så har det selvfølgelig gått noe opp etterpå, men det har nettopp sammenheng med det jeg nå sier, nemlig at man forbedret ordningen og nå er oppe på 80 pst. igjen – altså dårligere enn vi har foreslått, men atskillig bedre enn det var i Sverige tidligere. Så det er sammenheng mellom ytelsenes størrelse og tendensene til å bruke ordningene.

Tom Thoresen (A): Arne Garborg skrev i sin tid en glitrende anmeldelse av Hanna Winsnes' kokebok. Der skrev Garborg:

«... man tager ... tager ... tager ...», men ingen sier «hvor man skal tage det fra.»

Denne kritikken kan ikke ramme Høyres økonomiske opplegg. Når man fremstiller sin velsmakende hovedrett, med skattelettelser som den sedvanlige ingrediens, sier man nettopp «hvor man skal tage det fra». Man kutter i sykelønsordningen, som vil ramme dem i arbeidslivet som er mest syke, man kutter i bistandsmidlene, som rammer de fattigste i verdenssamfunnet, man kutter i skolefritidsordningen, som antakelig vil ramme de barna mest som trenger skolefritidsordninger mest i sin utvikling, og man kutter i arbeidsmarkedstiltakene, som er det skreddersydd og målrettede instrument for å få dem i arbeid som trenger mest hjelp for å komme i arbeid. Høyre sier altså «hvor man skal tage det fra».

Nå er jeg sikker på at Per-Kristian Foss også husker hvem Hanna Winsnes hadde som primær målgruppe for sin kokebok. Det var de store husholdningene, men hun anbefalte også at den mat som etterpå skulle gå til tjener-skapet, skulle varmes opp.

Per-Kristian Foss (H): Jeg har sans for historie, også kokebøkernes historie, men jeg orienterer meg for tiden mer i noe mer ajourførte bøker enn Hanna Winsnes', for øvrig utmerket som historisk skrift, men som akkurat inspirasjon til dagens kjøkken har jeg på en måte lagt den litt til side ut fra de ringe muligheter man «haver».

Når det gjelder hvor vi henter inspirasjonen fra, kunne jeg i og for seg berolige representanten for Arbeiderpartiet ved å si at det mangler da ikke på inspirasjon for tiden for et konservativt parti til å føre en politikk for fornuftige skattelettelser – fra en serie sosialdemokratiske regjeringer. Vi kan bare gå over Kjølén og se hva svenskene gjør. Det kunne jo være inspirasjon til den skattereform sentrum og Arbeiderpartiet i hemmelighet planlegger til neste år, å gjøre som sosialdemokratene i Tyskland, nemlig sette marginalsattesatsen på inntekt ned til 42 pst. Det ville vel vært betegnet som et rent høyreavvik her hjemme. Så inspirasjon er det nok av hvis man bare vil hente den rundt omkring, men vi registrerer at på dette området er Norge – og Arbeiderpartiet – et annerledesland. Vi med verdens kanskje sterkeste statsøkonomi iallfall går altså i retning av å si at vi skal ta mer og mer i skatt og avgift fra innbyggerne. Andre land som kanskje har noe svakere grunnlag statsøkonomisk, går altså i retning av å si at folk skal kunne beholde litt mer, ha litt mer til disposisjon selv, etter betalt skatt og avgift.

Skolefritidsordningen er en gjenganger, og jeg har svart på et par av de andre områdene tidligere. Hovedutfordringen for Norge som utdanningsnasjon er faktisk ikke at vi har for mye fritid på skolen. Vårt problem er at vi har ikke nok undervisningstid. All tilgjengelig statistikk viser at norske barn og norsk ungdom har mindre undervisningstid enn i sammenlignbare land. Virkelig katastrofalt er det i realfagene. Så vårt opplegg er faktisk å øke undervisningstiden, og så kutter vi noe i skolefritidsordningen, og det er en tanke – en undervisningstanke – bak det.

Presidenten: Replikordskiftet er slutt.

Odd Roger Enoksen (Sp): Senterpartiet gikk inn i årets budsjettforhandlinger med fem prioriterte saker. Vi ønsket gjennom omlegging av momssystemet å få innført halvert matmoms. Vi ønsket en mer rettferdig fordeling gjennom omlegging av skattesystemet, bl.a. gjennom beskatning av aksjeutbytte. Vi ønsket å styrke utdanning, helsevesen og eldreomsorg gjennom økte bevilgninger til kommunene og til høyere utdanning. Vi ønsket en styrket satsing på samferdselssektoren gjennom økte veibevilgninger og kollektivsatsing. For det femte ønsket vi også å styrke kultur og frivillig sektor.

På alle disse områdene har vi fått gjennomslag. Det betyr selvsagt ikke at vi er fornøyd med alle deler av

budsjettet, men tatt i betraktning at utgangspunktet for å komme fram til et forhandlingsresultat ikke var det beste, er jeg svært godt fornøyd med at vi har oppnådd gjennomslag for våre krav på disse områdene, og at vi i sentrale deler av Regjeringens budsjettopplegg har fått gjennomslag for viktige forbedringer.

Samtlige statsbudsjett de siste årene har vært preget av at vi er inne i en langvarig vekstperiode, med økt sysselsetting, sterk vekst i investeringer og sterk vekst særlig i privat forbruk – en utvikling som står i sterk motstrid til hva ja-siden spådde før folkeavstemningen i 1994. Da var parolen investeringsflukt, nedgang i sysselsetting, økende arbeidsledighet – det var rett og slett ikke måte på hvor ille det skulle gå oss dersom vi ikke sa ja til EU-medlemskap.

Nå har vi, stikk i strid med disse spådommene, flere år på rad vedtatt statsbudsjett som har hatt som ett av sine viktigste formål å unngå for sterk aktivitetsøkning i norsk økonomi. Gjennom en stram finanspolitikk har man forsøkt å unngå for sterk kostnadsøkning og høy rente, med tap av arbeidsplasser som resultat.

Denne politikken har, i lag med arbeidstakernes moderasjonslinje, gitt resultat. Norsk økonomi er i en særstilling. Vi har beholdt konkurranseevnen vår, og vi har styrket grunnlaget for å kunne fortsette utbyggingen av velferdssamfunnet.

Dette betyr selvsagt ikke at situasjonen er god på alle områder. Denne stramme finanspolitikken over flere år har også medført store kutt i budsjettene på viktige områder. Til tross for en betydelig årlig realvekst i kommunesektorens inntekter opplever de fleste at det må kuttes på sentrale områder innenfor driften. Mange skoler har ikke penger nok til skolebøker og undervisningsmaterieell. Mange av våre eldre får ikke den pleie og omsorg som det burde være naturlig å gi i et av verdens rikeste land. Ansatte både i offentlig og i privat sektor opplever et stadig økende press i sin arbeidssituasjon. Innenfor omsorgssektoren er det færre som skal utføre stadig mer arbeid. Helsesektoren sliter med bemanning og med store underskudd på de fleste sykehus, underskudd som skal dekkes inn til tross for at vi samtidig setter av hundretalls milliarder kroner i oljefondet.

Veinettet slites mer enn vi vedlikeholder det. Etterslepet på vedlikeholdssiden vil i løpet av neste år være på mer enn 9 milliarder kr. Jernbanen blir i stadig dårligere forfatning. Havner og farleder er ikke tilpasset framtidens utfordringer og krever store bevilgninger i årene framover.

I min landsdel er det nå foreslått at veiene ikke skal brøytes før det ligger mer enn 20 cm snø. Riktignok er det fylkesveier vi snakker om, men vi har en del fylkesveier i Nordland fylke. En brøytebilsjåfør jeg snakket med, fortalte at da han begynte i bransjen for 39 år siden, var beskjeden at det skulle brøytes når snøen dekte en fyrstikkesske på høykant, det er 7 cm. I dagens Norge foreslås det altså nå at man skal vente til det ligger mer enn 20 cm snø på veien før man tar ut brøytebilen. Var det noen som snakket om trafiksikkerhet?

Slik kunne jeg ha fortsatt å beskrive område etter område. Dette er en alvorlig utvikling, en alvorlig utvikling

som må motvirkes gjennom klare prioriteringer. Det er dessverre – kan man nok si – ikke mulig både å øke det private forbruk og å løse alle disse oppgavene samtidig. Man kan ikke både styrke fellesskapssektoren og styrke det private forbruk på en og samme tid.

Her skiller sentrum og høyresiden lag. Høyresiden lover skattelettelser for alle, særlig for dem som har de høyeste inntektene. Samtidig kutter man milliardbeløp i sykelønnsordningen, noe som vil ramme dem som fra før har minst. Høyre og Fremskrittspartiet svekker kommunenes muligheter til å løse sine oppgaver. De svekker innsatsen for å styrke eller for å sikre utviklingen i Distrikts-Norge.

Problemet vårt er ikke at vi mangler penger til å løse de oppgavene jeg har pekt på. Problemet er at vi ikke kan bruke ubegrenset med penger uten fare for rente- og kostnadsøkning og derpå tap av arbeidsplasser. Og jeg sier ubegrenset, for når det er sagt, vil jeg likevel peke på at det på enkelte områder burde være mulig å bruke en del mer penger enn det vi har lagt opp til i dette budsjettet.

ECON la fram en rapport etter at statsbudsjettet var framlagt, som viser at det faktisk er rom for 18 pst. aktivitetsøkning. Det tilsvarer 2,5 milliarder kr mer til vedlikehold, til rassikring, til tunnelbygging og til annet nødvendig arbeid på veisektoren. Man kunne altså ha økt produksjonen på veisektoren med 18 pst. uten at det ville skape økt press av betydning i norsk økonomi. Her ligger etter min oppfatning noe av utfordringen til oss i tiden framover: å klare å bruke budsjettet på en målrettet måte mot de områder der det er ledig kapasitet og der det er nødvendige oppgaver som skal løses.

I Senterpartiet har vi valgt å konsentrere oss om noen viktige saker i forhandlingene under årets budsjett. For det første gjelder det momsreformen, hvor vi har stilt som krav at matmomsen skal halveres. Det har vi fått gjennomslag for. Det er en god fordelingspolitikk som først og fremst kommer barnefamiliene til gode. Dernest er det ingen tvil om at dette tiltaket også vil medvirke til å redusere grensehandelen, som alle nå er opptatt av. To tredjedeler av handelen over grensen til Sverige er handel med matvarer. Noen har oss også mistenkt for at vi er opptatt av landbrukets vilkår. Selvsagt er vi det! Det er et flertall i dette hus som ønsker mer konkurranse også på den sektoren, mer konkurranse også mellom land. Og det er faktisk slik at de aller fleste land i Europa har en lavere momssats på matvarer enn momssatsen for øvrig. Vi har også gått imot at det skal innføres moms på reiseliv og på persontransport, og vi har gått imot Regjeringens forslag til konjunkturavgift. Den avgiften, i lag med moms på reiseliv og elavgift på industri, ville ha rammet konkurranseutsatt næringsliv hardt. Det ville ha ført til tap av arbeidsplasser i en del av næringslivet som jeg ikke hadde trodd Arbeiderpartiet ville ramme – industrien og distriktnæringslivet.

Vi ønsker for det andre å arbeide for en mer rettferdig fordeling, først og fremst gjennom skattesystemet. Senterpartiet og de øvrige sentrumspartiene har på samme måte som LO vært opptatt av å få til en tilnærming mellom beskatning av arbeidsfrie inntekter og beskatning av

arbeidsinntekter. Gjennom forliket om en ny skattereform har vi tatt et første skritt i den retning. Gjennom dette skatteforliket ligger det også til rette for at delingsmodellen skal kunne fjernes, en skattemodell som straffer dem som arbeider i egen bedrift, og som skattlegger dem som arbeider i egen bedrift, hardere enn dem som ikke gjør det. Jeg trodde faktisk at det var et ønske fra folk flest at man skulle legge til rette for å kunne *arbeide* i egen bedrift, ikke bare leve av avkastningen fra den.

For det tredje har vi vært opptatt av å styrke kommunenes inntekter. Overføringene til kommunene økes med vel 1 ¼ milliard kr gjennom det budsjettforliket som er inngått. Det innebærer mer til skole, mer til skolefritidsordning, mer til helse og mer til eldreomsorg. Det er faktisk ikke slik som finanskomiteens leder hevdet i replikkveksling med Magnhild Meltveit Kleppa, at det er de siste to-tre årene at situasjonen i kommunene har blitt dramatisk forverret.

Jeg skal, som jeg også sa mens jeg var kommunalminister, ta min del av ansvaret for at kommunene har kommet i en stadig vanskeligere situasjon. Men faktum er at alle de tiltak som er gjennomført i kommunesektoren, er tiltak som er vedtatt i dette hus. Det gjelder først og fremst 6-årsreformen og eldresatsingen, som begge var helt nødvendige satsingsområder, men hvor kommunene har måttet påta seg en stor del av det økonomiske ansvaret i tillegg til en rekke andre områder, som gjør at man har fått økte kostnader og dermed har kommet i en gjeldssituasjon som har gjort driften av kommunesektoren stadig vanskeligere. Det tror jeg er noe alle kommunepolitikere og alle innbyggere i norske kommuner opplever i disse dager.

Til slutt noen ord om den konjunkturavgiften som er foreslått innført som erstatning for den konjunkturavgiften Regjeringen foreslo. Det er en avgift på 10 pst. som skal pålegges investeringer i næringsbygg. Vi har over år hatt en sterk vekst innenfor denne sektoren, og det er fortsatt sterk vekst og fortsatt stor etterspørsel etter arbeidskraft. De største investeringene gjøres innenfor tjenesteytende sektor, særlig i Oslo og i de andre største byene. Denne konjunkturavgiften som det nå er enighet om, er et mer målrettet tiltak enn det Regjeringen selv foreslo. Den vil bidra til å dempe veksten på noen områder hvor vi ser at det nå er prisstigning på grunn av høy aktivitet. Det vil gi rom for f.eks. økt boligbygging. Jeg er selvsagt ikke fremmed for at en slik avgift kan gi utilsiktede og uønskede virkninger. I innstillingen er det f.eks. pekt på at EØS-pålagte investeringer i fiskerinæringen ikke skal omfattes av avgifter. Jeg vil be finansministeren om å vurdere innretningen på denne avgiften grundig før den skal gjennomføres. Den er først og fremst ment å være aktivitetsdempende, ikke et inntektsbringende tiltak. Det kan derfor være fornuftig å se på andre områder som også bør behandles med samme lempe som EØS-relaterte investeringer i fiskerinæringen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Presidenten vil gjere merksam på at den reglements- messige tida for formiddagsmøtet vil gå ut i løpet av re-

plikkordskiftet. Presidenten vil foreslå at vi likevel kjøper gjennom replikkordskiftet – og ser det som vedtekte.

Berit Brørby (A): Hvem det er som har vunnet mest i budsjettforhandlingene, er egentlig uvesentlig for folk flest. Jeg tror folk er mer opptatt av resultater og av at velferdstilbudene og fellesskapsløsningene er der når man trenger dem.

Jeg er ikke lei meg for at Arbeiderpartiet og sentrum har blitt enige om å bevilge mer penger til kommunene enn det Regjeringen foreslo. Men det er allikevel ikke tvil om at den økonomiske situasjonen for kommunene kunne vært enda bedre. Vi hørte nå at representanten Enoksen selv var veldig bekymret for den økonomiske utviklingen og for alle manglene han påpekte i offentlig sektor. Men representanten Enoksen har hatt muligheten til å gjøre noe med det. For bare ni måneder siden var Enoksen kommunalminister, og han kunne da ha fått til prioriteringer som hadde bedret kommunenes økonomiske situasjon ytterligere. Enten kjempet han ikke hardt nok i Regjeringen, eller så tapte han den kampen – eller kunne det rett og slett være slik at han mente at kommunene hadde det greit nok?

Den bekymringsfulle gjeldssituasjonen i kommunene har ikke kommet over natten. Den har utviklet seg negativt, særlig siden 1999. Økningen anslås nå å være ca. 30 milliarder kr. Da Senterpartiet *nå i høst* foreslo å lage en gjeldsordning for kommunene – altså ikke da Enoksen selv var kommunalminister – ble vi nedringt av kommunepolitikere som sterkt frarådet oss å honorere kommuner som hadde styrt «mindre rasjonelt», og at de som hadde gjort jobben sin, nemlig å tilpasse aktiviteten til økonomien, ikke skulle få noe særlig igjen for det.

Meldingene tilbake fra Kommune-Norge er at det er viktigere å føre en generell økonomisk politikk som legger til rette for et lavere rentenivå og gir kommunene økt handlefrihet, enn å få til en gjeldsordning. Mitt spørsmål er da: Er representanten Enoksen enig i dette?

Odd Roger Enoksen (Sp): Kommunene fikk økt handlefrihet og økte overføringer også i den perioden jeg var kommunalminister – og i hele den perioden da sentrum satt med regjeringsansvaret – i likhet med de fleste andre år. Problemet er imidlertid at aktivitetsøkningen i kommunesektoren i nesten alle år har vært større enn økningen i overføringene, f.eks. i form av en underfinansiert 6-årsreform, som Senterpartiet i 1996, da den ble vedtatt, påpekte var underfinansiert. De store andelene av gjeldsøkningen har selvsagt sammenheng med at vi i de siste tre årene har gjennomført en historisk eldrereform med investeringer opp mot 30 milliarder kr, hvor staten skal finansiere en stor del av investeringene, men over mange år framover. Det har selvsagt gjort at lånegjelden har økt i den perioden hvor disse investeringene har vært gjennomført.

Det er ikke vår hensikt å premiere kommuner som har drevet ufornuftig og har økt gjelden på områder hvor den ikke burde ha økt. Men jeg tror faktisk at en styrt gjeldslette vil være en av de beste måtene vi kan bedre kom-

munenes situasjon på i tiden framover. Istedenfor å sette av alle midler som vi nå har satt av til oljefond, kunne vi ha brukt en del for å lette kommunesektorens utgifter og kommunesektorens gjeldssituasjon gjennom å bruke inntektssystemet, på samme måte som vi gjør med overføringene for øvrig. Det ville ha medført at de som har lite gjeld, ville fått ettergitt en relativt stor andel av gjelden sin. De som har mye gjeld, ville fått ettergitt en relativt liten del av gjelden. Det ville vært rettferdig. Man ville altså legge de samme kriteriene til grunn som man gjør i inntektssystemet for øvrig. Jeg tror at det vil komme til å vise seg at den måten å gjøre det på, vil komme til å få tilslutning fra langt flere i dette hus enn de som har sluttet seg til så langt, bare saken får modnes litt til.

Per Erik Monsen (Frp): Rettferdig fordeling er et honnørord som er mye brukt både av sentrumpartiene og av Arbeiderpartiet. Vi finner det også i forliket, og mitt spørsmål relaterer seg egentlig til det.

Jeg har forstått det slik at Senterpartiet tidligere har vært opptatt av den urettferdighet som ligger i takseringssystemet for eiendomsskatt. De har ført dette som en fanesak, og fikk også gjennomslag for det og fikk vedtatt en endring av systemet i Stortinget. Vi vet at i dagens system er det veldig store forskjeller mellom hus i samme område og i samme kommune, og det er også veldig store forskjeller mellom kommunene, faktisk opp til flere hundre prosent. Det gir jo betydelige utslag i den skatt som skal betales.

Ser Senterpartiet at den rekordøkningen på 15 pst. som sentrumpartiene tydeligvis har fått gjennomslag for i forhandlingene, vil øke denne urettferdigheten som Senterpartiet tidligere har vært veldig opptatt av, og gi større forskjeller i det som enkelte har kalt husleie til staten?

Odd Roger Enoksen (Sp): I 1996 ble det inngått et forlik mellom Senterpartiet og Arbeiderpartiet om et nytt takseringssystem for boliger. Det takseringssystemet vil, når det blir gjennomført, gi skattelettelse for de aller fleste, og det vil medføre at de som har en bolig av vanlig standard, ikke vil få boligslettelse. Det systemet hadde sentrumsregjeringen mer eller mindre ferdig da Regjeringen måtte gå i mars. Det ville ha blitt framlagt i løpet av våren, og det nye beskatningssystemet ville da ha blitt innført på en måte som ville ha gitt skattelettelse for de aller fleste. Nå har boligprisene økt vesentlig, og det har i nesten alle år vært vanlig å justere takstene for boligbeskatning i tråd med prisstigningen. Det er riktig at det i år justeres en del mer enn det som har vært vanlig, med en økning på totalt sett 15 pst. Men jeg forventer at Regjeringen følger opp det arbeid som var gjort av sentrumsregjeringen, og at den legger fram det nye takseringssystemet snarest mulig, slik at vi kan få på plass et nytt takseringssystem som vil innebære en mer objektiv og en mer rettferdig beskatning av boliger.

Bent Høie (H): Norges Bondelag er en av årets største budsjettvinnere. I hele høst har de hatt møter med par-

tiene her i huset for å argumentere for halv matmoms. De fikk gjennomført en meningsmåling som viste at en stor del av befolkningen svarte ja på spørsmålet om de ønsket halv matmoms. Spørsmålet var selvfølgelig utformet slik at en på ingen måte trengte å mene noe om inndekningen.

På denne måten gjorde Norges Bondelag sin sak til folkets sak, men nå er fasiten kommet. Norges Bondelag har fått gjennomslag for sitt standpunkt, mens småbarnsfamiliene utover hele landet har fått vite at nå er det de som må betale regningen. Statsbudsjettet inneholder de høyeste skatte- og avgiftsøkningene i manns minne, med en generell økning av momsen, økt boligsjatt, økt el-avgift, samordning av barnetrygd og forsørgerbidrag – i sum vil en vanlig familie med to barn få en merutgift på ca. 1 505 kr. Da er fordelene med halv matmoms, reduserte barnehagesatser og reduserte bensinavgifter trukket fra. Da blir argumentasjonen fra Senterpartiet om småbarnsfamiliens situasjon noe tom, for det er jo hva familien sitter igjen med, som er avgjørende.

Når inntektene ikke strekker til, regner jeg med at representanten Enoksen er enig i at det ikke nytter å spise mer for å spare moms. I statsbudsjettet er det udekte regninger i 10 milliarder-klassen. Spørsmålet mange barnefamilier nå må stille seg, er om Senterpartiet også til neste år har tenkt å la dem ta regningen, for erfaringen med et arbeiderparti/senterparti-samarbeid forteller nettopp dette: Skattene og avgiftene går opp. Kan representanten Odd Roger Enoksen fortelle oss hva som skal tilsi at ikke denne koalisjonen også neste gang de finner sammen, vil fortsette den samme politikken som de nå driver?

Odd Roger Enoksen (Sp): Faktum er at redusert matmoms er god fordelingspolitikk og kommer nettopp småbarnsfamiliene og barnefamilie til gode. De som har de laveste inntektene og de største utgiftene på nettopp mat, vil få den relativt sett største besparelsen. Derfor er redusert matmoms god fordelingspolitikk.

Vi har i motsetning til Høyre ikke valgt å kutte i sykelønnsordningen, kutt som vil komme til å berøre mange av de samme gruppene som Høyre nå gir uttrykk for at de er opptatt av. Vi har i motsetning til Høyre ikke gått inn for innstramming i kommunesektoren hvert eneste år, noe som vil redusere kommunenes muligheter til å yte tjenester til sine innbyggere på en måte som faktisk også vil ramme dem som har minst fra før, hardest.

Gro Brækken, som inntil for et halvt år siden var en av toppsjefene i NHO, og som nå er generalsekretær i Redd Barna, sa på TV for halvannen uke siden at en av de beste måtene man kan ivareta de barna på som har det dårligst i dette landet, er å gi mer penger til kommunene. På den måten trenger ikke kommunene å ta økte egenandeler til klasseturer, til skolefritidsordningen eller til alle de aktiviteter som kommunene driver og som drives i kommunene på kveldstid, og som de barna som har minst, er avskåret fra å være med på rett og slett fordi de ikke er i stand til å betale egenandelene. Det står i sterk motsetning til hva NHO har gått inn for, nettopp det samme som Høyre har gjort: kutt i overføringene til kommunene, mer ansvar og høyere kostnader veltet over på den

enkelte. Det rammer dem som har det dårligst, dem som har minst fra før. En slik politikk ønsker ikke vi å føre. Derfor har vi akseptert og gått inn for et skatteopplegg som skal skattlegge dem som har mest, mer, og gi skattelettelse for dem som har de laveste inntektene. I sum gir den budsjettavtalen som nå er inngått, lettelse for de aller fleste grupper i dette landet.

Øystein Djupedal (SV): De replikkordskiftene som dreier seg om kommuneøkonomi og prioritering, er egentlig veldig lette. Det er all mulig grunn til å gratulere Senterpartiet, de har lyktes med å få gjennom en sak man ikke lyktes å få gjennom da man selv satt i regjering, nemlig lavere matmoms. Realiteten er jo den at man har prioritert lavere matmoms foran kommuneøkonomi, men later som man har prioritert begge deler. Det har man ikke. Norske kommuner vil også til neste år ha en meget anstrengt situasjon, bl.a. fordi Senterpartiet ikke har ment at dette var viktig nok i de forhandlingene man nå har gjennomført.

Hvis man ser på den momsen som angivelig skal begrunnes ut fra to ting, nemlig grensehandel og småbarnsforeldrenes vilkår, er det da grunn til å tro at det var den man hadde valgt? La oss ta det først. Hvis man hadde spurt norske foreldre: Dere har 6,5 milliarder kr til rådighet, vil dere da f.eks. ha mer barnetrygd, lavere barnehagesatser, tryggere skolevei, kanskje et varmt måltid på skolen og ruste opp den generelle barneomsorgen i Norge, eller vil dere ha en redusert matmoms som dere må betale selv med en høyere generell momssats, og som det ikke finnes en eneste garanti for at kommer forbrukeren til gode? Det er mitt første spørsmål til representanten Enoksen: Hvordan kan man sikre at reduksjonen i matmomsen faktisk kommer forbrukeren til gode, og at dette ikke er en reform som primært Rimi-Hagen vil være mest fornøyd med, eller for den saks skyld at den norske bonde kan ta litt bedre betalt? Det er jo det som er realiteten. Grunnen til at Senterpartiet ønsker dette så veldig, er at man i landbruksforhandlingene ikke har lyktes i å komme fram til det Senterpartiet gjerne hadde ønsket, at bonden fikk bedre betalt, og nå ser at det finnes en mulighet gjennom å redusere momsen.

Småbarnsforeldre i sin alminnelighet ville velge annerledes enn redusert moms. Det er heller ingen grunn til å tro at grensehandelen vil gå dramatisk ned på bakgrunn av de relativt beskjedne kostnadsreduksjonene som dette vil medføre. Dette betyr at man får en reduksjon av matvareprisen på – anslår Finansdepartementet – 7,5 pst. Det er heller ikke riktig som representanten Enoksen sier, at dette er god fordelingspolitikk, men la meg likevel bare stille spørsmålet: Hvilke mekanismer er det Senterpartiet ser for seg som skal sikre at denne reduksjonen faktisk i sin helhet kommer forbrukeren til gode?

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er faktisk slik at Senterpartiet har prioritert begge deler, vi har prioritert både fordelingspolitikk til den enkelte gjennom skatteopplegget og gjennom momsopplegget, og kommunesektoren gjennom å styrke kommuneøkonomien med 1 1/4 milli-

ard kr utover det som Regjeringen hadde lagt inn i sitt budsjettforslag. Det gir faktisk bedre mulighet til å løse oppgavene i kommunesektoren innenfor utdanning, innenfor omsorgssektoren, innenfor skolefritidsordningen, innenfor kulturtilbud på en helt annen måte enn om kommunesektoren ikke hadde fått de pengene det her er snakk om.

Så til spørsmålet som går på hvordan det skal være mulig å sikre seg at en redusert matmoms gir seg utslag i reduserte priser. Fra 1. juli 2001 skal matmomsen reduseres fra 24 pst. til 12 pst. Det er vel ingen ting som er lettere å kontrollere at faktisk gir seg utslag i en tilsvarende prisreduksjon enn en slik avgiftsreduksjon som slår inn over natten. Dersom man ikke tror på at en slik avgiftsreduksjon eller avgiftsendring gir seg utslag i endrede priser, vil man faktisk ikke tro at skatte- og avgiftsinstrumentene fungerer på noen andre områder heller. Det er lett kontrollerbart, og det må bli en jobb både for forbrukerne og for de systemene som vi faktisk har etablert for å ivareta nettopp den type kontroller, å sørge for at prisreduksjonen faktisk kommer. Riktignok har vi en langt framskreden kjedemakt i dette landet, men det må faktisk være mulig for forbrukerne å kontrollere om det reelt sett oppstår en prisreduksjon den 1. juli neste år. Og gjør det det ikke, ja, så er det enkelt: Gå til konkurrenten som har sørget for at prisene blir satt ned i tråd med den avgiftsreduksjonen som nå er vedtatt, og gjør dine innkjøp.

Signe Øye (A): Senterpartiet er opptatt av kommunesektorens gjeldsbelastning, og det er mulig det kan være grunn til det. Derfor vil også Regjeringen vurdere dette i forbindelse med kommuneøkonomiproposisjonen til våren. Men det er forunderlig at denne bekymringen er blitt så mye større nå, etter at dette partiet forlot regjeringsbygget. Det er nettopp i de årene sentrumspartiene satt i regjering at kommunesektorens gjeld har økt vesentlig, selv om representanten Enoksen nå vil fraskrive seg det ansvaret. Det var da Senterpartiet og representanten Enoksen satt i førersetet med begge hendene på rattet i Kommunaldepartementet, at vi fikk den store gjeldsøkningen i kommunene. Og det var etter to år med budsjett-samarbeid mellom sentrumspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet, med liten satsing på kommunene, at kommunene måtte øke låneopptakene så mye. Sier ikke all erfaring at det er når Arbeiderpartiet og Senterpartiet samarbeider, vi får til de beste budsjettene for kommunene og dermed den største velferden?

Senterpartiet har kommet med antydninger om store gjeldssaneringer for kommunene, og nå sier Enoksen at alle skal få gjeldslette uansett økonomi, også de rike

kraftkommunene. Vil ikke det igjen føre til at vi bidrar til en sterk aktivitetsvekst og følgelig et forsterket press i økonomien, som igjen vil føre til høyere rente, noe som er det verste som kan skje når gjelden er høy?

Odd Roger Enoksen (Sp): Selvsagt vil gjeldssanering gi kommunene en forbedret økonomi, og selvsagt vil gjeldssanering føre til økt aktivitet i kommunene, på nøyaktig samme måte som gjeldssaneringen til Gardermobanen i vår gjorde. Det var da regjeringen Stoltenberg innførte et nytt prinsipp med gjeldssanering og argumenterte med at det ikke ville gi pressvirkning i norsk økonomi. Men faktum er jo at dersom Gardermobanen hadde måttet betjene det lånet på 6,7 milliarder kr som ble sanert i vår, måtte man ha skaffet seg inntekter på annen måte, f.eks. gjennom å øke billettprisene, og veltet utgiftene over på den enkelte forbruker og på den måten trukket inn kjøpekraft. Slik kan altså resonnementene utvikles i det vide og brede på flere områder. Det er relativt uinteressant i denne sammenhengen, for det som er hele poenget med gjeldssaneringen, er nettopp at det vil være en måte å redusere kommunenes utgifter på som vil slå inn i kommunesektoren i 15 år framover minst, fordi man vil få en redusert årlig gjeldsbelastning, eller reduserte utgifter til renter og avdrag hvert eneste år.

Jeg fraskriver meg aldeles ikke ansvaret for økt gjeldsbelastning i kommunesektoren. Tvert imot sa jeg i mitt hovedinnlegg at jeg skulle ta min del av ansvaret for at kommunesektoren har fått økt gjeld. På samme måte må de fleste andre i denne salen ta sin del av ansvaret. Vi har vært i lag om eldrereformen og måten som denne reformen har blitt finansiert på. Vi har vært i lag om en rekke av de vedtak som har veltet økte kostnader over på kommunene, gjennom nye tiltak, gjennom nye forskrifter, gjennom nye pålegg til rapportering og til drift på ulike områder. Og det vil faktisk være slik også i år. Kommunesektorens gjeld vil i år øke med ca. 9 milliarder kr, selv om Arbeiderpartiet skryter av at man har gjort et historisk godt oppgjør for kommunesektoren.

Så vil jeg peke på en ting som har vært medvirkende til at den store gjeldsøkningen i kommunesektoren er blitt avdekket, og det er den konsultasjonsordningen som ble innført mens jeg var kommunalminister, og som gjør at man har oppnådd enighet mellom kommunesektoren og staten om hvordan utviklingen reelt sett har vært. Den ordningen har man ikke hatt før, og kostnadsøkningene har vært fordekt.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Formiddagsmøtet er også omme. Nytt møte blir sett kl. 18.00.

Møte mandag den 27. november kl. 18

President: H a n s J . R ø s j ø r d e

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 21)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 2

Finansministerens redegjørelse i Stortingets møte 4. oktober 2000 om stats- og nasjonalbudsjettet for 2001

s a k n r . 3

Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2001 og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2001 (Budsjett-innst. S. nr. 1 (2000-2001), jf. St.meld. nr. 1 (2000-2001), St.prp. nr. 1 (2000-2001) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-11 (2000-2001))

s a k n r . 4

Innstilling fra finanskomiteen om skatte-, avgifts- og tollvedtak for 2001, nytt vedtak om fastsettelse av den kommunale og fylkeskommunale inntektskattøren for inntektsåret 2000, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner for 2001, tilfeldige utgifter/inntekter i statsbudsjettet for 2001 og statsbudsjettets kapitler som gjelder utbytte m.v. for 2001 (Budsjett-innst. S. nr. 1 (2000-2001), jf. St.meld. nr. 1 (2000-2001), St.prp. nr. 1 (2000-2001) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 5, 10 og 11 (2000-2001))

s a k n r . 5

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Christopher Stensaker, Thore Aksel Nistad og Ulf Erik Knudsen om avvikling av systemet med produktavgift på kullsyreholdige alkoholfrie drikkevarer (kullsyreavgiften) (Innst. S. nr. 45 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:81 (1999-2000))

s a k n r . 6

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Hallgeir H. Langeland om å vurdere utvidelse av prinsippet i lov om fritaking for militærtjeneste slik at det gis mulighet til å overføre skatt til fredsskapende arbeid (Innst. S. nr. 44 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:85 (1999-2000))

s a k n r . 7

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Per Erik Monsen, Jørn L. Stang og Vidar Kleppe om at innførselskvotene av

reiseutstyr og reisegods, som alkohol og tobakk m.m., harmoniseres med EUs regler (Innst. S. nr. 38 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:10 (2000-2001))

s a k n r . 8

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Inge Myrvoll, Olav Gunnar Ballo, Øystein Djupedal og Ågot Valle om å ta ut spørsmålet om auksjon av laks- og ørretkonsesjoner av behandlingen av statsbudsjettet 2001 (Innst. S. nr. 37 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:22 (2000-2001))

Øystein Djupedal (SV): Denne høsten har skapt stor usikkerhet hos mange, ikke usikkerhet om hvorvidt det ble et statsbudsjett eller hvordan forliket til sjuende og sist ble, men usikkerhet om hvorvidt det unormale været vi faktisk opplever, har sammenheng med menneskeskapt klimaendring. Sammenhengende regn i månedssvis på Østlandet og stor skogbrannfare i Nordland i november sier alt om hvor unormale tilstandene faktisk er. Verden opplever klimaendringer som er mer uforutsigbare enn noensinne, med storm og flommer som ødelegger hjemmet og livsgrunnlaget for hundretusener av mennesker. Samtidig registrerer vi at Norge i klimaforhandlingene i Haag gjemte seg i skjortene på USA og Japan, og at det ikke ble noen klimaavtale. Egeninteressen ble til sjuende og sist for sterk, særlig hos USA, men også hos Norge. Den var faktisk sterkere enn viljen til å bli enig.

Alt dette er også bakteppe for finansdebatten, uten at det ser ut til å ha gjort spesielt inntrykk verken på forlikspartnerne eller partiene i denne salen. For det som i morgen kommer til å bli vedtatt, er miljøpolitikk i revers. Vi skal gi lettelse på 2,5 milliarder kr i drivstoffavgiftene, noe som vil medføre økte utslipp og økt bilbruk, det vil bety mer press på veinettet, særlig rundt de største byene, og det vil bety flere ulykker. Kort sagt: Det vil bli svært dårlig miljøpolitikk. Når man da i tillegg ikke satser på kollektivtrafikken, betyr det at vi beveger oss lenger unna de mål som er satt for Norge i Kyotoprotokollen, uansett om man ikke kom til enighet i Haag. Det betyr rett og slett en miljøpolitisk pause for Norge.

SV er dessverre alene om å ta miljøpolitikken på alvor. De klimaendringene som nå skjer, rammer alle, også lastebileiere og Frp-ere som ikke liker at det eksisterer klimaproblemer, for det nytter altså ikke å gjemme hodet i sanden, eller – skal vi si – gjemme hodet i en bensintank og håpe at klimaet normaliserer seg. Den sjansen kan vi simpelthen ikke ta.

Det krever noen tiltak, og SV anviser noen av dem. Det beste tiltaket hadde kanskje på kort sikt vært å ha nullsats på moms for kollektivtrafikk. Det ville ha vært en meget treffsikker måte å få opp investeringene innenfor linjenett og materiell på, og det ville ha vært en kraftig kime til inspirasjon for kollektivruteselskapene til å investere mer for å få bedre materiell.

Men det vi også vil anviser, er noe vi har kalt resultatstyrt finansiering av kollektivtrafikken. Det betyr at man

får mer penger dess flere passasjerer man er i stand til å frakte. Det betyr altså bonuspenger, det betyr at det rett og slett skal bli en kime for ruteselskapene til å frakte enda flere mennesker. Dette skal man også få betalt for gjennom Stortingets bevilgninger.

Men det aller viktigste tiltaket som SV anviser, er å gå imot det som flertallet i salen går inn for, nemlig kuttet på bensinavgiftene. Bare dette kuttet er på 2,5 milliarder kr. Disse 2,5 milliarder kr kunne ha vært brukt på en helt annen måte til å møte de klimaproblemene som vi står overfor. Og disse klimaproblemene er ikke skapt av SV, eller funnet på av SV.

Norge har grenseløse muligheter. For å sitere statsministeren er Norge mulighetenes samfunn. Vi har større økonomisk handlefrihet enn noe annet land og noen generasjon før oss. Kort sagt: Vi er et samfunn som flyter over av melk og honning, men vi misbruker de mulighetene vi har ved å la velferdsstaten gå på vann og brød. For det må jo være et paradoks for flere enn SV at de badebassengene som vi bygde på skolene rundt i landet i Etterkrigs-Norge, har vi i dag ikke råd til å ha oppvarmet vann i. Eller er det noen som tror at vi i dag hadde hatt råd til å bygge Bergensbanen, som i sin tid kostet omtrent et helt statsbudsjett? Er det noen som tror at Norge i 2000 eller 2001 hadde hatt råd til å bygge Bergensbanen? Mitt svar er nei, jeg tror ikke det hadde vært økonomisk ansvarlig. Men vår store økonomiske handlefrihet ønsker SV å bruke, og vi ønsker særlig å bruke den på fem viktige områder. Vi ønsker:

- en bærekraftig miljøpolitikk
- en massiv satsing på utdanning
- en rettferdig fordeling mellom folk i det norske samfunn, men ikke minst også mellom offentlig og privat sektor
- en sterkere satsing på internasjonal solidaritet
- en styrking av kommunenes økonomi

Dette skaper vi rom for gjennom omfordeling, gjennom å øke statens inntekter og gjennom å bruke noe mer oljepenger enn det flertallet gjør. At SV vil bruke noe mer oljepenger, er rett og slett bare for å vise at det finnes et handlingsrom i økonomien. Det betyr at det finnes ingen hellig strek som sier at akkurat dette tallet kan vi bruke, og det tallet kan vi ikke bruke. Det er da en alternativ investering, ikke bare i utenlandske børser, men å investere i utdanning er en investering som for samfunnet i det lange løp vil kaste langt mer av seg enn mange andre måter vi kan investere våre penger på.

Det å satse på utdanning er nødvendig av mange grunner, men ikke minst for å berede overgangen fra vår oljesmurte og oljeavhengige økonomi til det grønne kunnskapsamfunnet som vi skal leve av i framtiden. Å satse på utdanning og miljø er derfor den beste investering vårt samfunn kan gjøre for framtiden.

I utdanningspolitikken er det særlig to hovedpilarer SV satser på. Den ene er en massiv opprustning av grunnskolen, og den andre er et program for å gjøre Norge til en ledende forskningsnasjon. Det betyr at vi må bruke mer penger på utdanning og forskning. Det betyr lavere elevtall i klassen, det betyr bedre etterutdanning

for lærerne, det betyr større PC-dekning i skolen, og det betyr ikke minst å lage rom for større mangfold både i undervisningen og i undervisningsmetode. Men det å lykkes med dette koster faktisk noen kroner, som SV er villig til å betale. Vi ønsker et program over fire år for opprustning av norsk grunnskole, et program som koster 10 milliarder kr, og som i all hovedsak vil være investeringer i nedslitt skolemasse, etterutdanning, PC-dekning, lavere elevtall og alt det som skaper en mangfoldig, spennende og lysende skole, og ikke en skole preget av forfall.

I tillegg ønsker vi å satse massivt på forskning. Stortinget har vedtatt at Norge skal komme opp på et nivå som gjennomsnittet i OECD når det gjelder forskningsinnsats. Det er et stort paradoks at Norge på dette punktet ligger langt etter de fleste land det er naturlig å sammenlikne seg med. Vi har dessverre langt igjen. Det betyr at de midlene vi ønsker å bruke på forskning, ønsker vi å få fra to ulike kilder. Det ene er at vi ønsker at Stortinget skal bevilge mer penger. Men det vi registrerer, er at det er vanskelig å få flertall for økte bevilgninger gjennom statsbudsjettbehandling. Det betyr at vi tror det er fornuftig å sette av en del av våre oljemilliarder i et fond hvor avkastningen kan gå til forskning. Vi ønsker altså å opprette et grunnforskningsfond som gjør at høyskoler, universitet og ikke minst Forskningsrådet får muligheten til å få en grunnbevilgning som gjør at vi ikke sakker akterut i kampen om kronene. Vi ønsker altså å ta 10 milliarder kr av oljefondet til et eget fond, der avkastningen hvert år skal gå til grunnforskning. Dette vil også være en god, stabil og langsiktig måte å finansiere norsk forskningspolitikk på.

Jeg registrerer at det finnes fond for forskning. Det er SV positiv til, men vi tror altså at det ikke bare trengs når det gjelder anvendt forskning, men også for grunnforskning. Jeg føler meg relativt trygg på at dette forslaget over tid vil vinne bredere støtte enn det gjør i denne saken, rett og slett fordi det å satse på forskning og utdanning ikke primært er en SV-sak – dette er en sak for hele det norske folk, og en sak for hele det politiske landskap.

På ett område er SV glad for at det endelig ser ut til at vi får flertallet med oss, nemlig det at man endelig innfører skatt på aksjeutbytte. SV har i ni år kjempet alene mot den dype urettferdigheten som ligger i vårt skattesystem etter skattereformen fra 1992, nemlig at arbeid og kapital beskattes så totalt ulikt.

Gjennom forliket har man kommet fram til skatt på aksjeutbytte, riktignok i en modifisert variant, men prinsippet er nå innført. Riktignok sier forlikspartnerne at man skal ha en større skattereform til neste år som gjør at man muligens vil gå bort fra det. Men allikevel vil jeg understreke det komiteens leder, Dag Terje Andersen, i dag sa: Dette er en av de mest målrettede former for beskatning man kan ha av dem som har aller mest i det norske samfunn. Det er sånn at en liten del, 5 pst., av det norske folk, mottar mer enn 90 pst. av alt aksjeutbyttet, og dette aksjeutbyttet har steget dramatisk gjennom hele 1990-tallet. Hvis man tar med staten og også utenlandske aksjonærer, sies det at det var 68 milliarder kr i aksjeut-

bytte i fjor. Alt dette kan ikke komme til beskatning, men alt det som er på norske aksjonærers hender, kan komme til beskatning.

Vi er glad for at dette forslaget nå vil bli vedtatt, og vil gi det vår støtte, selv om vi opprinnelig ønsket en høyere sats enn det forlikspartnerne ble enige om.

Vi mener også at det var et riktig tiltak å foreslå konjunkturavgift. Dette tiltaket støttet vi også i Regjeringens opprinnelige framlegg. Det må være hyggelige for finansministeren å se at det er noen som støtter forslagene han kommer med, om en omfordeling i det norske samfunn. Grunnen til at dette var et godt forslag, var først og fremst at det var et konjunkturtiltak – man ville flytte arbeidskraft og midler fra privat sektor og over i offentlig sektor. Og er det noe vi virkelig trenger, er det en opprustning av offentlig sektor. Det betyr at vi må ha flere hender i arbeid for å løse de store utfordringene som velferdsstaten står overfor. Det betyr ikke at SV ser dette som et permanent tiltak, men i en situasjon der norsk økonomi går på høygir, var dette et riktig tiltak.

Dessverre har konjunkturavgiften gjennom forliket blitt fjernet og endret til to andre relativt formålsløse reformer, nemlig at man endrer avskrivningssatser, og at man innfører en egen konjunkturavgift for næringsbygg, noe som betyr at det er langt færre som nå skal betale avgift, og som gjør at man er langt mindre målrettet. SV hadde et sterkt ønske om at Schjøtt-Pedersen skulle få gjennom sitt forslag, for vi mener at det var et riktig omprioriterende tiltak.

Det sies at presset i norsk økonomi er så stort at man ikke kan pøse flere penger inn i den. Dette mener SV delvis er riktig. Men det betyr at en av de største utfordringene det norske samfunn står overfor, er å frigjøre ledige hender. Det betyr rett og slett at enten må mange av de hendene vi i dag har, arbeide på andre steder, eller så må vi gi dem det gjelder, økt kompetanse og kunnskap. Det betyr at vi ønsker at Regjeringen skal komme tilbake til Stortinget, helst i vårsesjonen, med en plan for hvordan vi skal klare å frigjøre arbeidskraft av den arbeidskraften vi allerede har, så vi får folk som i dag ikke er i arbeid, til å komme i arbeid, og for hvordan man kan myke opp arbeidsinnvandringen på måter som gjør at den er håndterbar for det norske samfunn. Det betyr rett og slett at hvis vi mener alvor med at presset i økonomien er så stort grunnet knapphet på arbeidskraft, ja, da må vi finne ut hvordan vi kan få mer arbeidskraft. Velferdsstaten og ikke minst private bedrifter har bruk for å få ledige hender i arbeid. Det betyr at jeg utfordrer Regjeringen på dette punkt. Dette er et punkt jeg vil tro det vil være mulig å sanke bred støtte for.

En av de mange tingene man ikke har tatt tak i i dette forliket, og som jeg har registrert at det har vært stor interesse rundt, er de 70 000 fattige barna i Norge. Man fremmer her mange forslag med omfordelende grep, men man tar altså ikke tak i den største skammen vi har, nemlig at vi fremdeles har fattigdom i Norge. SV anviser mange tiltak for hvordan man kan gjøre noe i en sann retning. Dette er ikke dyrt. Det tar en relativt beskjeden del av statens midler, men samtidig vil det være mulig å

kvitte oss med noe som er en skamplott, nemlig at det er mange barn som ikke har råd til å gå i bursdag, det er mange barn som ikke har råd til å delta på de fellesaktivitetene som fins, og vi ser også dessverre at det etter hvert er så mye egenbetaling på mange av de fritidsaktiviteter som fins, at mange barn ikke har anledning til å delta. Dette er det fullt mulig for Stortinget å gjøre noe med, hvis man bare har den politiske viljen til å omprioritere i en sann retning. Det har SV.

Den høye oljeprisen gjør at det norske samfunnet går på høygir. Det betyr at vi smører vår økonomi, og vi kan sette utrolige summer på utenlandske børser. Samtidig er det mange som taper på den høye oljeprisen, ikke minst verdens aller fattigste land, der dette representerer en betydelig byrde for statsfinansene og for det private næringsliv. Disse landene ligger også utenfor de internasjonale handelsstrømmene, noe som gjør at de ikke får automatiske investeringer fra f.eks. det norske oljefondet eller fra andre store investorer. Det ønsker SV å gjøre noe med. Vi ønsker å bruke 5 milliarder kr av det norske oljefondet som skal investeres på vanlig kommersielt vis i de minst utviklede landene i verden for å stimulere til næringsliv og til næringsvekst. Vi forventer ikke at det skal bli den samme avkastning av disse midlene som om man hadde investert dem på velfungerende børser verden over, men det vil være et håndslag til å møte de fattigste landene på deres egne premisser, og på det de selv sier når de treffer oss, nemlig «Trade not aid» – de vil ha handel, ikke bare u-hjelp. Dette forslaget er også et forslag jeg utfordrer stortingsflertallet til å tenke nøyer igjennom. For selv om det er SV som fremmer det, er dette et fornuftig solidaritetsforslag, som ikke bare innebærer at vi gir mer bistand, men rett og slett i disse landene får i gang prosesser som er nødvendige for å fremme utvikling og vekst.

I tillegg ønsker SV å øke vårt bistandsbudsjett med 400 mill. kr sånn at vi over få år skal nå den målsettingen som Stortinget faktisk er enig i, nemlig at 1 pst. av BNI skal gå til bistand.

Avslutningsvis vil jeg si at det forliket man her har fått, ikke er spesielt imponerende. Man har altså klart å flytte 20 milliarder kr – det er man veldig stolt av. 10 av disse milliardene har man ikke finansiert, men dyttet ut i en ukjent framtid. Allikevel har man klart å ikke prioritere det som er det viktigste. Man har ikke prioritert miljøpolitikk i dette forliket. Man har ikke prioritert utdanningspolitikk i dette forliket. Man har ikke prioritert de 70 000 fattige barna i dette forliket. Man har prioritert litt her og litt der – uten mål og mening. Man har kort sagt fått et budsjett som ikke viser retning. Og er det noe vi virkelig trenger, så er det et budsjett som viser retning. (Presidenten klubber.)

Jeg vil også ta opp forslag – jeg antar det er derfor presidenten ser så strengt på meg?

Presidenten: Presidenten kan ikke se noen annen grunn, og presidenten registrerer at forslagene hermed er tatt opp!

Det blir replikkordskifte.

Erik Dalheim (A): Som SV ofte er enig med Arbeiderpartiet, er jeg i mange sammenhenger enig i SVs mål i politikken. Men når det gjelder veivalg butter det.

Skal vi f.eks. lykkes i miljøpolitikken, må vi ha folk flest med oss på tiltak i riktig retning. Skal vi lykkes i reduksjon i f.eks. utslipp fra privatbilene, må vi bl.a. utvikle større fleksibilitet i kollektivtilbudet. Selv om det er et landsgjennomsnitt, er det et tankekors at kapasitetsutnyttelsen i de nåværende tilbud ligger under 25 pst. Og utfordringene i denne sammenheng ligger ikke bare i mer penger.

Privatbilen er et nødvendig transportmiddel, spesielt for barnefamiliene, og i tilknytning til arbeidsreiser, spesielt i distriktene. I en situasjon hvor høy oljepris førte til bensinsøkning på 2-3 kr, bør idealisme vike for realisme. Når de totale bensinpriser overskrider det som er akseptabelt for folk med vanlige inntekter, må justeringer gjøres. Derfor foreslår Arbeiderpartiet – og får støtte fra alle unntatt SV – å redusere avgiften på bensin med ca. 1 kr av de 2-3 kronene bensinprisen har gått opp med.

Og da er mitt spørsmål til SV, kanskje litt i pragmatismens navn: Hvor høy skal bensinprisen være før dere reagerer? Det er jo slik at skal vi få gått de små skrittene i riktig retning, er vi helt avhengig av at folk flest kan gi sin tilslutning til den politikken som skal bringe oss dit.

Presidenten: Presidenten vil anføre at all tale skal rettes via presidenten.

Erik Dalheim (A): Beklager, president!

Øystein Djupedal (SV): Jeg er selvfølgelig hjertens enig med representanten Dalheim i at små skritt i riktig retning er bra, men dette er altså store skritt i feil retning. Derfor kan ikke SV støtte det.

Poenget er at vi har ikke en spesielt høy bensinpris i internasjonal sammenheng hvis man sammenligner med lønnsnivået i Norge. Men bensinprisen i Norge er høy og skal være høy. I fjor registrerte vi for første gang en nedgang i salg av drivstoff i Norge. Det skyldtes nok sannsynligvis at man var i nærheten av smertegrensen for bensinprisen, men samtidig oppnådde man jo det som var målet, nemlig at flere tenker hvilke alternativer som fins. Og det er jo her Stortinget svikter sin oppgave. Riktignok fins det sikkert kapasitetsmuligheter innenfor kollektivtrafikken, men det er jo ikke der hovedproblemet ligger. Hovedproblemet er at man ikke har en god nok kollektivtrafikk i Norge. I europeisk sammenheng støtter vi vår egen kollektivtrafikk helt på det laveste nivå. Land som Portugal og Hellas ligger altså foran Norge med hensyn til hvordan man ønsker å subsidiere kollektivtrafikk. Og poenget er: Skal vi få en velfungerende kollektivtrafikk, må den være god, den må gå hyppig, og den må også være billig. Hvis man sammenligner bensinprisen og en vanlig billett på Oslo Sporveier, vil man oppleve at Oslo Sporveier er blitt dobbelt så dyr, mens bensinprisen ikke har økt tilsvarende i den samme perioden. Jeg må også få lov til å si – men det vet hr. Dalheim aldeles utmerket godt – at når bensinprisen var høy, spesielt for et halvt

års tid siden, skyldtes det råvareprisen og ikke Stortingets avgiftspolitik.

Istedenfor å komme lastebileierne i møte, som sier at de må ha en lavere bensinpris og dieselpriis for å få dette til å gå rundt, ville jeg sagt at svaret er helt motsatt. Svaret er at dess flere vi klarer å frakte bort fra veiene våre over i kollektivtrafikken, dess mindre drivstoff bruker lastebilene for å komme seg fram, dess fortere kommer de fram, og dess bedre kapasitet får vi på veinettet. Dette er altså en ond spiral, der vi nå har startet i helt feil retning. SV er faktisk så modig at vi tillater oss å si det: Den reduksjonen som nå skjer, (presidenten klubber), er et stort skritt i feil retning. Det hadde vært bedre (presidenten klubber igjen) hvis vi hadde brukt reduksjonen til en offensiv satsing på andre ...

Presidenten: Presidenten anmoder om at skrittene nå tas ned fra talerstolen.

Kenneth Svendsen (Frp): At SV har vært og fortsatt er et parti som gjennom sin politikk vil rasere arbeidsplasser, og da helst i privat sektor, har vi visst lenge. Gjennom en skatte- og avgiftspolitik som har som basis at å tjene penger er en uting, har SV stått for en politikk som har tappet næringslivet, spesielt de små og mellomstore bedriftene, for midler.

Som kjent foreslo Regjeringen en pakke som ville rasert prosessindustrien. Denne pakken bestod først og fremst av innføring av elavgift, innføring av konjunkturavgift og økning av svovelavgiften. Etter at Arbeiderpartiet og sentrumsblokken ble enige om heller å omfordele skatte- og avgiftsøkningene til den vanlige mann og kvinne, ble noe av dette fjernet. Det likte tydeligvis ikke SV, for de har foreslått både innføring av konjunkturavgift, elavgift for industrien, forverringer i delingsmodellen og økt svovelavgift. Alt dette foreslo Regjeringen fordi den ønsket en overgang av arbeidskraft fra privat sektor til offentlig sektor. Det betyr i realiteten at en ønsker flere konkurser i det private næringsliv.

Er representanten Djupedal klar over konsekvensene av sitt forslag? Det betyr at prosessindustrien blir nedlagt i Norge, og de fleste er hjørnesteinsbedrifter i distriktene. Forslaget fra SV betyr i realiteten en rasing av distriktssamfunn som f.eks. Sørfold kommune, Rana kommune og Mosjøen kommune.

Djupedal skriver i sin merknad om elavgiften:

«Dette er nødvendig for å unngå import av forurensende kullkraft, gasskraftverk eller nye vannkraftutbygginger.»

Mitt spørsmål må bli: Forstår ikke SV at når prosessindustrien flytter, så flytter den til land der stort sett alt er basert på kull- og gasskraft? Er det da ikke bedre å ha denne verdens mest miljøvennlige prosessindustri som Norge tross alt har, liggende her i Norge, og spesielt i Distrikts-Norge, med den behagelige bivirkningen at vi beholder norske arbeidsplasser? Eller er det slik at det er et uttalt mål fra SV å få arbeidsplassene i Distrikts-Norge nedlagt?

Øystein Djupedal (SV): Det er enkelte replikker som er relativt forutsigbare. Dette var en slik.

Jeg kan berolige representanten Svendsen med at jeg i hele mitt yrkesaktive liv har vært ansatt i en mellomstor privat bedrift, som selvfølgelig hele tiden sliter for å få ting til å gå sammen. Det har vært en interessant og spennende yrkesbakgrunn å ha, for da ser man hvordan skatte- og avgiftspolitikken faktisk fungerer: Den fungerer negativt, men også positivt. Vi har ikke noe ønske om at norske arbeidsplasser skal flagges ut, men vi har ønske om at alle skal bidra rettferdig for også å kunne nyte godt av dette samfunnets totale velferdstjenester – som en bedrift gjør, både i form av infrastruktur, i form av helse og i form av utdanning. Alle norske bedrifter nyter godt av den norske velferdsstaten.

Jeg har så langt ikke sett at en eneste norsk prosessindustribedrift har flyttet ut. Hva kommer det av? De krav vi skal stille til prosessindustrien, er de samme som de vi skal stille til all norsk næringsvirksomhet, også til norske privatpersoner, nemlig at vi gjennom avgiftssystemet må ha slike skatter og avgifter at det omfordeler, og at det også endrer atferd. Vi støtter 1 øre elavgift for industrien, men det gjør vi ikke uten motytelser. For vi ønsker at deler av disse pengene skal gå inn til fond for omstilling, for å spare energi. Det å ha en rent fiskal avgift for å dra penger inn i statskassen, har ingen mening. Det er jeg enig i, hvis det var det representanten Svendsen mente. Men det er gjennom den typen avgift og den typen fondsoppbygging der bedriftene kan få stimulans og forskning på hvordan man sparer energi, at man videreutvikler disse bedriftenes konkurransekraft overfor andre bedrifter i andre land.

Norsk prosessindustri er helt riktig verdensledende innenfor miljø, innenfor hvordan man bruker energi. Men det har ikke skjedd gratis; det har skjedd fordi myndighetene har stilt krav til bedriftene. Dermed har de blitt bedre, mer konkurransedyktige, noe som gjør at norsk prosessindustri i all hovedsak er den mest konkurransedyktige vi har internasjonalt sett. Det skyldes myndighetenes krav bl.a., men også at bedriftene selv er dyktige.

Vi fremmer ingen krav i denne finansinstillingen som vil ta livet av en eneste norsk bedrift, men mange av dem må selvfølgelig omstille seg, og det er positivt.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): I innlegget sitt seier representanten Djupedal m.a. at miljø ikkje er prioritert i budsjettforliket. Og i ein artikkel i Dagsavisen for to dagar sidan uttalar SVs leiar, Kristin Halvorsen, at budsjettforliket har svekt fordelingsprofilen, og at budsjettet er utan miljøsatsing. Eg forstår ikkje heilt at det er grunnlag for slike påstandar, m.a. på grunn av at gjennomsnittsfamilien kjem mykje betre ut økonomisk etter budsjettforliket enn det som var tilfellet etter Regjeringas forslag.

Vidare: Den midlertidige utbytteskatten som skal gjel- da for neste år, er pynta på, m.a. ved at ein innførte eit botnfrådrag på 10 000 kr, noko som kjem småspararane til gode. Det må jo vera ein bra fordelingsprofil.

Så har me fått gjennomslag for ein skattereform neste år som skal føra til at forskjellen mellom skattlegging på

kapital og skattlegging på lønnsinntekt skal bli mindre. Det må vera både rettferdig og gje eit breiare skattegrunnlag.

Når det så gjeld miljøsida, vil eg minna om at budsjettforliket har ført til styrkt kollektivsatsing med 190 mill. kr og monaleg styrking både av enøk, fornybare energikjelder og ein god del andre miljøtiltak. Så om representanten Djupedal er villig til å leggja til sides retorikken, kan det vera freistande å spørja om han verkeleg meiner at miljøprofilen er svekt, og at fordelingsprofilen er svekt, gjennom det føreliggjande budsjettforliket.

Øystein Djupedal (SV): Svaret på begge spørsmål er ja. Det fins ingen offensiv satsing på miljøpolitikk i dette budsjettet, ei heller i forliket. Særlig skyldes jo det at man har gått til 2,5 milliarder kr lavere drivstoffavgifter, noe som vil medføre økte utslipp, økte CO₂-utslipp og økte klimagassutslipp. Dette er selvfølgelig skritt i helt feil retning. Poenget er at hvis man skal treffe den typen tiltak, må man i hvert fall sørge for at man kompenserer det med satsing på kollektivtrafikk. Her skjer det altså ingenting. Det dette da vil medføre, er mer bilbruk, større utslipp, større miljøproblem. Det vil også bringe oss lenger fra å nå de mål som ble satt i Kyoto-avtalen. Jeg syns det var et svært uheldig trekk, og jeg syns at lastebileierne har fått altfor stort gjennomslag i det norske storting som det overhodet ikke er noe grunnlag for.

Så til hvilken fordelingsprofil som fins i dette budsjettet. Etter mitt skjønn fins det en svekket fordelingsprofil, særlig gjennom forliket. Konjunkturavgiften var et viktig omfordelende tiltak for omfordeling mellom privat og offentlig sektor, aksjebeskatningen var et viktig tiltak for omfordeling mellom de som har mest og de som har minst. Begge disse er svekket gjennom budsjettforliket.

I tillegg har man hatt en generell reduksjon i momsen på mat som har en svært dårlig fordelingsprofil, og som da skal betales med en generell økning av alle andre varer og tjenester i det norske samfunnet.

Jeg klarer ikke å se at det fins en retning og en fordelingsprofil i dette overhodet. Jeg mener faktisk at det er riktig å drive omfordeling – aktiv omfordeling. Det trodde jeg egentlig også Kristelig Folkeparti dypest sett var enig i. Men de forslag som her ligger, bærer mer preg av at man har sittet på Plaza en sen nattetime og funnet ut hvordan man skal klare å skaffe penger til reformer vi så gjerne vil ha, som lavere matmoms, og så innfører man noen nye reformer som skal dra penger inn i statskassen som ikke har miljøretning og ikke fordelingsretning.

Om det første budsjettet Schjøtt-Pedersen la fram, vil jeg si at de to forslagene til konjunkturavgift på aksjeskatt hadde både mål og retning, og derfor har også SV uttrykt sin sympati og sin støtte til begge forslagene.

Erna Solberg (H): Representanten Erik Dalheim be- gynte sitt innlegg med å si at han var så enig i målene til SV. Mitt problem for øyeblikket er at jeg ikke helt vet hva målene til SV er, annet enn en form for status quo-kommentar i forhold til hvor vi er akkurat i dag. Og det

er jo da betegnende at mesteparten av det man har snakket om fra SVs side i dag som fordelingsmessig viktig politikk, var de tiltakene som arbeiderpartiregjeringen fremmet i sitt opprinnelige forslag. Det betyr altså at SV etter hvert har fått sterk konkurranse fra den nåværende arbeiderpartiregjeringen, som åpenbart har tatt et kraftig steg til venstre siden den kan få så rosende omtale fra representanten Djupedal.

Nå er det en del områder hvor SV og Høyre faktisk er enig i beskrivelsen av hvor det bør være satsingsområder fremover. Vi er enig i at vi må gjøre noe når det gjelder tilgangen på arbeidskraft, at det er et like viktig virkemiddel som bare det å omfordele arbeidskraft internt mellom sektorer i Norge.

Vi er enig i at det trengs en drastisk satsing på skole for å ivareta fremtidsutfordringene – satsing på skole, satsing på forskning, satsing på høyere utdanning. Men jeg har gjentatte ganger forsøkt å få ut av SV forståelsen av hvordan de tror at nye bedrifter etableres i et samfunn, hvordan ny vekstkraft skapes når man tross alt vet at de fleste arbeidsplasser utenom offentlig sektor som vil være i dette landet om ti år, ennå ikke er skapt.

Når man ser på det budsjettopplegget som representanten Djupedal har presentert her, er det altså et opplegg som strammer inn overfor alle de elementer i vårt system som måtte bidra til at vi kunne skape nye arbeidsplasser, at enkeltpersoner var villige til å satse og etablere sin egen bedrift. Det er delingsmodell, det er skjerpet formuesskatt gjennom 80 pst.-regelen, det er konjunkturavgiften som blir en ekstra arbeidsgiveravgift på den arbeidskraften man måtte ansette. Ramsen er lang fra SVs side.

Mitt spørsmål til SV er: Hvordan har dere tenkt at det skal skapes arbeidsplasser i privat sektor i fremtiden med det budsjettopplegget dere har lagt frem?

Øystein Djupedal (SV): La meg gi representanten Solberg ros, for på et område er faktisk SV og Høyre enige om målet, nemlig at vi må skape et grønt kunnskaps-samfunn – det håper jeg i hvert fall man er enig om i Høyre. Det betyr mange grep fra Stortinget, men ikke minst betyr det at man ønsker å satse på utdanning, på forskning, på det som skal gi fremtidig vekst. Dessverre syns jeg at det ofte er verbalt fra Høyres side, og at man ikke i samme grad følger opp når man kommer til de konkrete bevilgninger, for i all hovedsak vil dette være en vekst som vil komme i det offentlige, nemlig gjennom det utdanningssystemet vi har, gjennom de forskningsinstitusjonene vi har, gjennom universitetene og høyskolene. Men det er helt klart at SV også ønsker at det skal skje en vekst av alt dette i privat næringsliv. Heldigvis er det i det norske samfunnet etablert mange kunnskapsbedrifter, og SV ønsker alle disse kunnskapsbedriftene lykke til, og vi har ikke noe ønske om å slå beina under dem.

Samtidig er det sånn i et samfunn at alle skal bidra. Og jeg klarer ikke å se at det nødvendigvis er veldig positivt at man skal lage skatteregler rett og slett bare fordi man skal prøve å få etablert arbeidsplasser. Hvis menneskene var så enkle som det, burde alle norske bedrifter vært etablert i Bangladesh, som ikke har et skattesystem

som fanger opp sånt. Men heldigvis er gründere som mennesker flest, sammensatte mennesker som liker å leve i et velfungerende samfunn, der vi har skoler, der vi har barnehageplasser, der det fins et system som fungerer. Takk og pris.

Det betyr at SVs skattepolitikk har som mål at man skal ha et rettferdig skattesystem. Det betyr at om man har en privat bedrift eller om man velger å være lønnsarbeider, skal man relativt sett betale det samme til fellesskapet. De systemene vi har i dag, har innebåret en klar favorisering av dem som ikke selger sin arbeidskraft, men som har sin egen bedrift. Og vi klarer ikke å se at det fins veldig mange gode eksempler på det.

Men vi ønsker også å målrette vår støtte, slik at vi gjennom f.eks. utviklingskontrakter kan få den typen vekst. Men vi ønsker ikke, som sagt, å slå beina under norsk næringsvekst, tvert imot, jeg syns det er svært positivt at folk satser både egne penger og kunnskap for å skape bedrifter.

Odd Roger Enoksen (Sp): Representanten Djupedal framførte et særdeles interessant resonnement her i dag. Han sa at jo flere vi får over på kollektivtrafikk, jo mindre diesel bruker lastebilene fordi det blir mindre køer. Så vidt jeg vet, ligger drivstoffbruket i lastebilnæringen på Vestlandet og i Nord-Norge skyhøyt over landsgjennomsnittet. Der er det ingen jernbane, der er det heller ingen køer, og meg bekjent egner frossen laks seg iallfall dårlig kollektivt, så jeg går ut fra at resonnementet er sett i en annen sammenheng enn det Øystein Djupedal prøvde å få fram her.

For øvrig har jeg litt problemer med å forstå hvorfor representanten Djupedal bekymret seg så over avgiftsreduksjonen på drivstoff. Om man reduserer avgiftene på mat, gir ikke det seg utslag i reduserte priser, men i større avanse til forhandler, ifølge Djupedals resonnement. Det samme resonnementet burde vel da i Djupedals hode gjøre seg gjeldende med hensyn til drivstoffavgiftene.

I helgen sa SVs leder, Kristin Halvorsen, til Aftenposten: «Jeg synes SV er ganske slitsomt om dagen».

Hun fortsatte med å si:

«SV skal prøve å bli flinkere til å forhandle om sine hjertesaker med de andre partiene på Stortinget, også sentrumpartiene og Høyre. Dette er en forutsetning for å oppnå mer innflytelse i norsk politikk.»

Når jeg hører at SV har kjempet i ti år for å få innført skatt på aksjeutbytte, burde kanskje representanten Djupedal også ha hørt litt på sin partileder.

Det bringer meg over på mitt spørsmål til Djupedal. I finansinnstillingen skriver SV at avtalepartnerne nå vil endre sykelønnsordningen. Jeg lurer på hvor representanten Djupedal har det fra. Vi har sagt i avtalen at vi vil se på tiltak i tråd med Sandman-utvalgets innstilling for å redusere sykefraværet. Jeg vil tro at også SV er sterkt opptatt av det, og jeg skulle ønske at SV kunne bidra konstruktivt nettopp til å få ned sykefraværet, som er et av de største problemene vi har i yrkeslivet i dag. Hvor har representanten Djupedal det fra at avtalepartnerne har tenkt å endre sykelønnsordningen?

Øystein Djupedal (SV): La oss starte med avgiftene. Det skjer jo akkurat det som skjer, også når det gjelder reduksjon av drivstoffavgiftene. Det er ikke slik at hele den reduksjonen Stortinget vedtar, kommer forbrukeren til gode. Det er selvfølgelig mange smarte bensinstasjonseiere som passer på å gi et lite påslag som man ellers ikke hadde hatt rom for. Det skjer bestandig når man reduserer avgiftene.

I et tidligere replikkordskifte i dag etterlyste jeg hvilken garanti norske forbrukere kan ha for at man faktisk får en reduksjon i matpris. Slike garantier kunne selvfølgelig ikke representanten Enoksen gi. Det skyldes selvfølgelig at når man står i butikken og et produkt koster 29,90 kr og man plutselig har fått en reduksjon i moms på 12 pst., så er det ingen som er i stand til å ta i hodet hvor mye dette egentlig skulle ha vært. Om man har lagt på en femtiøring eller trukket fra en femtiøring, er det ingen som vil være i stand til å regne ut. Alle smarte butikkeiere vet selvfølgelig at denne reduksjonen ikke nødvendigvis kommer forbrukeren til gode. Den som har aller mest grunn til å være fornøyd med denne matmomsreformen, er sannsynligvis Rimi-Hagen, tett fulgt av Reitan og andre store norske butikkeiere. De vil kunne få en fortjeneste som i utgangspunktet var tiltenkt forbrukeren. Det vil sannsynligvis også framtiden vise.

Så til sykelønnsordningen. Jeg er veldig glad for den forsikringen som nå ble gitt fra representanten Enoksen. Hvis det er slik å forstå at det som står i forliket, ikke betyr at man ønsker å innføre kutt i sykelønnsordningen, men ønsker å bruke andre virkemidler, så er SV svært positive til det. Vi har vært og ønsker å være en garantist for at vi har en sykelønnsordning som er slik som den er i dag. Men vi er i likhet med representanten Enoksen selvfølgelig bekymret for at vi har en stigende kurve når det gjelder uføretrygdede, en stigende kurve når det gjelder mennesker som ikke kan bruke arbeidskraften og kunnskapen sin til beste for det samfunnet de ønsker å virke i. Det betyr at hvis det nå er gitt en garanti, tar jeg imot den med åpen hånd og er når som helst villig til å snakke med både sentrum og andre om hvilke andre positive virkemidler som skal til for at alle mennesker skal få bruke sin arbeidskraft til gagn for det samfunnet vi ønsker. Det betyr at jeg nok sannsynligvis har tolket forliket for langt, og jeg vil gjerne få lov til å si at vi da skal fortsette en konstruktiv dialog om hvordan vi skal nå dette målet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Terje Johansen (V): Vi i Venstre har sammen med sentrum fått betydelig gjennomslag for vår politikk i dette budsjettet. Det er foretatt omprioriteringer på om lag 22 milliarder kr, mer enn i noe tidligere stortingsbudsjett. Mange store og viktige føringer er sikret flertall.

Regjeringens opprinnelige budsjettforslag var knapt egnet til internt bruk i Arbeiderpartiet. Fra Venstres ståsted var Regjeringens forslag svært dårlig. Aldri før har det vært nødvendig å flytte på så store summer i en regjeringens budsjettforslag.

Regjeringen ville øke skatter og avgifter med 12 milliarder kr og la nesten hele denne belastningen på arbeidsplassene.

Det er ikke mulig å trekke klart skille mellom arbeidsliv og forbrukere. Svekkes arbeidsplassene, rammes arbeidstakerne. Tap av arbeid er en katastrofe for arbeidslystne mennesker. Det er uforståelig at politikere fra Arbeiderpartiet så åpenlyst stod frem og sa at arbeidsplasser må nedlegges for å frigjøre mennesker til offentlig sektor.

Her er en av de grunnleggende forskjellene mellom Venstre og Arbeiderpartiet: forskjellen i synet på utviklingen av Norge, med verdens nest høyeste kjøpekraft pr. innbygger, trenger mer arbeidskraft for å dekke all den velferd vi etterspør, men Arbeiderpartiet vil bygge ned de arbeidsplassene som er med på å skape denne rikdommen, og overføre arbeidskraften til offentlig sektor. Venstre vil derimot sikre arbeidsplassene i den konkurranseutsatte del av næringslivet og isteden bygge ned millimeterbyråkrati for å redusere kontrolloppgaver og for å overføre frigjorte ressurser til service overfor innbyggerne. Vi vil samtidig sikre tilgang på arbeidskraft gjennom økt arbeidsinnvandring. Disse menneskene og deres familier vil Venstre gi tilbud om å bli fullverdige borgere i det norske samfunnet.

Venstre og sentrum har flyttet trykket fra Arbeiderpartiets økte arbeidsgiveravgift, som blindt rammer arbeidsplasser i det private og det frivillige Norge, over til tiltak som henter bidrag til felleskassen der hvor det er noe å hente, fra overskudd i bedrifter som går godt, og over på tiltak som letter presset i eiendomsmarkedet, i håp om at boligprisene kan bringes under kontroll.

Neste års statsbudsjett vil etter budsjettavtalen gi et løft for høyere utdanning og forskning, det som er selve såkornet i fremtidens kunnskapssamfunn. Miljøprofilen blir langt bedre enn i Arbeiderpartiets forslag. De mest alvorlige truslene mot arbeidsplassene er avvist. Vi har gjennomført en historisk flyttesjau på Regjeringens budsjett. Den er særlig gunstig for det kunnskapsbaserte arbeidslivet, for fremtidens arbeidsplasser og for grunnlaget for kommende generasjoners velferd.

På en rekke områder er det gjort påplussinger i forhold til Arbeiderpartiets opprinnelige forslag. Venstre vil særlig peke på følgende:

- Et løft på over 300 mill. kr til universiteter, høyskoler og forskning og 500 mill. kr ekstra til Fondet for forskning og nyskaping.
- Det sikres 190 mill. kr i økte bevilgninger til kollektivsatsing og 60 mill. kr til økt satsing på energiøkonomisering og fornybar energi.
- Kalking av vassdrag, friluftsliv, Lokal Agenda 21 m.v. styrkes med 25 mill. kr.
- Fjernvarmeprodusenter fritas for elavgift. Elbiler får nullsats for moms, noe som vil gjøre det langt mer lønnsomt å velge dette miljøvennlige bilalternativet.
- Kommuneøkonomien styrkes med 1 250 mill. kr.
- Bostøtten økes med 160 mill. kr, noe som er til direkte hjelp for dem med minst å leve av.

(Terje Johansen)

- Det blir 75 mill. kr mer til kulturlivet, særlig innrettet mot det frivillige Norge og til kulturen rundt om i landet. Samtidig sparer det frivillige Norge ca. 100 mill. kr ved at Arbeiderpartiets konjunkturavgift ikke innføres.
- Økt satsing på næringsrettet forskning med 25 mill. kr. Det blir også økte bevilgninger til norgesprofilering og til eksportfremme.
- Økte veiinvesteringer på 115 mill. kr og 80 mill. kr til reduserte ferjetakster.

Regjeringen la fram det dårligste budsjettet for høyere utdanning og grunnforskning på svært lenge. Med budsjettforliket blir det rom for bedre tilbud til studentene, til styrket grunnforskning og til flere rekrutteringsstillinger for unge forskere.

Reiselivet er viktig for arbeidsplasser over hele Norge, og moms ville rammet næringen hardt. Det var viktig å unnta reiselivet for moms. Og vi har sørget for at smålige definisjoner på kultur er fjernet, slik at også sirkus blir fritatt for moms.

Det samme gjelder persontransport. Kollektivtransporten trenger skikkelig satsing, ikke nye kostnader. I tillegg til fritaket har sentrum fått flertall for 190 mill. kr til satsing på kollektivtrafikken.

Vi har fått flertall for å fjerne investeringsavgiften fra 1. januar 2002. Fjerningen er viktig for nyskaping av arbeidsplasser, særlig innen kunnskapsindustrien. Investeringsavgiften er et gjennomhullet system, som oppfordrer til omgående øvelser i næringslivets gråsoner. Den rammer tilfeldig, og det er betydelige innkrevingskostnader. Fjerningen er et viktig skritt for Venstres og sentrums prosjekt «Et enklere Norge».

Arbeiderpartiets forslag om å øke arbeidsgiveravgiften med 1,5 pst., den såkalte konjunkturavgiften, blir ikke gjennomført. Det offentlige var tenkt kompensert for avgiften, men det private og frivillige Norge ville fått betydelig økte kostnader. Den frivillige sektor har sine største kostnader til lønn, og frivillige organisasjoner ville alene fått økte lønnskostnader på over 100 mill. kr. I stedet for økt arbeidsgiveravgift er flertallet for en konjunkturavgift på næringsbygg. Denne avgiften er målrettet og reduserer presset i en næring med stor mangel på arbeidskraft. Lavere investeringer i næringsbygg skal frigjøre ressurser til økt boligbygging.

Det nye skattesystemet som skal utredes for 2002, er et skritt i retning av Venstres prinsipper om flatere skatt og grønn skatt. Det nåværende systemet har store svakheter med den store ulikheten det er i skatt på arbeid og skatt på kapital. Redusert marginalsatt og økte bunnfradrag skal gjøre det mer lønnsomt å arbeide. Økte bunnfradrag vil først og fremst komme dem med de laveste inntektene til gode. Dermed sikres bedre fordeling. Samtidig skal nøytraliteten i skattesystemet beholdes, med lik beskatning av ulike typer kapitalinntekt. Skattesystemet blir enklere og mer rettferdig. Disse prinsippene skal ligge til grunn for den nye skattereformen som vil bli fremlagt neste høst, det er slått fast i denne budsjettavtalen.

Venstre og sentrum har greid å slå tilbake de tyngste forslagene til forverring av delingsmodellen. Delingsmo-

dellen er selve symbolet på urettferdighet og på forskjellsbehandling mellom dem som arbeider i egen bedrift og må skatte opp til 55 pst., og passive eiere som kommer på styremøter annenhver måned og slipper med 28 pst. skatt. Det er derfor svært viktig at Venstre og sentrumspartiene har fått flertall for at delingsmodellen skal fjernes fra 2002.

I revidert nasjonalbudsjett 2000 bad stortingsflertallet Regjeringen legge fram forslag om fritak for formuesskatt på næringsaktiva. Regjeringen fremmet noe annet enn det flertallet ønsket. I tillegg ville Arbeiderpartiet finansiere dette ved å oppheve aksjerabattene og 80 pst.-regelen. Jeg ser dette mer som et provoserende forsøk på omkamp fra Arbeiderpartiets side enn forsøk på å oppfylle Stortingets flertallsvedtak. Arbeiderpartiets forslag om fjerning av aksjerabattene og 80 pst.-regelen ville ført til en skatteskjerpelse for ryggraden i norsk arbeidsliv – nok et angrep på aktive eiere og bedriftene deres.

Venstre ber Arbeiderpartiet komme tilbake til Stortinget med et nytt forslag til system for fritak for formuesskatt på næringsaktiva.

Det er ingen særlig stor hemmelighet at Venstre er motstander av utbytteskatten. Skadevirkningene er noe redusert gjennom satsreduksjon til 11 pst. og et bunnfradrag på 10 000 kr, som skjermer småsparene. Det viktigste er imidlertid at utbytteskatten blir en rent midlertidig skatt, som bare gjelder for 2001.

Budsjettforliket er i all hovedsak godt mottatt. Det viktigste er at sentrum har lyktes med et budsjett som ser ut til å hindre renteøkning. Ingen innstramming er mer usosial enn økte renter.

Venstre og sentrum har igjen tatt ansvar for at Norge får et statsbudsjett. Det er ikke vårt ansvar å hjelpe Arbeiderpartiet med statsbudsjettet. Det ligger imidlertid i Venstres historiske tradisjon å ta ansvar for å lage et statsbudsjett som trygger velferden, gir bedre fordeling og minsker truslene mot miljøet.

Begge de to høyrepartiene har lagt fram så ekstreme budsjettforslag at de har stilt seg selv utenfor ethvert mulig samarbeid. Dermed måtte sentrum ta ansvar for at landet får et budsjett.

Venstre og sentrumspartiene har gjennom to og et halvt år vist at vi kan styre, og vi er villige til å ta ansvar til landets beste også i fremtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Britt Hildeng (A): Alle partiene på Stortinget har gitt uttrykk for bekymring over utviklingen i utgifter til sykelønn og uføretrygd. De politiske partiene i Stortinget har hatt ulike tilnærminger til hvordan disse utfordringene skal møtes. For Arbeiderpartiet har det vært viktig å sikre den økonomiske grunntryggheten for alle, enten ved arbeid eller gjennom trygde- og pensjonsordninger. Vi har tro på at arbeidslivet kan tilpasses på en slik måte at flere får muligheter til å arbeide. Vi har derimot ingen tro på at løsninger som tilsier at en skjærer ned på ytelser som folk trenger, er veien å gå. Derfor vil vi skjerme sykelønnsordningen også framover.

I budsjettinnstillingen går både Fremskrittspartiet og Høyre inn for å innføre karensdager og å redusere langtidsytelsene, med henholdsvis 20 og 10 pst. Vi er kjent med at det har vært ulike holdninger til sykelønnsordningen sentrumpartiene imellom. Venstre har hatt en annen holdning enn Senterpartiet, som til nå har stått fram som en garantist for ordningen, i den tidligere sentrumsregjeringen. Venstres og Kristelig Folkepartis standpunkt kan være av avgjørende betydning med hensyn til hvordan Sandman-utvalgets innstilling blir fulgt opp. Kan representanten Johansen bekrefte at Venstre i denne sammenheng vil verne om sykelønnsordningen ved ikke å innføre karensdager eller redusere ytelsene til de langtidsykkelte?

Terje Johansen (V): Jeg kan svare ja på spørsmålet, at Venstre ikke ønsker å innføre karensdager. Men de enorme utgiftene vi har over folketrygden til sykelønnsordningen – 20 milliarder kr fra statens hånd, og like mye på bedriftenes hånd – er i ferd med å vokse i en slik grad at Sandman-utvalget har anbefalt at vi gjør noe med det. Venstre støtter Sandman-utvalgets forslag til en moderat innstramming. Vi ønsker ikke å rasere ordningen, slik enkelte andre partier gir uttrykk for, men det må være åpenbart at når vi smører velferden tynt utover oss alle, fra stortingsrepresentanter og direktører, er det et spørsmål om vi kan fortsette på dette viset. For det som nå er om å gjøre, er å treffe dem som virkelig har behov for det. Vi i Venstre har vært opptatt av å foreta en moderat innstramming, bl.a. å kunne spare ca. 2 milliarder kr for å forlenge sykelønnsperioden fra 52 til 80 uker for dem som virkelig lider i vårt samfunn. Det er de som faller utenfor ordningen etter at det første året er omme. Da inntreffer katastrofen for mange mennesker. Da må man forlate hus og hjem, fordi man ikke har ordninger som fanger opp at noen er langtidssyke. Dette har vi i Venstre ønsket å ta konsekvensen av. Derfor håper vi at Arbeiderpartiet også tar Sandman-utvalgets utredning alvorlig, og at vi sammen kan finne en moderat løsning på dette problemet.

Kenneth Svendsen (Frp): Jeg registrerer i avisene at ingen forstår Terje Johansen og Venstre, verken NHO eller andre i næringslivet. For tenk, Venstre fikk redusert skatte- og avgiftsnivået for næringslivet og resten av befolkningen fra å være katastrofalt høyt til bare å bli en dramatisk økning! Venstre, med Terje Johansen i spissen, forstår tydeligvis ikke at næringslivet og befolkningen ikke jubler i gledesrus over at vi fikk 11,8 milliarder kr i skatte- og avgiftsøkninger som gave fra Venstre som aktivt medlem i den etablerte Arbeiderpartiet-sentrum-blokken. Venstre er tydeligvis mer opptatt av å være med i et flertall enn av hva resultatet av det flertallet blir.

Jeg er ikke det minste forbauset over at næringslivet ikke kaster seg i grenseløs beundring for føttene til Venstre. Mitt første spørsmål vil bli: Hva skal næringslivet takke Venstre for? Er det «bare» 11 pst. skatt på aksjeutbytte? Eller kanskje det er «bare» 10 pst. konjunkturavgift, eller «bare» forverring av avskrivningsreglene?

Eller kanskje det «bare» er at varebilene som de små og mellomstore bedriftene bruker, forsvinner? Jeg «bare» spør! Men kanskje det er næringslivet som misforstår?

Da må det vel være den vanlige mann og kvinne i gata som er glad for Venstres innsats som budsjettpartner. Mitt andre spørsmål blir derfor: Er det kanskje økning av elavgiften de skal være glad for? Eller er det økningen i moms? Eller kanskje det er 10 pst. økning i årsavgiften, eller 15 pst. økning av ligningstaksten på boliger? Jeg bare spør. Men kanskje Venstre har glemt å spørre den eneste gruppen som en vet har grunn til å være glad. Det er smuglere og hjemmebrennere, som har bevart sitt marked med svarte inntekter, takket være sentrumpartiene. Hvis Venstre ønsket, satt Fremskrittspartiet parat, slik vi to ganger tidligere har gjort, til å redde Norges befolkning og næringslivet fra skatte- og avgiftsøkninger. Men det ønsket Venstre tydeligvis ikke.

Terje Johansen (V): Nå har Venstre vært ute på banen og påvirket spillet, og scoret mål, og så har Fremskrittspartiet sittet høyt oppe på tribunen og konstruert sitt helt eget spill. Og ropene derfra gjaller nå livlig. Jeg må jo si til representanten Svendsen at hovedproblemet i Norge er at vi er så veldig rike at vi har en kjøpekraft som langt overgår den kapasiteten vi har innenlands. Derfor er det nødvendig å holde en viss stramhet i norsk økonomi slik at rentene ikke skal øke, fordi det er det mest usosiale som kan forekomme. Så presterer Fremskrittspartiet ikke bare å si nei til de smule innstrammingstiltak som vi nå har vært med på, men i tillegg hver de 20 milliarder oljekroner inn i dette bålet. Og Svendsen – representanten Svendsen – skal være glad for at han sitter på tribunen og slipper unna det bålet som ville ha blitt dersom det Fremskrittspartiet foreslår, hadde blitt tilfellet.

Det vi har foreslått, er faktisk ganske moderat. For det første har vi vært inne og tatt noe til fellesskapet der hvor det er noe å hente, nemlig der det er overskudd. Det er det man gjør gjennom å stramme inn på avskrivningene. Vi har tatt noe der hvor det er noe å hente hos forbrukerne – på elavgiften, for der har de muligheter til å spare. Det er bare å slå ned temperaturen hjemme én grad, så er det innspart. Og så har vi lagt på 1 pst. på moms, for at folk ikke skal gå helt berserk ute i kjøpesentrene nå før jul. Dette tror vi er nødvendig for å beholde den gode økonomien vi har i Norge, og det er vel greit for Fremskrittspartiet der oppe fra tribunen. Hvis de ser ned på det som foregår, vil de se at det spillet som vi andre driver, går bra.

Inge Lønning (H): Jeg konstaterer med en viss forbauselse at representanten Johansen ønsker å ta økningen av moms på forskudd i førjulshandelen. Det må jo være en ny og kreativ form for budsjettarbeid – budsjett med tilbakevirkende kraft.

Representanten Johansens hovedinnlegg var skuffende blekt. Man er jo vant til at representanten Johansen taler med en stemmestyrke som er omvendt proporsjonal

med den partiet kan glede seg over, særlig når han taler utenfor denne sal. Han innledet budsjettarbeidet innværende år med å erklære at han var imot en senkning av matmomsen fordi det ville ha en skjev fordelings-effekt og komme spesielt de rikeste til gode. Han erklærte videre at en eventuell utbytteskatt ville måtte innføres over hans lik, og det kan jo muligens forklare at innsatsen i hovedinnlegget var litt blek, at han har hatt en nær-døden-opplevelse. Kanskje er det de tre prosentene han har klart å få den nedsatt, som gjør at han i det hele tatt har overlevd?

I Dagens Næringsliv skrev representanten Johansen i slutten av september følgende:

«Det er ett av de største nederlag i Arbeiderpartiets historie at statsminister Jens Stoltenberg nå lanserer skatt på aksjeutbytte, fordi han inderlig godt vet at det blir et tomt symbol med under to milliarder kroner i inntekt. Et musepiss i statsbudsjettsammenheng. Problemet for oss andre er at Ap, med dette desperate forsøket på å demme opp for kritikken av «Forskjells-Norge» fra egne rekker, går fra å være symbolet på trygghet og stø kurs til en devaluering av Norge til bananrepublikk hva angår forutsigbarhet for investorer, og dermed utrygghet for norske arbeidsplasser.»

Har Venstre under overveielse også å innføre i sitt prinsippprogram at man nå går inn for republikk – i dette tilfellet bananrepublikk?

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt president-plassen.

Terje Johansen (V): Jeg skal holde meg til substansen i representanten Lønnings innlegg.

Det som er forskjellen på Venstre og Høyre i Stortinget, er at Venstre er med og forsøker å påvirke utviklingen. Det hadde ikke vært mulig å samarbeide med Høyre om det budsjettframlegget som de har laget. Det ville det overhodet ikke vært mulig å skape flertall for i denne sal. Og i stedet for da å stå på sidelinjen og være opptatt med sine egne saker, så å si, har Venstre vært med og snudd en rekke fatale anslag både mot undervisning, mot arbeidsplasser og mot miljø, i en mer riktig retning. Men det er slik at når man må samarbeide med andre, og særlig når man da er i mindretall – hvilket jeg jo må erkjenne – oppnår man ikke alt man vil.

Det er riktig at utbytteskatten er et tungt symbol. Jeg har overlevd bataljen. Ryktene om min død er – som du ser, president! – sterkt overdrevne. Og jeg må jo innrømme at det er én av mange ting i dette budsjettet som jeg ikke er like begeistret for. Men når det gjelder utbytteskatten, må det jo sies at vi nå har fått slått fast med flertallsvedtak at den er et intermeso. Den skal avvikles etter et år. Det vil si at smerten er gjort mindre enn om næringslivet skulle ha svevet i usikkerhet på grunn av dette.

Det er mange ting jeg kunne tenkt meg å samarbeide med Høyre om, men dessverre laget de et alternativ som det var helt umulig å finne noen som helst grunn til å inngå et samarbeid med dem om, derfor kom vi aldri så langt.

Lisbet Rugtvedt (SV): Noe av det mest interessante med sentrumsregjeringen var den vekten den la på bistandspolitikk. Det er derfor skuffende å se at sentrumspartiene som budsjettforlikspartnere har foretrukket billigere mat til velfødde nordmenn framfor økt bistand. Den eneste ansatsen til styrking av bistandsfeltet i forliket er et bitte lite og pengeløst punkt langt nede i avtaleteksten. Dette punktet gjelder utredning av et nytt bistandsfond. Venstre har da, som en av budsjettavtalepartnere, gått inn for at Regjeringen skal utrede et utviklingsfond som kan brukes til bistandsformål. Dette kan selvfølgelig være en god idé, og det kan også gi mulighet for økt bistandsinnsats, men det representerer en veldig tradisjonell bistandsstenkning. Det blir heller ikke veldig mye fart i denne ideen uten en eneste krone foreslått inn i et slikt fond.

SV har lansert et annet fondsforslag som vil komme de fattigste til gode, og som i mye større grad innebærer nytenkning. Vi foreslår at 5 milliarder kr av oljefondet skal investeres i verdens fattigste land for å gi disse landene en sjanse til å bygge opp et eget næringsliv. Vi mener at Norge godt kan tåle at noen av oljefondsmidlene investeres med noe høyere risiko, men også med mye større mulighet for at investeringene kan gi et bidrag til velferdsutvikling for fattige.

Disse to fondsideene står ikke i motsetning til hverandre, og jeg vil spørre Terje Johansen om han og Venstre vil støtte SVs forslag om å bruke en del av oljepengene til å investere i fattige land.

Terje Johansen (V): Det er én god side ved SVs forslag om fond til u-landsinvesteringer. Det er den at den ikke påvirker norsk økonomi. Så det ser vi positivt på og kan tenke oss å vurdere.

Men når jeg hører på representanten Rugtvedt som nå raljerer med halv matmoms, og som gjerne skulle brukt den til u-landshjelp, må jeg minne om at Djupedal faktisk har brukt disse midlene på kommunene allerede. Vi får be om at SV foretar et valg der.

Når det gjelder u-landsinnsatsen, tør jeg minne om at det var sentrumsregjeringen som tok de store, aktive skrittene for å ettergi u-landsgjeld, slik at den blir kraftig redusert i årene som kommer. Men det som har gjort at vi ikke har fulgt opp målsettingen om 0,9 pst. av bruttonasjonalprodukt som vi har stående, og som står fast, skyldes at veksten i bruttonasjonalprodukt har vært så stor i dette året at det rett og slett ikke fantes mulighet for å finne alle disse pengene på innværende års budsjett etter at vi hadde vært gjennom den største nedkjemping av dårlige forslag som vi faktisk har vært med på i dette budsjettet.

Siv Jensen (Frp): Først til det siste representanten Johansen sa. Det er faktisk feil. Veksten i BNP er forsvinnende liten for norsk økonomi, og det er ett av hovedproblemene. Hvordan skal vi få veksten i BNP opp?

Men så til Johansens forsøk på svar på en replikk fra Kenneth Svendsen, hvor jeg registrerte at representanten Johansen var svært opptatt av å markedsføre det faktum

at Fremskrittspartiet satt på tribunen mens Venstre var ute og skåret mål. Maken til selvmål da! Her står Terje Johansen og er særdeles stolt av at Venstre på område etter område etter område går stikk imot den politikken de normalt fører, den politikken de prøver å selge seg ut til velgerne på. Her kommer man med tidenes skatteskjerpelse som så til de grader rammer små og mellomstore bedrifter. Da vil jeg gjerne gjenta spørsmålene fra Kenneth Svendsen: Hvordan kan Terje Johansen forsvare at man nå omfavner og har fått gjennomslag for å innføre en konjunkturavgift på næringsbygg? Hvordan kan Venstre forsvare at det nå blir innført 11 pst. skatt på aksjeutbytte? Hvordan kan Venstre forsvare at man nå innfører reduserte avskrivningssatser som i tillegg skal ha tilbakevirkende kraft? Jeg hører Venstre i andre sammenhenger snakke om forutsigbare rammebetingelser. Hvordan kan man forsvare at vi nå får økt elavgift for bedriftene? Og ikke minst – da Terje Johansens egen partileder, Sponheim, satt som statsråd, gikk han til kamp mot byråkratiet, men nå får vi altså elavgiftspolitikken som skal ut i bedriftene og sjekke om de bruker strøm til produksjon eller strøm til administrasjon. Dette står ikke til troende, og da synes jeg det er litt for lett å stå her og snakke om å skyte mål, når det målet man skyter på, er sitt eget.

Terje Johansen (V): Jeg må si på vegne av Venstre at jeg ikke føler vi har begått noe selvmål. Jeg tør minne representanten Jensen at hun har vært med på et par budsjettforlik med bl.a. Venstre, og jeg husker at uttrykket var: Vi holdt oss for nesen, men vi var med på det likevel. Vi har ikke brukt slike uttrykk om vårt samarbeid med Arbeiderpartiet i dag – merk det, president.

Det er klart at det er en rekke sider ved budsjettforliket som ikke er blitt slik Venstre ønsket det, men det er også veldig mange som er blitt det. Jeg tror det var 18,3 milliarder kr som var inngangsbilletten for Arbeiderpartiet for i det hele tatt å komme i forhandlinger med sentrum. Vi ville ta bort konjunkturavgiften, altså 1,5 pst. på arbeidsgiveravgiften, som vi mener rammet blindt, særlig utsatte arbeidsplasser i distrikter, kvinnearbeidsplasser, kunnskapsarbeidsplasser. Vi fikk tatt bort moms på reiseliv, som var en kjempetrussel mot Distrikts-Norge. Vi fikk tatt bort de verste angrepene mot delingsmodellen. En rekke slike ting fikk vi gjennomført. Så har vi måttet tåle noe smerte, men den smerten er kortsiktig. Utbytteskatten gjelder ett år, og – jeg holdt på å si – de som ikke har skjønt hvordan de skal unngå det, fortjener ikke bedre. Når det gjelder konjunkturavgiften på næringsbygg, ser jeg klart at der har vi fått noen problemer som ikke er tilsiktet, men det får vi komme tilbake til. Hele hensikten var å bremse en overekspansjon i det norske eiendomsmarked på næringsbygg, fordi det er blitt en skattehimmel. Den kapasiteten vi frigjør, vil vi ha overført til boligbygging.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg må starte med en liten kommentar til det siste replikkordskiftet. Det er vel ikke

så ofte vi her i stortingsalen hører utilslørte oppfordringer til skattetilpasninger fremført av finanspolitiske talspersoner, slik vi hørte fra representanten Johansen for kort tid siden.

Budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og de tre sentrumpartiene har gitt nødvendig avklaring rundt Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2001. Avtalen fører videre hovedprioriteringene i budsjettforslaget som Regjeringen la fram i oktober. Den gjør det ved at vi har beholdt

- økt satsing på velferd som helse, eldreomsorg, skole og barnehager
- mer rettferdig fordeling nasjonalt, med sterk omfordeling gjennom skattesystemet ved skatt på aksjeutbytte og lettelse i skatten på arbeid – og internasjonalt gjennom kraftig økning i bistandsmidlene
- trygghet for arbeid og personlig økonomi gjennom ansvarlig bruk av oljeinntektene for ikke å øke presset mot arbeidsplassene og på renta

Avtalen for 2001 fører videre det budsjettarbeidet Arbeiderpartiet og sentrumpartiene fikk i stand i fjor for årets budsjett. Partiene har sammen tatt ansvar for å prioritere innenfor ansvarlige rammer, og har klart å finne fram til et opplegg som begge parter kan stå inne for fullt og helt.

Dette skiller seg fra de budsjettene Bondevik-regjeringen fikk vedtatt for årene 1998 og 1999, hvor Fremskrittspartiet og Høyre stemte for sentrumpartiernes forslag først etter at deres egne budsjettforslag var nedstemt i stortingsalen.

Regjeringens budsjettforslag ble betegnet som et av de mest profilerte som har vært fremmet på mange år. Det ble skapt rom for økt satsing på velferd ved at næringslivet etter mange gode år må bidra noe mer til fellesskapet.

Konjunkturavgiften som Regjeringen foreslo, er erstattet med andre og tilsvarende tilstramminger overfor næringslivet, og noe av tilstrammingen er flyttet over til forbrukerne. Skatt på aksjeutbytte blir med mindre endringer vedtatt slik Regjeringen foreslo. Forskjellene har økt det siste tiåret. Mesteparten av forklaringen ligger i utbetaling av aksjeutbytte. De 5 pst. rikeste mottar 90 pst. av aksjeutbyttet. Skatt på aksjeutbytte er derfor et meget viktig tiltak for mer rettferdig fordeling.

På utgiftssiden er alle de viktige satsingene på velferd beholdt. Utdanning og helse er kommet ut med styrking gjennom budsjettavtalen. Den profil Regjeringen presenterte i sitt budsjettforslag, er med andre ord sikret gjennom avtalen med sentrumpartiene.

Sammen med statsbudsjettet la Regjeringen i år fram forslag til en omfattende reform av merverdiavgiften. Momsreformen er en kraftig opprydning som sikrer staten langsiktige inntekter gjennom et bredere avgiftsgrunnlag. Det er viktig at et bredt flertall nå står sammen om gjennomføringen av denne reformen.

Endringene i Regjeringens opplegg for momsreformen utgjør en stor andel av endringene knyttet til statens inntekter i budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene. Dette bidrar til å blåse opp tallene når man skal vurdere omfanget av forliket.

I budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene ble det enighet om å redusere momssatsen på mat til 12 pst. fra 1. juli 2001. Det ble også enighet om unntak fra momssystemet for persontransport, overnatting, reisebyråer og enkelte andre virksomheter.

Budsjettet for neste år gir rom for mer penger til helse, mer til eldreomsorg og flere barnehager. Dette er viktige satsinger i arbeiderpartiregjeringsens budsjettforslag, og som budsjettavtalen fører videre.

Kommunene kommer bedre ut av neste års budsjett enn hva som har vært tilfellet på flere år. Med en inntektsvekst på 5 milliarder kr, hvorav nærmere 2 milliarder kr er økning i frie inntekter, settes kommunene bedre i stand til å løse viktige velferdsoppgaver.

Når økt ferie og lærerlønn på toppen av dette kompenseres, er det grunn til å slå fast at kommuneopplegget for 2001 er godt. Budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene kompenserer utover dette kommunene for merkostnader knyttet til endringer i pensjonssystemet, som er vedtatt i Stortinget.

Budsjettavtalen er blitt godt mottatt i fagøkonomiske kretser. Det er en stor styrke at Arbeiderpartiet og sentrumpartiene gjennom forhandlinger om statsbudsjettet nå kan enes om et fortsatt balansert økonomisk opplegg. Det er de unge familiene med høye lån som er vinnere når Stortinget i morgen skal vedta et statsbudsjett som bidrar til å holde rentene nede.

Arbeiderpartiet la ikke fram noe eget budsjettalternativ for 2000, og sentrumpartiene gjør heller ikke det for 2001. Enigheten mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene om budsjettene for de to siste årene er på denne måten vesentlig mer omfattende enn tidligere avtaler i denne stortingsperioden.

Dette er blitt mulig fordi det i vesentlige spørsmål om innretningen av den økonomiske politikken er mindre avstand mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene enn mellom høyrepartiene og sentrumpartiene.

Høyres og Fremskrittspartiets alternative budsjetter, slik det fremgår av finansinnstillingen, viser med all tydelighet hvor de store skillelinjene går i norsk politikk. Deres forslag om omfattende skatte- og avgiftslettelse skal betales gjennom svekket sykelønnsordning, gjennom mindre til kommuner og distrikter og gjennom mindre til de fattigste i verden. Deres skatte- og avgiftsløfter skal med andre ord betales ved å redusere på områder Arbeiderpartiet og sentrumpartiene gjennom to budsjettforlik har vært enige om å prioritere.

I sitt alternative budsjett reduserer Høyre skattene og avgiftene med om lag 19 milliarder kr, Fremskrittspartiet med hele 40 milliarder kr. Hvem er det så som skal betale dette gildet ifølge de to høyrepartiene?

Jo, det skal kuttes i sykelønnsordningen, noe som særlig rammer kvinner og eldre arbeidstakere. For en typisk industriarbeidende kvinne gir Høyres kutt i sykelønnsordningen et inntektstap på over 4 000 kr i året. Fremskrittspartiets opplegg gir et inntektstap på over 7 000 kr. Men utslagene blir verst for de langtidssykmeldte. Med ett års sykefravær blir inntektstapet for den kvinnelige industriarbeideren over 23 000 kr med Høyres budsjett-

forslag. Fremskrittspartiets sykelønnsordning gir et inntektstap for den samme personen på nesten 46 000 kr.

Høyrepartiene tar også fra bistandsmidlene. Høyre vil ta bort 2,5 milliarder kr og Fremskrittspartiet 6,6 milliarder kr. De vil med andre ord at et av verdens rikeste land skal redusere støtten til verdens fattigste og krigsherjede områder.

Høyrepartiene vil også kutte kraftig i virkemidlene overfor distriktene. De vil skjære ned med milliardbeløp på jordbruksoverføringene og næringslivsordningene. Fremskrittspartiets opplegg innebærer videre en skatte-svikt på om lag 6 milliarder kr for kommunesektoren.

Budsjettavtalen som sentrumpartiene og Arbeiderpartiet har inngått, blir da, satt opp mot budsjettforslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet, meget avklarende. Høyrepartiene kutter der hvor Arbeiderpartiet og sentrumpartiene gjennom to budsjettforlik er enige om å prioritere.

Det er et flertall i dette storting som vil prioritere mer til velferd, en styrket kommuneøkonomi, distriktstiltak og internasjonal solidaritet.

Budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene viser at partiene som ønsker slik prioritering, har vist vilje til å sette mindre uenighet til side for å skaffe flertall for alt det viktige som vi faktisk er enige om.

Det kommer landets innbyggere til gode.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siv Jensen (Frp): Jeg skal ikke holde representanten Solberg ansvarlig for uttalelser fra representanten Terje Johansen, men Arbeiderpartiet og sentrumpartiene har altså forhandlet fram en avtale.

Nå er det ikke mange minuttene siden representanten Johansen stod på denne talerstolen og sa at «de som ikke har skjont hvordan de skal unngå det, fortjener ikke bedre». Og det var med henvisning til innføringen av aksjeutbytteskatt.

Er det representanten Solbergs oppfatning at man her har innført en skatteordning som egentlig ikke har noen verdi, fordi det finnes så mange smutthull rundt den at de aller fleste vil omgå den likevel? Da er det i så fall interessant, hvis det er en del av budsjettavtalens premisser.

I sitt hovedinnlegg sa representanten Solberg at det var ille at Høyre og Fremskrittspartiet kuttet i u-hjelpsmidlene. Men jeg har lyst til å sende den utfordringen tilbake. Hvis det virkelig er sånn at Arbeiderpartiet ønsker å hjelpe fattige land ut av et uføre, hvordan har det seg da at Arbeiderpartiet ikke er villig til å lempe på handelsblokkader, lempe på tollbarrierer eller gjøre det lettere for u-landene å selge sine varer til Norge? Her er det jo åpnebare interessekonflikter. Her blir det plutselig slik at fordi Norge har egne særinteresser å beskytte, er det ikke like viktig å hjelpe fattige land til å få fart på sin økonomi. Det blir litt for lett å snakke om at vi skal hjelpe med u-hjelpsmidler, når vi ikke er villig til å være med på frihandelsløsninger, som faktisk er det viktigste bidraget overfor u-landene.

Hill-Marta Solberg (A): Som jeg la vekt på i mitt innlegg, mener Arbeiderpartiet at skatt på utbytte er en riktig og en rettferdig skatt. Det har også vært et klart politisk flertall som har ønsket denne skatten. Det har kommet til uttrykk gjennom uttalelser fra i hvert fall en del av sentrumpartiene i mange, mange måneder. Den indre tautrekking som ellers har funnet sted der, finner jeg ingen grunn til å kommentere, men det jeg kommenterte ved åpningen av mitt innlegg, var det jeg oppfattet at representanten Terje Johansen sa i et tidligere replikkordskifte.

Skatt på utbytte er av regjeringen Stoltenberg foreslått å være en midlertidig ordning, fordi man ønsker å gjennomgå et nytt skattesystem for kapital- og næringsbeskatning, og så skal man komme tilbake til Stortinget med det, og da skal også utbytteskatten inngå i vurderingen. Så retningen på politikken sett fra Arbeiderpartiets synspunkt er helt klar, og den er riktig og den er viktig, og vi er svært tilfreds med at vi også får flertall for det i Stortinget ved denne budsjettbehandlingen.

Så må jeg si at man kan jo si så mangt om Fremskrittspartiets landbrukspolitikk. Vi ville for så vidt ikke ha noe problem verken med tollsatser eller import dersom Fremskrittspartiets landbrukspolitikk skulle gjennomføres fullt ut. Da ble det i hvert fall ikke noe norsk landbruk å konkurrere med, det ville være en kjensgjerning etter de voldsomme innhogg i overføringene til landbruket som Fremskrittspartiet står for. Og det blir litt for lett når Fremskrittspartiet salderer sine skatteløfter og avgiftsløfter med å kutte i bistanden med 6,6 milliarder kr og så forsøker å angripe andre partier som vil opprettholde vårt anstendige nivå på hjelpen til de fattigste i verden, med å ta tak i dette med handelsblokker. Det er også på mange områder viktig å lette på det, og det er også en politikk som vi er med og diskuterer.

Einar Steensnæs (KrF): Det viktigste med dette budsjettforliket er at det er blitt en forsterket innsats for viktige velferdsordninger og miljøet, at vi har fått en mer rettferdig fordeling og bedre rammevilkår for næringslivet, og at det er levert et ansvarlig budsjett som har skapt en høyere barriere mot mulige nye renteøkninger.

Dette ble også bekreftet av statsministeren i en artikkel i Dagsavisen i dag, men han innrømmer samtidig at «sentrumpartiene har fått gjennomslag for mange av sine krav». Da er det forbausende å lese referat fra finansministerens møte med LO mandag 20. november, der han sier:

«Vi har nådd alle målene vi satte oss gjennom forliket med sentrum. Vi fikk tilslutning til absolutt alle våre viktigste satsingsområder».

Dette kan ikke bety annet enn at Arbeiderpartiet gikk til disse forhandlingene med et oppriktig ønske om å bli kvitt investeringsavgiften, stanse det meningsløse forslaget om mer konjunkturavgift på arbeidslønninger, frita kollektivtrafikken for moms og halvere momsen på matvarer, bare for å nevne noe. Dette må jo være den eneste fornuftige og åpenbare tolkningen av finansministerens uttalelser. Jeg vil gjerne at Arbeiderpartiets parlamenta-

riske leder, Hill-Marta Solberg, bekrefter det. Kanskje tenkte også finansministeren på at budsjettforliket innebar en betydelig bedre innretning av rammevilkårene for næringslivet, slik at mange viktige arbeidsplasser i fedrelandet på denne måten ble sikret.

Hill-Marta Solberg (A): Nå er ikke jeg noen spesiell tilhenger av Ole Brumm-politikk, men i dette svaret tror jeg det er helt nødvendig å si at begge deler er riktig. Det er riktig at sentrum i forhandlinger med Arbeiderpartiet har fått gjennomslag for viktige saker for sentrum. Det er det ingen tvil om. Men det er også riktig at Arbeiderpartiet har fått de hovedprioriteringene som var våre profiler i statsbudsjettet, på plass gjennom avtalen. Det har vi, som jeg la vekt på i mitt innlegg, fått fordi målet om mer rettferdig fordeling gjennom endring i skattesystemet ligger fast, målet om prioritering av viktige velferdsoppgaver ligger fast, og målet om å unngå økt press på renten, som igjen ville skyve belastningen på en urettferdig måte over på unge familier med stor gjeld, har vi også klart å ivareta. Disse viktige siktemålene med innretningen av det økonomiske opplegget slik Regjeringen foreslo, ligger fast. Men det står ikke i motstrid til det faktum at også sentrumpartiene har fått gjennomslag for mange av sine viktige saker.

Det var aldri tvil om at arbeiderpartiregjeringen måtte forhandle med andre partier på Stortinget for å få gjennomslag for speilvendingen av moms-systemet. Momsreformen er i seg selv en svær sak som ligger i tilknytning til dette budsjettet, slik at en forhandlingsløsning når det gjaldt momsreformen, var helt nødvendig. Da tror jeg også vi i dag må kunne konstatere at det ikke hadde vært mulig å få gjennomført denne viktige reformen med mindre det nettopp hadde vært Arbeiderpartiet og sentrumpartiene som hadde framforhandlet en løsning i den saken. Og det tjener for så vidt også sentrumpartiene til ære at de har stilt opp og vært med på å legge til rette for at Stortinget nå kan gjennomføre en viktig oppryddingsreform på dette området.

Jan Petersen (H): Det er interessant å lytte til denne diskusjonen mellom regjeringspartiet og sentrum om hva forliket egentlig innebærer. Men det som i hvert fall er på det rene, er at både bedrifter og enkeltmennesker kommer skattemessig dårligere ut av det enn det de gjør i år, at man i hensyn til de sterke kravene som har vært om skikkelig veibygging i dette landet, har fått et nei, at man i forhold til en skikkelig forbedring av skole- og utdannelsespolitikken også har fått et nei, og at Regjeringen med åpne øyne lar det norske forsvar ha et beredskapsnivå som er meget, meget lavt og problematisk. Det er realiteten i det forliket som er inngått.

I det øyeblikk Regjeringen tok over, var Hill-Marta Solberg meget opptatt av alle de udekkede regningene sentrum etterlot seg. Gjennom dette forliket etterlater sentrum og Regjeringen seg en betydelig udekket regning på henimot 10 milliarder kr. Dag Terje Andersen gjorde et lite vellykket forsøk på å vri seg unna dette beløpet.

Mitt spørsmål er derfor: Hvordan skal denne udekke- de regningen dekkes inn i 2002? Er det ved kutt på ut- giftssiden, eller er det ved økte skatter? Det er ennå uklart, og skatteperspektivet er uklart. Valgerd Svarstad Haugland har riktignok i VG på torsdag sagt at forliket innebærer lettelser for vanlige mennesker, men jeg for- stod på replikkordskiftet i sted at det ikke er umiddelbart klart. At også Arbeiderpartiet har dårlig samvittighet skattemessig, fremkom da statsministeren her i forrige uke sa at boligskatteøkningen var et av de svake punkte- ne ved forliket.

Da er mitt spørsmål: Hva er egentlig skatteperspekti- vet i dette forliket – blir det lettelser, eller blir det skjer- pelse? Det er i hvert fall greit at Hill-Marta Solberg har gjort det klart at når Terje Johansen sier at utbygteskatten skal bort, at den var et intermesso, så tar han feil.

Hill-Marta Solberg (A): Det bør ikke herske noen tvil verken hos Høyre eller hos andre om at budsjettforli- ket, slik det fremgår, innebærer at Regjeringens forslag til skatte- og avgiftsskjerpelse blir vedtatt i om lag den størrelsesorden Regjeringen foreslo. Det er et faktum. Det som også er et faktum, er at innretningen av en del av disse skattene er endret som et resultat av forhandlin- ger. Spesielt er det slik at konjunkturavgiften, som var en betydelig del av tilstrammingen fra regjeringen Stolten- berg, har fått en annen innretning. Den er altså ikke ute av budsjettet, men den har fått en annen innretning. Så summen av skatte- og avgiftsskjerpelsene ligger om lag på det nivået som arbeiderpartiregjeringen foreslo. Dette var et bevisst valg fordi Arbeiderpartiet faktisk mener at når situasjonen er slik den nå er i norsk økonomi, med betydelige presstendenser, med behov for å prioritere viktige fellesoppgaver, er det riktig å foreta visse til- stramminger også overfor næringslivet. Det kan vi meget godt stå inne for, og nå er det da et faktum gjennom den- ne budsjettavtalen at også sentrumspartiene mener at det for tiden er en riktig innretning av den økonomiske poli- tikken.

Så til det med at vi skyver utgifter foran oss. For det første: Den største merkverdigheten er kanskje at det nettopp er Høyre som stiller det spørsmålet. Det er vel in- gen som har et så stort behov for å forklare hvordan de fremtidige hull i inntektene til det offentlige skal dekkes som Høyre, ja selvfølgelig i tillegg til Fremskrittspartiet. I den sammenhengen er jo Høyre en slags «Fremskrittspartiet light»-versjon – de nøyer seg med det halve. Det er jo et faktum, hvis vi ser på Høyres økonomiske opplegg, at det er store regninger som skal dekkes inn framover som en konsekvens av de skattereduksjonene som Høyre foreslår. Så hvis det er slik at Jan Petersen mener at Arbeiderpartiet har behov for å dekke dette inn i fram- tiden, hvilket vi selvfølgelig skal ta ansvar for, så har sannelig også Høyre det.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Arbeiderpartiet med finanskomiteen sin leiar hadde det morosamt og dreiv ap med Senterpartiet i ei replikkveksling tidlegare i dag.

Eg unner både Arbeiderpartiet og andre ein god lått. Eg er likevel overraska over at Dag Terje Andersen ser ut til å oversjå og bortforklara den vanskelege situasjonen både mange lokale folkevalde og mange enkeltpersonar opplever i Kommune-Noreg i desse dagar. La meg peika på to forhold.

Sentrumsregjeringa tok initiativ til ei konsultasjons- ordning med kommunane sin eigen organisasjon, Kom- munenes Sentralforbund. Det er gjennom etableringa av ei slik ordning gjeldssituasjonen i kommunane i vår er komen fram i heile si breidd. Sentrumsregjeringa operer- te i sine dokument med mellom 3 og 4 milliardar kr i un- derskot i fjor – resultatet var 10 milliardar kr, og det er semje om desse tala.

Det andre har overskrifta eldreforma. Hill-Marta Solberg la til rette for eit stortingsvedtak om ein hand- lingsplan for eldreomsorga som skulle gå over fire år. Eg hadde som hennar etterfølgjar, som sosialminister, gleda av å iverksetja og følgja den opp. Toårgjennomgangen viser at det er få kommunar som klarar å byggja ein sjuke- heimsplass for 830 000 kr. Kostnadene er for mange det doble. Den eigendelen som kommunane då må fram- skaffa, må finansierast anten ved kutt på andre område eller ved lån. Eg føreset at Hill-Marta Solberg er samd i skildringa på desse to punkta.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg forstår av replikken fra representanten Meltveit Kleppa at svaret fra Dag Terje Andersen tidligere i dag falt representanten tungt for brystet, siden replikken kommer opp igjen.

Det bør ikke være egnet til å undre noen representan- ter fra Senterpartiet eller andre i sentrumspartiene at Arbeiderpartiet gir svar på tiltale når man forsøker å an- gripe Arbeiderpartiets opplegg for kommunesektoren. Med respekt å melde – det er et område der sentrumspar- tiene, og kanskje Senterpartiet i særdeleshet, er det som det må gå an å kalle politisk forgjeldet, om lag på linje med kommunene, fordi det har vært gitt store løfter som man ikke var i nærheten av å klare å håndtere da man faktisk satt med hele ansvaret og hadde muligheten til å gjøre noe. Det betyr ikke på noen måte at Arbeiderpartiet ikke tar på alvor situasjonen i norske kommuner. Det er også forklaringen på at det opplegget som er lagt for nor- ske kommuner for år 2001, er det beste på mange, mange år. Det lar seg faktisk ikke bortforklare. Det er et faktum at kommunenes situasjon blir vesentlig bedret neste år. Det er også et faktum, som representanten Meltveit Klep- pa peker på, at kommunene bygger seg opp gjeld gjen- nom de handlingsplanene som Stortinget har vedtatt, men det er også en gjeldsbelastning der staten sitter med et ansvar for å være med og betale ned denne gjelda.

Arbeiderpartiet har i tidligere replikkordskifter også i dag understreket at vi ikke tror at den riktige veien å gå når det gjelder den totale situasjonen i kommunene, er gjennom et opplegg for gjeldslette, for det vil være å pri- oritere de som har stelt seg slik – uforholdsmessig eller ikke – at de har en uforholdsmessig høy gjeldsbelastning, og det vil være å nedprioritere de som har kjørt en stram økono- mi, som gjør at de ikke er i den samme gjeldssituasjonen.

En slik skjevbehandling kan vi ikke gå inn for i kommunesektoren.

Kristin Halvorsen (SV): Dette forliket, som i utgangspunktet er en harmonisk samling i sentrum mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene, har etter SVs mening ført til at Arbeiderpartiet har fått gjennomslag for de dårligste sidene av sin politikk, og sentrum for de dårligste av sine. Arbeiderpartiet hadde noen ansatser i retning rettferdig fordeling som SV har satt pris på. Innføring av skatt på aksjeutbytte var viktig, vi har slåss for det lenge – LO har gjort det på samme måte. Men det er en profil som ble svekket fordi sentrumspartiene var misfornøyd med det og ønsket å svekke fordelingsprofilen. Derfor har vi fått et mindre rettferdig budsjett enn det som lå der i utgangspunktet.

Den beste siden ved sentrumspartiernes politikk er miljøpolitikken, men den har de altså aldri tort engang å ta inn i forhandlingene på en sann måte at man kunne få en miljøpolitikk som tåler dagens lys i framtida. Når man bruker 2,5 milliarder kr av et statsbudsjett for å få ned bensinavgiften, og pusler på kollektivtrafikken, er det en oppskrift for økt klimautslipp. Derfor er dette et budsjett som går den gale veien når det gjelder miljøpolitikken, og som kunne vært bedre når det gjelder fordelingspolitikken, selv om ingen har vært opptatt av å faktisk gjøre noe for dem som er fattigst.

Når Magnhild Meltveit Kleppa nå gråter for kommunesektoren, så er det krokodilletårer. Det er flyttet på flere milliarder kroner enn det er gjort noen gang – 20 milliarder kr. Og når man da ikke har fått til det som Magnhild Meltveit Kleppa i dag mener er viktigst, nemlig en styrking av kommunesektoren, da må det være fordi sentrum ikke har prioritert det høyt nok. Hvordan i all verden skal det gå an å få til en politikk i mulighetenes land som peker framover og tåler dagslys om ti år?

Hill-Marta Solberg (A): Enkelte ganger i denne debatten angripes budsjettforliket mellom sentrum og Arbeiderpartiet for at det er så store endringer som er skjedd, at budsjettene ikke er til å kjenne igjen. I andre sammenhenger er anklagen at det er gjort altfor lite på enkelte områder. Sannheten ligger sannsynligvis et sted midt imellom.

Det er ikke slik at det er flyttet på 20 milliarder kr i neste års økonomiske opplegg. I så fall summerer man på en helt ny måte, nemlig at man tar to år i slengen for å komme opp i slike tallstørrelser. Men det er mindre vesentlig, og jeg kan for så vidt la det ligge.

Det er et faktum at det i budsjettforliket er gjort prioriteringer ved å styrke både enøksiden og kollektivtraffikk-siden. Jeg forstår av SVs vurdering av dette at det er for lite. På dette området skulle budsjettforliket åpenbart inneholdt enda større endringer.

Jeg må si at hvis SV mener at spesielt utbytteskatt er et viktig grep for å skape en mer rettferdig fordeling, er det vanskelig å forstå at forskjellen mellom et godt grep og et litt uvesentlig grep ligger et sted mellom 14 og 11 pst. i skattesats. Det kan ikke være mulig. Men det er det

som utgjør endringen på dette punktet, som nå er kommet inn ved budsjettforliket. Arbeiderpartiets profil når det gjelder utbytteskatt, ligger der. Forskjellen er 3 pst. Jeg kan ikke tenke meg at hvorvidt dette handler om rettferdig fordeling eller ikke, i SVs øyne handler om 14 eller 11 pst.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Steinar Bastesen (TF): Igjen behandler vi statsbudsjettet, den siste muligheten vi har til å si noen ord om et fullstendig statsbudsjett i denne stortingsperioden.

Og igjen registrerer jeg at maritim sektor er en salderingspost. Igjen kuttet det i refusjonsordningene for sjøfolk innen transport og innen sektoren for seismikk. Det igjen betyr at de lærlingene som har satset på denne næringen, må gå i land. De har blitt lurt til å satse på en næring som vi i denne salen ikke lenger vil at de skal delta i.

Vi opplever igjen at utenlandske fartøyer overtar frakten langs kysten. De seiler med billigere mannskap. Dette tok jeg for meg under behandlingen av forrige statsbudsjett, men det er ikke blitt noen endring siden i fjor. Det er heller blitt atskillig forverret. Fraktnæringen har ikke noe valg. Det er å flagge ut. Man får ikke lov til å flagge over til NIS, man må bytte flagg. Og da er det enten til et bekvemmelighetsflagg eller eventuelt å gå over til dansk flagg. Danske myndigheter har mye bedre rammebetingelser enn det norske myndigheter har.

Norske sjøfolk er om kort tid en saga blott. Jeg vil si det så sterkt at den satsingen som man hadde på midten av 1990-tallet, var å lure folk inn i en næring. Nå må de gå i land. Det må tas noen grep, og de grepene blir ikke tatt. Næringen påføres økte avgifter: økte CO₂-avgifter og økt svovelavgift. Man konkurreres rett og slett ut, og båtene og rederiene går konkurs. Det er resultatet av den politikken som føres.

Det er ikke stort likere på land. Man skulle ikke tro at vi driver en produksjon som er ekstremt eksportorientert. Transport som går på hjul, har det akkurat på samme måten. Vi har verdens dyreste drivstoff. Utenlandske biler overtar transporten på veiene. Det er akkurat det samme på nytt igjen. Vi har hatt demonstrasjoner som har dokumentert dette, men det ser ikke ut til å nytte. Igjen er det transport som skal være salderingen, og det er transport som skal skaffe penger i statskassen. Men det hjelper ikke mye når det er utlendingene som overtar.

Vi har også en sektor som gjelder fartøyvern, som gjelder sikker navigasjon og sikker seilas. Det er en liten økning i bevilgningen til opprustning av leier. Behovet er enormt i forhold til det som er bevilget. Det er en liten økning i bevilgningen til sjøkartlegging. Men hvis vi skal holde på i det tempoet som vi har i dag, vil vi ikke få oppmålt kysten før vi er langt ute i 2010.

Redningstjenesten har vi ikke greid å oppgradere på et skikkelig vis. Det er ennå ikke tatt stilling til nye redningshelikoptere. Det krangles ennå mellom forsvarssektoren og justissektoren om hva slags helikopter vi skal ha. Bevilgningen til redningsselskapet ble det kuttet i med 10 mill. kr, for vi skal ikke ha en skikkelig rednings-

tjeneste heller. Båter blir lagt i bøye. Når det i budsjettforliket bevilges 10 mill. kr tilbake, blir de 10 mill. kr fremstilt som en stor seier og en stor påplussing. Men når man tar 10 mill. kr og så gir tilbake 10 mill. kr, kan det – med ærbødighet – for meg ikke fremstå som en stor påplussing.

En av de tingene som skal dekke inn utgiftene i statsbudsjettet i år, er salg av laksekonsesjoner. Det er noe helt nytt: å ta seg betalt for konsesjoner i fiskerinæringen. Det er et helt nytt prinsipp. Da oppdretsloven ble laget, var det presisert at konsesjonsdokumentet ikke skulle ha noen verdi. Vi har opplevd at kapitalsterke aktører har kjøpt seg inn i næringen, men de har kjøpt anleggene, de har kjøpt fisken, og det er ikke dokumentet i seg selv som har blitt solgt. Så staten legger opp til en helt ny politikk uten lovhjemmel, etter min mening.

Vi er i en fase der Forsvaret er inne i en stor omleggingsprosess. I realiteten skal Forsvaret i Nord-Norge nedlegges. Det skal legges ned på Reitan, det skal flyttes til Otta, vi skal legge ned Andøya flystasjon og kystvaktbasen skal flyttes fra Sortland og til Ramsund. Hva slags fortjeneste som ligger i dette, kan ikke jeg forstå. Det blir iallfall mindre produksjonstid for kystvaktfartøyene, for de skal nemlig oppholde seg utenfor 4-milsgrensen. Det er først da de begynner å fungere. Seilingstiden inn til den nye basen vil gå sterkt ut over produksjonstiden.

Så er det planlagt å ta 100 mill. kr fra Luftforsvaret. Det er i realiteten å sette flyene på bakken, og de 100 mill. skal brukes å bygge nytt regionskytefelt her på Østlandet.

Og så skal vi gå inn i en EU-hær, der norske ungdommer skal sette sitt liv på spill for EU, en union som vi ikke engang er med i. Man kan vel i dag trygt stille spørsmålet om ungdommene i dag er villige til å ofre livet for Norge – og så skal vi sende dem ut i krig. Det er et stort spørsmålstejn vi må sette der.

Det kuttes i andre ting også. Det kuttes i rehabiliteringssentrene. Jeg må få bekjenne at det at jeg står her på talerstolen i dag, nettopp er et resultat av at jeg har fått lov til å gå på rehabiliteringssenter etter både en hjerteoperasjon og før det igjen også et infarkt. Det er selvfølgelig mange som ville ha vært glade for at jeg ikke hadde vært i denne salen her i dag, men jeg er nå her, og det kan godt hende at jeg kommer til å plage representanter her neste periode også.

Så til momsreformen. 1. januar stiger momsen til 24 pst. 1. juli skal matmomsen halveres. Da er jo regningen allerede betalt. Men én av de tingene som jeg syns er særdeles urettferdig, er at det er gjort unntak for fornøyelesparkene og for alpinanleggene, for når vi snakker om fornøyelesparker til distriktsbefolkningen, nemlig tivoli, skal de ilegges full moms. Ca. 10 mill. kr er omsetningen de tre tivoliene i Norge har. Og det er det barna og ungdommene rundt om i distriktene kan få glede seg over, mens Tusenfryd og alle stasjonære fornøyelesparker ikke skal betale moms. Det er umulig for meg å forstå.

Og jeg stiller spørsmål ved hvordan man skal få kontrollert den halve momsen. Hva slags avgiftspoliti er det

som skal opprettes? Vi har et fyringsoljeavgiftspoliti som drar rundt og kontrollerer om det er fylt mer enn 1 400 liter på en gårdstank. Hvis det er fylt mer enn 1 400 liter, skal hele den tanken pålegges autodieselavgift. Jeg ser for meg den hæren av politi som drar rundt og kontrollerer momsen – en umulig kontroll.

Så skal vi få ny skattereform, og vi skal få fjernet investeringsavgiften fra 2002. Skattereformer går alltid ut over den menige mann. Det er aldri mulig å nå dem som det sies skal nås, å ta fra de rike og gi til de fattige. Nei, det er den menige mann som skal flås. Det er nøyaktig det som skjer. Jeg må sammenligne med at man flår en sel og drar av alt skinnet. Så skal man kle på selen det skinnet igjen, men man har tatt vekk halvparten av det. Det er nettopp det det norske folk blir utsatt for ved hver eneste skattereform. Og jeg ser ikke for meg at den skattereformen som skal iverksettes, blir noen fordel for det norske folk. Jeg ser også for meg den momsreformen som vi ennå ikke har sett slutten på.

Jeg tar opp de forslagene som jeg har fremmet sammen med andre, og det jeg har fremsatt alene.

Presidenten: Steinar Bastesen har satt fram det forslaget han refererte til.

Kenneth Svendsen (Frp): Vi har vært vitne til at Arbeiderpartiet har lagt fram sitt statsbudsjett med moderne tids største skatte- og avgiftsøkninger, med bl.a. innføring av en konjunkturavgift, en avgift som i realiteten var en kraftig økning av arbeidsgiveravgiften. Bakgrunnen for denne økningen skulle være at det er press i økonomien. Jeg tror at Arbeiderpartiet hadde hatt godt av å dra en tur ut fra hovedstaden og stukket fingeren i jorden. Der jeg kommer fra – et sted som Arbeiderpartiet og Senterpartiet kaller for Distrikts-Norge – er det nemlig ikke mye press i økonomien. Anleggssektoren går på tomgang, og det er faktisk arbeidsledighet. Det er den arbeidsledigheten Arbeiderpartiet ønsker å øke. Det ønsker ikke vi i Fremskrittspartiet, vi ønsker å gå motsatt vei, vi ønsker å få den arbeidsstokken i arbeid. Og når vi vet at det er sammenfall mellom en av våre største utfordringer, nemlig det å legge til rette for næringslivet og befolkningen i form av et godt utbygd veinett, og at anleggssektoren roper på oppdrag fordi folk går permitterte, er ikke svaret å pålegge flere avgifter, da er svaret å gå motsatt vei, nemlig å legge forholdene til rette slik at disse kommer seg i arbeid.

Det samme gjelder innføringen av en ny elavgift for industrien. Det er en rasering av prosessindustrien, en prosessindustri som driver med den rene miljøteknologi i verden, og den har tydeligvis Regjeringen som mål å sende til et eller annet land der de kan forurense mer, med påfølgende tap av arbeidsplasser i Norge. Og dette gjøres av dem som kaller seg for arbeidernes parti. Hvem er det de prøver å lure?

Som jeg startet med å si, har arbeiderpartiregjeringen lagt fram et forslag til statsbudsjett som ville ha ført til rasering av arbeidsplasser i Norge. Når en så leser avisen, kan en få inntrykk av at sentrumspartiene kom som

en reddende engel. Men når det gjelder skatte- og avgiftspolitikken, har forliket ført til at skatte- og avgiftsøkningene gikk fra å være katastrofalt høye til å bli dramatisk høye. For hva er resultatet av etableringen av en arbeiderparti-sentrumsblokk? Jo, økning av momsen fra 23 til 24 pst., en dramatisk økning av elavgiften for vanlige norske borgere, innføring av en konjunkturavgift og en uttøring av tilgangen på risikovillig kapital gjennom at man har innført dobbelbeskatning på aksjeutbytte.

Da jeg ble valgt som representant til Stortinget, trodde jeg at min fremste oppgave var å legge forholdene til rette slik at det norske folk skulle få det bedre: sørge for at pasientene på sykehus ble raskt behandlet, at elevene på skolen fikk moderne datautstyr, at bedriftene fikk bedre rammevilkår, at den enkelte skulle kunne kjøpe seg en litt bedre bil, at man skulle kunne reise litt billigere med fly, at man skulle slippe å måtte reise til utlandet for å kjøpe øl, vin eller en flaske cognac, ja enkelt og greit å sørge for at den vanlige mannen i gata fikk det litt bedre. Jeg har vært her i vel tre år, og på denne tiden har det tydeligvis vært et mål for arbeiderparti-sentrumsblokken å gjøre det verre for folk flest, for ikke noe av det jeg har nevnt her, har blitt bedre.

Jeg har grublet mye over hvorfor det er slik at når vi har overflod av penger og ressurser til å løse våre problemer, ser det ut som om denne arbeiderparti-sentrumsblokken bruker mer energi på å bortforklare og lure seg unna problemene, enn de bruker på å løse dem.

Svenskehandelen har ifølge Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon økt med 45 pst. Ifølge VG her om dagen har hele ledelsen i Arbeiderpartiet lovet det norske folk å senke avgiften på brennevin. Deres løfte om reduksjon er blitt til en økning av avgiften, til stor glede for smuglere og hjemmebrennere.

Fremskrittspartiet har i sitt alternative forslag til statsbudsjett foreslått en reduksjon ned til svensk nivå på øl, vin og brennevin i tillegg til en halvering av matmomsen fra 1. januar. Vi har også foreslått en reduksjon i avgiften på tobakk med 17 pst. Dette er tiltak som ville ha hjulpet mot smugling og hjemmebrenning, og mot handelslekkasjen til Sverige og Danmark.

Det er for galt at Norge som er et rikt land, skal ha en av verdens høyeste bilavgifter og en av verdens høyeste diesel- og bensinavgifter. Dette har ført til rekordlavt salg av nye biler, rekordhøy import av bruktbiler fra utlandet, nedleggelse av bedrifter både i sentrale strøk av landet og i Distrikts-Norge.

I Nordlands Framtid i forrige uke var det gjengitt en statistikk over fraflytting fra de nordnorske fylkene. Det var begredelig lesning. Nå klarer ikke sentre som Bodø og Tromsø å stoppe fraflyttingen fra landsdelen: Folk flytter som aldri før.

Hva gjør arbeiderparti-sentrumsblokken som har styrt dette landet i årtier, og som er ansvarlig for flyttestrommen? Jo, de står og klør seg i hodet og lurer på hva som skjer, og det har de tydeligvis gjort lenge, for jeg har registrert at en del av dem har fått lite hår. Men har kløingen ført til noen gode løsninger? Nei, de pøser på med mer av samme medisin. Og når de bruker samme medisin

som de har gjort i 20 år, og denne medisinen fører til økt fraflytting, burde det selv for arbeiderparti-sentrumsblokken ha ringt en og annen bjelle.

Kanskje det er på tide å bruke en annen type medisin. Hvorfor ikke gjøre som Fremskrittspartiet foreslår, nemlig senke avgiften på bensin med 3,47 kr pr. liter og senke dieselavgiften med 2,86 kr på liter? Dette er noe som monner, og som vil lette den økonomiske situasjonen for dem som bor i spredt bebygde områder der det ikke er noe kollektivtilbud. Det burde være rimelig logisk, selv for medlemmer av arbeiderparti-sentrumsblokken, at når en avgift er så høy at folk flytter, er det bedre å senke avgiften enn å gi folk tilskudd slik at de skal ha råd til å betale den samme avgiften.

Når man ser på det opplegget disse bedriftsfiendtlige partiene har fått til, vil det forundre meg meget om Venstre som har ført alle typer bedrifter så til de grader bak lyset, får en eneste stemme fra disse ved valget. For hva har arbeiderparti-sentrumsblokken gitt næringslivet? Jo, 11 pst. utbytteskatt, 10 pst. konjunkturavgift på næringsbygg, flere milliarder kroner ekstra i beskatning som følge av nye og dårligere avskrivningsregler og nye regler for varebiler, som fører til tap av mange arbeidsplasser og nedleggelse av bedrifter. Jeg kan tenke meg at næringslivet er Venstre en stor takk skyldig.

Så kan jeg tenke meg at den delen av Arbeiderpartiet og sentrumsblokken som kalles «sentrumspartiene», vil spørre: Hva ville så alternativet ha vært? Jo, alternativet ville ha vært et samarbeid der Fremskrittspartiet var med. Det ville for næringslivet ha ført til 0 pst. utbytteskatt, 0 pst. konjunkturavgift, ingen forverring av avskrivningsreglene, bevaring av varebilen, lavere formuesskatt, langt lavere bensin- og dieselavgifter, ingen økning av momsen og ingen halv matmoms fra 1. januar 2001.

Med et budsjettforlik der Fremskrittspartiet var deltaker, ville børa for folk og næringsliv ha blitt betydelig lettere, mens resultatet i dag er at folk og næringsliv har fått en enda tyngre bær å bære.

Som jeg sa tidligere, er bilbransjen inne i en krise, med rekordlav omsetning av nye biler og økt import av bruktbiler. At det importeres bruktbiler, er bare bra, for det indikerer at konkurransen fungerer, og at kjøperne er mobile. Men at salget av nye biler til stadighet går ned, er illevarslende, enkelt og greit fordi det er i nye biler den beste teknologien er å finne. Dette fører derfor til at vi blir en miljøsinke. Avgiftene i Norge fører til at de som skal kjøpe seg en liten, billig bil, kjøper den i Norge, mens de som ønsker seg og har behov for en litt større og litt bedre bil, drar til utlandet og kjøper seg en bruktbil. Det har sin forklaring i at disse bilene er så dyre å kjøpe nye i Norge at de ikke selges, og da finnes de selvfølgelig heller ikke som bruktbiler.

Det må være et dilemma for selv de mest avgiftskåte politikerne i denne salen at barnefamilier tvinges til enten å dra til utlandet for å kjøpe seg en bruktbil eller kjøpe seg en kombinertbil der det nesten ikke er plass til barna i baksetet, fordi flertallet av stortingspolitikkerne har vedtatt at oljenasjonen Norge skal ha en av verdens høyeste bilavgifter. La meg bare nevne ett eksempel på

hvor vanvittig høyt og urettferdig avgiftssystemet er: Hvis noen i denne salen skulle finne på å få barn – det skjer selvfølgelig – og i tillegg skulle finne på å kjøpe seg en bil der det skulle være plass til disse barna og mann eller kone – f.eks. en Chrysler Voyager, en helt vanlig familiebil som det går mange av som kombinertbiler – må den personen for å få bilen registrert som personbil sånn at barna og kona i baksetet skal få plass til føttene sine, betale 176 000 kr bare i avgift på motoren! I tillegg må det betales vektavgift, slik at den totale avgiften vil ligge på ca. 300 000 kr for denne helt normale familie bilen, fordi vi i oljenasjonen Norge ikke har råd til å sørge for at folk skal kunne velge seg en sikker og miljøvennlig bil.

Jeg trodde i all min enfoldighet at en av mine fremste oppgaver som stortingsrepresentant ville være å fordele den rikdommen som ligger i Nordsjøen, og den som er plassert på bankkontoen i utlandet, på en fornuftig måte slik at dagens befolkning og fremtidige generasjoner skulle få ta del i denne rikdommen. Så naiv går det an å være.

Ø y v i n d K o r s b e r g hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Erik Dalheim (A): Fremskrittspartiet gir skattelette i bøtter og spann. Virkningen av dette er bl.a. at en rekke fellestiltak skal bygges ned. Jeg har to spørsmål i denne sammenheng, som går litt på hvem som lurer hvem i dette landet, hvor vi aldri har hatt det bedre materielt enn nå.

Jeg har bakgrunn som tillitsvalgt i den konkurranseut-satte verdiskapende private virksomhet. Fremskrittspartiet foreslår i sitt alternative budsjett å kutte ned på dag-pengene med 1 milliard kr i forhold til Regjeringens for-slag. Hvem er det i dette rike landet som skal fratas dag-pengene sine?

Fremskrittspartiet mener også i sitt alternative bud-sjett at det ikke nødvendigvis er en statlig oppgave å eie flyplasser. I dag eier Luftfartsverket de aller fleste fly-plassene, og overskuddet fra de lønnsomme brukes til å dekke underskuddet på dem som er ulønnsomme. Staten bruker derfor omtrent ikke penger på flyplasser. Vi vet at det kun er Gardermoen, Flesland, Værnes og Sola som er lønnsomme. Resten er faktisk ulønnsomme. Ved avvik-ling av statens eierskap, som Fremskrittspartiet da legger opp til, fins det tre muligheter, og nå får nordlandsrep-resentanten Kenneth Svendsen følge med. De tre mulighe-tenes er:

1. Disse flyplassene nedlegges.
2. Disse flyplassene får vesentlig høyere avgifter og dermed økte billettpriser.
3. Staten må kjøpe tjenestene fra disse flyplassene og vil dermed måtte øke statens utgifter vesentlig.

En liten utfordring, kanskje, til en representant som hemningsløst frir til sine potensielle velgere med store skattelettelser, uten å vise til hvilke konsekvenser den type atferd vil få, spesielt nord i landet?

Kenneth Svendsen (Frp): Det er interessant å høre representanten Dalheim komme opp her på talerstolen og gå til frontalangrep på Fremskrittspartiet vedrørende norsk luftfart. Det er slik at Arbeiderpartiet nå gjennom mange, mange år har drevet en luftfartspolitikk med så høye særavgifter at vi dessverre snart er fri for konkur-ranse i Norge, fordi Braathens holder på å brette ryggen. Da synes jeg det er modig gjort å gå til angrep på Fremskrittspartiet for dette. Vi har gang på gang foreslått å senke og å fjerne avgifter på luftfart. Det ville ha gjort det langt rimeligere å bruke fly, og det er én av de tingene som vi er opptatt av.

Så gjør representanten Dalheim et poeng av at vi har skåret ned på dette med dagpenger. Det er en logisk kon-sekvens av at vi ønsker folk i arbeid. Det er derfor vi skjærer ned på disse. Vi vil ha folk i arbeid, i motsetning til Arbeiderpartiet, som har lagt en plan for at de skal frigjøre arbeidskraft i privat sektor ved at bedrifter blir slått konkurs. Konkurransen er et fremmedord i den forbindelsen.

Når det gjelder angrepet på oss for at vi ikke finner dekning, er det slik at dekningen i vårt budsjett ligger i en kraftig effektivisering i offentlig sektor. Dessuten vil vi bruke mer av oljepengene, fordi vi ønsker å fordele disse pengene også til dem som er i live i dag.

Så ønsker vi konkurranse innenfor landbruk. Selvføl-gelig ønsker vi frigjøring av ressurser ved at man innfø-rer konkurranse i landbruket.

Vi ønsker også konkurranse innenfor offentlig sektor, der det nesten ikke eksisterer konkurranse i dag. Der er det muligheter til å frigjøre ressurser som man kan sette inn i helsevesenet, i skolen og der det ellers er behov for ressurser.

Jan Sahl (KrF): Representanten Kenneth Svendsen hevet seg til de store høyder som representant for folket i Distrikts-Norge. La meg sitere fra Fremskrittspartiets al-ternative budsjett:

«Fremskrittspartiets alternativ går i korte trekk ut på kraftige reduksjoner i skatter og avgifter, styrking av kjerneområder og reduksjon av offentlige utgifter til ikke-prioriterte områder.»

Det foreslås altså, som det er sagt flere ganger her, store avgiftsreduksjoner, og noen må betale dem. Spør-smålet er: Hvem er det som må betale?

Det er ikke uventet at det kuttes på kultursektoren, med ca. halve budsjettet, at det kuttes på Utenriksdepar-te mentet, med ca. halve budsjettet, og at det går ut over u-hjelpen.

Men det som forundrer meg mer, og som jeg vil spør-re distriktsrepresentanten Kenneth Svendsen om, er om han går god for følgende kutt: Næringssektoren kuttes med 28,7 pst. Næringsstøtten skal bygges ned. Det skrives at det er uheldige prioriteringer i næringsutviklingen enkelte steder i landet, i realiteten kunne man si i distrik-tene. Fremskrittspartiet støtter heller ikke SND «som et virkemiddel for distriktsutbygging». Landbruket får et kutt på 33,6 pst. Med et slikt kutt vil de gjenvinne den norske bondens tapte frihet, mens distriktsbonden skal få et tilskudd for å legge ned.

Det framtidige store satsingsområdet for Norge er fiskeriene langs kysten. Der kuttes det med 17,1 pst. Her skal deregulering og liberalisering føre til mindre behov for støtte, men Distrikts-Norge har aldri tjent på deregulering og liberalisering.

Så skal det kuttes i Nord-Norge-tilskuddet, og det skal kuttes i regionaltilskuddet, mens storbyene skal få 500 mill. kr mer. Dette må være omvendt Robin Hood-politikk. Fremskrittspartiet tar fra dem som har lite, og gir til dem som har overflod.

I Kristelig Folkeparti registrerer vi at distriktene tilhører Fremskrittspartiets ikke-prioriterte områder. Er representanten Kenneth Svendsen enig med meg i det?

Kenneth Svendsen (Frp): Så feil går det an å ta! Jeg har sittet i SND-styret i Nordland i mange, mange år, og jeg har sett sløsingene der. Derfor bestemte jeg meg for å reise hit og stoppe det.

Den største forskjellen mellom Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet når det gjelder landbrukspolitik – og det er viktig – er at Fremskrittspartiet har tro på den profesjonelle bonden, mens Kristelig Folkeparti ikke tror på bonden som en selvstendig person.

Vi tror at hvis vi fjerner noen av disse lovene og forordningene som tynger profesjonelle bønder, tar dem vekk fra skuldrene deres, så kan de leve av det de produserer. Men da nytter det ikke med loven i hånd å bestemme hvor bonden skal gå, hva han skal selge, hvem han skal selge til og hvor mye han skal få for det. Man må ha tro på at bøndene kan klare dette selv.

Men jeg er enig i at vi må ha en omlegging av landbrukspolitikken. Vi må satse på profesjonelle bønder og ikke pøse ut store tilskudd til hobbybønder, der begge i en familie har full jobb ved siden av. Og det burde representanten Sahl, som kommer fra Vestvågøy, der det ligger store landområder som egner seg spesielt for stor-drift, være klar over. Der kunne man virkelig ha levd godt av det bonden produserte, med store effektive bruk.

Jeg skal innrømme at representanten Sahl har rett i en veldig viktig ting for Fremskrittspartiet, som han gjorde et godt poeng av: Fremskrittspartiet er veldig *for* en senkning av skatter og avgifter.

Oddvard Nilsen (H): Det er faktisk ikke så lett å bli klok på Fremskrittspartiets økonomiske politikk, det må jeg ærlig innrømme. Partiet er stort sett for alle skatte- og avgiftslettelse som måtte finnes, men også for en formidabel økt bruk av offentlige penger, der det måtte være populært.

Men det som forundrer meg mest i Fremskrittspartiets økonomiske politikk, er partiets positive holdning til redusert matmoms uten at det er knyttet opp til forpliktende vedtak i dette hus om reduksjon i våre landbruksoverføringer.

Kenneth Svendsen er sikkert klar over at Norge i dag stanger mot taket i alle maksimalgrenser knyttet til WTO og til importvern. Ser ikke representanten Svendsen at lavere matmoms kan gi ytterligere rom for økning av prisene på matvarene og gjøre det mulig for norsk landbruk å

slippe unna de ubehagelige konsekvensene som eventuelt WTO og avvikling av importvernet vil medføre? Et håndgrep med å redusere matmomsen gjør det derfor mulig å videreføre et høyt subsidiebeløp til norsk landbruk – igjen et system som ikke rammes gjennom WTO. Fremskrittspartiet kan faktisk derfor komme i skade for å støtte en reduksjon av matmomsen uten at det er en tilsvarende reduksjon i overføringene til landbruket, og sørge for at det i Norge forblir en evig, enorm støtte til norsk landbruk.

Men det kan jo tenkes at representanten Svendsen tenkte på fordelingspolitikken knyttet til matmomsen. Da er det vel slik at det er husholdningene med høyest inntekt som bruker mest penger på mat, og dermed også de husholdninger med høyest inntekt, som får størst reduksjon i kroner og øre. Det er slett fordelingspolitikk, spør du meg. Ville det ikke være langt bedre å gi denne støtten direkte til barnefamiliene i form av økt kontantstøtte, økt barnetrygd eller hva det måtte være, knyttet direkte til de personene, de familiene, som har økonomiske problemer, istedenfor å dele det ut til alle? Selvsagt ville det være det!

Mitt spørsmål til Kenneth Svendsen er derfor: Ser representanten at redusert matmoms kan få de konsekvensene som jeg sier? Og er ikke redusert matmoms dårlig fordelingspolitikk – meget slett sådan?

Kenneth Svendsen (Frp): Når Høyre prater om at Fremskrittspartiet vil øke bruken av offentlige penger – hvis representanten da mener de oljepengene som vi pumper opp av Nordsjøen og som vi setter på bok – og at vi i tillegg til det vi selvfølgelig setter på bok, ønsker å gi noen av disse pengene tilbake til vanlige nordmenn, de som eier disse pengene, så har han helt rett.

Når representanten Nilsen gir inntrykk av at Fremskrittspartiet bare ønsker å sette ned matmomsen, og at det har den effekt at man vil bevare den subsidieordningen som er i dag, er det totalt feil. Hvis representanten Nilsen hadde tatt seg tid til å lese i Fremskrittspartiets alternative budsjett som er fremlagt, ville han ha registrert at vi gjør begge deler. Vi skjærer ned subsidiene til landbruket, og dermed krever vi effektivisering, samtidig som det har gått opp for oss – og vi har sett – at vi har et problem med handelslekkasjen til Sverige. Det vi ønsker å gjøre, er å gi de to landene likest mulige konkurransevilkår. Dette er matmomsen en viktig del av. Og vi senker avgiftene ganske dramatisk. Det er rimelig klart at det er det motsatte av det representanten Nilsen sier, som er korrekt. Det at man senker matmomsen, vil selvfølgelig gi mest utslag for dem som tjener minst. Og det er også en av grunnene til at vi gjør dette.

Så drar representanten Nilsen også inn kontantstøtten som en målrettet støtte. Det er vi enig i, derfor har vi foreslått å utvide den med ett år.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Lars Gunnar Lie (KrF): I hovudinnlegget i budsjettdebatten i fjor gav eg uttrykk for at vi har grunn til å vera

nøgde med stoda i landet vårt. Vi har det – i det minste økonomisk sett – svært godt. Det er ingen grunn til å seia noko anna i år enn i fjor. Eg meiner at den økonomiske styringa av landet dei tre siste åra, som i hovudsak har vore gjort på grunnlag av regjeringa Bondevik sine budsjettframlegg, har vore god og til gagn for folket.

Regjeringa Stoltenberg sitt budsjettframlegg innebar ei kursendring i den økonomiske politikken. Hovudinntrykket ein sat att med etter presentasjonen av budsjettet, var ei medveten svekking av arbeidsplassane i dei konkurranseutsette næringane på kostnad av auke i arbeidsplassar i det offentlege. Dette var ei dreining av den økonomiske politikken som vi frå Kristeleg Folkeparti ikkje kunne vera med på. Derfor er eg glad for at vi i den avtalen som no ligg føre, har greidd å snu dette tilbake til ein meir «normal» situasjon, om ein kan bruka det uttrykket. Dei store endringane i høve til det regjeringa Stoltenberg la fram, er sjølvsagt at konjunkturavgifta vert teken bort, og at investeringsavgifta skal forsvinna frå 2002. Dette utgjør til saman over 12 milliardar kr i avgifter, som rårkar næringslivet blindt. Særleg ville den generelle konjunkturavgifta truga utsette arbeidsplassar i næringslivet. Det ville gått ut over arbeidsintensive verksemdar, som m.a. har ein stor del lågtlønte kvinner, og dessutan dei nye kunnskapsverksemdene. Endringane vi har fått gjennomslag for i framlegget til utbytteskatt, er vel verdt å merka seg for næringslivet. Prosentsatsen vert redusert til 11 pst., og det vert innført eit frådrag i botnen på 10 000 kr. Reiselivet i distrikta har nok alt merka seg at det ikkje vert moms på reiseliv og heller ikkje på kollektiv persontransport.

Kristeleg Folkeparti er oppteke av at vi skal ha eit verdiskapande Noreg. Skal vi få det til, må forskning og utvikling ha gode rammevilkår i tida som kjem. Derfor er det svært positivt at vi i budsjettavtalen får ein auke på ½ milliard kr når det gjeld dei midlane som skal inn i forskingsfondet. Dette vil på sikt gje god avkastning i form av auka verdiskaping i næringslivet.

Eg synest det er eit viktig steg i rett lei når vi har fått inn i budsjettavtalen med Arbeidarpartiet at dei i samband med langtidsprogrammet og revidert nasjonalbudsjett for 2001 skal koma tilbake med ei drøfting av ei vidare oppfølging for å sikra større forskings- og utviklingsinnsats i næringslivet, med bakgrunn i den tilrådinga som er teken fram i Hervik-utvalet si innstilling.

Eg seier meg også nøgd med at løyvingane til Kyrkje-, utdanings- og forskingsdepartementet sitt budsjett generelt vert auka med over 430 mill. kr, at universiteta får over 200 mill. kr av dette, og at også private skular og høgskular vert styrkte.

At det er sentumspartia som i praktisk politikk viser at folkehøgskulane er eit viktig element i utdanningssystemet, går eg ut frå vert lagt merke til. Det same gjeld gebyrstipend til utanlandsstudentane.

Det er fleire grunnar til at handlingsrommet i finanspolitikken dei seinare åra har vorte avgrensa. Ikkje minst gjeld dette veksten i folketrygda sine utgifter. Derfor er det positivt at vi i budsjettavtalen med Arbeidarpartiet har fått gjennomslag for at dei skal koma med konkrete

tiltak i høve til det som er nedfelt i Sandman-utvalet si tilråding. Dette vil medføra at vi vil kunna få ein betre fungerande arbeidsmarknad, samstundes med at den underliggjande veksten i budsjettet vert redusert. Det er viktig å styrkja arbeidslinja i sysselsetjingspolitikken, m.a. ved at ein får ein arbeidsmarknad som fungerer betre enn i dag. Dei viktigaste punkta eg vil peika på, er at arbeidsmarknadsetaten vert flinkare til å formidla jobbar, og at arbeidsmarknadstiltaka vert innretta slik at dei medverkar betre til kvalifisering for dei ledige jobbane. Det må også i større grad vera mogleg å kombinera arbeid og trygd, arbeid og pensjon, nytta deltidsarbeid, og at utdanning vert betre lagt til rette for at fleire kan koma i arbeid.

Å forhandla fram ein avtale medfører sjølvsagt at ein både må gje og ta – slik også med denne budsjettavtalen. Eit slikt område, der vi har måtta gje for å få til eit budsjett som er om lag nøytralt, for å unngå ein økonomisk politikk med ekspanderande verknad, er avgiftssida. Vi har måtta auka inntektene både av omsyn til inntektsida i budsjettet og for å få ein litt annan profil på avgiftene.

Det er ei avgift som eg vil omtala spesielt. Det gjeld framlegget om å innføra ei konjunkturavgift på 10 pst. på investeringar i næringsbygg som er omfatta av skatteloven § 14–41 første ledd bokstavane g og h. Til dette vil eg presisera følgjande:

- For det første er dette ei konjunkturavgift på grunn av presset nettopp i byggebransjen. Derfor skal den avgifta takast bort når presset vert lågare.
- Det andre eg vil presisera, gjeld unntak frå avgiftsplikta for investeringar som er bindande kontraherte før 18. november 2000, då framlegget vart kjent. Eg legg til grunn den forståinga av dette at prosjekt som er oppstarta før denne datoen, sjølv om ikkje *alle* kontraktane er underteikna, kjem inn under unntak for konjunkturavgift for næringsbygg. Eg vil be finansministeren merka seg dette spesielt.
- For det tredje reknar eg også med at bygg som vert oppførte for utleige til bustader, ikkje skal omfattast av denne avgifta. Elles syner eg til omtale av konjunkturavgifta i representanten Enoksen sitt hovudinnlegg tidlegare i dag.

Kristeleg Folkeparti har vore oppteke av å vri avgiftene som er relaterte til bil og bilhald, frå å eiga til bruk av bil. Derfor hadde vi gjerne sett at bensinavgifta ikkje hadde vore redusert så mykje som Regjeringa gjorde framlegg om, men at ein heller hadde fått redusert årsavgifta på bil. Diesellavgifta derimot hadde eg gjerne sett at vi kunne fått redusert ytterlegare, fordi diesellavgifta er ei avgift som i stor grad er knytt til næringstransport. Lastebilnæringa møter m.a. sterk konkurranse frå utlandet, der diesellavgift og dieselpriis er lågare. Med den avtalen vi no har gjort om budsjettet for 2001, vil det verta gjort vedtak om at den ekstraordinære svovelavgifta på 26 øre pr. liter vert oppheva frå 1. juli 2001. Dermed vonar eg at ein kan få ein ytterlegare reduksjon av dieselpriisen frå dette tidspunktet.

Vidare ser eg det som svært positivt at det no vert fleirtal for å ha nullsats på moms for elektriske bilar,

noko som vil ha mykje å seia for meir miljøvenlege transportmiddel.

Eg vil vidare gje uttrykk for at det er positivt at vi i avtalen med Arbeidarpartiet har fått til fritak for industrien når det gjeld auken i elavgifta, samstundes som ein av omsyn til rett prising av energibruken aukar elavgifta generelt. Dette er rett veg å gå, etter Kristeleg Folkeparti sitt syn, når det gjeld avgift på energi.

Det er mange småpostar i budsjettet som vel fortener omtale. Eg vil kort nemna to som har svært mykje å seia for Kyst-Noreg. Den eine er at vi har fått auka løyvingane til elektroniske sjøkart for norskekysten med 20 mill. kr, noko som eg ser på som svært viktig i høve til tryggleiken langs kysten vår. Det same gjeld at vi også har fått auka løyvingane til Redningselskapet med 10 mill. kr.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Rudihagen (A): Representanten Lars Gunnar Lie hadde ein grundig gjennomgang av budsjettavtalen, som han avgjort er rimeleg godt nøgd med – godt nøgd med dei gjennomslaga som sentrumspartia har fått til i forhandlingane. Det teiknar seg på mange måtar eit interessant bilete i denne debatten. Sentrumspartia har det veldig godt med dei endringane som har skjedd i budsjettframlegget, og i Arbeidarpartiet er vi veldig godt nøgde med at vi har greidd å behalde profilen i statsbudsjettet og fått til den nødvendige omfordelinga folk imellom og mellom privat og offentleg sektor. Med andre ord: Det er to partar som ser ut til å vere godt nøgde med ein budsjettavtale.

Det har ikkje støtt vore slik her i Stortinget. Det vart sagt tidlegare her i dag at det var nokre som måtte halde seg for nasen da dei var med på å stemme for ein budsjettavtale. Derfor trur eg det er riktig og viktig at vi har fått til ein budsjettavtale der sentrum og Arbeidarpartiet står i hop om auka satsing på viktige velferdsområde, som helse, eldreomsorg, skule og barnehage. Vi har fått ei meir rettferdig fordeling både nasjonalt og internasjonalt, tryggleik for arbeid og personleg økonomi med ansvarleg bruk av oljeinntektene for ikkje å auke presset mot arbeidsplassar og mot renta.

Representanten Lie har jo erfaring med tidlegare budsjettavtalar, bl.a. med Høgre og Framstegspartiet. Når ein nå ser Høgres og Framstegspartiets forslag til budsjett, med store skattelettar som skal betalast med kutt i sjukelønsordninga, kutt i bistanden, kutt i arbeidsmarknadstiltaka, kutt når det gjeld SND og i jordbruksavtalen osv., så blir mitt spørsmål til representanten Lie: Føler han seg nå meir vel med ein budsjettavtale med Arbeidarpartiet, og ser ikkje representanten Lie at det politiske tyngdepunktet i framtida òg ligg i eit samarbeid mellom sentrumspartia og Arbeidarpartiet?

Lars Gunnar Lie (KrF): Skal ein få til ein avtale, må begge partar vera nøgde med den – elles vert det ikkje nokon avtale. Så enkelt er eigentleg svaret på at vi seier oss nøgde med at vi har fått gjennomslag for så mykje at

vi kan seia at vi er nøgde med avtalen. Men å dra dette lenger enn til at vi er nøgde med avtalen, vil eg åtvare sterkt imot. Det er svært mange område der avstanden mellom Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti og sentrumspartia er stor. Det er vel nok å nemna eit lite stikkord som kontantstøtte, så trur eg at representanten frå Arbeidarpartiet registrerer at m.a. i familiepolitikken er avstanden stor.

Men når det er sagt, er det også rett at eg er godt nøgd med at vi har fått så mykje gjennomslag – at vi har greidd å driva tilbake så mange av dei etter vårt syn negative framlegga i høve til næringslivet som vi har gjort i denne avtalen.

Røynsle med ulike partar når det gjeld budsjettavtalar, er enkelt å kommentera på følgjande vis: Heller ikkje med den andre sida i politikken hadde vi fått til ein avtale med mindre vi var nøgde på begge sider.

Per Erik Monsen (Frp): Det er viktig å høre hva folk sier. Av og til kan det være like viktig å registrere hva de unnlater å snakke om.

Det jeg skal ta opp, er noe som har forundret meg litt i forbindelse med denne budsjettavtalen. Jeg har lyst til å spørre representanten Lie om han er opptatt av dette med grensehandel. Det blir påstått fra Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon at vi i år kommer til å handle i Sverige for 10 milliarder kr – en oppgang på 45 pst. fra i fjor. Jeg forstår det slik at dette med halvering av matmoms er en del av det man skal bruke for å prøve å demme opp for grensehandelen. Nå sier SIFO at matprisene i Sverige ligger 40-50 pst. lavere enn i Norge, så det er åpenbart at dette ikke er nok. Vi må altså gå videre; vi må ta med oss andre grensehandelsvarer, f.eks. tobakk og alkohol. Regjeringen foreslo at alkoholavgiften – eller i hvert fall spritavgiften – skulle reduseres med 17,5 pst., og det er nå borte. Det er en del av det som går på grensehandel.

Men i forbindelse med spritavgiftene har vi også et annet problem, og det er at bare halvparten av den spriten som omsettes i Norge, omsettes gjennom Vinmonopolet. Det er altså 50 pst. som går via andre kanaler, stort sett som smugling og hjemmebrenning. Vi har en ganske stor profesjonell kriminalitet når det gjelder spritsmugling, som også finansierer annen kriminalitet, og enkelte påstår at spritsmuglerne ganske konsekvent stemmer Kristelig Folkeparti! Ser ikke Kristelig Folkeparti at vi har et kjempeproblem hvis de ønsker å bruke Vinmonopolet som alkoholpolitisk instrument, når de er i ferd med å miste hele kontrollen med spritomsetningen i Norge? Hadde det ikke vært fornuftig å følge Regjeringens forslag, som faktisk har bred støtte i Stortinget?

Lars Gunnar Lie (KrF): Kristeleg Folkeparti er også oppteke av situasjonen når det gjeld grensehandel, derfor har vi også medverka til at vi får halvert matmoms, og som representanten Monsen var inne på, er det eit ledd i den strategien.

Når det gjeld tobakk og alkohol, er det klart at også smugling er eit problem. Derfor sette regjeringa Bonde-

vik i verk tiltak for å auka kontrollen, men også tiltak for å auka førebyggjande arbeid i høve til rusmisbruk. Vi har nyleg registrrert resultatet av den auka kontrollen, m.a. med det som Tollvesenet gjennomførte no sist veke. Det må samtidig vedgåast at det er grenser for kor stor avgiftsskilnaden kan vera på grensa, før det slår for negativt ut. Eg meiner vi ikkje har nådd det nivået med det vedtaket som no vil verta gjort.

Ansgar Gabrielsen (H): Etter et slikt budsjettforlik skal man jo liksom karakterisere det man har vært med på, og Rudihagen henviste til tidligere budsjettpartnere som hadde uttalt at de hadde måttet holde seg for nesene. Når det denne gangen synes å være tilfellet at man ikke har behovd å holde seg for nesene, kan det være to årsaker til det: Enten lukter det ikke dårlig, eller så har man mistet luktesansen. Jeg frykter at det er det siste.

Kristelig Folkeparti kunne ikke være med på Arbeiderpartiets budsjettforslag, sa Lars Gunnar Lie. Forliket resulterte i at budsjettet som nå vil bli vedtatt, vil være – som han sa – mer «normalt». Vel, jeg vil karakterisere dette forliket som mindre ille enn det verst tenkelige, for etter det budsjettforslaget som er justert etter disse forhandlingene, betyr det at man får en skatte- og avgiftsøkning på 12,8 milliarder kr. Jeg kunne kanskje tenkt meg at Lars Gunnar Lie tok en gjennomgang av de elementene dette består av i hovedtall, de økte skattene og avgiftene, som altså har helårsvirkninger på 12,8 milliarder kr.

I innlegget sitt var Lie inne på dette med konjunkturavgift på bygg, og sa at bindende avtaler inngått før 18. november – det var skjæringspunktet – ville være med. Men hva med den situasjonen som en del er kommet opp i når de har inngått bindende utleieavtaler før 18. november på bygg som skal bygges, men hvor entreprenørkontraktene ikke nødvendigvis var inngått før 18. november? Der sitter utleier selvfølgelig med et juridisk og økonomisk ansvar. Blir det den enkelte utleier som skal ta den belastningen, eller hvordan har partene tenkt å ordne opp i dette?

Lars Gunnar Lie (KrF): Eg eldest, men luktesansen har eg framleis. Det var ikkje representanten Lie som gav uttrykk for dette om det luktar godt eller mindre godt.

Eg registrerer at representanten Gabrielsen har ein positiv omtale av budsjettforliket når alt kjem til alt. Eg vil tilrå Gabrielsen å lesa innstillinga frå finanskomiteen for å få fatt i detaljane om kor avgiftene og skattane aukar. Det hadde han etter alt å dømme allereie gjort, så det er ikkje nødvendig for meg å gjenta det frå Stortinget sin talarstol, i og med at han visste nøyaktig kor mykje det dreidde seg om.

Når det gjeld konjunkturavgiftsframlegget, vedgår eg at der er problemstillingar som vi må gå inn i, og i mitt innlegg understreka eg tre, fire punkt som eg bad finansministeren vera særleg merksam på. Det reknar eg med vert gjort frå Finansdepartementet si side.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Arbeiderpartiregjeringens budsjettforslag bygger på tre klare prioriteringer:

Regjeringen vil styrke fellesgodene og bygge velferdssamfunnet videre ut. Derfor foreslo vi økte bevilgninger til helsevesenet, slik at det blir mulig å behandle flere pasienter neste år enn noen gang tidligere. Vi foreslo økte bevilgninger til eldreomsorgen, økte bevilgninger til skoleverket og økte bevilgninger til barne- og ungdomstiltak.

Regjeringen vil ha en mer rettferdig fordeling. Derfor foreslo vi skatt på aksjeutbytte. Samtidig foreslo vi å redusere skatten på arbeidsinntekt med 1 milliard kr. Vi skjermet arbeidstakernes rettigheter i folketrygden.

Regjeringen vil sikre trygghet for arbeid og personlig økonomi. Vi vil unngå nye renteøkninger. Derfor foreslo vi et budsjett som ikke øker presset i norsk økonomi.

Jeg er glad for at det gjennom budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene har vært mulig å sikre flertall for et statsbudsjett som ivaretar alle disse hovedprioriteringene.

Det blir økt satsing på fellesgodene. På enkelte områder økes innsatsen ytterligere også utover Regjeringens forslag. Det blir en mer rettferdig fordeling. Skatt på aksjeutbytte innføres.

Det blir økt trygghet for den personlige økonomien. Det budsjettet som det nå er enighet om, virker om lag nøytralt på norsk økonomi, i tråd med Regjeringens opprinnelige forslag. Budsjettavtalen viser vilje til å finne løsninger og vilje til å ta ansvar. Jeg har merket meg at markedet har reagert svært positivt på budsjettforliket. Sjøføkonom Inge Furre i Pareto, uttalte til Dagsavisen den 20. november:

«Hvis renta stiger neste år, skyldes ikke det statsbudsjettet. Du kan si det slik at politikerne denne gang har gjort jobben sin med tanke på renteutviklingen.»

Analysesjef Marius Lømo i Christiania Markets sier: « – Politikerne overrasket markedet ved å komme i havn med et nøytralt budsjett.»

Og videre:

« – Vi har ment en stund at det er behov for flere renteøkninger, men vi er jo langt mindre sikre på det nå, særlig i lys av budsjettavtalen.»

Og dette er noe av det som betyr mest for unge familier, for kommunene og for næringslivet.

I budsjettframlegget gjorde Regjeringen det klart at dersom vi skal kunne styrke fellesgodene, slik Regjeringen foreslår, uten at det fører til økt press på renten, må presset i den private sektoren reduseres. Derfor foreslo vi en konjunkturavgift. Vi har fra første stund gjort det klart at dette er et virkemiddel, ikke et selvstendig mål. Vi har vært åpne for andre løsninger. Gjennom budsjettavtalen har en valgt å dempe presset i privat sektor ved å innføre en konjunkturavgift på 10 pst. på næringsbygg, ved å øke elavgiften utover Regjeringens forslag og ved å foreta en gjennomgående reduksjon i avskrivningssatsene for næringslivet.

Jeg har merket meg at Høyre og Fremskrittspartiet kritiserer at dette betyr en økning av skattenivået. Ja,

Arbeiderpartiet mener det er nødvendig å styrke helsevesenet, eldreomsorgen og utdanningstilbudet. Samtidig sier vi nei til en politikk som må føre til økt rente. Da står valget mellom en justering av skattene eller store kutt i de ulike velferdsordningene.

Hva er så Fremskrittspartiets og Høyres alternativ? Jo, Fremskrittspartiet og Høyre sender regningen til dem som er rammet av sykdom. Fremskrittspartiet foreslår at en som er sykmeldt i ett år, f.eks. på grunn av kreft, bare skal få 80 pst. sykelønn. For en gjennomsnittlig kvinnelig industriarbeider betyr det et inntektstap før skatt på om lag 44 000 kr. Etter Høyres opplegg vil den samme pasienten få om lag 22 000 kr. mindre sykelønn før skatt. Er det rimelig å kutte sykelønnen til en industriarbeider med 44 000 kr?

Fremskrittspartiet og Høyre sender regningen til folk i distriktene. Fremskrittspartiet kutter distriktsstøtten med om lag 1 milliard kr og landbruksoverføringene med 4,5 milliarder kr. Høyre kutter litt mindre, men kutter til sammen med om lag 2,7 milliarder kr til de samme formål.

Fremskrittspartiet og Høyre sender regningen til verdens fattigste gjennom kutt i bistanden på henholdsvis 5,6 milliarder kr og 2,5 milliarder kr.

Arbeiderpartiet og sentrum skjermer sykelønnen, sikrer innsatsen i distriktene og øker bistanden.

Regjeringen la opp til å styrke kommunenes økonomi med hele 5 milliarder kr i forhold til det beregningsgrunnlaget som ble presentert sist vår. Det får nå flertall.

I budsjettavtalen er en i tillegg enig om å kompensere kommunene for økte pensjonsavsetninger som følge av endringer i etterlattepensjonen. Det er en form for «tvungen sparing». Dermed kan aktiviteten i kommunesektoren opprettholdes selv om pensjonsavsetningene må økes.

Sammen med budsjettet la Regjeringen fram forslag om en omfattende fornyelse av momssystemet. Gjennom budsjettavtalen blir det flertall for en slik systemendring. Vi får nå et mer robust og framtidsrettet system, tilpasset et samfunn der tjenesteyting spiller en stadig større rolle.

Budsjettavtalen innebærer at det blir innført halv merverdiavgift på matvarer fra 1. juli neste år. Departementet har foreløpig anslått inntektstapet av et slikt tiltak til i størrelsesorden 6,5 milliarder kr på årsbasis. På grunnlag av Stortingets vedtak vil departementet arbeide med å finne en hensiktsmessig avgrensning av hvilke matvarer som skal ha halv matmoms. Siden den detaljerte avgrensningen av hvilke matvarer som skal ha halv moms, ikke er endelig avklart, gjør jeg Stortinget oppmerksom på at provenyanslaget er usikkert.

Gjennom budsjettavtalen er det avklart at det vil bli lagt til rette for at investeringsavgiften kan avvikles fra 1. januar 2002. Arbeiderpartiets regjering foreslo allerede i forbindelse med skattereformen 1992 at investeringsavgiften skulle avvikles. Den gang valgte Stortinget å ikke prioritere forslaget.

Gjennom budsjettavtalen får Regjeringen flertall for en betydelig lettelse i avgiftene på bensin og diesel. Men vi får ikke flertall for forslaget om en betydelig reduksjon i alkoholavgiftene.

Tiltakene i budsjettavtalen innebærer samlet sett om lag uendret eller marginalt lavere gjennomsnittlig konsumprisvekst i 2001 sammenlignet med anslaget i nasjonalbudsjettet på 2 ¾ pst.

Alt i alt antas prisveksten de første månedene i 2001 å bli noe høyere enn vi la til grunn i nasjonalbudsjettet. Til gjengjeld antas prisveksten senere på året å bli noe lavere enn lagt til grunn.

Regjeringen vil følge opp arbeidet med å innføre et nytt system for nærings- og kapitalbeskatning, i tråd med de prinsippene som er skissert i Regjeringens budsjettforslag og i budsjettavtalen mellom sentrumspartiene og Arbeiderpartiet. Regjeringen tar sikte på å fremme forslag om en reform av næringsbeskatningen i statsbudsjettet for 2002.

Årets finansinnstilling viser klare skillelinjer i den økonomiske politikken mellom sentrumspartiene og Arbeiderpartiet på den ene siden og Høyre og Fremskrittspartiet på den andre. Særlig er avstanden stor til Fremskrittspartiet.

Arbeiderpartiet og sentrum vil styrke fellesgodene. Fremskrittspartiet går i praksis inn for å svekke velferdssamfunnet. Arbeiderpartiet og sentrum vil ha mer rettferdig fordeling. Fremskrittspartiet vil øke forskjellene i samfunnet.

Arbeiderpartiet og sentrum går inn for å unngå nye renteøkninger. Fremskrittspartiets politikk vil gi økt rente og økt belastning for unge familier.

Jeg har merket meg at Fremskrittspartiet har søkt råd hos professor Øystein Noreng. Hans svar er klart. Han sier:

«Det henger ikke på greip, og jeg synes regnestykket er tvilsomt.»

Og videre:

«Uansett vil dette føre til prisstigning, omstilling og en kraftig økning i innvandringen.»

Professor Arne Jon Isachsen sier det samme:

«Vi har ikke nok arbeidskraft, og da blir konsekvensen høyere inflasjon.»

Og la meg tilføye: og økt rente.

Det verdensomspennende og seriøse analysebyrået Dun & Bradstreet advarer investorer mot økonomisk rot og politisk usikkerhet dersom Fremskrittspartiet får større innflytelse. Ifølge Dagsavisen 7. november uttaler Dun & Bradstreet at Fremskrittspartiets politikk er «vel-dig kortsiktig tenkning». Og det uttales at Fremskrittspartiets politikk vil føre til «ustabil rente og større arbeidsledighet».

Også av den grunn er jeg glad for at det har vært mulig å få til en budsjettavtale som har satt Fremskrittspartiet på sidelinjen. Der bør de fortsatt være.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siv Jensen (Frp): Hvis finansministeren skal henvise til store og verdensomspennende analysebyråer, bør han vel i hvert fall klare å uttale navnet på dem rett. Det er ikke slik at det de har gjort her, er en gjennomgående analyse av Fremskrittspartiets økonomiske opplegg.

(Jensen)

Tvert imot har sjefsøkonomen selv gitt uttrykk for at hun har basert sine såkalte analyser på uttalelser hun har lest i norske aviser. Vi har derfor rettet en henvendelse til Dun & Bradstreet og bedt dem om å redegjøre nærmere for den type uttalelser, for det er mildt sagt en svært useriøs måte å opptre på.

Jeg har lyst til å spørre finansministeren om et forhold, for i det budsjettet som finansministeren la frem for Stortinget den 4. oktober, skriver Regjeringen relativt mye om et forslag som enkelte partier i Stortinget ønsket å innføre, nemlig differensiert elavgift for næringslivet. Der skriver Regjeringen veldig klart og tydelig at en slik avgrensning i så fall må basere seg på en konkret vurdering av hver enkelt bedrift. En effektiv kontroll med ordningen vil forutsette at det installeres særskilte kurser eller målere for de ulike lokaler eller formål. Etter departementets oppfatning vil praktiseringen av et slikt skille mellom avgiftsfritt og avgiftspliktig forbruk av elektrisk kraft komplisere avgiftssystemet betydelig. En slik differensiering vil bli administrativt kostbart og krevende og neppe stå i forhold til gevinstene. Det skrev Regjeringen da.

Mitt spørsmål til finansministeren er: Hva mener Regjeringen nå? For det er nå engang slik at Arbeiderpartiet har inngått et budsjettforlik med sentrum, hvor man nettopp har innført en slik differensiert elavgift. Har Regjeringen endret syn i forhold til hvor skadevridende dette egentlig er? Eller mener man fortsatt at det ikke er en heldig løsning, men man har allikevel valgt å gå med på det?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Jeg må først be om unnskyldning for manglende «street»-uttale. Men siden vi har brakt det på det rene, kan det kanskje være mer interessant å gå tilbake til innholdet i uttalelsen. Det som er ganske interessant, er at Fremskrittspartiets økonomiske politikk vekker så mye oppsikt ikke bare i de norske analysemiljøer og blant norske økonomiske fagmiljøer, men også internasjonalt, og at man finner grunn til å advare internasjonale investorer mot den økonomiske uro som kan følge i den utstrekning Fremskrittspartiet skulle få økt innflytelse i norsk politikk, med de konsekvenser det vil føre med seg.

Men det er jo ikke behov for å gå utenfor landets grenser for å få fram den type analyser. Fremskrittspartiet har selv spurt professor Øystein Nordeng om en del virkninger av deres økonomiske politikk, og konklusjonen er soleklar: Man får et økonomisk opplegg som vil innebære en økt økonomisk ustabilitet, og man får et økende press i økonomien som følge av at man ikke har arbeidskraft for å møte et så ekspansivt opplegg som det Fremskrittspartiet presenterer. Og det har selvfølgelig som sin konsekvens at det oppstår et økt kostnadspress, og med det også et medfølgende press på renten.

Resultatet av Fremskrittspartiets økonomiske politikk er ikke bare at man sender regningen til de fattigste i verden, slik jeg refererte til, det er ikke bare at man sender regningen på 44 000 kr pr. år til en med en gjennomsnitt-

lig industriarbeiderinntekt som dessverre blir syk et helt år, men det er også slik at en helt åpenbar konsekvens er en økt rente for unge familier i etableringsfasen, som vil måtte betale regningen for de økonomiske eksperimenter som representanten Jensen og andre måtte ønske å iverksette.

Så til spørsmålet om differensiert elavgift. Ja, Arbeiderpartiet er gjennom budsjettavtalen kommet til at de mener det vil være riktig å innføre en elavgift på administrasjonsbygg. Jeg kan forsikre representanten om at vi skal klare å finne et system for å iverksette det.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Det har vore hyggeleg å vera deltakar saman med ein finansminister som har vore så entusiastisk for eit budsjettforlik som det dagens finansminister er. Eg les òg i Haugesunds Avis at han har vore i representantskapsmøte i LO i Oslo sist måndag og lovprist budsjettforliket. Eg vil òg referera til stortingsrepresentanten Ranveig Frøiland, fylkesleiar i Hordaland Arbeidarparti, der ho seier til Stavanger Aftenblad at forliket med sentrum berre har gjort budsjettet endå betre.

I mitt innlegg i dag refererte eg til Ellen Horn, som uttalte mens vi sat i forhandlingar med Schjøtt-Pedersen sine folk, at ho håpte at sentrumspartia fekk gjennomslag for sine kultursatsingar i budsjettet. Finansministeren har sjølv sagt i dag at Arbeidarpartiet lenge har ynskt å fjerna investeringsavgifta. Eg spør då kvifor dei ikkje har foreslått det sidan 1992. Arbeidarpartiet har jo hatt makta i nokre av desse åra i alle fall. Men no har vi altså hjelpt dei til å få det på plass òg.

I tillegg siterer Karl Eirik Schjøtt-Pedersen finansfolk som er glade for budsjettforliket, og som seier at renta ikkje kjem til å gå opp etter dette forliket – særleg i lys av budsjettavtalen. Alt dette er flotte og positive referat som eg set pris på, og som eg òg er glad for at Schjøtt-Pedersen set pris på.

Eg fekk sjølv eit spørsmål i runden etter mitt innlegg om eg kunne stadfesta at vi berre hadde flytta på 1,5 milliarder kr på utgiftsida i budsjettforliket. Det kunne eg stadfesta, og for meg blir det då ganske viktig å få Schjøtt-Pedersen til å stadfesta at vi faktisk har flytta på over 20 milliardar kr – ja nesten 22 milliardar kr i heile budsjettforliket. Det er store forflyttingar. Eg spurde leiareren i finanskomiteen om budsjettet vart betre etter budsjettforliket. Og for på ein måte å trekka finansministeren til det ytste i forhold til desse sitata, føler eg faktisk at han er einig med meg i at budsjettet er blitt langt betre.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Det er hyggelig hvis jeg virker entusiastisk for budsjettforliket. Jeg synes faktisk det er bra for landet at vi har fått til en avklaring av budsjettet, og jeg mener det er særdeles viktig at vi i denne avklaringen har klart å ivareta de hovedprioriteringene som Regjeringen la til grunn, med en økt satsing på fellesgodene, mer rettferdig fordeling og med en trygghet for arbeid og personlig økonomi.

Så blir det en litt teoretisk diskusjon om hvor mye man har flyttet på innenfor utgifts- og inntektssiden, for

som representanten Hill-Marta Solberg var inne på tidligere i dag, er det ikke vanlig å summere tallene for to år for å komme fram til hvor stor virkningen blir. Men la oss være enige om at det er flyttet på en del størrelser av ikke ubetydelig dimensjon. Har det så gjort budsjettet bedre? Min vurdering er at det budsjettet som Regjeringen la fram, var det som var best egnet til å møte situasjonen i norsk økonomi. Jeg mener at konjunkturavgiften var et bedre og mer målrettet tiltak enn en økning av elavgiften, avskrivningssatsene og konjunkturavgift på bygg som nå blir gjennomført isteden. Men det var det resultatet man samlet sett kom til.

Spørsmålet om konjunkturavgift var ikke et prinsipp for Arbeiderpartiet, det var et virkemiddel for å få til en nødvendig demping av presset i den private delen av økonomien for å kunne slippe fram en økt satsing på fellesgodene. Det var det som var det vesentlige, og det har man fått tilslutning til. Og da skal jeg gjerne være den første til å si at i dette budsjettet er det mye god arbeiderpartipolitikk, det er mye god sentrumpolitikk, og som representanten Hill-Marta Solberg var inne på, det ene utelukker ikke det andre.

Jeg tror dette budsjettforliket viser at det er mange felles vurderinger hos sentrum og Arbeiderpartiet av hvorledes man skal satse på rettferdig fordeling, hvordan man skal satse på viktige fellesutfordringer. Jeg tror det er vesentlig for landet samlet sett at man har fått et forlik som skaper stabilitet i den økonomiske politikken, og jeg er glad for at den uro som finansmiljøene hadde på forhånd om at man ikke skulle klare å holde seg til det nøytrale opplegget Regjeringen hadde lagt fram, viste seg å være ubegrunnet.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Børge Brende (H): I en situasjon med akutt mangel på arbeidskraft hevdet finansministeren i innlegget her i dag at man bare kan bruke mer penger til gode formål gjennom å kutte i utgiftene eller å komme med skatteøkninger. Jeg trodde ikke Schjøtt-Pedersen helt så bort fra at det også finnes en tilbudsside i den økonomiske politikken, men det fikk jeg faktisk bekreftet en fredagskveld da jeg satt og så på fjernsyn. Statsråden var hos Skavlan, og der illustrerte han sammenhengene i økonomien ved å vise hva som skjer når man heller cola i et glass som allerede er fullt – det renner over. Stabiliseringspolitikk, som finansministeren har valgt, dreier seg om å helle colamengden opp mot kanten av glasset, men ikke over. Verdiskapingspolitikk, tilbudssidepolitikk, dreier seg om å gjøre glasset større, slik at finansministeren kan helle på mer av det både finansministeren og vi andre liker så godt.

Det er mangel på arbeidskraft og ikke penger som sprenger kapasiteten i norsk økonomi. Dette er godt beskrevet i nasjonalbudsjettet og også i innstillingen, og finansministeren sa i sin finanstale at mangel på arbeidskraft er i dag den viktigste begrensningen for å utvide tilbudet på mange områder. Men hvorfor tar ikke Arbeider-

partiet et eneste grep for å øke tilgangen? Det får meg faktisk til å tenke på Ibsens Peer Gynt:

«Ja, tenke det; ønske det, ville det med; men gjøre det! Nei; det skjønner jeg ikke!»

Derfor vil jeg faktisk be finansministeren om å komme med en liste nå, liste opp for Stortinget hvilke konkrete grep Regjeringen har foretatt i nasjonalbudsjettet for å øke tilgangen på arbeidskraft. Og da håper jeg han ikke henviser til at han har beholdt sysselsettingstiltakene på linje med i fjor. Hvilke konkrete tiltak har han kommet med for å løse det som er hovedproblemet, problemet i forhold til at vi ikke kan bruke mer penger til gode formål?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Ja, tilgangen på arbeidskraft er en begrensning for utviklingen av norsk økonomi, og det er også en viktig årsak til at norsk økonomi kan komme til å operere på kapasitetsgrensen i mange år framover. Derfor er jeg enig med representanten Brende i at det er viktig at vi har et fokus i forhold til hvordan vi kan sikre tilgangen av arbeidskraft. Fra Regjeringens side er vi opptatt av at vi kan sikre tilgangen gjennom den såkalte arbeidslinjen både i sysselsettings- og trygdepolitikken, og vi har faktisk også et eget statsrådsutvalg som går igjennom ulike tiltak på det området. Vi skal få lov å komme tilbake til Stortinget med det, bl.a. i en vurdering i forbindelse med langtidsprogrammet som vil bli lagt fram til våren.

Det er ulike sett av virkemidler som er aktuelle i denne sammenheng. Et av virkemidlene er bl.a. skattetiltak i forhold til arbeidsinntekt, som vi faktisk har innarbeidet i dette budsjettet. Budsjettavtalen viser til spørsmål om arbeidsinnvandring. I budsjettokumentene har vi pekt på den uro Regjeringen gir uttrykk for i forhold til at vi har en økt avgang fra arbeidsmarkedet, både ved økt sykefravær og økt uførepensjonering. Det har konsekvenser i forhold til at vi får en redusert vekstkraft i økonomien. Det har konsekvenser i forhold til de økonomiske uttellingene som det fører med seg, og det har også en viktig konsekvens for de menneskene som gjerne ville ha vært i arbeid, men som i enkelte tilfeller ikke får anledning til det. Like fullt er det viktig for meg å understreke at denne typen tiltak for å øke tilbudet av arbeidskraft, tar tid. Det er ikke blant de virkemidlene som vil kunne ha gjennomslag i budsjettet for 2001. Og jeg er helt sikker på at representanten er enig med meg i at hvis man konstaterer at man har for lite glass til colaen, tar det tid å komme seg ut på kjøkkenet og få hentet et nytt.

Odd Roger Enoksen (Sp): Under behandlingen av eiendomsskatteloven § 8 i vår i Innst. O. nr. 85 for 1999-2000 tok flertallet i finanskomiteen to viktige forbehold. Det ene var at man tok forbehold i forhold til Finansdepartementets inntektsanslag for kommunesektoren med hensyn til virkningene av det nye takseringssystemet for kraftverk. Og det andre var at man tok et forbehold om fordelingsvirkningene mellom kommunene og bad Finansdepartementet særlig vurdere fordelingsvirkningene mellom de enkelte kommuner.

Nå har Finansdepartementets anslag i etterkant av budsjettframleggelsen vist at kommunesektoren vil få et betydelig inntektsbortfall, faktisk langt større enn det var grunn til å frykte skulle skje. Kommunene befinner seg nå midt i sin budsjettbehandling, og det er stor usikkerhet i kommunene om hva slags tall man skal legge til grunn. Mitt spørsmål til finansministeren blir på den bakgrunn: Vil finansministeren fremme forslag til endringer i takseringsreglene så raskt at det er mulig å behandle disse før jul, sånn at kommunene kan ta de nødvendige hensyn til dette i sin budsjettering? Og for det andre, vil finansministeren også se til at regelverket utformes sånn at fordelingsvirkningene blir innenfor akseptable rammer, forutsatt at kommunene samlet sett opprettholder sine inntekter?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Svaret på begge spørsmålene er ja. Jeg tar sikte på å legge fram forslag på fredag.

Oystein Djupedal (SV): Jeg skal kanskje ikke legge for mye vekt på det, men jeg må innrømme at jeg følte det var relativt selsomt å høre finansministeren i en arbeiderpartiregjering bruke som sannhetsvitne og som overdommer for Regjeringens politikk to finansanalytikere og pengeflyttere på Oslo Børs som noe av det første han sa i sitt innlegg til Stortinget i finansdebatten. Det er liksom disse to som er beviset på at Arbeiderpartiet fører en ansvarlig, anstendig politikk. Jeg skal kanskje ikke legge for mye i det, men det var i sannhet selsomt å høre.

Det jeg tenkte jeg skulle utfordre finansministeren på, er følgende: Vår oljeavhengighet blir stadig sterkere. Den blir nødvendigvis ikke stadig sterkere i forhold til hvor mye penger vi bruker i økonomien, for det er ofte det som kalles oljeavhengighet – altså, nå har vi brukt så og så mye, nå kan vi ikke bruke en krone mer. Men oljeavhengighet måles jo på mange måter. De internasjonale finansmarkedene, som vi også henviste til her i sted, ser jo at norsk økonomi er så innvevd i oljeøkonomien at det betyr at et brått fall i oljeprisen vil ha betydelig innvirkning på norsk økonomi, både på renten og inflasjonen. Og det betyr at alle som ønsker å tenke litt lenger enn bare til morgendagens budsjett, tenker: Hvordan skal vi klare å omskape dette samfunnet fra den svarte oljeøkonomien til den grønne kunnskapsøkonomien, som alle sammen vet vi er nødt til å leve av på et senere tidspunkt?

Og spørsmålet er hvordan Regjeringen har tenkt i denne forbindelsen. For det ligger jo ingen ting i dette budsjettet som peker i en sann retning. Man er veldig opptatt av at vi ikke har brukt så og så mye av oljepengene i økonomien. Og det er sikkert vel og bra, det kan til og med analytikerne på Børsen bekrefte. Men poenget er: Hvilke tiltak er det Regjeringen ser for seg for at det skal peke framover? Her er det ikke satsing på utdanning. Det er ikke satsing på næringsvekst. Det er ikke satsing på det vi skal leve av i framtida. Man skulle jo tro at for denne Regjeringen var det av overordnet viktighet at man allerede nå la de første kimer til hva som skal gi vekst fram-

over. Det ville jo også gjøre det langt lettere å være finansminister, for det ville selvfølgelig bety at oljeavhengigheten også i en budsjettsammenheng vil være langt lettere å håndtere hvis oljeprisen detter i kjelleren.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Jeg synes faktisk at dette budsjettet inneholder relativt mange tiltak som tar sikte på å møte framtidige utfordringer når det gjelder næringsliv.

Det ene er satsing på forskning. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett foreslo Regjeringen å øke forskningsfondet med 1 milliard kr. I budsjettframlegget foreslås det 3 milliarder kr, i budsjettavtalen ytterligere en halv milliard kr. Det gis økte bevilgninger til forskning. Det innføres fra 1. juli en ny ordning med å stimulere forskning i næringslivet. Regjeringen har satt i gang et handlingsprogram for utbygging av bredbånd. Regjeringen har i budsjettet varslet ulike målrettede tiltak for næringsutvikling, bl.a. et e-handelsprogram, et program for kommersialisering av forskningsresultat innenfor marin sektor, et program for økt verdiskaping i norsk landbruk. Det er altså ulike tiltak i budsjettet som samlet sett summerer seg opp til å styrke næringsutviklingen.

Så er det etter min vurdering like fullt slik at det viktigste tiltak for også å utvikle norsk næringsliv er at vi har orden i norsk økonomi. Det at vi fører en økonomisk politikk som sørger for at det ikke blir økt press på renten, og at det ikke blir en alminnelig pris- og kostnads-spiral i samfunnet, er også noe av det viktigste for å sikre konkurransekraften til vårt næringsliv. Derfor er også denne prioriteringen overmåte viktig for næringsutviklingen.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Børge Brende (H): I forhold til finansministerens svarreplikk til meg har jeg flere tiltak som jeg kan tenke meg som kunne vært fremmet nå i nasjonalbudsjettet når det gjelder å kunne øke tilgangen på arbeidskraft. Men det ser jeg man har valgt ikke å gjøre av politiske årsaker. Og da betaler man også en høy pris for det.

I andre land diskuterer man nå hvordan man skal gjøre seg mer attraktiv som lokaliseringsland for verdiskaping. I Norge går vi motsatt vei med Arbeiderpartiet som fanebærer. I løpet av høsten, og også her i salen i dag, har både finansministeren og lederen av finanskomiteen febrilsk forsøkt å framstille det som om Norge har et lavt skattenivå, og at det nærmest bare er rett og rimelig at vi øker skattene enda mer. Disse påstandene står i skarp kontrast til det Regjeringen skrev i revidert nasjonalbudsjett for 2000. Der står det bl.a.:

«Mulighetene til å øke skatte- og avgiftsinntektene er begrenset i årene som kommer.»

Etter det har Arbeiderpartiet fremmet skatte- og avgiftsøkninger med 12 milliarder kr.

Videre står det:

«Skatte- og avgiftsnivået i Norge er allerede høyt sammenliknet med andre land. Skatt som andel av samlet BNP i Norge var 42,6 pst. i 1997. For Fast-

lands-Norge var andelen 47,6 pst. Gjennomsnittet for OECD-landene var til sammenligning 32,4 pst.»

Videre heter det:

«Likeså gjør den økende internasjonaliseringen det vanskelig for Norge å ha vesentlig høyere skatter på kapital- og arbeidsinntekter enn våre naboland.»

Min første utfordring til regjeringspartiet blir derfor: Er det ikke like greit å slutte å bruke kreative tall og fremstillinger og heller innrømme at skatte- og avgiftsøkningene på 12 milliarder kr kommer på toppen av et allerede høyt skattenivå, og at utbytteskatten kommer på toppen av en allerede svært høy kapitalinntekts- og formuesbeskatning? Kan ikke Arbeiderpartiet innrømme at Regjeringen har valgt å tilfredsstille egne og LOs behov for fordelingspolitisk fikenblad fremfor de behov som hensynet til vekst og verdiskaping i næringslivet setter?

Min andre utfordring er følgende: Gitt at mulighetene for skatteøkninger er begrenset, slik finansministeren selv mente i revidert nasjonalbudsjett, og det nå likevel vil bli vedtatt rekordartede skatteøkninger for neste år, hvordan ser man for seg å dekke inn de 10 milliarder kronene forliket forutsetter skal bli finansiert i budsjettet for 2002, når regningen på fjerning av investeringsavgift og redusert matmoms kommer på bordet?

Bedriftene er ikke lenger avhengige av nasjonalstaten. Tvert om kan man si at det er nasjonalstaten som er blitt avhengig av bedriftene. Derfor skjerpes kampen mellom nasjoner og regioner om investeringer, arbeidsplasser og skatteinntekter. Det sosialdemokratiske partiet i Tyskland har nå foreslått å sette marginalskatten for lønnsinntekt ned til 42 pst. I Norge har sentrum sammen med Arbeiderpartiet ordnet det slik at marginalskatten på arbeidsinntekt har blitt 55,3 pst. I Irland har man en kapitalskatt, en skatt på bedriftene, på 12 pst., mens i Norge får man nå en skatt på alminnelig inntekt på 28 pst. pluss 11 pst. ekstra for dem som investerer pengene sine i næringslivet.

Det har også vært sagt noe om finansiering her. Jeg merket meg at Arbeiderpartiets parlamentariske leder, Hill-Marta Solberg, mente at Høyre hadde dekket inn de lofte avgifts- og skattekuttene sine på en måte som ville ha bidratt til at vi kunne få samme problem som sentrum og Arbeiderpartiet til neste år når de skal dekke inn investeringsavgiften. Det kan jeg ikke forstå. Det er greit at representanten Hill-Marta Solberg er uenig i våre inndekningsforslag, men det er ingen av våre inndekningsforslag som skaper problemer for oss i 2002. Representanten Solberg nevnte bl.a. våre sykelønnskutt, men våre sykelønnskutt og provenyet av dem er beregnet av Sosial- og helsedepartementet, og de tallene som vi opererer med, fremkommer av de beregningene.

Det som er uansvarlig, er å sitte passivt, slik som Arbeiderpartiet gjør, og se på at utgiftene til sykelønn eksploderer. En undersøkelse fra SINTEF-Unimed viser at sykefraværet koster samfunnet totalt 85 milliarder kr i året, og når veksten fra det nivået ikke viser noe tegn til å stoppe opp, er det åpenbart at noe må gjøres. Det dreier seg faktisk om diskusjonen om tilgang på arbeidskraft også. Man kan ikke stå og klage over at det er mangel på

tilgang på arbeidskraft, når man ikke er villig til å gå inn i det som virkelig trengs. Man må gjøre noe med avtalefestet pensjon. Man må gjøre noe med uføretrygdetallet, som nå begynner å nærme seg 300 000. Man må gjøre noe med de 120 000 årsverkene som forsvinner gjennom sykefraværet. Men dessverre mener altså Arbeiderpartiet og sentrum i budsjettforliket at det er bedre å påføre næringslivet nye kostnader gjennom enda høyere skatter og avgifter, enn å redusere næringslivets kostnader gjennom lavere skatter og avgifter og redusert sykefravær.

Regjeringen sier at grunnen til at man nå skal gå til så kjempestore skatte- og avgiftsøkninger, er at stortingsflertallet siden 1992 har uthulet delingsmodellen. Dette rimer ikke. I sitt budsjett har Arbeiderpartiet foreslått at man skal stramme inn i forhold til delingsmodellen. Men i tillegg kommer man med skatte- og avgiftsøkninger på til sammen 11,5 milliarder kr. Hadde man da først tettet igjen det som man da kaller hull, knyttet til delingsmodellen, hvorfor kommer man med alle de skatte- og avgiftsøkningene i tillegg, når de hevder at det bare var svar på den delingsmodellen man har i dag?

Poenget er at skattekompromissets forutsetning på punkt etter punkt nå rakner. Det at man ikke skal ha høyere marginalskatt enn 50 pst., er en saga blott. Hvis man tjener mer enn en statsråd, skal man betale 55,3 pst. i skatt av sist tjente krone. Og etter press fra et radikaliseret LO skyves alle prinsipper til side. Mot alle faglige råd innføres en dobbeltbeskatning av aksjeutbytte som bryter med nøytralitetsprinsippet, og som innebærer at de som satser sine penger på næringsvirksomhet, skal ha høyere skatt enn dem som passivt plasserer pengene i banken.

Så sent som i fjor høst fastslo Jens Stoltenberg i trontaledebatten at den effektive skattesats for overskuddet i bedriftene hadde gått kraftig opp som en følge av skatteforliket: «Lavere skattesatser har altså gitt økte skatter.» Og videre: «Uten reformen ville den faktiske skatten på kapital vært lavere.» Men etter at vi da har vært med på å øke skattefundamentet og fått en senkning av skattesatsene, går altså Arbeiderpartiet nå ut og sier at vi skal beholde fundamentet, og sågar utvide det, og i tillegg øke satsene. Og så sier man at de norske satsene er så lave i forhold til satsene ellers i Europa. Det er for det første ikke sant, men hvis man sammenligner med Sverige, er det et par prosent lavere i Norge. Men fundamentet er så mye bredere at den reelle skattesatsen som man betaler i Norge, er høyere enn i Sverige. Derfor blir den debatten veldig fordommende.

Med de store skatte- og avgiftsøkningene sentrumspartiene og Arbeiderpartiet har blitt enige om, troner Norge nå på toppen i Vest-Europa sammen med Sverige når det gjelder å ha det høyeste skattetrykket på aksjer og investeringer i næringslivet. Forskjellen mellom svenskene og oss består i at den svenske sosialdemokratiske regjeringen i likhet med andre europeiske regjeringer reduserer skattene. Resultatet for Norges del blir at ideer om nyskappingsprosjekter realiseres i andre land, og at oljeavhengigheten øker.

Noe av det mest foruroligende som ligger i budsjettet, er at Regjeringen allerede i budsjettforslaget for 2002

varslet at de vil innføre en progressiv kapitalbeskatning. Og det har også Kristelig Folkepartis leder, Valgerd Svarstad Haugland, i dag forsiktig gitt en støtte til i Dagens Næringsliv. Den modellen innebærer at overskuddet i bedriftene utover normalavkastning skal skattlegges med en høyere sats. Dette er et system som vil straffe de bedriftene som tjener mye i forhold til den fysiske kapitalen de bruker, f.eks. den nye kompetanseøkonomien samt bedrifter med store svingninger i inntjeningen.

Jeg forstår ikke hvordan innfallsvinkelen til den typen skattemodell er. Er det slik at man skal straffe bedrifter som har høy inntjening? Det er jo de bedriftene vi vil ha flere av. De bedriftene som har høy inntjening, skal altså få en ekstra høy skatteprosent. Da blir jo det en motivasjon for dem til å flytte utenfor landets grenser. Egentlig burde man heller lagt opp til en ekstra oppmuntring til dem i næringslivet som tjener godt, fordi inntektene da kan bli investert i andre virksomheter fremover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Rudihagen (A): Eg er einig med representanten Børge Brende i at næringslivet vårt må vere konkurransedyktig i ein stadig meir internasjonal økonomi. Men er ikkje Brende einig i at det viktigaste i så måte er at vi held kostnadsnivået og rentenivået under kontroll? Og er ikkje representanten Brende einig i at Regjeringas budsjettforslag og i så måte òg budsjettforliket med sine ansvarlege rammer er det viktigaste bidraget til eit konkurransedyktig næringsliv?

Børge Brende fokuserte mye på skatt. Og det gir meg grunn til å minne om det som på mange måtar er sjølv-sagt: Skatt er ikkje noko ein illegg for å straffe eller pine folk og næringsliv. Det er ei nødvendig inntekt for å gi eit velferdstilbod til alle, som alle vil ha, og som òg kjem næringslivet til gode.

Da er det to forhold som må vurderast. Det eine er det samla skattenivået, og det andre er fordelinga av skatten. Når det gjeld skattenivået, var representanten Brende ein god del innom det. Det er ikkje spørsmål om å hoste opp kreative tal, for dei faktiske forholda viser jo at pårekna skattenivå i Noreg i 1999 som del av bruttonasjonalproduktet, ligg på 41,8 pst. I Danmark er det 50,6 pst., i Finland er det 46,5 pst. og i Sverige 52,1 pst. Og tek vi Fastlands-Noreg, så er det 47 pst. Kor er da grunnlaget for å hevde at dette gjer Noreg til Annleislandet, og at det utkonkurrerer Noreg og norsk næringsliv?

Så til fordelinga. Frå 1990 til 1997 har utbetalt aksjeutbytte til personlege skattyttarar auka frå 1,5 milliardar kr til 17,7 milliardar kr. Er det ikkje da rimeleg at skatten blir fordelt noko betre enn den er blitt så langt?

Børge Brende (H): Norge er et skattepolitisk annerledesland med det budsjettforliket som nå foreligger, fordi vi går i feil retning. Mens de landene som ligger rundt oss, nå reduserer skattene og avgiftene, øker vi dem.

I revidert nasjonalbudsjett hadde Regjeringen en veldig grei gjennomgang av skatte- og avgiftsnivået i Europa, hvor man faktisk skriver at for Fastlands-Norge var

andelen 47,6 pst. Gjennomsnittet for OECD-landene var til sammenlikning 32,4 pst. Mange norske bedrifter skal da forholde seg til en konkurranse med bedrifter som har et skatte- og avgiftsgrunnlag på 32,4 pst.

Jeg nevnte også som eksempel Tyskland, hvor de tyske sosialdemokratene nå reduserer til 42 pst., og Irland, hvor man har 12 pst. bedriftsbeskatning.

Jeg tror Regjeringen hadde helt rett i vår da de skrev at mulighetene for å øke skatte- og avgiftsinntektene er begrenset i årene som kommer. Når man etter å ha skrevet det, kommer opp med forslag om tidenes skatte- og avgiftsøkning, kan jeg ikke fatte at det har grunnlag i en visjon i forhold til verdiskaping i Norge. Det må heller ha grunnlag i interne behov for å tilfredsstille egen venstreside.

Og når det gjelder konkurransedyktigheten og kostnadsnivået i Norge, har vi nå for sjuende år på rad hatt høyere kostnadsvekst enn våre konkurrentland. Det vil trolig også da fortsette med de premisene som er lagt i nasjonalbudsjettet, så det er ikke noe å rope hurra for.

Kenneth Svendsen (Frp): Høyre og Børge Brende har etter mitt syn et fanatisk syn på bruk av oljepenger i norsk økonomi. Og redselen for det er jo selvfølgelig, som de ved flere anledninger har gitt uttrykk for, presset i norsk økonomi. Der er vi altså uenige. Men vi hadde kanskje trodd at man kunne blitt enig om en annen ting, og det er Fremskrittspartiets utenlandsbudsjett, som går på kjøp av utstyr til sykehusene, kjøp av rednings- og politihelikoptere, kjøp av forskningsutstyr, politibiler og annet utstyr, IKT-utstyr til utdanningssektoren, forsvarsutstyr – vi har noen fly som trengs å skiftes ut – og mer penger til veibygging, mer til turistreklame i utlandet, skifte ut noe gammelt utstyr som man har i lufthavnene, så man får mer moderne utstyr der, og kjøp av studieplasser i utlandet. Dette er penger som man bruker utenfor Norge, og det vil ikke føre til press i norsk økonomi. Det vil faktisk føre til akkurat det motsatte på grunn av at nytt utstyr vil frigjøre arbeidskapasitet fra arbeidskrevende gammelt utstyr, slik at det egentlig vil lette presset i norsk økonomi.

Da er mitt spørsmål: Hvorfor vil ikke Høyre være med på dette?

Børge Brende (H): Det er jo engang slik at det er veldig vanskelig å forklare for noen som tror at jorden er flat, at den er rund.

Når det gjelder utenlandsbudsjettet til Fremskrittspartiet, har jeg ikke sett noen fagøkonomer som deler synet til Fremskrittspartiet om at det er mulig å operere med et slikt utenlandsbudsjett over tid. Poenget i norsk økonomi i dag er at hvis man vil bruke mer penger til gode formål, må de enten dekkes inn gjennom å kutte i andre utgifter hvis man ikke vil ha økt rente, eller man kan gjøre noe med tilbudsiden, dvs. øke tilgangen på arbeidskraft slik at presset avtar. Man kommer ikke bort fra at man må gjøre noe med dette hvis man også skal kunne bruke mer ressurser. Selvsagt er det vel mulig å bygge firefelts motorvei for svenskene i Sverige for norske oljepenger, men

jeg synes ikke det er noen veldig god og fremtidsrettet idé.

På ett punkt har Høyre og Fremskrittspartiet blitt enige i høst, nemlig om at vi kan bruke noe av petroleumsformuen til å kjøpe operasjonskapasitet i utlandet. Det tror jeg var et fornuftig forslag, som det er mulig å gjennomføre også uten at det skaper ekstra press i økonomien. Men man kommer ikke bort fra at når man skal foreta de vanskelige avveiningene her, blir man tvunget til å gjennomføre en del valg. Fremskrittspartiet ønsker bare fordelene og ingen av ulempene. Hvis man skulle ha lagt Fremskrittspartiets budsjett til grunn for norsk økonomisk politikk i 2001 og 2002, er jeg overbevist om at det hadde ført til en særnorsk prisvekst og en særnorsk høy rente som hadde tatt knekken på norsk næringsliv og norske forbrukere.

Bror Yngve Rahm (KrF): Representanten Brende brukte samtlige av sine ti minutter til å snakke om skatt, fortrinnsvis lavere skatt, både når det gjelder privatskatt og bedriftsbeskatning, og han gav inntrykk av at norsk næringsliv egentlig ikke går så bra. Det går faktisk relativt bra i Norge for tiden, også med norsk næringsliv.

Men det som var typisk for innlegget til Brende, var at det var kjemisk rent for visjoner utover vår egen lille navle her oppe. Det som jeg ønsker å utfordre Børge Brende på, er Norges internasjonale og globale ansvar i forhold til det faktum at verden er – litt firkantet sagt – delt i to. Vi har en uendelig rik del av verden, og vi har en uendelig fattig del av verden som lever i den ytterste nød.

Det begynner etter hvert å bli en gjenganger at når Høyre skal løse utfordringer hjemme, tar man fra de aller fattigste. Det gjør man også denne gang. Dette begynner å bli så påfallende at det etter hvert kan virke som om det å redusere bistanden, har blitt en kampsak for Høyre. I den grad Høyre på et gitt tidspunkt ønsker å komme i regjering med bl.a. Kristelig Folkeparti, så har man iallfall ikke med dette bidratt til å gjøre seg nevneverdig lekker.

Min utfordring til Børge Brende, ut fra hans verdikonservative ståsted, er: Føler han seg virkelig komfortabel med at en av de aller største og første sakene man tar tak i når man skal saldere budsjettet for å gjøre allerede vel-fylte lommebøker enda mer fulle, er å ta fra de aller fattigste i verdenssamfunnet? Opplever Brende at det er god gammeldags verdikonservativ politikk?

Børge Brende (H): Dessverre tror jeg representanten var litt for mye opptatt av kartet istedenfor terrenget i sin replikk.

Hvis man studerer Høyres alternative budsjett, bruker vi over 10 milliarder kr på bistand. At det skal være å ramme den tredje verden, kan jeg faktisk ikke begripe. Men det vi gjør i tillegg, og som ikke ligger inne i avtalen mellom sentrumpartiene og Arbeiderpartiet, er å foreslå å liberalisere all handel med varer. Det innebærer en oppheving av toll og kvoter og begrensninger på import av alle vareslag fra MUL-landene. Vi er også innstilt på at vi over tid rett og slett kan åpne for tollfrihet og

tollreduksjoner i forhold til import fra ulike utviklingsland. Det tror jeg faktisk betyr veldig mye. Ofte kan det bety mer, og det er bedre å hjelpe den tredje verden på den måten enn gjennom det som kan oppfattes som almisser. Så det at Høyre bruker såpass mye penger på den tredje verden i sitt alternative budsjett, kombinert med disse tiltakene, tror jeg er et vel så bra opplegg for de underutviklede landene.

Det er også slik at vi må bli litt mer bevisst når det gjelder å se på hva denne støtten går til. Vi har tradisjonelt vært veldig opptatt av prosjektstøtte, og det har ofte blitt en sovepute for en del regimer. Jeg tror vi må bli flinkere til å stille krav til mottakerlandene. Se bare på den situasjonen som nå er oppstått i Zimbabwe og med Mugabe. Mugabe har i flere måneder brukt mer penger hver dag på å drive krig i Zaire enn hva han har brukt på helse og utdanning i eget land. Allikevel strømmer bistandsmidlene inn. Er det ikke da på tide å stille litt krav?

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Erik Dalheim (A): Det å stille opp med en vinnerargumentasjon knyttet til et budsjettets inntektsside, er krevende i forhold til folk flest. Spesielt er det krevende når man representerer et parti som ikke kjøper seg velgere med skattelette i bøtter og spann, men skal satse på at folk ser helheten i budsjettet.

For Arbeiderpartiet og våre velgere er det avgjørende at fordeling av skatt skjer i forhold til den enkeltes skatteevne. I budsjettforslaget for neste år har vi derfor lagt opp til at det skal bremses noe opp i det private næringsliv for å frigjøre ressurser for offentlig sektor. Det er et tankekors å registrere hvilken gjennomslagskraft det private næringsliv har når man prøver å få på plass noe mer fra disse til beste for fellesskapet. Alt mulig annet skal da være bedre.

Et forlik er å gi og ta – summen av resultatet av forhandlingene skal være akseptabel for alle parter. Budsjettavtalen med sentrumpartiene gir innstramminger i avskrivningsreglene for næringslivet og konjunkturavgift på næringsbygg, halv matmoms med økt generell skatt og høyere skatt på bolig i tillegg. Jeg vil tro at noen hver etter hvert kunne tenke seg Arbeiderpartiets opplegg til fordeling på en rekke punkter.

Jeg har ansvaret for avgiftene hos Arbeiderpartiet, derfor først noen ord i tilknytning til merverdiavgiften. Det å betale skatt av det vi kjøper, er akseptert som rettferdig innkreving av skatt. Merverdiavgiftens styrke er at den i prinsippet skal være en generell og ikke en konkurransevridende avgift, dvs. en avgift som på en effektiv, nøytral måte skal subbe penger inn i statskassen. Når da vårt forbruk i økende grad knyttes til tjenester, er det akseptabelt at grunnlaget for momsens også bør gjelde disse – en konklusjon Storvik-utvalget kom med allerede i 1990. Spørsmålet om differensierte satser ble drøftet i en offentlig utredning allerede i 1993. Konklusjonen der var at en differensiering av merverdiavgiften ved f.eks. å redusere avgiftssatsen for matvarer er et lite treffsikkert virkemiddel i fordelingspolitikken. Allerede da ble det

vist til at differensiert merverdiavgift ville kunne motivere til omfattende lobbyvirksomhet for å få reduserte satser for det som kan kalles «sin virksomhet». Ved behandlingen av differensierte satser i forliket med sentrumspartiene har vi allikevel beveget oss i denne for oss på Stortinget krevende retning, nå gjenstår det noen avgrensingsutfordringer i departementet, altså utforming av forskriftene.

En skal naturligvis være ydmyk i forhold til det å gi råd til neste høsts nyvalgte storting. Men ett bør være: Se nøye på dem som melder seg som avgiftssatsnedsetttere, i forhold til de behov for penger fellesskapet har! Skal det gjøres endringer, bør de gå i retning av økt nøytralitet i momssystemet.

Så noen ord konkret til innstillingen. Halv matmoms forutsettes å gi en reduksjon i forbruksprisene på jordbruksvarer på ca. 8 pst. På øvrige matvarer bør prisreduksjonen bli opp mot 10 pst. De konkrete forslag i denne sammenheng behandler vi nå. Loven med resten av detaljene kommer opp til behandling i Odelstinget torsdag. Der er sirkus på plass under kultur, reiseliv inntas sammen med skitrekking, det samme gjør fornøyelsesparker og opplevelsessentre – for å nevne noen justeringer i forbindelse med merverdiavgiftsreformen.

Omsetning av elbiler får moms med nullsats, et vesentlig bidrag for å sikre et miljøvennlig alternativ i trafikken, så man er sikkert veldig glad for det. Men det bryter altså – igjen – med prinsippene i det som burde vært en reform. Når det gjelder personbilavgiftene for øvrig, kan jeg vise til at disse har en innretning som med dagens teknologi tar hensyn til miljø og sikkerhet. For å tilrettelegge for morgendagens mer miljøvennlige biler foreslår en enstemmig komite en prosess med mål et modernisert regelverk i 2003. Det forutsettes i denne sammenheng et samarbeid med fagmiljøer og forbrukerorganisasjoner. Her kan også representanten Kenneth Svendsen gis mulighet til konstruktiv bruk av sin kunnskap.

Utfordringene knyttet til alkohol og alkoholavgifter er mangesidige. Min og Arbeiderpartiets holdning er at alkoholavgiftene, spesielt for sprit, må ned, bl.a. for å styrke den legale omsetningen. En kombinasjon av dette med vesentlige lettelser i avgiftene på alkoholvakt øl fikk dessverre ikke gjennomslag nå, og det kan sies veldig mye om det. Men vi får håpe på bedre gjennomslag neste gang.

Med ekstremt høye oljepriser har også norske forbrukere reagert på statens avgifter på bensin og diesel. Bensinavgiftene blir nå redusert ned mot svensk nivå. Dieselavgiftene får i løpet av kommende år ytterligere reduksjon, på totalt 82 øre. I tillegg blir den ekstraordinære svovelavgiften på 26 øre fjernet. Denne avgiften avløses av en positiv prisstimulering av lavsvoveldiesel. Oppå dette kommer altså også virkningen av momsen, som igjen slår ut med et vesentlig fradrag på disse drivstoffavgiftene. Det er et vesentlig skritt i retning av en harmonisering av vårt avgiftsnivå også her i forhold til Sverige. Industrien opprettholder fritak for elavgift, og svovelavgiften på kull og koks halveres, et resultat av forliket.

Avgifter som har betydning for miljøet, får altså justeringer, men innretninger i forhold til bedring av miljøet opprettholdes. I denne sammenheng vil jeg avslutningsvis vise til fritak for elavgift på fjernvarmeanlegg og komiteens pålegg om ny vurdering av sluttbehandlingsavgiften på avfall. Vår ensidige i bruk av elektrisitet til oppvarming må raskere suppleres med varme produsert på andre minst mulig forurensende energikilder, transportert i fjernvarmesystemet. Våre vedtak i denne innstillingen er et viktig bidrag i denne sammenheng.

Det høres kanskje litt spesielt ut, men jeg har funnet det interessant og inspirerende å arbeide med avgiftsspørsmål. Det er egentlig bare mora mi som ikke liker de greiene der. Hun har ofte sagt til meg at det kunne kanskje vært åleiret å jobbe i en komite hvor man deler ut penger, istedenfor å rappe penger fra folk! Men noen må gjøre det også. Og det er jo tross alt inntekter til veldig mange gode formål som folk i denne salen ofte føler at det er for lite penger til. Så med litt vemod anbefaler jeg flertallets innstilling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (Frp): Dalheim skulle ha hørt på mora si! Jeg satt og så på TV her om dagen, og der, rett framfor meg, dukket representanten Erik Dalheim opp med sitt blide åsyn. Det var i TV2-programmet «Rikets tilstand». Han ble spurt om hvordan vi hadde fått et så vanvittig høyt avgiftsnivå på biler. Tar jeg ikke mye feil, svarte han: Det ble nå bare sånn. Det tror jeg ham på. Så mitt første spørsmål til Dalheim er: Hvordan kan vi nå få disse avgiftene ned igjen?

Forskjellen på å sitte i finanskomiteen for Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet er at for Fremskrittspartiet er det et mål å ta minst mulig skatter og avgifter fra befolkningen, mens for Arbeiderpartiet er det slik at bl.a. representanten Dalheim er satt til å skaffe penger til alt mellom himmel og jord.

Som jeg er representanten Dalheim opptatt av bil og bilbruk. Jeg har registrert at han flere ganger i komiteerommet har kommet tilbake som en slagen mann etter gruppemøtene, sist da han måtte gå inn for å fjerne denne varebilen. Som medmenneske synes jeg det er synd. Så jeg vil gjerne spørre Erik Dalheim om han kan fortelle meg hva slags følelser han sitter igjen med når han for Arbeiderpartiet har trumfet igjennom – og måttet legge fram – disse forslagene om økte skatter og avgifter, som fører til tap av arbeidsplasser, nå sist, men ikke minst, da han var med på å fjerne denne varebilen. Han må sitte igjen med blandede følelser, og det kunne godt både jeg og Stortinget få høre lite grann om.

Erik Dalheim (A): Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, er de pengene vi tar inn i form av skatter og avgifter, penger til veldig mange gode formål som et stort flertall her i Stortinget prioriterer.

Når det gjelder varebilen, med den kassa som Kenneth – Kenneth Svendsen, president! – kjenner godt til, er det klart at det er litt spesielt hvordan man jager etter å

lage avgrensninger slik at inntektene fra bilavgifter skal bli høyest mulig. Høye avgifter er et veldig godt incitament i forhold til å finne smutthull slik at en ikke skal betale det de fleste andre betaler. Jeg har blitt sitert i TV2 på at avgiftene bare blir sånn. Det er nå ikke så enkelt. Det er veldig bevisst når avgiftene bare blir sånn, og på varebiler har vi altså den litt spesielle situasjon at de som kjøper den type biler, betaler 20 pst. av det en kjøper av personbil gjør. Da er det klart at det er veldig mye god kreativitet knyttet til å komme innenfor rammene for å ha en varebil, selv om ingen, når en ser bilen utenfra, i det hele tatt føler at det er den type doning man kjøper rundt med.

Hvordan skal avgiftene kunne gå ned? Jeg tror den prosessen som skal gå fram mot 2003, vil føre til at de mest miljøvennlige og mest trafikksikre bilene blir billigere, på samme måte som den type biler ble billigere i avgiftssystemet da vi gjorde den store omleggingen i 1996.

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg vil berømme representanten Erik Dalheim som mannen som gjør jobben ingen andre liker, nemlig å argumentere engasjert og meget innsiktsfullt og en smule selvvironisk om avgiftenes fortreffelighet, men også deres nødvendighet og mange funksjoner i nasjonalbudsjettet og i nasjonal politikk. Jeg synes det er prisverdig at noen tør å profilere seg som avgiftspolitisk talsmann så tydelig i en politisk verden der det å sutre og skrike mest mulig på vegne av skattebetalerne i verdens rikeste land er en sport mange deltar i.

Dalheim husker sikkert våre felles ambisjoner da vi behandlet grønn skatt i 1998. Og vi gjør i dette budsjettet en retrett i så måte, fordi vi ikke har lyktes med å ta høyde for en del både distriktsmessige og næringsmessige effekter av de ambisjonene vi hadde da. Vi mente at forurenseren skulle betale, men forurenseren vil ikke, eller kan ikke, og det er miljøet som må betale. Vi har ikke funnet den rette måten å gjøre dette på. Vi har lært å gå forsiktigere fram, og i hvert fall ikke raskere enn vi vil forplikte oss selv til internasjonalt.

Vi gjorde mange gode grep i 1998 da vi behandlet dette, og vi hadde forhåpninger til Kyoto. Men som sagt, mange saker har gått langt tregere enn vi forutså og håpte på. Og regnværet synes ingen ende å ta.

Så jeg vil spørre representanten Dalheim om han kan komme med noen tanker om hvilke nye grep vi må gjøre for å få til et bedre grønt skattesystem, og også få til et mer bærekraftig næringsliv.

Erik Dalheim (A): Det å finne på helt nye ting i forhold til hvordan man skal få et bedre miljø, er naturligvis krevende. Men jeg tror vi kan ta utgangspunkt i den virkelighet at vi i Norge i utgangspunktet er nøkkelen til å bedre miljøet ytterligere, ikke bare i vårt land, men i en hel region. Og det knytter seg til at vi er en storprodusent av elektrisk kraft, som er lagret i demninger. Vi har altså elektrisk kraft på lager, hvilket ingen andre har. Og det er det ambisiøse prosjekt som går ut på å få på plass et system i markedet hvor man priser miljøkostnadene ved

produksjon av elektrisitet, som vil gi effekten i vårt system de fortrinn som det fortjener.

Jeg tror at veldig mange av de andre skrittene vi prøver å ta lokalt – dette å prøve å lirke oss på plass til å få på noe ekstra, eksempelvis elavgift på industrien – nesten er en nedvurdering av industriens kamp hver eneste dag i forhold til å konkurrere med naboen. Jeg tror veldig mange ting er i godt leie der. Men jeg tror vi i det store har noe å hente ved å evne å gjøre vårt store potensial av elektrisitet til det det bør være, nøkkelen til et bedre miljø knyttet til energiforbruk i en stor region.

Per-Kristian Foss (H): Vi har gjennom Dalheims hovedinnlegg nettopp hørt en mangeårig avgiftspolitisk talsmanns avskjedstale – med vemod og mange forbehold. Knapt noen representant har vel hatt og har så pass detaljinnsett i et komplisert avgiftssystem som nettopp representanten Dalheim. Samtidig har han en måte å tale for avgifter på som vel gjør uttrykket «avgifter med et menneskelig ansikt» ganske treffende (munterhet i salen). Derfor la jeg også vekt på det Dalheim kom med i sitt innlegg, nemlig en ganske klar advarsel mot det flertallet nå går inn for – en differensiert merverdiavgift. Det åpner for en intens lobbyvirksomhet – stikk i strid med hva merverdiavgiften var ment å være.

Jeg skjønner godt at Dalheim ikke ønsker sine kolleger i neste stortingsperiode lykke til. For å begrunne dette vil jeg ta et eksempel: Russisk kaviar må ha halv moms, mens barneklær må ha full moms. Eller man kan velge andre tilfeldige eksempler som at hamburgeren ute skal ha andre avgifter enn hamburgeren i butikken. Jeg syns faktisk det er et blindspor å gå inn for dette, selv om jeg registrerer at EU-motstandere med iver og entusiasme argumenterer for at også EU-land har gjort slike feil. Da kan jeg godt være raus og innrømme at det fins enda flere feil som er begått i EU-landene. Hvis man spør politikerne der om de har lyst til å gjøre dem om igjen, får man et relativt entydig svar, nei, det har de slett ikke lyst til. Men vi gjør det altså.

Jeg syns også det er trist at Arbeiderpartiet gir sin avgiftspolitiske talsmann – ja, en som faktisk tør å si i Stortinget at han har ansvaret for avgiftene hos Arbeiderpartiet – den avskjedshilsen å svare ham med å gjøre akkurat det motsatte av det Dalheim tilrådde så sent som i vår, da han sa: «Arbeiderpartiet vil halvere avgiften på sprit og innføre en ny svakpils som skal koste under ti kroner flasken.»

Erik Dalheim (A): Jeg vil takke representanten Per-Kristian Foss for kollegiale, hyggelige ord, og jeg vil avslutte denne lille seansen knyttet til avgifter med å si at jeg er enig i Per-Kristian Foss' innlegg! (Munterhet i salen)

Presidenten: Det var slutten på dette replikkordskiftet.

Den reglements-messige tida for kveldsmøtet er snart omme. Presidenten vil foreslå at ein held fram med forhandlingane – og ser det som vedteke.

Marit Tingelstad (Sp): Siden innlegget til vår parlamentariske leder, Odd Roger Enoksen, tok for seg de store trekkene i budsjettet, vil jeg konsentrere mitt innlegg om utdanning.

Et gammelt ordtak lyder slik: Det er dyrt å være fattig. Jeg har lyst til å skrive det om litt og si at det kan bli dyrt for Norge å være rik dersom vi ikke vet å bruke penge-rikdommen på langsiktig investering som forskning og utdanning. For kunnskap er selve nøkkelen til å videreutvikle velferdssamfunnet, ikke minst i en tid da samfunnet blir mer mangfoldig og den enkeltes valgmuligheter er større enn noen gang.

Det er ingen mening i at Norge skal ligge nederst på rankinglista for OECD-land hva gjelder forskningsinnsats. Jeg ble både overrasket og skuffet over at Regjeringen ikke hadde lagt inn mer midler på dette området, særlig etter de sterke føringene som Arbeiderpartiet gav da de var i opposisjon. Statsråd Giske mener at universitetene overdriver i sine uttalelser om det dårlige budsjettforslaget. Det er ikke sentrumpartiene enig i, og vi har heldigvis fått gjennomslag for en betydelig økning. 210 mill. kr mer til universitetene vil bety at studieplasskuttene ikke blir gjennomført, og at ressurser til grunnforskningen dermed bedres. Med alle de åpne studiene som fins ved universitetene, ville de forslåtte kuttene gitt svært uheldige konsekvenser.

Forsknings- og utviklingstiltak i norsk næringsliv er for dårlig til å få til nødvendig nyskaping, og Norge ligger langt etter våre naboland. I budsjettavtalen vises det til Hervik-utvalgets innstilling, og Regjeringen foreslår en ny tilskuddsordning. Det synes vi i Senterpartiet er bra, og videre er det bra at Regjeringen skal komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett med videre oppfølging for å bedre FoU-innsatsen.

Budsjettforliket førte også til en økning for høgskolesektoren. Som vi vet, er høgskolene et svært viktig instrument i regionalpolitisk sammenheng. Studieplasskuttene ble ikke så dramatiske som Regjeringen ønsket, og omstillingsprosessene kan intensiveres. Alle tilgjengelige statistikker og prognoser sier at Norge får betydelig mangel på ingeniører, anslagsvis 10 000–15 000 i løpet av en åtte-tiårs periode. Tilgang på kvalifiserte ingeniører vil bli en kritisk faktor for framtidig verdiskaping i industri og næringsliv for øvrig, uttaler flere fagmiljøer. Det er etter mitt syn derfor kortsiktig å redusere studieplasser nå.

Senterpartiet er godt tilfreds med at vi har fått gjennomslag for mer penger til forkurs for ingeniørstudiet. Folk med fagbrev eller videregående kurs fra videregående skole er potensielle søkere til disse kursene. Erfaringer viser at det er stor interesse og oversøking til forkursene, og de aller fleste studenter går over på ulike ingeniørstudier. Skal Norge bli noe mer enn en råvarena-sjon, må vi satse mer på teknologifag der realfagene er selve grunnplanken.

Statsråd Giske vil ha en FRISK skole, og det kan Senterpartiet støtte ham i, men det betinger at skolen får de nødvendige rammebetingelsene. Dessverre skjer det i disse dager harde kutt på kommunebudsjettene som ram-

mer nettopp skolen, og mange grendeskoler blir lagt ned utover det ganske land. Dette får dramatiske konsekvenser for både læringsmiljøet og bosettingen.

Senterpartiet er glad for at det ble en ytterligere økning til kommunene på 1 250 mill. kr. Dette kan forhåpentligvis bidra til at vi får friske skoler i friske lokalsamfunn. Der er skolen det sentrale møtepunktet langt utover det å være opplæringsarena.

Sentrumsregjeringen foreslo i fjor og fikk Stortingets tilslutning til en tiltakspakke med sikte på kvalitetsutvikling i grunnskolen, med særlig vekt på ungdomstrinnet. Denne skolepakken skal bl.a. gi kompetanseheving for lærere, alternativ timeressursfordeling og IKT-satsing. Det er gledelig at skolepakken videreføres i statsbudsjettet, og at den økes nå etter budsjettforliket med 25 mill. kr.

Det er mange sammenfallende syn på kvalitetsutvikling for skolesektoren mellom sentrumpartiene og Arbeiderpartiet, men det er også klare forskjeller. Følgende sitat fra arbeiderpartifraksjonens særmerknad i innstillingen lyder:

«Utlånsordningen» – av skolebøker – «bidrar også til å fremme pedagogisk nytenkning og kvalitetsutvikling i skolen, der elev og lærer samarbeider.»

Dette er etter mitt syn en grov overdrivelse, for å si det forsiktig. Mine referanser fra videregående skoler har helt andre beskrivelser av utlånsordningen, men det lar jeg ligge i denne omgangen.

For Senterpartiet betyr kvalitet i skolen et optimalt læringsmiljø der hver enkelt elev får tilpasset opplæring, og der lærelysten og kreativiteten stimuleres slik at den enkelte kan føle mestring, kort sagt at en lykkes. Det er et godt stykke igjen før dette målet er nådd, men vi må aldri fire på disse høye ambisjonene for våre kommende generasjoner.

Statsråd Sylvia Brustad: Det er bred oppslutning i det norske folk om at rettferdig fordeling er et viktig mål, og at det offentlige bør ha et stort ansvar for velferdstilbudet for å sikre en mest mulig rettferdig fordeling.

Samtidig stiller befolkningen krav til standarden på det offentlige tilbudet og til at kvaliteten er god. Jeg synes det er bra at folk ikke finner seg i at vi har skoler med dårlig inneklima, at folk ikke finner seg i at det i en del kommuner fortsatt er mangel på sjukehjemsplasser, eller at det er 70 000 unger som er fattige etter vår målestokk. Jeg er glad for at flertallet av det norske folk slår ring om de verdiene som ligger i et trygt velferdstilbud for alle.

På denne bakgrunn er jeg også svært fornøyd med neste års budsjett som kommer til å bli vedtatt her i Stortinget. Både i Regjeringas forslag til budsjett og i det endelige budsjettforliket med sentrumpartiene prioriteres offentlig velferd. Det er riktig i en situasjon hvor den private velferden er stor, samtidig som mange kommuner sliter med å sikre et godt tilbud til sine innbyggere. Dette er omfordeling fra privat rikdom til mange kommuner som har det vanskelig.

Når inntektene til kommunesektoren øker med reelt sett 5 milliarder kr i forhold til utgangspunktet i kommune-

økonomiproposisjonen, og kommunesektoren i tillegg blir kompensert for arbeidstidsavtalen for lærere og utvidet ferie med 3,4 milliarder kr, og budsjettforliket dessuten medfører at kommunesektoren blir kompensert også for økte utgifter til barne- og etterlattepensjoner, er det grunn til å si at det er et meget godt kommuneopplegg som kommer til å bli vedtatt her i Stortinget. Det er et opplegg for 2001 som vil kunne gi rom for økt aktivitet og bedre tjenestetilbud i kommunesektoren. Men så er det også slik at kommunene selv må bidra med nødvendige omstillings- og effektiviseringstiltak.

Det er en del kommuner som sliter, enten fordi de er truet av stor fraflytting eller fordi de opplever stor befolkningstilvekst. Dette, og det faktum at noen kommuner er i en vanskelig situasjon på grunn av gjeld, er forhold som vi vil komme tilbake til i forbindelse med kommuneopplegget for 2002, som presenteres til våren.

Jeg er glad for at det er bred politisk enighet om hovedtrekkene i kommuneopplegget for neste år, og jeg vil også legge til for distriktspolitikken. Men det er noen unntak fra det, og jeg vil spesielt bruke noen ord på Fremskrittspartiet. Med deres opplegg ville distriktskommuner både på Vestlandet og i Nord-Norge oppleve stor inntektssvikt. Dette igjen ville få store konsekvenser for driften av barnehager, skoler, skolefritidsordningen, eldreomsorg og annen kommunal drift. Foruten at folk ville merke dette i sin hverdag, ville konsekvensen sannsynligvis også være at enda flere i større grad ville flytte fra Utkant-Norge til pressområdene rundt de store byene. En slik avvikling av Distrikts-Norge er dårlig nytt for dem som bor i fylker som Finnmark og i resten av Nord-Norge, samt små kommuner omkring i Sør-Norge, som også ligger i distriktene.

Disse endringene jeg nå viser til, er forståelige når man leser Fremskrittspartiets program. De tilgodeser ikke distriktene, men ønsker lavere skatter og mindre overføringer, som vil føre til et dårligere offentlig tilbud. Likevel har Fremskrittspartiet hevdet når de har blitt konfrontert med sin usosiale profil på kommuneøkonomiopplegget, at konsekvensene er av en slik art at det ikke slår negativt ut for kommunene. De skriver nemlig i sin innstilling:

«Den dynamiske virkningen av Fremskrittspartiets samlede opplegg vil mer enn kompensere for dette inntektstapet gjennom redusert prisvekst og redusert lønnsstigning».

Mange fine ord, men hvor er dokumentasjonen på at dette vil skje? Fremskrittspartiet skaper teoretiske scenarier hvor det i realiteten er folks hverdag som ofres for deres skattelette og for deres negative omfordelingspolitikk.

Også Fremskrittspartiet må bl.a. forholde seg til en sterkt begrensende faktor som legger bånd på oss andre i Stortinget, men som også gjør Fremskrittspartiets såkalte dynamiske virkning lite troverdig, nemlig mangel på arbeidskraft. Vi mangler sykepleiere, lokførere, butikkpersonale, IT-eksperter, ingeniører, bussjåfører, barnehagelærere samt ufaglært arbeidskraft. Hva har Fremskrittspartiet tenkt å gjøre med det? De vil kutte i arbeidsmar-

kedsetatens budsjett, noe som er det viktigste og mest effektive virkemidlet vi har i forhold til å få innvandrere, sosialhjelpmottakere og andre utsatte grupper i arbeid. Dessuten vil de begrense innvandringen så mye som mulig. Mangelen på arbeidskraft vil neppe bli et mindre problem i framtida, uten at det ser ut til å bekymre Fremskrittspartiet særlig mye.

Hans J. Røsjorde hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (Frp): Det er ingen tvil om at Arbeiderpartiet og sentrum sammen har bidratt til å gi det norske folk en av tidenes største skatte- og avgiftsøkninger, for neste år. Det jobbes nå iherdig for å innbille folk flest at høyere skatter og avgifter er det eneste saliggjørende for norsk økonomi. Det totale skatte- og avgiftstrykket for neste år øker merkbart både for næringsliv, for lønnsinntakere og for by og land. Arbeiderpartiet jubler altså over å ha fått til tidenes største skatte- og avgiftsøkning.

Jeg merket meg bl.a. at finanskomiteens leder avsluttet sitt hovedinnlegg med å si at budsjettavtalen bringer Norge fremover. Ja vel. Hva er å bringe Norge fremover? Burde ikke det bl.a. være å tilrettelegge for bedre vilkår for bosetting og verdiskaping i Distrikts-Norge, som altså er kommunalministerens ansvarsområde?

Brustad beskyldte Fremskrittspartiet for å ville avfolke distriktene. Men nettopp kommunalministeren har tidligere slått fast at et konkurransedyktig næringsliv er avgjørende for bosetting i distriktene. Flere distriktskommuner opplever daglig fraflytting på grunn av mangel på arbeidsplasser, og ikke først og fremst mangel på arbeidskraft, slik hun prøvde å fremstille det. Tror altså ikke statsråden at nyetableringer i Distrikts-Norge nå vil bremse neste år på grunn av denne konjunkturavgiften på næringsbygg? Tror hun at konjunkturavgiften på næringsbygg ikke vil påvirke etableringslysten i Distrikts-Norge i det hele tatt? Er det slik at denne konjunkturavgiften på næringsbygg på 10 pst. er god distriktspolitikk, og at dette er en fordel for jobbskaping i Distrikts-Norge? Jeg bare undres på det, og det bør hun svare på, når hun kritiserte Fremskrittspartiet så omstendelig i sitt innlegg.

Statsråd Sylvia Brustad: Det er mange forskjeller på Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet. En av de største forskjellene vil jeg si er at vi har en totalt forskjellig fordelingspolitikk. Der Fremskrittspartiet er mest opptatt av å gi skattelette til noen av dem i dette landet som har det best, er Arbeiderpartiet opptatt av at vi også har penger til fellesskapet, til å bruke for å hjelpe noen blant oss som har det aller dårligst.

Det er faktisk slik at den regninga som Fremskrittspartiet sender til mange for at noen av de rikeste skal få enda mer skattelette, betyr at folk i andre land som har det dårligst i verden, får mindre i bistand fra Norge hvis Fremskrittspartiet skulle ha bestemt. Det ville bety at de

som er sjuke, og særlig de som er langtidssjuka, ville få mindre i sjukepengar hvis Fremskrittspartiet skulle ha bestemt. Det ville bl.a. bety at vi hadde fått færre velferdstilbud rundt omkring i kommunene, både når det gjelder barnehager, skoletilbud, helse, eldre og andre ting, som Fremskrittspartiet sier at det blir mer av. Det er det som er konsekvensen av det kommuneopplegget som Fremskrittspartiet har presentert her i dag.

Dessuten er det også slik at høyst sannsynlig ville Fremskrittspartiets økonomiske opplegg som er presentert i dette budsjettet, føre til at renta ville øke. Vi vet hvem det er som taper på det. Ikke minst er det de som er dårligst stilt, som taper på at renta går opp.

Jeg må også si, i forhold til Fremskrittspartiets distriktpolitikk, som representanten Andersen her var særdeles opptatt av, at når Fremskrittspartiet går inn for å kutte Nord-Norge-tilskudd, regionaltilskudd, ekstraordinært skjønn osv. er det vel ingen tvil om hvilke kommuner i dette landet som blir mest rammet av det. Det er nettopp kommuner i vår nordligste landsdel. Det er særlig små distriktskommuner som ville bli rammet av den politikken Fremskrittspartiet har lagt opp til, og det går det ikke an å si er en styrking av Distrikts-Norge. Det er tvert imot det motsatte. Derfor står jeg fast på at Fremskrittspartiets opplegg er en dårlig politikk, også i forhold til Distrikts-Norge.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Kommunane er pressa, mens kommunalministeren og andre i Regjeringa fortel at kommuneøkonomien er betra med fleire milliardar. Det er for så vidt ikkje usant, men kommunepolitikarane slit likevel faktisk med at dei må skjera ned på velferdstilbodet i svært mange kommunar.

La oss ta eit eksempel. I Austrheim kommune i Hordaland hadde dei det siste året ein lønsvekst på 8 pst. Det overskrir sjølv sagt langt aukinga i kommunaløkonomien på makronivå, som vel er på ca. 2 pst. same korleis ein reknar det. Dermed må kommunepolitikarane skjera ned med omsyn til omsorg, skule og det meste. Sjølv om det ikkje slår likt ut i alle kommunar, slår det faktisk slik ut i veldig mange kommunar, for eg trur ikkje at Austrheim er utypisk.

Det er klart at dei er glade for forliket, at det inneber 1,25 milliardar kr i forbetringar for at bostøtta kan halddast oppe, og for at det vert litt meir til veg. Men dei sit igjen med ein slags svarteper når kommunalministeren presenterer budsjettet som eit lyft for kommunane. Forventningspresset om betre velferdstenester aukar, men lokale politikarar kan ikkje innfri dette. Alt dei no ber om, iallfall til meg, er at regjering og storting fortel at kommunane med dette budsjettet faktisk må skjera ned og kutta i velferdstilbud.

Vil kommunalministeren i tida som kjem, fortelja folk kva budsjettet vil bety mange plassar på kommunalt nivå?

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg har aldri lagt skjul på at det er en del kommuner i landet vårt som av ulike grunner er i en vanskelig økonomisk situasjon, og at kommunene har fått tilført flere oppgaver enn vi pengemessig

har greid å følge opp med også fra Stortingets side. Jeg står likevel fast ved at kommuneopplegget til neste år faktisk er et av de beste som har vært på svært mange år. Og jeg er glad for at det er blitt enighet mellom sentrum og Arbeiderpartiet om et kommuneopplegg som vi står felles om, som innebærer en betydelig styrking av kommunesektoren neste år, og som vil bety bedre velferdstilbud for våre innbyggere. Jeg håper også at det i noen sammenhenger kan bli litt mindre egenandeler, f.eks. i forhold til barnehager.

Jeg tror det er viktig å huske på at det vi gjør ekstraordinært nå, som ikke er gjort på over ti år, er at vi går inn og kompenserer i forhold til lønnsoppgjør, i forhold til lærere, og i forhold til ferie. Det mener jeg selvfølgelig er helt riktig at vi gjør, men det er også noe som vi gjør som et ekstra løft i tillegg til de 5 milliarder kr som kommunesektoren får.

Vi skal selvfølgelig også følge opp situasjonen i Kommune-Norge i den kommuneøkonomiproposisjonen som vi kommer tilbake til Stortinget med i mai, og da får vi rikelig anledning til å diskutere dette videre. Men jeg mener at kommunene med det opplegget som vil bli vedtatt her i morgen, har gode muligheter til å lage gode tilbud for sine innbyggere.

Erna Solberg (H): Jeg tror statsråden vil oppleve at virkeligheten ikke er slik som hun håper når det gjelder barnehageprisene. Det er jo slik at det budsjettopplegget som blir vedtatt, iallfall for de som har barn i privat barnehage, ikke kommer til å dekke de kostnadsøkningene som ligger inne når det gjelder summen av avgiftsøkninger som slår ut også for private barnehager. Og her har vi nok et eksempel på at Arbeiderpartiet, i tillegg til ved de fire budsjettalternativene der de enten har vært med på budsjettet eller i opposisjon, ikke har klart å levere et budsjett som reelt sett får barnehageprisene ned. Det er bare prat, prat og prat, og det er mange symboler og ikke noen gjennomføringskraft.

Budsjettforliket har endret premissene for kommuneøkonomien i forhold til Regjeringens opplegg. I Regjeringens opplegg var avgifts- og skatteøkningene først og fremst lagt på ting rettet mot næringslivet, og så i tillegg kom moms inn. Nå har man endret hovedstrukturen ved at betraktelig mer av avgiftsøkningen og inntektsdekningen er lagt på områder som vil gi generell prisstigning i Norge. Det betyr i praksis at handlingsrommet for kommunene og den bevilgningen som blir gitt, blir mindre enn det som var Regjeringens opplegg, som er i tråd med det opplegget Høyre og Arbeiderpartiet ble enige om i forbindelse med kommuneøkonomiproposisjonen i vår.

Jeg har lyst til å få statsrådens kommentarer til om hun har vurdert virkningene i forhold til prisstigningen, virkningene i forhold til ekstra elavgift, altså virkningene i det indirekte systemet på det mindre handlingsrommet.

Men det er også slik at når man nå har innført moms på alle typer tjenester, fremstår momskompensasjonssystemet som et problem i forhold til kommunesektoren, fordi det bare er knyttet til fire kategorier tjenester, mens

kommunene nå altså kommer i det vanlige dilemmaet, en situasjon der de spør: Skal vi velge egenprodusert, eller skal vi kjøpe tjenester på dette området? Budsjettoplegget nå medfører at det blir ulik konkurranse.

Vil statsråden se på mulighetene for å endre kompensasjonssystemet for merverdiavgift i forhold til kommunene?

Statsråd Sylvia Brustad: La meg først få si at jeg ikke er enig i den beskrivelsen som representanten Solberg her hadde, verken av Arbeiderpartiets politikk eller av det som skulle være resultatet av det forliket som vil bli vedtatt i morgen.

La meg også si – først når det gjelder barnehager: Representanten Solberg sier om Arbeiderpartiet at når vi snakker om barnehager, er det «bare prat, prat og prat», men vi hadde, så vidt jeg husker, under regjeringa Jagland i løpet av ett år utbyggingsrekord når det gjaldt antall barnehager.

En av årsakene til at prisene på barnehager har økt – jeg skal ikke trekke opp en debatt som vi har hatt mange ganger i denne salen – er kontantstøtten, som vi alle sammen kjenner til, og den kan vi være enige eller uenige om. Men det er et klart mål å få barnehageprisene ned, og når vi går inn med økt statstilskudd til barnehager, er det også å håpe at prisene etter hvert går ned, selv om jeg vet at flere private barnehager er i en spesiell situasjon.

Når det så gjelder spørsmålet om handlingsrommet for kommunesektoren, vil jeg bare gjenta det jeg har sagt, at med det budsjettforliket som vil bli vedtatt i morgen, hvor det legges på 1,25 milliarder kr mer enn det Regjeringa har foreslått, vil det ikke bli mindre, men større handlefrihet for kommunene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Erik Monsen (Frp): I spørretimen sist onsdag spurte representanten Sponheim statsministeren om han ikke syntes budsjettforliket var bedre enn Regjeringens forslag. Det syntes statsministeren naturlig nok ikke. Men svaret er jo at begge er like ille, det er bare et spørsmål hvor en ser det fra. Begge legger økte byrder både på næringslivet og innbyggerne i dette landet i en periode hvor statens inntekter er rekordhøye, og mange har problemer med å forstå at denne nærmest ufattelige statlige rikdom nødvendigvis må føre til økte skatter og avgifter for befolkningen. Økt moms, økt elavgift og en kraftig økning i boligsikten rammer uten hensyn til inntekt, og rammer de med lavest inntekt hardest. Når vi vet at kommunestyrene rundt omkring i landet nå også sitter klare til å øke VAR-avgiftene, for de fleste kommuners del langt utover den generelle prisstigningen, er det lite å glede seg over for de fleste av oss neste år.

Mye fantasi og energi er lagt ned i arbeidet med å finne måter å øke byrdene på for folk flest, mens lite eller ingenting er gjort for å finne måter å la folk få del i den statlige rikdommen på, uten å øke presset i økonomien. At dette er mulig, har mange økonomer påpekt.

Det er åpenbart riktig, som flere kommentatorer har pekt på, at det beste ved denne budsjettavtalen er at den har synliggjort skillene i norsk politikk på en klarere måte, med Arbeiderpartiet og sentrumpartiene, som står for skatte- og avgiftsøkninger for folk flest, på den ene siden, og Fremskrittspartiet og Høyre, som ønsker betydelige lettelser i de samme skatter og avgifter, på den andre siden. Dette vil gi velgerne klarere alternativer.

Så noen ord om kommuneøkonomien. Kommuneøkonomien blir brukt som et samlebegrep både i innstillingen og i debatten på en slik måte at en kan få inntrykk av at økonomien er noenlunde lik i alle kommuner – og like dårlig overalt. Men det er jo langt fra sannheten. Det er faktisk svært store forskjeller i inntekt mellom norske kommuner.

Ytterpunktene er Sandefjord på 85 pst. av landsgjennomsnittet og Bykle på 372 pst. Da blir det åpenbart for meg at uttrykket «kommuneøkonomien» bare bidrar til å avspore debatten og til å dekke over det dette egentlig burde dreie seg om, nemlig de store, politikerskapte, forskjellene kommunene imellom.

Både Arbeiderpartiet og sentrumpartiene har nesten likelydende merknader om kommuneøkonomien i finansinnstillingen, hvor de sier, og jeg siterer fra Arbeiderpartiets merknad:

«Disse medlemmer vil understreke at et likeverdig tjenestetilbud over hele landet er målet», og fra sentrumpartiens merknad:

«Det overordnede målet for inntektssystemet må være å bidra til et likeverdig kommunalt og fylkeskommunalt tjenestetilbud i alle deler av landet.»

Ut fra disse aldeles utmerkede formuleringer er det interessant å se på hvordan det systemet disse partiene har utviklet, virker i praksis.

Rammesystemet består av en rekke tilskudd: innbyggertilskudd, som er gitt på objektive kriterier, Nord-Norge-tilskudd, som, som navnet sier, bare blir gitt til kommuner i Nord-Norge, regionaltilskudd, som skal ta vare på de små kommunene i distriktene, skjønnstilskudd, som ingen riktig vet hvordan prioriteres, og et hovedstadstilskudd, som henger sammen med overføringen av bedriftsbeskatningen til staten. For å se hvordan dette systemet virker i praksis kan et eksempel være ganske klargjørende.

Alta kommune i Finnmark og Kristiansund i Møre og Romsdal har begge ca. 17 000 innbyggere. Innbyggertilskuddet gir Alta 111 mill. kr og Kristiansund 120 mill. kr. Dette er altså det kommunene får etter objektive kriterier, og som skal gi grunnlag for et likt tjenestetilbud. Nord-Norge-tilskuddet bygger på politisk synsing og gir Alta 93,5 mill. kr. Over skjønnstilskuddet får begge kommunene omtrent det samme, ca. 12 mill. kr. Så mens det etter de objektive kriteriene er slik at Kristiansund fikk 9 mill. kr mer enn Alta, sørger inntektssystemet for at Alta får 83 mill. kr mer enn Kristiansund. Men det er ikke slutt ennå. Alta kommune betaler ikke arbeidsgiveravgift for sine ansatte, mens Kristiansund betaler 14,1 pst. av hele sin lønnsmasse til staten. Dette sparer Alta for i overkant av 31 mill. kr og skaper altså en inn-

tektsforskjell mellom disse to kommunene på 114 mill. kr i året. Da er det ikke så rart at vi i Dagsrevyen i dag så en forsker sitte og fortelle at de rikeste kommunene i Norge finner vi i Finnmark, og at det er de som er dårligst i stand til å utnytte de inntektene de har, og egentlig ikke har noe særlig bedre tjenestetilbud enn resten av kommunene i landet.

Her er det betydelig avstand mellom retorikk og handling. Hva mener egentlig disse partiene? Mener de det de sier, eller mener de det de faktisk gjør?

Fremskrittspartiet ønsker en nedbygging av både Nord-Norge-tillegget, regionaltilskuddet og skjønnstilskuddet, og vil føre pengene over til innbyggertilskuddet slik at det blir mulig å nærme seg det målet som både Arbeiderpartiet og sentrum sier de har. Fremskrittspartiet ønsker primært å nå dette målet på en annen måte, ved å stykkprisfinansiere de viktigste kommunale tjenestene som skole, helse og omsorg som et statlig ansvar, men innenfor dagens system er en rask omlegging helt nødvendig.

Jeg viser til Innst. S. nr. 38 og tar opp forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, i den innstillingen.

Presidenten: Per Erik Monsen har tatt opp det forslag han refererte til.

Torstein Rudihagen (A): Mange opplever statsbudsjettet mest som tal og lite politikk. Men dei ulike statsbudsjettalternativa som nå ligg føre, synleggjer og konkretiserer så visst òg dei ulike partia sin politikk, sine verdiar og mål. Klarare enn på lenge ser vi skiljelinene i norsk politikk. Det er bra for vitaliseringa av den politiske debatten, og det er bra for folk som skal gi si tilslutning til den eine eller andre retninga.

Venstresida i norsk politikk, med oppslutning frå sentrum, vil fordele og auke offentleg velferd basert på fellesskapsløysingar. Vi vil styrkje offentleg sektor gjennom omstilling og økonomisk vekst som eit verkemiddel for å få dette til. Høgresida, særleg Framstegspartiet, vil bygge ned offentleg sektor og i aukande grad gjere velferdstenester til kjøp og sal. Ja, i Framstegspartiet sitt budsjettforslag vil dei også bygge ned distriktpolitiske verkemiddel og svekke kommuneøkonomien. Landbruket i distrikta skulle det bli att passe mykje av om dei fekk rå, og kva ville det bli att av tiltak for arbeidsledige, skulefritidstilbod og arbeidstakarane sine rettar til m.a. sjukeløn, for å nemne noko?

Regjeringa sitt budsjettforslag hadde nokre klare mål: Vi skulle satse på meir rettferdig fordeling ved at dei som har mest frå før, må yte meir til fellesskapet. Utjamningsmeldinga som blei lagd fram av regjeringa Bondevik, viste klart at inntektsforskjellane blei større på 1990-talet. Dette skuldast ikkje auka forskjellar i løn for arbeid, her har solidaritetsalternativet gjort jobben sin, men det skuldast auka forskjellar i kapitalinntekt. Frå 1990 til 1997 har utbetalt aksjeutbytte til personlege skattyttarar auka frå 1,5 milliardar kr til 17,7 milliardar kr. I dag er det slik at dei 5 pst. rikaste tek imot 90 pst. av alt aksjeutbytte. Solidaritetsalternativet baserer seg på tre pilarar:

Budsjettpolitikken skal sikre sysselsettinga, pengepolitikken skal sikre stabil krone over tid, og inntektspolitikken skal ta ansvaret for ei moderat lønsutvikling. Skal vi vidareføre solidaritetsalternativet, noko som krev forståing for og tilslutning til moderate lønsoppgjer, må dei som har gjort seg rike på kapitalinntekter, yte meir til fellesskapet.

Vi vil vidare betre sjukehustenestene og andre helsestenester, psykiatritilbod, eldreomsorg, utdanning, forskning, barnehagetilbod, kommunesektoren – ja, i det heile auke satsinga på fellesgodene. Trass i ein enorm auke i sjukeløn og uføretrygd vil ein slå ring om dei opparbeidde rettane. Denne auken i trygdeutbetalingane må vi etter mi meining møte med tiltak som gir større moglegheit til å delta i arbeidslivet, òg for dei som har nedsett arbeidsevne. Større fleksibilitet i arbeidslivet og tiltak overfor næringslivet og det offentlege for å tilsette dei som ikkje kan yte full innsats, må til. Det vil gi desse gruppene eit meir meningsfullt liv, men det er òg nødvendig for verdiskapinga i ei tid med mangel på arbeidskraft, og det er nødvendig om ikkje utgiftene til folketrygda skal halde fram med å auke i det omfanget ein nå ser.

Vi vil òg i vår rikdom styrkje den internasjonale solidariteten og auke bistandsmidlane. Det kan vere at ikkje alle bistandsmidlane alltid har vore rett og effektivt brukte. Men mange her har fått høve til å reise og har sett korleis desse midlane har nådd fram og verkeleg gitt hjelp til dei fattigaste av dei fattige og ofte vore det einaste som har gitt dei overlevingsmoglegheiter. Det avslører Framstegspartiet sitt verdisyn og deira vilje til å hjelpe dei svakaste når dei føreslår eit kutt på nær 7 milliardar kr i forhold til Regjeringa sitt framlegg.

Budsjettet skulle medverke til å gi alle like moglegheiter til arbeid, utdanning og velferdstenester, uavhengig av geografiske, sosiale eller andre føresetnader. Målet er ei betre fordeling til alle av det vi i fellesskap skaper. Vi veit at vi har eit godt velferdssamfunn, men det er ikkje godt nok for alle. Vi kan ikkje i vårt rike samfunn akseptere at sjuke og eldre ikkje får den behandlinga og omsorga dei har krav på. Vi kan ikkje akseptere at tusenvis av unge ikkje har moglegheit til å ta del i dei tilboda som unge normalt får, på grunn av fattigdom. Skal vi kunne prioritere og gjere noko for desse gruppene, må vi fordele goda som vi har, betre. Men skal vi fordele, må næringslivet vårt vere konkurransedyktig i ein stadig meir internasjonal økonomi. Derfor må vi halde kostnadsnivået under kontroll. Pøser staten ut for mykje av oljepengane, stig etterspørselen etter alle slag varer og tenester, og i ei tid med mangel på arbeidskraft stig da kostnadene. Så må Norges Bank dempe denne etterspørselen med å heve rentene, og dermed taper vi alle. Eg ser at nokon hevdar at både Regjeringa sitt budsjettforslag og forliket mellom Arbeidarpartiet og sentrum er eit næringsfiendtleg opplegg. Til det er å seie at det viktigaste for næringslivet er nettopp å halde kostnadsnivået under kontroll. Det er ikkje berre ein sosialøkonomisk teori, men det burde erfaringane frå førre tiåret ha lært oss. Etter år med stor arbeidsløyse, konkursar i næringslivet og gjeldskrise for mange var det nettopp solidaritetsalterna-

tivet som fekk Noreg på fote att. Det var lett å få forståing for å redusere arbeidsgjevaravgifta med 2,6 prosentpoeng i 1993 da næringslivet så absolutt trong det, men det blir reagert sterkt frå dei same gruppene når det kjem forslag om ei konjunkturavgift på 1,5 pst. når det er behov for å dempe presset i privat sektor og samtidig skape rom for styrking av fellesgoda.

Skal ein lukkast med å gi meir offentleg velferd og sikre ei meir lik fordeling, må ein gjere nokre grep som hentar inn pengar frå dei aller rikaste, og bremse på veksten i privat sektor. Derfor kom m.a. forslaget om skatt på aksjeutbytte og konjunkturavgifta. Vi har fått ei budsjettavtale med sentrum. Det er rett, og det er bra for landet. Budsjettavtala viser at vi står saman om auka satsing på viktige velferdsområde som helse, eldreomsorg, skule og barnehage, meir rettferdig fordeling nasjonalt og internasjonalt, lette i skatten på lågare arbeidsinntekter og auking i bistandsmidlane, og tryggleik for arbeid og personleg økonomi ved ansvarleg bruk av oljeinntektene for ikkje å auke presset mot arbeidsplassane og renta. Skatt på aksjeutbytte er i behald, om enn med noko mindre skatteprosent. Etter mitt syn var Regjeringa sitt forslag om konjunkturavgift eit godt konjunkturdepande verkemiddel som fordelte verknadene på heile næringslivet, ikkje berre konkurranseutsett næringsliv. Men avtala om konjunkturavgift på 10 pst. på næringsbygg og ein reduksjon i avskrivingsssatsane har òg mykje av den same verknaden.

Partane er òg samde om prinsippet for ei ny skattereform. Meir rettferdig fordeling, nøytralitet mellom ulike investerings- og finansieringsformer og former for verksemd, ei effektiv skattlegging av kapitalinntekter, tilnærming mellom skattlegging av kapital og arbeid slik at delingsmodellen dermed blir avvikla, er prinsipp som er svært riktige og viktige for eit rettferdig skattesystem.

Nå er det slik at i eit budsjettkompromiss må ein både gi og få, og derfor er det ikkje alt i ei slik avtale som eg for min del er like godt nøgd med. Vårt forslag hadde ein betre fordelingsprofil, og da er det bra at ein òg innanfor enkelte område går i riktig retning. Budsjettavtala har gått inn i momsreforma, og ein har funne det mogleg å sjå bort frå reiseliv med skiheis og andre opplevingstilbod når det gjeld moms. Det er eg veldig glad for. Mykje av reiselivet ville nok godt kunne levd med ein redusert momssats, men det er den ferie- og fritidsbaserte reiselivsnæringa i distrikta med marginal økonomi som er mest sårbar. Det er samstundes ei næring som har eit vekstpotensial som Distrikts-Noreg sårt treng.

Samla sett vil det bli eit godt budsjettopplegg som i morgon blir vedteke.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Erik Monsen (Frp): Det går klart fram både av dette og av tidlegare innlegg i dag at det er Framskrittspartiet som er utpekt til Arbeiderpartiets hovedmotstander, og det lover jo godt for året som kommer.

Representanten Rudihagen og jeg er enige om én ting, og det er at de budsjettene som er lagt fram, tydeliggjør

de politiske forskjellene. Det synes jeg er bra. Vi går inn i et år hvor det er valg, og hvor det på en måte er tydeligere skiller. Det norske folk har derfor et enklere valg i dette valget enn de har hatt på kanskje mange år.

«Rettferdig fordeling» er de honnørordene som blir brukt, særlig fra Arbeiderpartiet. I det ligger antakelig at de ønsker å fremstå som at de fører en slags Robin Hood-politikk, hvor de tar fra de rike – som også representanten var inne på – og gir til de fattige. Jeg ser at i budsjettforliket ligger for så vidt dette å ta fra de rike, men jeg har store problemer med å finne hvor man gir til de fattige. Det var jo hovedgrunnen til Robin Hoods popularitet.

Jeg vil spørre: Hvor ligger gavepakken til de fattige i dette budsjettet? Også de som ikke har veldig god økonomi, får økt elavgift, også de som har egen bolig – og ganske mange med lav inntekt har egen bolig – får økt boligskatt, de får også økt moms, og de som skulle være så heldige å ha bil, får også økt årsavgift.

Torstein Rudihagen (A): Eit av hovudgrepa i budsjettforslaget frå Regjeringa var at ein skulle styrkje dei offentlege tenestene og gi alle eit så likt tilbod som mogleg, både når det gjeld utdanning, eldreomsorg, helse-teneste, barnehagetilbod osv. Det er det viktigaste omfordelingsgrepet i heile budsjettet. Det er det som er det største grepet for å kome i møte dei gruppene i samfunnet som ikkje har pengesekk til å kjøpe seg desse tenestene sjølve.

Dersom ein ser på Framstegspartiet sitt økonomiske opplegg, vil ein sjå at det går i stikk motsett retning. Der blir desse velferdstenestene i ein langt større grad gjort til kjøp og sal, og det vil ikkje minst gå ut over dei svakaste gruppene i samfunnet.

Det er derfor vi har kome med forslag til nokre grep for å ta inn noko meir av dei enorme kapitalinntektene som nokon har gjort seg rike på. Det er òg derfor vi prøver å legge opp til eit skattesystem som gir skattelette for dei med lågast inntekt, og som gjer at dei med dei høgste inntektene må betale noko meir. I den grad dette kan samanliknast med Robin Hood og opplegget hans, er det greitt. Det er ei form for fordeling som absolutt vil kome dei svakaste gruppene til gode.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Representanten Rudihagen uttrykte at han ikke var like glad for alt i budsjettet. Det vil jeg gjerne få lov til å følge opp i forhold til to punkter og høre om gleden er stor på de områdene.

Representanten kommer fra et fylke hvor turistnæringen, nært knyttet til alpinanlegg er en viktig næringsvei. Slik er det også i Buskerud, som jeg representerer. Hemsedal f.eks. er den nest største turistmagneten i landet, og turisme er derfor svært viktig for kommunen.

Mener Rudihagen at Arbeiderpartiets forslag om å legge moms på reiseliv og alpinanlegg var turistvennlig og positivt næringsrettet? Eller er representanten Rudihagen glad for at Kristelig Folkeparti og de to andre sentrumpartiene fikk Regjeringen bort fra dette forslaget?

Det andre punktet handler om de frivillige organisasjonene. For Kristelig Folkeparti er de frivillige organisa-

sjonene i Norge viktige aktører i arbeidet med å skape et inkluderende og varmere samfunn. Det er derfor viktig å stimulere dette arbeidet med offentlige tilskudd. For hver krone vi investerer, får vi innsats for mange flere kroner tilbake. Da Arbeiderpartiet i sitt budsjettforslag kuttet til dels betydelig i bevilgningene til de aller fleste organisasjoner i Frivillighets-Norge, var det helt klart et signal om nedvurdering av dette arbeidet. Eller mener Rudihagen at sterkt reduserte bevilgninger uttrykker Arbeiderpartiets positive holdning til og verdsetting av frivillig sektor? Eller, spurt ut fra slik som Rudihagen selv formulerte seg: Er Rudihagen glad for at Kristelig Folkeparti og de andre sentrumpartiene har forbedret budsjettet på dette punktet?

Torstein Rudihagen (A): Når det gjeld momsopplegget, er det tidlegare i dag gjort greie for at det er på sin plass å få utvida momsgrunnlaget til òg å gjelde tenester. Det er, så vidt eg veit, eit opplegg som òg sentrumpartia, då dei sat i regjeringsposisjon, var i ferd med å fremje.

Når det gjeld dei unntaka som ligg i opplegget nå, sa eg faktisk i mitt hovudinnlegg at delar av reiselivet sikkert kunne tole moms, i alle fall den meir yrkesretta reiselivsnæringa. Men når det derimot gjeld den meir ferie- og fritidsbaserte reiselivsverksemda ute i distrikta, som har ein marginal økonomi, og som alle konsekvensanalyser viser er nokså sårbar, er eg glad for at vi fann ei råd til å kunne frita henne for moms. Det er viktig fordi distrikta leitar etter ny næringsutvikling. Det er nedgang på mange område. Innanfor jordbruk er det utopi å tru at ein kan få fleire årsverk og sysselsette i tida framover. Men det viser seg at innanfor reiseliv er det eit stort vekstpotensial. Derfor er eg glad for at det vart funne ei råd til å frita reiselivsverksemd, skiheisar og opplevingstilbod relatert til reiselivsverksemd for moms.

Når det gjeld budsjettet elles, er det lagt opp til ei god styrking av kultursida, noko som i stor grad kjem barn og ungdom til gode.

Ansgar Gabrielsen (H): Rudihagen sa han var glad for at Regjeringen ikke hadde fått igjennom alt i budsjettforslaget sitt. Så sent på kvelden i en finansdebatt er kroppsspråket litt vanskelig å tolke når det gjelder å uttrykke glede og sorg her, det blir nokså monotont.

I budsjettforslaget som foreligger fra Regjeringen, som jeg forstår at Arbeiderpartiet har fått mellompartiene med på, er det en bevilgning på 160 mill. kr i aksjekapital for å fylle opp ute på IT Fornebu. Rudihagen var jo en av byggmestrene og hovedarkitektene og – en kan si – IT-sakens ene halvdel av Knoll og Tott-paret som holdt det gående i et par år i næringskomiteen med denne saken. Han sa i sitt innlegg at det var viktig at en gjennom de skatte- og avgiftsøkninger som var kommet, skulle bidra til fellesskapet. I den budsjettproposisjonen som foreligger, beskriver Regjeringen selv en del usikkerhet knyttet til det forhold at det ble innvilget en rabatt på 5 pst. ved tildeling av tomten til Fred. Olsen og hans medsammen-svorne.

Oslo kommune har et svært areal som de holder på å selge, og som det tyder på at de faktisk kan få vesentlig mer for enn det som ble taksten for statens eiendom, og som det ble solgt for. Arbeiderpartiet ville jo ikke lyse dette ut for salg, men ville stikke det i hånden på noen få forutbestemte. Hvis det nå viser seg at dette salget innbringer vesentlig større beløp enn det taksten var – hvilket alt tyder på – er det da naturlig for Rudihagen, for Arbeiderpartiet og Regjeringen, å ta et initiativ til å se på hvem som skal ha disse pengene? Skal de stikkes i lommen på de private investorene der ute, eller skal de gå til den felleskapskassen som man så varmt og rørende omtalte, slik at de svakeste gruppene skal kunne få en større andel av den totale kaken? Det er tross alt snakk om noen titalls – for ikke å si hundretalls – millioner i underpris som denne tomten nå viser seg kanskje å være solgt for.

Torstein Rudihagen (A): Den gode representanten Gabrielsen gløymmer ikkje våre fightar i næringskomiteen og vil halde fram med nokre omkampar, skjønar eg. Det som skjedde med omsyn til Fornebu, var jo at området vart utpeikt til eit IT- og kunnskapscenter. Dei føringane allereie lagde frå regjeringa, sjølv om vi meinte at det skulle leggest sterkare føringar enn det som regjeringa opphavleg la opp til.

Når nokon skulle kjøpe dette, måtte det skje enten til takst eller på den opne marknaden. Når det var spesielle interessentar, måtte ESA inn og godkjenne taksten og kjøpet ut frå konkurranseprinsipp. Så vidt eg veit, er det visse problem med å få salet godkjent, og derfor er vel òg den endelege avhendinga til IT Fornebu Eiendom utsett inntil vidare. ESA har ikkje godkjent taksten, og vi reknar med at det er sett i gang ein prosess som vil gå på normal måte. Inntil vidare er, så vidt eg har fått opplyst, terminalbygget og andre område utpå der leigde ut til IT Fornebu, slik at ein ikkje skal forseinke prosessen med å få til eit heilt nødvendig IT- og kunnskapscenter for dette landet.

Kva resultatet av ESAs behandling av dette endeleg vil bli, er det ikkje meg gitt å seie, og det trur eg heller ikkje representanten Gabrielsen kan seie, langt mindre korleis ein eventuelt skal kunne bruke dei ekstra pengane som måtte kome ut av dette.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): «Frivillig-Norge vant budsjettet» skriv Vårt Land 20. november. I same artikkel kan me lesa vidare:

«Forliket mellom Ap og sentrum snudde frivillige organisasjoner fra tapere til vinnere i kampen om budsjettkronene.»

Artikkelen i Vårt Land skildrar verkelegheita med stor nøyaktigheit. Det er nemleg ikkje dei store milliardsummane som trengst for å berga frivillig sektor. Knapt nokon annan stad får me att så mykje for så lite. Nokre ekstra millionar til m.a. miljøorganisasjonane, til organisasjonar som driv ulikt sosialt arbeid, til familie- og likestillingsorganisasjonar, til barne- og ungdomsorganisa-

sjonar og til Redningsselskapet har gjort natt til dag for dette som me gjerne kallar for den tredje sektor.

Denne floraen av organisasjonar, driven og halden oppe av idealisme, engasjement og pågangsmot, representerer og utfører ein innsats som ikkje berre er imponerende, men som faktisk er uerstatteleg. Difor er det viktig at me òg gjev den forsiktige økonomiske hjelpa som skal til for å halda oppe denne innsatsen. I Kristeleg Folkeparti og i sentrumspartia elles gler me oss over at me gjennom budsjettforliket greidde å snu situasjonen frå minus til pluss for tredje sektor.

Det kan vera freistande med endå eit sitat, no frå PIL Aktuelt frå 21. november. Der skriv adm. direktør Per Terje Vold m.a.:

«Igjgen har Stortinget som besluttede organ lagt et godt grunnlag for en fornuftig industripolitikk. Det påkaller anerkjennelse overfor det politiske miljø.»

Bakgrunnen for utsegna er at Kristeleg Folkeparti og dei to andre sentrumspartia greidde å driva tilbake forslaget om elektrisitetsavgift for prosessindustrien og få gjennomslag for halvering av svovelavgift for industrien. Utan desse to grepa hadde det utvilsamt vore kveld for fleire av dei tunge hjørnesteinsbedriftene rundt om i landet vårt.

I Kristeleg Folkeparti er me verkeleg opptekne av å sikra næringslivet rammevilkår som kan gje høve til vekst og utvikling. Difor var det avgjerande viktig at me fekk drive tilbake forslaget om den generelle konjunkturavgifta på 1,5 pst. og sikra at ikkje delingsmodellen vart ytterlegare forverra. Det er nemleg slik at dei fleste delingspliktige ikkje er styrtrike personar med stor skattevegring, men praktiske slitargar som er ærleg opptekne av å sikra arbeidsplassar, aktivitet og utvikling.

Me er rimeleg rolege i forhold til at budsjettavtalen sitt punkt om ei skattereform til neste år skal gje eit meir rettferdig skattesystem der forskjellen mellom skatt på kapitalavkastning og skatt på lønsinntekt vert redusert, og der omsynet til aktive eigarar i små og mellomstore bedrifter vert tekne betre vare på ved at delingsmodellen får avløyning. Den nemnde skattereforma skal baserast på følgjande prinsipp:

- ei meir rettferdig fordeling
- nøytralitet mellom ulike investerings-, finansierings- og verksemdsformer
- effektiv skattlegging av kapitalinntekter
- tilnærming mellom skattlegging av kapital og arbeid slik at delingsmodellen kan verta avvikla
- bortfall av den mellomstore utbyteskatten ved overgang til det nye skattesystemet for 2002

Når det gjeld konjunkturavgifta for næringsbygg, som har som hovudsiktemål å dempa presset i byggesektoren og gjennom det redusera prisane på nye bustader, ser me at denne avgifta kan føra til enkelte utilsikta verknader. Me vil difor følgja nøye med når det gjeld departementet si utforming av innretninga på denne avgifta, slik at den vert så treffsikker som overhovudet mogleg.

Til slutt vil eg understreka at ein fleirtalsmerknad frå sentrum og Arbeidarpartiet fokuserer på at krisa i den petroleumsrelaterte leverandørindustrien enno ikkje er

over. For å sikra tap av høgkompetanse innanfor denne sektoren og gjennom det halda oppe både aktivitet og arbeidsplassar fokuserer dette fleirtalet på tiltakspakka for denne sektoren i inneverande år og ber samstundes om at Regjeringa må vurdera oppfølging av dette også for 2001. Dette er tiltak som har veldig mykje å seia både for landet som heilskap med tanke på den teknologiske høgkompetansen og på den nasjonale verdiskapinga som bransjen representerer, og også for sysselsetjinga i dei distrikta dette gjeld, særleg på Vestlandet og på Trøndelag-kysten.

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Norge er et rikt land, og vi bruker i dag mer av vår velstand på oss selv enn noensinne – både gjennom offentlig og privat forbruk.

Aldri har vi hatt bedre anledning til det enn nå, og derfor går vi løs på de uløste oppgavene i vårt eget samfunn på en aktiv og engasjert måte. Men det er grenser for hvor mye vi kan øke vår egen velferd og lykke gjennom å bruke penger på oss selv. Fattigdommen, lidelsene og nøden utenfor våre egne landegrenser krever at vi stiller opp for andre.

Vi har aldri hatt bedre forutsetninger for å yte effektiv bistand. Vi har derfor ikke noe alternativ til å øke innsatsen. Vi gjør det for å redusere fattigdommen, for å gi verdens barn en bedre fremtid. Men vi gjør det også for vår egen anstendighets skyld, for å kunne se våre egne barn i øynene og svare når de spør: Alt dette visste dere om, hva gjorde dere? Derfor foreslår Regjeringen i statsbudsjettet for neste år å øke utviklingshjelpen med 1,5 milliarder kr – noe over 14 pst. økning – og derfor er jeg glad for at budsjettsamarbeidet med Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre gjør det mulig å styrke kampen mot fattigdom.

Det går et hovedskille i norsk politikk: mellom de partier som vil øke innsatsen for internasjonal solidaritet, og de som vil svekke den.

Fremskrittspartiet vil kutte langsiktig statlig bistand og satse på tilfeldige private bidrag. Dette er ikke bare å melde seg ut av internasjonalt solidaritetsarbeid, det er å legge sten til byrden for fattige land. Det er i dag et sterkt behov for å bedre koordineringen av bistanden. Forutsigbarhet, langsiktighet i innsatsen og sikring av eierskap på mottakersiden er avgjørende for at bistanden skal legge grunnlaget for varig utvikling og ikke være tilfeldige blaff.

Høyre vil også kutte dramatisk i bistanden med den begrunnelse at vi skal effektivisere og få mer ut av de kronene vi gir. Ja visst skal vi effektivisere bistanden. Norge er blant pådriverne for dette, nettopp for å nå flere og sørge for at flere barn blir vaksinert, får skolegang, jobb og et anstendig liv. Men for å nå flest mulig må vi effektivisere og *øke* bistanden – ikke kutte den.

Et bistandsbudsjett på drøyt 12,3 milliarder kr stiller store krav til Regjeringen og til våre samarbeidspartnere. Vi må ha arbeidsmåter som sikrer kvaliteten på vårt arbeid. Derfor legger vi bl.a. større vekt på samarbeidet med FN – med organisasjoner hvor utviklingslandene selv deltar og selv kan påvirke beslutningene, og hvor vi samordner innsatsen fra giversiden.

(Statsråd Sydnes)

En hovedoppgave er å bekjempe fattigdom ved å styrke utviklingslandenes deltakelse i internasjonal økonomi.

- Derfor må vi styrke u-landenes næringsliv og forbedre markedsadgangen for deres produkter.
- Derfor må vi fortsette den sterke satsingen på gjeldslette.
- Og derfor må vi stille strengere krav til våre samarbeidspartnere. Korrupsjon er ineffektiv ressursbruk og rammer de fattigste hardest. Godt styresett er en nøkkel til effektiv bistand, næringsutvikling og bekjempelse av fattigdom.

Bistanden skal støtte opp om landenes egne evner til å redusere fattigdom og sikre utvikling. Utvikling er å satse på barna:

- Vi vil bidra til bedre helse og utdanning for verdens fattige barn.
- Vi satser på jenters utdanning. Det er den beste investering man kan tenke seg.
- Vi vil delta i et internasjonalt løft for å sikre at alle barn blir vaksinert.
- Hiv/aids-epidemien rammer Afrika på en ufattelig måte. Aids er i mange land blitt en utviklingskatastrofe. Vi går derfor aktivt inn i kampen mot hiv/aids.

Med mer og målrettet bistand kan vi over tid bidra til å gjøre bistanden overflødig. Det er vårt langsiktige mål. Virkemidlet er bygging av kapasitet og kompetanse.

Med sitt dramatiske forslag og forslagetts begrunnelse sier Fremskrittspartiet nei til den bistanden som skal skape grunnlag for langsiktig utvikling. Det er en oppskrift for fortsatt fattigdom, nød og avmakt, sosial uro og konflikt.

Vi har et moralsk ansvar for å redusere fattigdom. Det er også i vår egen interesse å gjøre det. Derfor øker vi bistanden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siv Jensen (Frp): Statsråden sa i sitt innlegg at det var viktig å yte effektiv bistand, og at det var effektiv bistand Norge drev med. Hvordan har det seg da at stadig flere rapporter, skrevet av mennesker som har gått inn og undersøkt forholdene, undersøkt hva bistandsmidlene faktisk går til, og hvordan de kommer befolkningen i de fattige landene til gode, nettopp viser at den måten man i hovedsak yter bistand på fra norsk side, ikke virker, ikke er målrettet og absolutt ikke kommer den fattige delen av befolkningen til gode? Da må det jo være en viktig oppgave for statsråden nettopp å bidra til at den bistanden som faktisk gis, er effektiv og virker. Derfor skjønner jeg ikke hvordan statsråden kan stå her og hevde at Norge yter effektiv bistand.

Jeg er enig i at det er viktig med et vaksinasjonsprogram, for det er målrettet, det virker, og det hjelper. Men det jeg ikke skjønner, er hvordan statsråden kan stå her og hevde at Fremskrittspartiet sier nei til bistand som skaper grunnlag for langsiktig utvikling. Bistandspolitikken i Norge har jo vært den samme i mange, mange år – det eneste man har diskutert, er størrelsen på den – og

den har altså vist seg ikke å være et effektivt virkemiddel.

Tidligere i debatten spurte jeg parlamentarisk leder Hill-Marta Solberg hvorfor Arbeiderpartiet ikke hadde gått inn for å se på andre måter å løfte u-landene ut av sin fattigdom på, bl.a. gjennom å bygge ned tollbarrierer, bl.a. gjennom å bidra til frihandel, slik at de varene disse landene produserer, kan bli solgt til rike industrialiserte land. Der sier også Norge nei, fordi vi plutselig får helt andre særinteresser å ivareta. Jeg vil gjerne vite hva Arbeiderpartiet konkret jobber med, for Hill-Marta Solberg sa faktisk at man hadde noe på gang.

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Siv Jensen sier at norsk bistand ikke virker, og at det foreligger en masse vurderinger av norsk bistand som viser at den ikke virker. Det er faktisk ikke riktig. Norsk bistand er blitt evaluert av en rekke ulike organisasjoner, herunder Verdensbanken og OECD, og har fått gode, meget gode, skussmål. Det er større effekt av den norske bistanden enn gjennomsnittet av bistanden fra OECD-området – betydelig større.

Samtidig er jeg helt enig i at vi må jobbe for å få enda mer ut av hver eneste bistandskrone. Det ser vi på som et meget viktig område. Derfor må vi også sikre at innsatsen er bedre koordinert med våre samarbeidspartnere. Det er en av grunnene til at vi ønsker å øke bistanden gjennom de multilaterale kanalene. Vi tror det er en svært effektiv måte å yte bistand på.

Vi har vært pådrivere for reform av FN-systemet nå gjennom det siste tiåret og vel så det. Vi har gjennomført en rekke reformer, og veldig mange av de organisasjonene som vi har jobbet aktivt for å reformere, er i dag helt andre instrumenter og bedre enn det de var.

Det er hyggelig at Fremskrittspartiet også ser positivt på vaksinasjonsprogrammet. Jeg tror det er en fantastisk mulighet til nettopp å få vaksinert alle verdens barn. Det er også veldig interessant, for det er en helt ny måte å samarbeide på, hvor multilaterale organisasjoner, bilaterale givere og private går sammen i et felles løft.

Når det gjelder ønsket om «trade not aid», å integrere utviklingslandene bedre i verdenshandelen, understreket jeg også i mitt innlegg at det er svært viktig. Det betyr at vi – og det er Arbeiderpartiets politikk – må se på våre egne handelshindringer på de områder hvor de gjenstår, særlig i forhold til de minst utviklede landene, og vi må fremme de fattigste landenes interesser, bl.a. gjennom WTO-forhandlingene.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg er enig med utviklingsministeren i at bistanden nå må økes og ikke minke. Det er nitrist å lese både Fremskrittspartiets og Høyres budsjettforslag i så måte. Midt i en finansdebatt er det viktig å stoppe opp og nettopp vende blikket utover fra oss selv og se verden rundt oss. Da ser vi en verden som skriker etter rettferdighet og forsoning, og det er så vidt at disse ropene fra de aller fattigste når hit til oss i dag.

Kristelig Folkeparti mener at vi har et moralsk imperativ til å bekjempe fattigdom og sikre våre medmennes-

ker retten til et verdig liv. Dette er vår største utfordring og vårt ansvar ikke bare som politikere, men som medmennesker. Det er gledelig at vi har fått et punkt i budsjettavtalen med Arbeiderpartiet hvor vi ber Regjeringen utrede et utviklingsfond som kan brukes til nærmere bestemte bistandsformål i fattige u-land. Jeg har også lest at utviklingsministeren ser positivt på dette og vil bidra til at det blir en realitet. Det er bra.

Det er en kjent sak at for Kristelig Folkeparti er de frivillige organisasjonene viktige også i bistandsarbeid. Disse organisasjoner er ofte spesialister på sine områder, ja de er «profesjonelle bistandsaktører som oppnår mål-bare, positive resultater av sin innsats», som det står i proposisjonen.

Mange har lang erfaring, bl.a. fra Afrika, med grasrotprosjekter, og jeg ser av budsjettet at nettopp bistanden til Afrika er minket. Jeg vil da spørre utviklingsministeren om å få hennes vurdering av de frivillige organisasjoners stilling nå i en globalisert verden der ikke-statlige organisasjoner får mer innflytelse. Ikke minke, men øke, sa utviklingsministeren. Kan da også de frivillige organisasjoner få mer av dette?

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Ja, Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet er enige om kjernespørsmålene på dette området, også om at det er et moralsk ansvar å øke bistanden til dem som trenger det mest.

Når det gjelder de konkrete forslagene, f.eks. forslaget om et utviklingsfond, skal vi naturligvis nå gå i gang med å utrede dette i tråd med budsjettforliket, så det kommer vi tilbake til.

Når det gjelder de frivillige organisasjonenes rolle, er det hevet over tvil at de har spilt og spiller en veldig viktig rolle i norsk bistand. Vi er nok ett av de landene som i størst grad kanalisere bistand gjennom de frivillige organisasjonene. Vi er heldige som har gode profesjonelle norske og i og for seg også noen internasjonale frivillige organisasjoner å kanalisere bistand gjennom. Vi ser det slik at det er et behov for nå å gå gjennom erfaringene med bruken av slike organisasjoner gjennom mange år, for å se på om vi kan bruke denne kanalen enda mer effektivt. Og det er noe som jeg vil komme tilbake til i min redegjørelse til våren.

Når det gjelder beløpene som går til frivillige organisasjoner, tror jeg vi må vente til budsjettårets slutt for å få en fullstendig vurdering av disse. Jeg forventer nok at de frivillige organisasjonene også i økende grad vil samarbeide med FN-systemet, slik at det blir en ny samarbeidspartner for disse organisasjonene. Og her har norske organisasjoner mye å bidra med.

Når det gjelder Afrika, er ikke bevilgningene til Afrika redusert gjennom dette budsjettet. Vi antar – det vil også bli et regnskapsmessig spørsmål – at de kommer til å øke med kanskje mellom 200 og 300 mill. kr på grunn av økningen nå gjennom de ulike FN-organisasjonene. Det er et usikkert anslag, men det er en økning på Afrika.

Michael Momyr (H): Bistandsministeren sa i sitt innlegg at det er viktig å sette de fattige land i stand til å

klare seg selv. Bistandsministeren er sikkert kjent med at EU nå planlegger å åpne sine markeder ytterligere for import fra u-land, og at de går inn for å fjerne toll og kvotebegrensninger på alt, så nær som på våpen, fra de minst utviklede landene, de som omtales som MUL-landene.

Et rikt land som Norge, som tar mål av seg til å ligge i front når det gjelder bistand, må også ligge i front når det gjelder å la u-landene ta del i den internasjonale markedsøkonomien. Fri handel er minst like viktig for effektiv fattigdomsbekjempelse som tradisjonell bistand.

Jeg har i den forbindelse to spørsmål til statsråden. Spørsmål 1: Støtter Regjeringen EUs vedtak om tollfrihet på varer fra MUL-landene? Spørsmål 2: Har Regjeringen planer om å gå lenger ved eventuelt å utvide tollpreferanseordningene til også å gjelde utviklingsland utover MUL-landene og flere vareslag?

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Vi er, som jeg har sagt også tidligere, veldig opptatt av å styrke u-landenes mulighet til å delta i internasjonal økonomi. Det er slik at bistand alltid vil være en meget begrenset del av den utviklingsfinansieringen det er behov for i utviklingslandene. Dette er noe vi i fullt monn vil komme til å kunne diskutere i forbindelse med neste års konferanse om utviklingsfinansiering i regi av FN. Derfor er internasjonal handel veldig viktig.

Når det gjelder forslaget fra EU, som de har lansert under slagordet «Everything but Arms», synes vi dette er et veldig interessant forslag. Vi studerer dette nærmere nå, og er i utgangspunktet av den oppfatning at dette er et viktig forslag.

Når det gjelder u-landenes mulighet til å øke sin handel, er det en forutsetning at de må ha adgang til industri-landenes markeder. Men det er ikke nok. Derfor er også den faglige bistanden vi gir for at u-landene skal kunne produsere varer for eksport og også bringe dem til markedene, av betydning i denne sammenheng.

I Arbeiderpartiets nye, nylig vedtatte program har vi noen gode og ambisiøse formuleringer når det gjelder nettopp dette med å gi utviklingsland, og særlig de fattigste, økt adgang til våre egne markeder.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Kristin Krohn Devold (H): Vi har fått et budsjettforlik mellom Arbeiderpartiet og sentrum som gir tidenes skatteøkning for vanlige bedrifter og familier. Det får vi to år etter at sentrum la fram tidenes nest største skatteøkning og Arbeiderpartiet sa at dette var altfor sterke skatteøkninger for bedriftene, og ville samarbeide med Høyre for å hindre ivesen. Det var da. Men som så ofte før, blir det som er galt når andre foreslår det, riktig når bare Arbeiderpartiet får foreslått det selv. Og ikke bare det: Hele 10 milliarder kr i ubetalte skatteregninger sendes videre til neste år fordi halvparten av momsreduksjonen ikke er dekket inn, og hele fjerningen av investeringsavgiften i 2002 sendes videre som en ubetalt regning med ukjent mottaker.

Budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og sentrum viser oss at dersom én skatt faller bort, finansieres den bare av en ny. Og dersom en ny utgift skal finansieres, skjer det sjelden ved kutt på andre lavere prioriterte områder, men heller ved nye gebyr, skatte- eller avgiftsøkninger. Budsjettet er blottet for modernisering av offentlig sektor – Stoltenbergs tidligere slagord. Og boligskatten, som sentrum skulle fjerne i forrige valgkamp, økes nå betydelig for folk flest.

Kreativiteten er likevel imponerende. Selv justisbudsjettet har i denne omgang blitt et gebyrbudsjett fremfor et budsjett som skal bekjempe kriminalitet ved å satse på politi, domstol og fengselsvesen. Justissektorens bevilgninger står ved budsjettforliket på stedet hvil, eller med mikroskopiske 2,7 mill. kr i pluss. Det betyr at mens budsjettforliket øker forsvarsadvokatenes honorarer med 31 mill. kr, som er et fornuftig nok tiltak, finansieres hele denne summen over et fra før beskjedent justisbudsjett ved en kraftig økning i passgebyret for vanlige folk, og som politiet må drive inn. Dette ser ut til å bli politiets nye oppgave: å være skatteinnkrever for politikere som ikke klarer å gjøre reelle prioriteringer i sine budsjett. Å ta gebyrer for offentlige tjenester langt utover det disse tjenestene koster, er etter Høyres syn umoralsk. Og når politiet må utføre slike oppgaver, svekkes politiets omdømme og troverdighet hos befolkningen, og det er like alvorlig.

Vi har sett det før: Politifolk i patrulje sendes ut for å sjekke antall kvadratmeter i Brustad-buene, mens folk ikke får hjelp ved innbrudd. Vi har fått nye båtregister som tvinges nedover hodet på fritidsfolket, og politi og tollvesen utkommanderes for å bøtelegge dem som ikke makter å følge med i et detaljert, byråkratisk, dyrt og unødvendig regelverk. Og nå skal politiet brukes til innkreving av enda høyere passgebyr! Økningen er på hele 30 mill. kr, og bare 17 av disse millionene får politiet beholde selv til kriminalitetsbekjempelse.

Sist fredag hadde Stortinget en debatt om Riksrevisjonens evaluering av politi- og lensmannsetaten. Der ble det understreket at politiet skulle gjøre det viktigste først. Det var fredag morgen. Fredag formiddag ble det besluttet at politiet og Tollvesenet skulle kreve inn bøter for brudd på en helt unødvendig båtregisterlov. Nå er det mandag, og politiets rolle som skatteinnkrever for økte passgebyr utgjør det største enkeltbeløp i budsjettkameratens forlik på justissektoren, med en årsvirkning på ca. 32 mill. kr. Dette viser at Arbeiderpartiet og sentrum ikke makter å gjøre det viktigste først. De makter ikke å gi politiet et driftsbudsjett som får saksbehandlingstiden ned og reaksjonstiden opp. De makter ikke å få unna fengselskøene ved å dublere mange nok celler, bygge nye avdelinger for særlig krevende innsatte, eller utdanne nok fengselsbetjenter for å bemanne alle avdelingene. Og de makter ikke å få ned køene ved domstolene ved å øke politiets påtalekapasitet ved å ansette flere politijurister.

I Høyre klarer vi alt dette innenfor våre budsjett – uten skatteøkninger. Det Arbeiderpartiet og sentrum makter, er å øke skatter, avgifter og gebyrer på de fleste sektorer. Derfor markerer dette budsjettet det nåværende skillet i

norsk politikk og viser for andre år på rad at sentrum ikke bør betraktes som noe selvstendig alternativ til den sittende regjering i den stortingsvalgkampen vi snart går inn i.

Kjell Engebretsen (A): I debatten så langt har vi fått kunnskap om at det i budsjettforliket ble flyttet på en del penger, og hvem som skal ha æren eller skylden for dette. Uansett vil det nødvendigvis måtte kunne slås fast at det politiske tyngdepunktet i dagens politiske virkelighet ligger mellom sentrum og Arbeiderpartiet, og det er ikke noe dårlig tyngdepunkt når vi ser hvilke områder som settes i fokus, og hvordan prioriteringene der gjøres.

Bistandspolitikken er et godt eksempel på den felles tenkning som skjer mellom disse partene. Bistandsbudsjettet er videreført på en slik måte at vår aktivitet overfor verdens fattige land opprettholdes på et høyt nivå. Det er også satt av et større beløp enn tidligere rettet mot Russland og de baltiske land. Det er bra, og det er nødvendig. Utviklingen i Russland er helt avgjørende for hvilken utvikling vi på lengre sikt med en viss realisme kan forvente i store deler av det som en gang var Sovjetunionen. Uten en utvikling mot stabilitet og vekst i Russland vil millioner av mennesker i våre nærområder, i Kaukasus og i deler av Asia, leve i ufattelig fattigdom i mange år fremover. Disse områdene og disse statene har et høyt utdanningsnivå, høy vitenskapelig kompetanse og et generelt høyt kunnskapsnivå. Problemet er at de hittil ikke har mestret en gigantisk omstillingsprosess. Hovedårsaken til dette er manglende erfaring med og kunnskap om hvordan sivile strukturer fungerer i et samfunn som er basert på demokrati, medinnflytelse, innsikt og åpenhet. Dette er ikke så merkelig etter at generasjoner har levd under et totalitært styre, med sensur, manglende rettssikkerhet, frykt og undertrykkelse.

Nå skal vi ikke overvurdere den rollen et lite land som Norge kan spille i disse områdene. USA og EU vil nødvendigvis ha nøkkelrollene, men vi skal heller ikke undervurdere vår mulighet til å bidra i denne utviklingen. At et rikt land som Norge bidrar så aktivt og så sterkt som vi gjør i de land som nå forsøker å komme seg ut av fattigdom og elendighet, bør gis tilslutning av alle i den salen. Det er derfor forbausende at dette ikke er tilfellet.

Fremskrittspartiet ønsker å redusere denne aktiviteten dramatisk. Jeg kjenner ikke beveggrunnene for dette fullt ut, men av de argumentene jeg er kjent med, fremgår det at man ikke er fornøyd med hvordan utviklingshjelpen brukes. Det synes jeg er greit. Det er helt sikkert mange ting som kunne vært gjort annerledes, kanskje til og med bedre. Det kan man diskutere. Men derfra til å si at dette vil vi ikke være med på, er altså et drøyt stykke. Om noe parti har signalisert behovet for at folk og nasjoner skal kunne stå på egne ben, så er det Fremskrittspartiet. Derfor blir det merkelig når de inntar den holdningen de gjør til utviklingsbudsjettet og utviklingshjelpen.

Det at folk og land skal stå på egne ben, er det dette handler om – å bidra til at folk og stater skal kunne klare seg selv. Når man er neddyngnet av gjeld, har liten mulig-

het til selv å foredle sine produkter, utvikle sin infrastruktur, utdanne sin befolkning eller til å etablere stabile sivile strukturer, som en del av disse landene har, må man ha bistand og hjelp til å komme seg på bena. Det er dette bistandsbudsjettet handler om. Dette burde vi stå sammen om, og så kan vi diskutere metode, prioriteringer, tempo og forventninger.

Dette er en oppgave vi med fordel kunne løfte litt ut av den partipolitiske, strategiske diskusjonen, og i stedet erkjenne behovet for nødvendigheten av at vi alle drar dette lasset sammen. På noe lengre sikt vil denne innsat-

sen også være av stor betydning for oss selv, med nye handelspartnere, utvidet kulturutveksling, disse landenes muligheter til å bidra i miljøarbeidet, osv. Dessuten er vi alle klar over at så lenge det fins stor fattigdom i deler av verden og så store forskjeller som vi i dag har, er sikkerheten for oss alle også svekket.

Presidenten: Presidenten vil nå foreslå at dagens møte heves, og at behandlingen av sakene på dagens kart fortsetter på formiddagens møte i morgen. – Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 23.25.
